

Sayı : 38591462-010.07.03-2024-1581

11.07.2024

Konu : Hayvan Hastalıkları ile Mücadele ve Hayvan Hareketleri Kontrolü Programı Hk.

Sirküler No: 471

Sayın Üyemiz,

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) tarafından Odamıza gönderilen 08.07.2024 tarih ve 6744 sayılı ekte sunulan yazıda;

Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından, hayvan hastalıklarının önlenmesi, mücadelesi, kontrol ve eradikasyonu, hayvanların kimliklendirilmesi, kayıt altına alınması ve hareket kontrollerini sağlamaya yönelik hazırlanan 2024 yılı "Hayvan Hastalıkları ile Mücadele ve Hayvan Hareketleri Kontrolü Programı" iletilmiştir.

Bahse konu program kapsamında "İhbarı Mecburi Balık Hastalıkları" ve "Çift Kabuklu Yumuşakça ve Kabuklu Hastalıkları" başlıkları yer almaktadır.

Söz konusu yazıya Odamızın web sayfasından <https://www.denizticaretodasi.org.tr/> "Genetik/Teknik ve Mevzuat" duyuruları bölümlerinden ulaşılabilir.

Bilgilerinize arz/rica ederim.

Saygılarımla,

*e-imza*İsmet SALİHOĞLU
Genel Sekreter**Ek:**

- 08.07.2024 Tarih ve 6744 Sayılı TOBB'dan İletilen Yazı (1 sayfa)
- Hayvan Hastalıkları ile Mücadele ve Hayvan Hareketleri Kontrolü Programı (64 sayfa)
- İhbarı Mecburi Hastalıklarda Karantina Süreleri ve Teşhis Şekilleri (46 sayfa)
- Sağlık Taraması
- Telefon ve E-posta Adresleri (6 sayfa)

Dağıtım:

Gereği:

- Tüm Üyeler (WEB sayfası)
- 01 ve 02 No'lu Meslek Komite Başkanları

Bilgi:

- Yönetim Kurulu Başkan ve Üyeleri
- İMEAK DTO Şube YK Başkanları

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanuna göre Güvenli Elektronik İmza ile İmzalanmıştır.

Evrakı Doğrulamak İçin :
<https://ebys.denizticaretodasi.org.tr/enVision/Dogrula/BSMC31Y5S>
Bilgi için: Gülşah PALIÇ Telefon: DHL - (273)
E-Posta: gulsah.palic@denizticaretodasi.org.tr
Meclis-i Mebusan Caddesi No:22 34427 Fındıklı-Beyoğlu-İSTANBUL/TÜRKİYE
Tel : +90 (212) 252 01 30 (Pbx) Faks: +90 (212) 293 79 35 KEP: imeakdto@hs01.kep.tr
Web: www.denizticaretodasi.org.tr E-mail: iletisim@denizticaretodasi.org.tr

İSTANBUL VE MARMARA, EGE, AKDENİZ, KARADENİZ BÖLGELERİ

ISTANBUL & MARMARA, AEGEAN, MEDITERRANEAN, BLACKSEA REGIONS

DENİZ TİCARET ODASI

CHAMBER OF SHIPPING

- 01 ve 02 No'lu Meslek Grupları
- İMEAK DTO Şube ve Temsilcilikleri
- SUR-KOOP
- DEM-BİR (Deniz Ürünleri Avcıları Üreticileri Merkez Birliği)
- İstanbul Bölgesi Su Ürünleri Kooperatifleri Birliği

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanuna göre Güvenli Elektronik İmza ile İmzalanmıştır.

Evrakı Doğrulamak İçin :
<https://ebys.denizticaretodasi.org.tr/enVision/Dogrula/BSMC31Y5S>
Bilgi için: Gülşah PALIÇ Telefon: DHL - (273)
E-Posta: gulsah.palic@denizticaretodasi.org.tr
Meclis-i Mebusan Caddesi No:22 34427 Fındıklı-Beyoğlu-İSTANBUL/TÜRKİYE
Tel : +90 (212) 252 01 30 (Pbx) Faks: +90 (212) 293 79 35 KEP: imeakdto@hs01.kep.tr
Web: www.denizticaretodasi.org.tr E-mail: iletisim@denizticaretodasi.org.tr

TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ

Dumlupınar Bulvarı No:252 (Eskişehir Yolu 9. Km.) 06530 /ANKARA

www.tobb.org.tr - tobb@hs01.kep.tr

Sayı : E-34221550-045.99-6744

Tarih: 08.07.2024

Konu : Hayvan Hastalıkları ile Mücadele ve Hayvan Hareketleri Kontrolü Programı

**TÜM ODA VE BORSALARA
(Genel Sekreterlik)**

İlgi : 26.06.2024 tarihli, 14459900 sayılı ve 2024 Yılı Hayvan Hastalıkları ile Mücadele ve Hayvan Hareketleri Kontrolü Genelgesi konulu yazı

İlgide kayıtlı yazıda, Tarım ve Orman Bakanlığında Birliğimize, hayvan hastalıklarının önlenmesi, mücadelesi, kontrol ve eradikasyonu, hayvanların kimliklendirilmesi, kayıt altına alınması ve hareket kontrollerini sağlamaya yönelik hazırlanan 2024 yılı "Hayvan Hastalıkları ile Mücadele ve Hayvan Hareketleri Kontrolü Programı" iletilmiştir.

Bu kapsamda bahse konu programın ilgili üyeleriniz ile paylaşılması hususunda gereğini rica ederim.

Saygılarımla,

e-İmza

Cengiz DELİBAŞ
Genel Sekreter Yardımcısı

EK:

- 1- EK-1 Hayvan Hastalıkları ile Mücadele ve Hayvan Hareketleri Kontrolü Programı (64 sayfa)
- 2- EK-2 (46 sayfa)
- 3- EK-3
- 4- EK-4 (6 sayfa)

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

Evrakı Doğrulamak İçin : <https://belgedogrula.tobb.org.tr/belgedogrulama.aspx?eD=BSC88K82U>

Tel : +90 (312) 218 20 00 (PBX) - Faks : +90 (312) 219 40 90 -91 -92... - E-Posta : info@tobb.org.tr

Bilgi İçin: M. Mustafa FİNDİKOĞLU - Tel : 0312 218 2499 - E-Posta : mustafa.findikoglu@tobb.org.tr

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

Ek-2

**HAYVAN HASTALIKLARI İLE MÜCADELE VE
HAYVAN HAREKETLERİ KONTROLÜ PROGRAMI**

**BİRİNCİ BÖLÜM
GENEL PRENSİPLER**

1. İhbarı Mecburi Hayvan Hastalıkları ve Bildirimine İlişkin Yönetmelik'te belirlenen **ihbarı mecburi hastalıklar listesinde** yer alan hastalıklarla ilgili ihbarlar en hızlı şekilde ve titizlikle değerlendirilecektir, ihbarı mecburi hastalıklarda karantina süreleri ve teşhis şekilleri **Ek-1**' de yer almaktadır.
2. 5996 sayılı Kanun gereği tazminatlı hayvan hastalıkları, 06.03.2013 tarihli ve 28579 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hayvan Hastalıklarında Tazminat Yönetmeliği ile belirlenmektedir. 2024 yılında hayvan hastalığı tazminatı kapsamında yürürlükte olan Hayvan Hastalıklarında Tazminat Yönetmeliği ve Hayvan Hastalığı Tazminatı Uygulamaları Genelgesi (2020-02) hükümleri geçerlidir. Yılı içerisinde söz konusu mevzuatlarda değişiklik olduğu takdirde yayımlanan mevzuata göre işlem yapılır. Tazminat ödemeleri 2022-2026 yılları içerisinde 2022/6243 sayılı "2022 Yılında Yapılacak Tarımsal Desteklemelere İlişkin Karar" doğrultusunda yapılır. Tazminatlı hastalıklara esas yerel kıymet takdir komisyonu 5996 sayılı Kanun'da belirlendiği gibi oluşturulur.
3. Kurumlar arasında etkin koordinasyon ve iş birliği içerisinde hayvan sağlığını korumak, salgın ve bulaşıcı hayvan hastalıkları ile mücadele etmek, ülke içindeki hayvan hareketleri ile hayvan ve hayvansal ürünlerin sevkine dair tedbirleri almak ve uygulamak üzere 20.01.2012 tarihli ve 28179 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Bulaşıcı Hayvan Hastalıkları ile Mücadelede Uygulanacak Genel Hükümlere İlişkin Yönetmelik kapsamında hayvan sağlık zabıtası komisyonları kurulur. **Hayvan sağlık zabıtası komisyon kararları Bakanlığa gönderilmez il/ilçe müdürlüklerinde muhafaza edilir.**
4. Hayvan hastalıklarının tespiti amacıyla yapılan sağlık taramaları aksatılmadan ve hassasiyetle sürdürülür. Şüpheli hayvan ölümlerinin duyulması veya sebebi belirlenemeyen hayvan hastalıklarının çıkması halinde erken uyarı ve erken müdahale prensiplerinin uygulanması için il müdürlüklerince; Bakanlığımız enstitüsü müdürlüklerinden derhal uzman talep edilebilir ve durum gecikmeksizin Bakanlığa bildirilir.
5. **İhbarı zorunlu hastalıkların mihrak takibi ve epidemiyolojik araştırması hayvan sağlığı, yetiştiriciliği ve su ürünleri/hayvan sağlığı ve yetiştiriciliği şube müdürü tarafından koordine edilir.**
6. Epidemiyolojik değerlendirmelerin daha sağlıklı yapılabilmesi için hastalık mihraklarında, hastalığın bulaşma yolu ve şekli (**filyasyon**) gerçek anlamda anlaşılincaya kadar çalışmalar sürdürülerek, bulaş kaynağı tespit edilir ve gerekli önlemler alınır.
7. Egzotik hastalıklara karşı Bakanlığımızca hızlı tedbir alınması ve hastalıkların yayılmasının önlenmesi için erken tespit büyük önem arz ettiğinden egzotik hastalıkların ülkemize bulaşması riskine karşı, özellikle sınır illerimizde görevli veteriner hekimlerin mihrak araştırmalarında etkin rol alması sağlanacaktır.
8. **Zoonoz bir hastalık çıkması durumunda aynı gün Sağlık Bakanlığı ilgili taşra birimlerine bildirimde bulunularak gerekli iş birliği ve koordinasyon sağlanır.** Zoonoz hastalıklarla mücadele konusunda Sağlık Bakanlığı taşra teşkilatı ve yerel yönetimlerle değerlendirme ve koordineli toplantılar yapılacak ve alınan müşterek kararlar Bakanlığa bildirilecektir.
9. Hastalık mihraklarında alınacak karantina tedbirlerinin yerine getirilmesinde muhtarlık, belediye, emniyet ve jandarma teşkilatları ile iş birliği yapılır.

10. 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 4 üncü maddesinin sekizinci fıkrasında “*İl özel idareleri ve belediyeler, hayvan hastalıkları ile mücadele ve kontrollerde Bakanlığa yardımcı olmakla yükümlüdür*” hükmü yer almaktadır. Söz konusu Kanun hükmü kapsamında hayvan hastalıkları ile mücadele çalışmaları için il özel idareleri ve belediyelerden bütçelerinde bu hususa yer vermeleri yazılı olarak istenir.
11. Hayvan hastalıkları ile mücadele çalışmaları mesaiye bağlı kalınmaksızın uygun olan en erken saatte başlatılarak, tüm yetiştiricilere ulaşılması sağlanır.
12. Hastalık çıkışlarında ve aşı kampanya dönemlerinde planlanan hedeflere ulaşmak ve hastalıkla mücadeleyi olumsuz etkilememek için, mesai mefhumu gözetmeksizin çalışan personele mesai konusunda il/ilçe müdürlüklerince gerekli kolaylık sağlanır. **Mesai öncesi aşılama çalışmalarına gönderilen personelden, görev dönüşü şube müdürü ve ilçe müdürünün uygun görüşü ile mesaiye devamı beklenmeden idari izin verilebilir.**
13. **İl müdürü** konuyla ilgili tüm sorumluların katılımlarıyla toplantı düzenleyerek, aşılama programını kolaylaştırıcı ve hızlandırıcı tüm tedbirleri alır. Toplantıda alınan kararlar yazılı olarak il müdürlüğünde muhafaza edilir.
14. Hastalık şüphesi durumunda hastalığı takip eden veteriner hekim, **en geç yirmi dört saat** içinde Veteriner Bilgi Sistemine (VETBİS) hastalık şüphe kaydı girmelidir. Hastalığın bildirim, VETBİS’te hastalık onaylandıktan sonra sistemden alınacak olan bildirim çıktısı kullanılarak yapılır. İlçelerden bildirimler mail yoluyla sadece il müdürlüğüne hitaben yapılır. Sistemden alınan bildirim çıktıları imzaları tamamlandıktan sonra il/ilçe müdürlüğünde muhafaza edilir. **Bakanlığa ve enstitü müdürlüğüne e-posta ve resmî yazı ile evrak gönderilmez.** Hastalık bildirimleri ve VETBİS kayıtları ile ilgili epidemiyolojik tanımlamalar **Ek-2 ve Ek-3’te** verilmektedir.
15. Bakanlık enstitü müdürlükleri ve özel veteriner teşhis ve analiz laboratuvarlarınınca teşhisi yapılan ihbarı mecburi hastalıklar ile bulaşıcı ve salgın hayvan hastalıkları, mucadele@tarimorman.gov.tr, epidemioloji@tarimorman.gov.tr ve il müdürlüklerinin resmî e-posta adresine elektronik posta ile bildirilir. Özel veteriner teşhis ve analiz laboratuvarları yapmış oldukları ihbarı mecburi hastalık teşhislerini 24 saat içerisinde bağlı buldukları il müdürlüğüne bildirir. Bakanlık enstitü müdürlüklerince teşhis edilen hastalıklara ait sonuç raporu hastalığın çıktığı yerin il/ilçe müdürlüğüne ve Bakanlığa elektronik posta ile bildirimden sonra resmî yazı ile gönderilir.
16. Hayvan hastalık ve zararlıları ile mücadele amacıyla kullanılan alet ve sarf malzemeleri öncelikle il ve ilçe müdürlükleri imkânları ile tedarik edilir. Ayrıca Genel Müdürlük tarafından uygun görüldüğü zamanlarda il müdürlüklerine söz konusu ilin hayvan sayısı, ari işletme sayısı, aşılama oranları, hastalık mihrak durumları, personel sayısı vb. parametreler göz önüne alınarak ödenek tahsisi yapılır. Ödenekler SGB üzerinden “Hayvan Hastalık ve Zararlıları ile Mücadele Projesi” kapsamında “0023.0067-07.4.0.00-01-06.02-30.01.03.00” numaralı bütçe tertibinden yıl içerisinde il müdürlüklerinin hesaplarına aktarılır. Acil hastalık ve salgın durumları haricinde **Genel Müdürlükten veya Merkez İkmal Müdürlüğünden alet-malzeme ve veteriner sağlık ürünü talep edilmez.**
17. Ödeneklerinin takibi ile malzeme alımı, depolanması ve dağıtımının koordinasyonu hayvan sağlığı, yetiştiriciliği ve su ürünleri/hayvan sağlığı ve yetiştiriciliği şube müdürlüklerince yapılır. İl müdürlüklerine tahsis edilen ödenekler, sadece hayvan hastalık ve zararlıları ile mücadele çalışmalarında kullanılan veya sarf edilen; eldiven, enjektör ve iğnesi, tüberkülin enjektörü ve iğnesi, kumpas, kan tüpü, ependorf tüp, tek kullanımlık tulum, tek kullanımlık çizme, tek kullanımlık galoş, tek kullanımlık enjektör, steril swab, dezenfektan vb. malzeme alımı için kullanılır. Söz konusu ödenek araç kiralama, giyim malzemesi alımı (tulum, lastik çizme, yelek, mont, pantolon vb.), inşaat gideri gibi harcamalar için kullanılmaz. Malzeme alımını takiben alımı yapılan malzemelere ilişkin bilgi ve belgeler Genel Müdürlüğe resmî yazı ile gönderilir.

18. Hastalıklar ile mücadelede kullanılmak üzere gönderilmiş ve alımı yapılmış olan makine, alet ve sarf malzemeleri amacı dışında kullanılmaz.
19. İl/ilçe müdürlükleri sığır tüberkülozu ve ruam hastalıklarının kontrolünde kullanılan analog/dijital deri kalınlığını ölçen kumpasların kalibrasyonlarını yılda en az bir kez yaptırmalıdır.
20. 11.12.2011 tarihli ve 28139 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Veteriner Teşhis ve Analiz Laboratuvarları Yönetmeliği’ne göre veteriner kontrol enstitüsü müdürlükleri haricinde Bakanlıkça ruhsatlandırılmış veteriner teşhis ve analiz laboratuvarlarının hastalık bildirimleri sonrasında hastalık çıkışı yapılmaz, ancak kordon ve karantina tedbirleri uygulanır. Bu tedbirler, resmî veteriner hekimce alınan marazi maddeye istinaden, hastalık ile ilgili Ulusal Referans Laboratuvarınca hastalık hakkında rapor verilinceye kadar sürdürülür. Raporun sonucuna göre tedbirler devam ettirilir ya da sonlandırılır.
21. İl ve ilçe müdürlükleri enstitü müdürlüklerine marazi madde gönderirken Veteriner Laboratuvar Bilgi Sisteminden (VELBİS) protokol girişi yaparak alacakları protokol çıktısını numuneyle birlikte ilgili enstitü müdürlüğüne gönderir. Numune gönderimi esnasında resmî yazıda gönderilen protokolün numarası mutlaka yazılır. Tazminatlı hastalıklarda test materyallerinin il/ilçe müdürlükleri kanalı ile ilgili enstitü müdürlüğüne gönderilmesi için yetiştiricilere bilgilendirmeler yapılır. Sistemin çalışmaması ve protokolün kayıt sistemi üzerinden düzenlenememesi halinde, bu durum tutanağa bağlanarak matbu “Marazi Madde Gönderme Protokolü” (**Ek-5**) düzenlenir. Sistemlere erişim tekrar sağlandığında erişim sağlanamayan dönemde **Ek-5** düzenlenerek gönderilen numuneler için VELBİS’te protokol kayıtları oluşturulur. Bu şekilde yapılacak protokol kayıtları için **Ek-5**’in yer aldığı resmî yazının tarih ve sayısı açıklama bölümüne yazılır.
22. **21.04.2021 tarih ve 1080702 sayılı yazımız gereği, İstanbul Avrupa Yakasına kurbanlık olarak Kurban Bayramı döneminde sevk edilecek hayvanların dışında, Trakya’daki diğer illere küçükbaş ve büyükbaş hayvan sevki yasaklanmıştır.** Sevk döneminde mağduriyet yaşanmaması adına, Şap Enstitüsü Müdürlüğüne gönderilecek olan her türlü numunenin VETBİS içerisinde yer alan "ŞAP-NTS" modülü üzerinden gönderilmesi zorunludur.
23. Hastalık ihbarı ve marazi maddenin bölge veteriner kontrol enstitü müdürlüklerine ulaştırılmasında yaşanan sıkıntılar hastalıklarla mücadeleyi olumsuz yönde etkilemektedir. Bu çerçevede mücadelenin etkin bir şekilde yapılabilmesi için, hastalık şüphesi ile alınan marazi maddelerin, **Numune Alma ve Gönderme Talimatı** hükümleri göz önünde bulundurularak ilgili enstitü müdürlüklerine gönderilmesi gerekmektedir.
24. 22/2/2024 tarihli ve 8195 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile uygulamaya konulan Bakanlıkça uygulanan veteriner biyolojik ürün ve hayvan tanımlama araçlarının bedelleri ile uygulama ücretlerinin tahsiline ilişkin usul ve esaslara göre personele elden ödeme yapılmayacağı ve uygulamalarda TÜRKVET’te bulunan “QR Kodlu Belge” kullanılacağı hüküm altına alınmıştır. Söz konusu belge kesinti ve ödemeye esas evrak niteliğinde olup gerektiğinde kontrol edilmek üzere muhafaza edilir. TÜRKVET’te bulunan Hayvanların Tanımlanması, Kayıt Güncelleme ve Veteriner Biyolojik Ürün Uygulama Belgesi (QR Kodlu Belge) uygulayıcılar tarafından çıktı olarak alınarak aşılama ya da tanımlama çalışması esnasında hazır olarak bulundurulur.
25. Aşılamanın istenen hedeflere ulaşmasının sağlanması ve yetiştiricilerin farkındalığının artırılması için il/ilçe müdürlüklerince eğitim faaliyetleri yanında, her aşılama kampanyasından önce yapılan program muhtarlıklara resmî yazı ile bildirilir. Resmî yazı yanında diğer iletişim araçları da (TÜRKVET SMS ekranı vb.) kullanılabilir. Ayrıca yazıda 5996 sayılı Kanunun ceza hükümleri de hatırlatılır. 2024 yılı için uygulanacak idari para cezaları **Ek-21’de** belirtilmiştir.

26. Balık yetiştiricilerine hastalıklar, çiftliklerde alınması gereken koruyucu önlemler, aşı, ilaç, antiseptik ve dezenfektan kullanımı hakkında bilgi verilir. Balık aşuları da diğer aşular gibi veteriner hekim veya sorumluluğundaki yardımcı sağlık personeline uygulanır.
27. 22.12.2011 tarihli ve 28150 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Ruam Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği’nin 12 nci maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen pedigri damızlık, yarış veya atlı spor gibi sportif amaçla yetiştirilen tek tırnaklı hayvanlar hariç olmak üzere, TÜRKVET’e damızlık ve üretim amaçlı tek tırnaklı hayvan kaydı yapılırken at ve katırlar intradermal mallein testine veya serolojik teste tabi tutulur eşekler klinik muayeneden geçirilir ve mikroçip uygulaması yapılarak test sonuçları TÜRKVET’e kaydedilir, test sonuçlarına göre söz konusu Yönetmelik çerçevesinde belirlenen usul ve esaslara göre işlem yapılır. Hayvanların satılması veya sahip değiştirmesi durumunda Tek Tırnaklı Hayvanların Tanımlanması ve İzlenmesine Dair Yönetmelik gereği işlem yapılır.
28. Safkan Arap ve İngiliz Atlarının Soy Kütüğü, Kayıtları, İthalat ve İhracatı Hakkındaki Yönetmelik hükümlerine göre damızlık olarak kullanılacak aygır ve kısraklar için “**Damızlık Belgesi**” düzenlenmesinde **Ek-7’ de** yer alan hususlara dikkat edilir. Yurt dışından ithal edilerek damızlıkta kullanılmak istenen aygır ve kısraklar için, damızlık belgesi müracaat tarihinde, uluslararası referans laboratuvarında son 60 gün içerisinde gerçekleştirilmiş test sonuçları **Equine Viral Arteritis, Ruam, Durin ve Salmonella Abortus Equi** hastalıkları yönünden menfi olan hayvanlara sertifika tanzim edilir, Türkiye’de yeniden test yaptırılması istenmez. Söz konusu hastalıkların tamamı yerine bir kısmına ait test sonuçları varsa, onlar kabul edilir, diğerleri için ulusal laboratuvarında test yaptırılır ve sonuçları menfi bulunanlara damızlık sertifikası tanzim edilir. 5996 sayılı Kanunu’nun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasında “Hayvan sahipleri veya bakımından sorumlu kişiler, hayvan refahının sağlanması amacıyla, hayvanların barınma, bakım, beslenme, sağlık ve diğer ihtiyaçlarını karşılamak, sorumluluklarındaki hayvanların insan, hayvan ve çevre sağlığı üzerinde oluşturabilecekleri olumsuz etkilere karşı gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.” hükmü yer almaktadır. Söz konusu hüküm, bulaşıcı hayvan hastalıkları nedeniyle karantina uygulanan işletmelerde oluşan atıkların, çevreyi kontamine ederek, hayvan hastalıklarının yayılmasına karşı alınacak tedbirler çerçevesinde Bakanlığımıza sorumluluk yüklemektedir. 5996 sayılı Kanun’un ilgili hükmü hayvancılık işletmelerinin çevre sağlığına olan etkileri doğrultusunda hayvan hastalıklarının yayılmasının önlenmesi ile sınırlı olup, hayvancılık işletmelerinden oluşan atıklar ile koku gibi çevresel etkiler ise 2872 sayılı Çevre Kanunu gereğince Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı’nın sorumluluğundadır.
29. Yetiştiricilerin isteği üzerine, faaliyette bulunan hayvancılık işletmelerine aşağıda belirlenmiş asgari standartları taşımaları halinde **Ek-20’de** yer alan “Hayvancılık İşletmesi Faaliyet Belgesi” düzenlenir. İşletmede kullanılan içme ve kullanma suyu şebeke suyundan değil de kuyu, artezyen, kaynak suyu gibi bir su kaynağından getiriliyorsa su analiz raporu alınmalı ve bu analizler yılda bir kez tekrarlanmalıdır. İşletme binası kontaminasyon riski taşımamalı, ahır zemini ve duvarlar kolay temizlenebilir olmalıdır. İşletme binası yeterli aydınlatma ve havalandırmaya sahip olmalıdır. Değişik hayvan türleri bir arada bulundurulmamalıdır.
30. Hayvan sağlığı çalışmalarında yapılan faaliyetler kayıt altına alınmalıdır. Bakanlık veri tabanlarında kayıt altına alınamayan faaliyetler için ayrıca kayıt tutulur. Veri tabanlarına girilemeyen kayıtların işlenmesinden ilgili personel, kontrolünden il müdürlüklerinde hayvan sağlığı, yetiştiriciliği ve su ürünleri/hayvan sağlığı ve yetiştiriciliği şube müdürü, ilçe müdürlüklerinde ise ilçe müdürü sorumludur.
31. TÜRKVET’te yer alan Bakanlığımızdan ruhsatlı hayvan pazar ve borsaları ile kesimhanelere ait bilgiler güncel tutulur, ruhsatlı olmayan hayvan pazar ve borsaları ile kesimhaneler **TÜRKVET’te kapalı duruma** getirilir.
32. İhbarı zorunlu hastalık mihraklarında bulunan ve kesime elverişli olan klinik belirti göstermeyen hayvanlar hastalığa ait mevzuata aykırı olmamak koşuluyla, bulaşmaya

engel olacak tüm önlemlerin alınması şartı ile en yakın kesimhaneye ya da hayvan sahibinin talebi ile il/ilçe müdürlüğünün uygun gördüğü kesimhaneye sevk edilebilir. Kesimhanelerde görevli resmî veteriner hekimlerce, ihbarı zorunlu hastalıklardan şüphe edildiğinde, bağlı bulunan il/ilçe müdürlüğü aracılığı ile enstitü müdürlüğüne numune gönderilir ve söz konusu hayvanın kayıtlı olduğu işletmenin bağlı bulunduğu birime bilgi verilir. İlgili il/ilçe müdürlüğü tarafından sonuç kesinleşene kadar söz konusu hayvanın çıkış yaptığı işletmeye geçici kordon konulur.

33. İhbarı zorunlu hastalıklardan ölen veya öldürülen hayvanlar gömülerek imha edilecek ise akarsuları ve yer altı sularını kontamine etmeyecek şekilde, iki metre derinliğinde çukurlar açılarak üzerlerine sönmemiş kireç dökülerek gömülür. Mümkün olmadığında kontaminasyonu önleyecek uygun bir yöntemle imha edilir.
34. TÜRKVET hayvancılık işletmelerinde birden fazla sürü kaydı oluşturulmasına olanak sağlamaktadır. Bu kapsamda fiziksel durumu uygun olan işletmelerde yetiştiricilik yönüne göre damızlık ve besilik sürüleri oluşturularak bu sürüler üzerinden hastalık takibinin yapılması mümkündür. Özellikle karantina süresi uzun olan sığır tüberkülozu, bruselloz ve kuduz hastalıklarında, hastalık tespit edilen hayvanın bulunduğu sürüde, hastalık takibinin yapılması ve tüm işletmenin kısıtlamalara tabi tutulmaması hastalığın takibine engel olmadığı gibi işletmenin faaliyetini sürdürebilmesi için de gereklidir. Bu nedenle sürü oluşturulabilecek şartlara sahip işletmelerde çıkan hastalıklar sonrasında uygulanacak kısıtlamalar, hastalık çıkan hayvanla temasta bulunan sürülerle sınırlı olarak tutulabilir. Hastalık çıkışları işletme üzerinden yapılır ancak kısıtlamaların ve hastalık takibinin ilgili sürüde yapıldığı hastalık çıkış raporunun açıklama bölümünde belirtilir.
35. Enstitü müdürlükleri ve hayvan sağlığı, yetiştiriciliği ve su ürünleri/hayvan sağlığı ve yetiştiriciliği şube müdürlükleri gerek kendi aralarında gerekse Genel Müdürlükle haberleşmede Bakanlığımız tarafından kendilerine tahsis edilen@tarimorman.gov.tr uzantılı resmî elektronik posta adreslerini kullanmalıdır.
36. Hayvan Kayıt Sistemi (TÜRKVET), Ev Hayvanı Kayıt Sistemi (PETVET), Veteriner Bilgi Sistemi (VETBİS), Veteriner Laboratuvar Bilgi Sistemi (VELBİS), Şap-NTS ve Kanatlı Bilgi Sistemi (KBS) kullanıcılarına verilen yetkiler il sistem sorumlularınca takip edilir. Sisteme ilk girişte “Kullanıcı Sözleşmesi” onaylanarak sisteme erişim sağlanabilir. Her yıl ocak ayının sonuna kadar sisteme giriş yapmayan kullanıcıların rol ve yetkileri sistem tarafından alınarak pasif hale getirilir, kullanıcıya yeniden rol verildikten ve “Kullanıcı Sözleşmesi” onaylandıktan sonra sisteme erişim sağlanabilir.
37. Ölen buzağı sayılarının girişleri, il/ilçe müdürlüklerimizde görevli personel tarafından VETBİS altında yer alan “Hayvan Sağlığı” modülüne eklenen “Buzağı Ölümleri İzleme” sekmesinden aylık olarak, takip eden ayın 15’ine kadar yapılır.
38. Yurt dışına yolcu beraberinde seyahat edecek olan kedi, köpek ve gelinciklerin veteriner sağlık sertifikası alması için gerekli olan kuduz antikor titre testine (FAVN) ait iş ve işlemler VELBİS üzerinden yapılır. FAVN testi yayınlandıktan sonra söz konusu testte yer alan mikroçip bilgilerinde değişim yapılmaz, bu durumda yeniden numune gönderilmesi gerekir.

İKİNCİ BÖLÜM

HAYVAN SAĞLIĞI MÜCADELE HİZMETLERİ

A- Genel hükümler

İhbarı mecburi hayvan hastalıkları 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Kanun çerçevesinde 22 Ocak 2011 tarih ve 27823 sayılı Resmî Gazete’ de yayımlanan “İhbarı Mecburi Hayvan Hastalıkları ve Bildirimine İlişkin Yönetmelik” ile belirlenmiştir. Söz konusu hastalıkların tespit edildiği işletmelerde Bulaşıcı Hayvan Hastalıkları ile Mücadelede Uygulanacak Genel Hükümlere İlişkin Yönetmelik kapsamında kordon ve karantina önlemleri alınır, hasta, şüpheli ve sağlam hayvanlar birbirinden ayrılır. Hastalık nedeniyle konulan kordon

ve karantina önlemleri, klinik semptomların ortadan kalkmasından sonra, etkenin inkübasyon süresi de dikkate alınarak yapılacak temizlik ve dezenfeksiyon ile hastalığın kendine ait Yönetmelik hükümlerine göre kaldırılır.

İldeki mevcut hayvancılık işletmelerinin (Açık ya da kapalı sistem) kayıt altına alınması sağlanır. Entegre işletmeler (Sözleşmeli üretim yapan kümesler dâhil) öncelikli olmak üzere tüm işletme ve kümeslerin coğrafi koordinatları harita üzerinde işaretlenerek TÜRKVET'e kaydedilir.

B- Aşıların temini, uygulamaları ve programlı aşılama

1. Bakanlığımız mücadele programı aşılama takvimi **Ek-6**'da yer almaktadır. Koruyucu aşılama çalışmaları tüm il ve ilçelerde belirtilen tarihler arasında yapılır.
2. **Programlı aşılama ile ilgili hususlar ve illere göre mücadele programı yıl içerisinde aşılama takvimine göre TÜRKVET'te kayıtlı hayvan sayıları dikkate alınarak Genel Müdürlükçe belirlenir, resmî yazı ile bildirilerek VETBİS'e kaydedilir.**
3. Aşılama öncesinde il/ilçedeki veteriner hekimler ve sektör paydaşlarıyla yapılacak toplantılarda konunun önemi anlatılarak farkındalık oluşturulması sağlanır. Yıl içerisinde dörder aylık dönemler halinde İl Müdürü başkanlığında süreç takip edilir ve değerlendirilir.
4. **Uygulama birlikteliğinin sağlanabilmesi için önceki yıllardan farklı olarak il müdürlüklerince döner sermayeleri marifetiyle herhangi bir veteriner biyolojik ürün temin edilmez. Hem kullanılmak istenen ürün hem de yerelde yürütülmesi planlanan aşılama projeleri için Genel Müdürlükten proje bazlı izin alınır. Genel Müdürlükçe uygun görülmesi halinde söz konusu ürünün merkez döner sermaye aracılığı ile temin edilmesi sağlanır. Ayrıca yapılacak projelere uygulama ücretleri için 14.05.2024 tarihli ve 32546 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Veteriner Biyolojik Ürün ve Hayvan Tanımlama Araçlarının Bedelleri ile Uygulama Ücretlerinin Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2024/11) hükümlerine ilişkin maddeler eklenir.**
5. Enstitü müdürlüklerinde üretilen aşılar, enstitü müdürlüklerine ait uygun araçlarla ilin bağlı olduğu veteriner kontrol enstitüsü müdürlüklerine gönderilir, il müdürlüklerince söz konusu aşılar enstitü müdürlüğünden teslim alınır. Aşıların gönderilme zamanı programın başlangıç tarihlerine göre planlanır. Söz konusu aşıların bölge veteriner kontrol enstitüsü müdürlüklerine gönderilmediği durumlarda il müdürlükleri Hayvan Hastalık ve Zararlıları ile Mücadele Programı kapsamındaki aşıları, doğrudan aşı üretimi yapan enstitü müdürlükleri ile irtibat sağlayarak temin etmelidir. Aşıların soğuk zincir şartlarına uygun şekilde ulaştırılması sağlanır. Aşılar etiket ve prospektüs bilgilerine göre muhafaza edilir.
6. Aşılama sırasında iatrojenik bulaşmayı engelleyecek önlemler uygulayıcılar tarafından alınır. Uygulama sonrasında tıbbi atıklar uygulama yerleri, köy ve mahallelerde bırakılmayacaktır.
7. Yapılan çalışmalarda aşılama sonrası hayvanlarda oluşabilen anaflaktik şok vakalarında epinefrin (adrenalin) kullanımının olumlu sonuçlar verdiği tespit edilmiştir. Bu kapsamda tüm anaflaktik şok vakalarında zaman kaybetmeden epinefrin (adrenalin) uygulanması gerekmektedir. İhbarı zorunlu hastalıklara karşı yapılan aşılamalarda, aşılama esnasında ya da sonrasında oluşabilecek alerjik reaksiyonlarda kullanılmak üzere gerekli ilaçlar il müdürlüğü döner sermaye işletmeleri tarafından temin edilerek aşılama ekiplerine teslim edilir. Adrenalin %0,1 (1/1000)'lik çözeltiden 45 kg canlı ağırlığa 1 ml İntramuscular, subcutan uygulanır. İntravenöz adrenalin enjeksiyonunun ise yukarıda belirtilen dozun 10 misli sulandırılarak 5-6 dakikada çok yavaş olarak verilmesi gerekir. İntramuscular uygulamanın mümkünse aşı enjeksiyonun yapıldığı alana (Enjeksiyon yerinde herhangi bir ödem oluşmıyorsa) yapılması uygundur.
8. **Resmî personel tarafından sığır cinsi ile koyun ve keçi türü hayvanlara uygulanan veteriner biyolojik ürünlerin kayıtları VETBİS üzerinden, diğer tür hayvanlara uygulanan veteriner biyolojik ürünlerin kayıtları ise ATS üzerinden gerçekleştirilir.**

9. Bulaşıcı Hayvan Hastalıkları ile Mücadelede Uygulanacak Genel Hükümlere İlişkin Yönetmelik'in 25 inci maddesi hükümlerine istinaden veteriner tıbbi ürünlerin uygulanması ile ilgili kurallar belirlenmiştir. Söz konusu maddenin üçüncü fıkrasında yer alan *"Hastalık tehlikesi görülen yerlerde veya evvelki yıllarda hastalık çıkmış mahallerde koruyucu aşılama ve ilaçlamalar Bakanlığın vereceği program ve emirlere göre resmi veteriner hekimler, yetkilendirilmiş veteriner hekimler, serbest veteriner hekimler veya bunların sorumluluğunda yardımcı sağlık personeli tarafından yapılır."* hükmüne istinaden, **Bakanlıkça ihbarı zorunlu olarak tespit ve ilan edilen hastalıklara karşı** koruyucu aşılama yapmak isteyen serbest veteriner hekimler aşılamadan önce il/ilçe müdürlüklerinden izin almalıdır. Uygun görülmesi halinde aşı yapacak serbest veteriner hekimlere izin verilen tarihlerde VETBİS üzerinden "Serbest Veteriner Hekim (Aşı)" rolü verilmelidir. **VETBİS'te rol tanımlaması olmayan kullanıcıların Aşı Takip Sisteminden (ATS) girmiş olduğu aşılar VETBİS'e aktarılmamaktadır.** Ayrıca bu kapsamda izin verilen serbest veteriner hekimlerce günlük aşılanan hayvan sayıları en geç 1 gün sonra il/ilçe müdürlüğüne bildirilir ve program yüzdesi hesaplamasına dâhil edilebilmesi için il/ilçe müdürlüğü personeli tarafından kontrol edildikten sonra aşılama amacına göre güncel aşı bilgisi kayıtları yapılır.
10. Hayvancılık işletmelerinde görev yapan veteriner hekimlerin aşı uygulaması yapabilmesi için Veteriner Tıbbi Ürünler Hakkında Yönetmelik ile Veteriner Ecza Depoları, Perakende Satış Yerleri (Veteriner Hekim Muayenehane, Poliklinik ve Hayvan Hastaneleri) ile Toptan Veteriner Tıbbi Ürün Temin Eden Hayvancılık İşletmelerinin İzin ve Denetimleri Talimatına ek olarak bu Genelgede konu ile ilgili belirtilen hükümler yerine getirilmelidir. Uygun görülen işletmelerde görev yapan veteriner hekimlere VETBİS üzerinden "İşletme Veteriner Hekimi" rolü verilmelidir. **VETBİS'te rol tanımlaması olmayan kullanıcıların ATS'den girmiş olduğu aşılar VETBİS'e aktarılmamaktadır.**
11. **Aşı üretimi yapan enstitü müdürlükleri yurt içinde il müdürlükleri dışında aşı satışı yapamaz. Bakanlığa bağlı kuruluşlar ile hayvancılık işletmelerinde işletme veteriner hekimi olarak görev yapan veteriner hekimler, programlı ya da program dışındaki aşı uygulamalarını süresi içerisinde yapabilme açısından aşıları il müdürlüğünden tedarik edebilirler.** Ayrıca bu kapsamda izin verilen işletme veteriner hekimlerince günlük aşılanan hayvan sayıları en geç 1 gün sonra il/ilçe müdürlüklerine bildirilir ve program yüzdesi hesaplamasına dâhil edilebilmesi için il/ilçe müdürlüğü personeli tarafından kontrol edildikten sonra aşılama amacına göre güncel aşı bilgisi kayıtları yapılır.
12. Enstitü müdürlüklerince, yapılan saha çalışmalarının sonuçlarına göre hayvanların farklı uygulama bölgelerine, ayrı ayrı enjektör kullanılmak şartı ile aynı anda uygulanabilecek programlı aşılar aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Hayvanlara Aynı Anda Uygulanabilecek Aşılar

Büyükbaş Aşılama	Şap-Brusella
	Şap-LSD
	Şap-Kuduz
	Şap-E. Coli
	Şap-Şarbon
	Şap-Üçgün
Küçükbaş Aşılama	PPR-Koyun Keçi Çiçeği
	PPR-Mavidil
	PPR-Şap
	Şap- Koyun Keçi Çiçeği
	Şap-Brusella
	Şap-Şarbon

13. Resmî, yetkilendirilmiş ya da serbest personel tarafından yapılan aşılama kayıtları uygulamadan sonraki **10 gün** içerisinde, uygulama yapılan hayvanlar 10 günden önce işletmeyi terk edecekse, işletmeyi terk etmeden önce tamamlanmalıdır. Uygulanan aşılama sisteme kaydının zamanında yapılması ve aşı kayıtlarında girilen verilerin QR Kodlu Belge üzerinde yer alan bilgiler ile uyumlu olması uygulayıcıların sorumluluğunda olup, kayıtlarda azami itina gösterilmelidir. Söz konusu kayıtlar için silme ve düzenleme seçenekleri 10 gün ile sınırlıdır. Bu sürenin aşılması durumunda ilgili kayıtlar, ödeme yapılması ve icmale yansıma haricinde il sistem sorumlularınca sistem üzerinden verilen yetki çerçevesinde düzenlenebilir. Ödeme yapılması ve icmale yansıma durumunda yapılması gerekenler “Veteriner Biyolojik Ürün ve Hayvan Tanımlama Araçlarının Bedelleri ile Uygulama Ücretlerinin Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2024/11)” ile belirlenmiştir.
14. Uygulanan her türlü veteriner biyolojik ürün ve sağlık taramalarına ilişkin bilgiler VETBİS’te yer alan Aşılamaya → Güncel Aşı Bilgisi → Aşı Bilgisi-Ekle ekranından günün sonunda veya bir gün sonra kaydedilir. Girilen bilgiler aynı ekranda yer alan raporlama kısmından il/ilçe müdürlükleri ve Genel Müdürlük tarafından takip edilir. Söz konusu kayıtlar için silme ve düzenleme seçeneği 10 gün ile sınırlıdır. Kayıtların doğruluğuna ilişkin kontroller bu süre zarfında yapılmalıdır. **Güncel Aşı Bilgisi ekranına girilen kayıtların saha çalışmalarındaki veriler ve “Aşı Ekle” ekranında kaydedilen veriler ile uyumlu olması sağlanır.**
15. Türkiye Jokey Kulübü’nün at hastanesinin olmadığı illerde, soy kütüğüne kayıtlı Safkan Arap ve İngiliz Atlarına Equine Influenza Virus, Equine Herpes Virus (EHV 1-4), Batı Nil Virus ve Tetanoz hastalıklarına karşı yapılacak aşılama Bakanlığımız ve Türkiye Jokey Kulübü’nün iş birliğinde İl/İlçe Tarım ve Orman Müdürlüklerince gerçekleştirilir. İhtiyaç duyulacak aşılama Türkiye Jokey Kulübü tarafından temin edilir.
16. Uygulama esnasında oluşan aşı zayıfları ile ilgili olarak, aşılama döner sermaye işletmesi ambarlarından zimmet karşılığı teslim edilmesi ve 31.01.2015 tarihli ve 29253 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Döner Sermaye İşletmeleri Uygulama Yönetmeliği’nin 30 uncu maddesi gereğince kurulan ambar sayım komisyonunda aşı mevcudunun tespitinde hayvan sağlığı, yetiştiriciliği ve su ürünleri/hayvan sağlığı ve yetiştiriciliği şube müdürlüğünde görevli üye personelin yer alması gerekmektedir. Ayrıca uygulama esnasındaki aşı kayıplarının ilgili Yönetmeliğin 44 ve 46 ncı maddelerine göre terkin edilmesi ve kayıtlardan çıkarılması için gerekli raporların (Zayı tutanağı vb.) hayvan sağlığı, yetiştiriciliği ve su ürünleri/hayvan sağlığı ve yetiştiriciliği şube müdürlüğünce oluşturulacak komisyonca hazırlanarak döner sermaye işletmesine iletilmesi gerekmektedir. Bakanlığımız programlı aşılama kapsamında oluşan aşı zayıflarının döner sermaye işletmesince karşılanabilmesi için 20.06.2018 tarih ve E.1839697 sayılı Destek Hizmetleri Daire Başkanlığının yazısı doğrultusunda işlem tesis edilir. Aşı zayıflarının döner sermaye işletmesince karşılanabilmesi için uygulama esnasında oluşması gerekir. Bunun dışında personele teslim edilen aşının eksik tatbik edilmesi, kaybolması ve personelin ihmal veya suistimali sonucu oluşan kayıp durumları aşı zayıfları olarak döner sermaye işletmesince karşılanmaz.
17. Bakanlığımızca ücretsiz olarak uygulanan programlı aşılama muhafaza ve taşıma şartlarından kaynaklı olanlar dâhil aşı zayıflarının asgari düzeyde tutulmasına yönelik olarak uygulayıcı personelin uyarılması, uygulama esnasında oluşması muhtemel zayıflar hariç olmak üzere, personele teslim edilen aşının, eksik tatbik edilmesi, kaybolması ve personelin ihmal veya suistimali sonucu oluşan kayıp durumlarında ilgililer hakkında gerekli işlemlerin yapılması gerekmektedir.

C- Programlı aşılama devri

1. **Bakanlıkça belirlenmiş programlı büyükbaş hayvan aşılama ile ilgili devir işlemi yapılamaz.**

2. Henüz küçükbaş küpeleme işlemi tamamlanmamış yerlerde, tanımlama yetki devri ile birlikte yapılmak şartıyla, küpeleme işlemi tamamlanmış yerlerde ise bu şarta bağlı kalmaksızın; çalışma izin belgesi almış serbest veteriner hekimlere bir ilçenin tamamında ya da en küçük birim olan köy/mahalle bazında, halk elinde ıslah projeleri kapsamında yetiştirici birliklerinde görev yapan veteriner hekimlere ise yapılacak protokolde işletme numaraları belirtilerek o işletmeler özelinde koyun-keçi brusella, koyun-keçi çiçeği ve koyun-keçi vebası aşılama devri yapılabilir. Söz konusu yetki devri il müdürlüğü ile serbest veteriner hekimler/yetiştirici birliği arasında yapılacak protokol çerçevesinde gerçekleştirilir.
3. Yetki devri verilen aşı uygulaması için uygulama ücreti ya da ürün ücreti adı altında elden herhangi bir ücret tahsil edilmeyeceği, bu kapsamda yetki devri yapılan veteriner hekimlerin yaptıkları uygulamaların, Veteriner Biyolojik Ürün ve Hayvan Tanımlama Araçlarının Bedelleri ile Uygulama Ücretlerinin Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2024/11) hükümlerine ve Hayvanların Tanımlanması ile Veteriner Biyolojik Ürünlerin Uygulama Ücretleri Oluru'na tâbi olduğu, aşı uygulama belgelerinin kesinti ve ödemeye esas evrak niteliğinde muhafaza edilmesi ve her icmal döneminden önce il/ilçe müdürlüğüne teslim edilmesi gerektiği, devir kapsamında yapılan aşıların kayıtlarının VETBİS üzerinden yapılması gerektiği ve aksi takdirde herhangi bir ödeme icmaline dâhil edilemeyeceği, yapılan aşılamaların takip edilebilmesi için günlük aşılanan hayvan sayısının aşılama amacına göre VETBİS'te yer alan "Güncel Aşı Bilgisi" ekranından günün sonunda veya bir gün sonra kaydedilmesi gerektiği gibi hususlar yapılacak protokolde açıkça belirtilir.
4. İl müdürlüğü tarafından aşılama çalışmaları için devir ile yetki verilen veteriner hekimler VETBİS kullanıcı ekranında il sistem sorumlularınca "Yetkilendirilmiş Personel" olarak tanımlanır. Devri yapılan aşılarla ilişkin çalışmalar başlamadan rol verme işlemleri ve stok transferleri gibi sistem gereklilikleri tamamlanır.
5. Yetkilendirilmiş personel tanımlama işleminden sonra VETBİS'te yer alan devredilen aşı takvimi ekranı vasıtası ile devri yapılan aşıların grupları ve isimleri, köy/mahalle, hayvan türü ile yetki verilen tarih aralığı il sistem sorumlularınca veri tabanına tanımlanır. Halk elinde ıslah projeleri kapsamında yetiştirici birliklerinde görev yapan veteriner hekimlere tanımlama yapılırken protokolde belirtilen işletmelerin bağlı bulunduğu köy/mahallelerin tamamı devredilen aşı takvimi ekranında seçilerek kayıt yapılır. Ayrıca söz konusu kişilerin kullanıcı sayfasında işletme numaraları da kaydedilir.
6. Yetki devri yapılan veteriner hekimlere VETBİS'te aşı giriş ekranı ile güncel aşı bilgisi ekranında yapılması gerekenlerle ilgili eğitim verilir.
7. Yetki devri yapılan veteriner hekimler aşı uygulama programlarını il/ilçe müdürlüğüne bildirir ve kontroller il/ilçe müdürlükleri tarafından yapılır. Gerektiğinde aşının etkinliğini kontrol etmek amacıyla test ve analiz için aşılanan hayvanlardan kan alınarak ilgili enstitü müdürlüğünde bağışıklık kontrolleri yaptırılabilir.
8. Yetki devri almış veteriner hekimler Bulaşıcı Hayvan Hastalıkları ile Mücadelede Uygulanacak Genel Hükümlere İlişkin Yönetmelik hükümlerine uymakla yükümlüdür.

Ç- İhbarı mecburi hastalıklar

İhbarı mecburi hastalıkların tespit edildiği işletmelerde Bulaşıcı Hayvan Hastalıkları ile Mücadelede Uygulanacak Genel Hükümlere İlişkin Yönetmelik ile hastalığın kendine ait Yönetmelik hükümleri uygulanır. Bu genel hükümler yanında ihbarı mecburi hastalıklardan bazıları için yapılan özel açıklamalar hastalıklar bazında aşağıda belirtilmiştir.

1. Şap

- 1.1. Hastalık şüphesi ve teyidi halinde Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmelik hükümleri uygulanır.
- 1.2. Hayvan hastalıkları ile mücadele çerçevesinde Şap hastalığının ülke genelinde kontrolü ve Anadolu illerini "aşılı arılık" statüsüne ulaştırmak amacıyla 2022-2026 yılları arasında uygulanması planlanan aşılama programında, 2023 yılında yapılan risk temelli epidemiyolojik inceleme neticesinde değişikliğe gidilmiştir.
- 1.3. Anadolu'daki büyükbaş hayvanlar ilkbahar döneminde iki, sonbahar döneminde bir kez olmak üzere yılda üç kez, Trakya'nın aşılı ari statüsünde olması nedeni ile de Trakya'da bulunan büyükbaş hayvanlar ilkbahar döneminde bir, sonbahar döneminde bir kez olmak üzere yılda iki kez, küçükbaş hayvanlar ise ilkbahar döneminde yılda bir kez aşılanır. Ayrıca rapel ve mihrak aşılmasına devam edilir.
- 1.4. Aşılama programında değişikliğe gidilmesi halinde yeni hususlar Genel Müdürlükçe belirlenir ve bildirilir.
- 1.5. İl müdürlükleri belirlenen kampanya takvimine uymakla yükümlüdür. Süre uzatımı olması halinde bu durum Genel Müdürlükçe bildirilir.
- 1.6. Hastalığın varlığı yıl boyu aktif ve pasif surveylerle takip edilir. Aşılama programının son iki yılında şap hastalığı mihrakı görülmemesi durumunda yapılacak serosurvey ile epidemiyolojik veriler dikkate alınarak WOAHA'a sunulmak üzere aşılı arılık dosyası hazırlanır.
- 1.7. Trakya, Bakanlığımızca yapılan çalışmalar sonucunda 2010 yılında Dünya Hayvan Sağlığı Teşkilatı (WOAH) tarafından şap hastalığından aşılı ari bölge olarak kabul edilmiştir. 5996 sayılı Kanun gereğince Bakanlığımız bazı hayvan türleri için özel izole bölgeler oluşturma ve oluşturulan izole bölgelere bazı hayvan türlerinin girişine ve yetiştirilmesine yasaklama veya kısıtlama getirme yetkisine sahiptir. Bu kapsamda Trakya şap hastalığından korunmuş bölge olarak tanımlanmış, izole bölge olarak belirlenmiştir. Bu bölgede Bulaşıcı Hayvan Hastalıkları ile Mücadelede Uygulanacak Genel Hükümlere İlişkin Yönetmeliğin 26 ncı maddesinde yer alan hükümler uygulanır. Bakanlıkça belirlenen usuller dışında Trakya'ya giren şap hastalığına duyarlı hayvanlar tazminatsız olarak kesime gönderilir. Trakya'da hastalığın açık belirtisini gösteren veya laboratuvarlarca hastalığın varlığı tespit edilen hayvanlar itlaf ve imha edilir, herhangi bir klinik belirti göstermeyen hayvanlar ise kesime sevk edilerek Hayvan Hastalıklarında Tazminat Yönetmeliği kapsamında tazminat ödemesi yapılır.
- 1.8. Kurban Bayramı öncesinde yapılacak hayvan sevklerinde uygulanacak test işlemleri <https://vetkontrol.tarimorman.gov.tr/sap> adresinde belirtilen test protokolü çerçevesinde yürütülür. Tanzim edilecek formlar protokol kapsamında doldurularak Şap Enstitüsü Müdürlüğüne gönderilir.
- 1.9. İstanbul İlinin Avrupa Yakasına sevk edilecek kurbanlık hayvanlara ait NSP raporu, raporlama tarihinden itibaren, izolasyon kurallarının bozulmaması şartıyla 15 gün geçerlidir. NSP raporlama tarihi 15 gün geçen hayvanların sevklerine izin verilmez.
- 1.10. Mihrak nedeniyle oluşturulan koruma ve gözetim bölgesinde kampanya dönemi beklenmeksizin büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar aşılanır. Göçer hayvanların kışladığı işletmeler dikkate alınarak koruma ve gözetim bölgesi sınırları genişletilebilir. Hastalıktan şüpheli küçükbaş hayvan ölümlerinde laboratuvar sonucu beklenmeksizin aşılama yapılır.
- 1.11. İl müdürlüklerince mihrak çevresinde 10 km yarıçapında bulunan işletmelerin tümü şap hastalığı yönünden taranır. Mihrak ve saha araştırılması yapılarak filyasyon kaynağı kesin olarak tespit edilir. Yapılacak bu çalışmalar için il müdürlükleri tarafından ihtiyaç duyulduğunda, Bakanlıktan ve Şap Enstitüsü Müdürlüğünden destek istenir.
- 1.12. Türkiye'ye giriş yapması muhtemel egzotik şap virüslerinin erken teşhis edilerek gerekli tedbirlerin önceden alınabilmesi için Bölge Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlüğü

koordinatörlüğünde Doğu ve Güneydoğu sınır illerimizde düzenli olarak hastalık taraması yapılır.

- 1.13. Şap hastalığı ile ilgili olarak marazi madde ve serum gönderme formu ve mihrak bilgi formu Şap Enstitü Müdürlüğü'nün web sayfasından temin edilip doldurularak, numune ile birlikte ilgili enstitü müdürlüğüne gönderilir.
- 1.14. Şap hastalığı mihraklarında şap virüsüne etkili dezenfektanlar kullanılmalıdır. Şap virüsü sodyum hidroksit (%2), sodyum karbonat (%4), sitrik asite (%0,2) duyarlıdır.

2. Sığır vebası

- 2.1. "Sığır Vebası Enfeksiyonundan Arilik" statüsü için ülkemizde 2004 yılında yapılan serosurvey sonuçları WOAH'a rapor halinde gönderilmiştir. Rapor WOAH Bilimsel Komitesinde uygun görülmüş ve Mayıs 2005' te yapılan 73. Dönem Genel Kurulunda yapılan oylama ile ülkemizin "Sığır Vebası Enfeksiyonundan Arilik" statüsü onaylanmıştır.

3. Kuduz

- 3.1. Hastalık şüphesi ve teyidi halinde 18.01.2012 tarihli ve 28177 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kuduz Hastalığından Korunma ve Kuduz Hastalığı ile Mücadele Yönetmeliği hükümleri uygulanır.
- 3.2. Kuduz hastalığından şüphe edilen hayvanlar için müşahede yeri bulunmayan yerel yönetimlerin en kısa sürede yeterli kapasite ve donanıma sahip müşahede yeri oluşturması, mevcut olanların ise rehabilitasyonunun sağlanması, müşahede yerlerinin gerekli kayıt ve kontrol işlemlerinin yerel yönetimlerde görevli veteriner hekimlerce yapılması ve kuduz riskli temasa sebep olan sahipsiz hayvanların toplanması ve müşahede yerine taşınması sırasında kolluk kuvvetlerinden ve hayvanları koruma ile uğraşan sivil toplum kuruluşlarından da destek alınması için gerekli koordinasyon sağlanır.
- 3.3. Kuduzla ilgili mücadelede kurumlar arası iş birliği sağlanarak, özellikle belediyeler, il özel idareleri, sağlık müdürlükleri, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları ile koordineli çalışmaya özen gösterilir ve ortak mücadele planları geliştirilir.
- 3.4. Sağlık Bakanlığı il/ilçe teşkilatları ile gerekli koordinasyon ve iş birliği sağlanır. Kuduz şüpheli her ihbar, ihbarın alındığı gün itibariyle mutlaka resmî yazı ile Sağlık Bakanlığı il/ilçe teşkilatlarına bildirilir.
- 3.5. Sahipsiz köpeklerin üremelerinin kontrolü amacıyla gerekli girişimlerde bulunulur. Sahipsiz köpeklerin yaşam ortamlarını oluşturan çöplükler gibi tüm unsurların rehabilite edilmesi hususu il hıfzıssıhha kurullarında gündeme getirilerek karar alınması sağlanır, ilgili kuruluşlar resmî yazılar ile uyarılır ve iş birliği yapılır.
- 3.6. Serbest veteriner hekimlerle, gönüllü kuruluşların yaptığı aşılama takibi yapılarak aşıli hayvanların tanımlanması için yerel yönetimler ve mahalli idareler nezdinde girişimde bulunulur.
- 3.7. Halkın eğitimine yönelik çalışmalar artırılır, bu konuda bölgesel yazılı ve görsel basınla iş birliğine gidilmesi sağlanır.
- 3.8. Çevredeki tüm şüpheli ısırık vakaları dikkatle takip edilmelidir. Tüm şüpheli vakalarda gerekli marazi madde alınır, en seri şekilde soğuk zincir şartları altında ilgili laboratuvara gönderilir ve hastalığın teyit edilmesi halinde filyasyonun tespit edilmesi sağlanır.
- 3.9. Kuduz şüpheli marazi maddelerin hastalığın aciliyeti ve önemine binaen kurye ile soğuk zincir bozulmadan dikkatli paketlenmesi yapılarak ya da personel görevlendirilerek laboratuvara gönderilmesi sağlanır.
- 3.10. Ölü olarak bulunan tilki, kurt, çakal gibi yabani hayvanların il/ilçe müdürlüklerimize haber verilmesi ya da getirilmesi sağlanır, bu hayvanlar il ve ilçe müdürlüklerince veteriner kontrol enstitüsü müdürlüklerine ulaştırılır.

- 3.11.** Enstitü müdürlüklerince tespit edilen kuduz pozitif vakalar, virus yapısında olabilecek değişikliklerin izlenmesi amacı ile Ulusal Referans Laboratuvar olan Etlik Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğüne gönderilir.
- 3.12.** Yabani memeli hayvanlarda bir kuduz vakası tespit edildiğinde ilgili Yönetmeliğin 13 üncü maddesinin ondördüncü fıkrasında belirtilen önlemler alınır, söz konusu önlemlerin gerçekleştirilmesi sonrasında aynı maddenin ikinci fıkrasında yer alan hükümler çerçevesinde belirlenmiş kuduz risk alanı daraltılabilir ya da ilgili Yönetmeliğin 14 üncü maddesinin beşinci fıkrası gereğince alınan tedbirler kaldırılabilir.
- 3.13.** Yabani ya da evcil hayvanlarda bir kuduz vakası tespit edildiğinde hastalık çıkışını takiben Bakanlığa bilgi verilir.
- 3.14.** Kuduz Aşısı Uygulamaları:
- Aşılar Genel Müdürlüğümüzce ihale yapılmak suretiyle temin edilmiş olup, Etlik Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü tarafından **Ek-12'** de yer alan planlama dahilinde ücretsiz olarak gönderilir. Aşılamalar ülke genelinde kampanya tarzında yapılır. Kampanya bitiminde, başvuru olması halinde de kuduz aşısı uygulamalarına devam edilir. Uygulanamayan aşılar Genel Müdürlüğümüz ile irtibata geçilerek ihtiyacı olan kurumlara gönderilir ve bu aşıların zayi olması engellenir.
 - Kampanya süresince sahipli ve sahipsiz tüm köpek ve kedilere ulaşılarak aşılanmaları sağlanır. Köpek – kedi programı için Bakanlık tarafından gönderilen aşılar diğer hayvanlara uygulanmaz.
 - Tilki ve sansar gibi sürü alışkanlığı olmayan yabani hayvanlardan kaynaklanan aktif mihrakların olduğu 1. derece riskli yerleşim yerlerinde; yapılacak risk değerlendirmesine göre sadece meraya çıkan sığırlara sınırlı aşı uygulaması yapılır. Aşılar, 5996 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi ve 43 üncü maddesi gereğince il özel idareleri ve belediye kaynakları ile ya da hayvan sahipleri tarafından temin edilir.
 - Köpek ve kedilerin aşılama ve kimliklendirme çalışmalarına Türk Silahlı Kuvvetleri, belediye başkanlıkları, veteriner hekim odaları, veteriner fakülteleri ve sivil toplum örgütlerinin de gönüllülük esaslı katılımı için çaba gösterilir. Katılım sağlayan gönüllü kurum ya da veteriner hekimlere ücretsiz uygulanması koşulu ile Bakanlığımızın programlı aşılarından tahsis edilerek uygulanması takip edilir.
 - Ülke genelindeki sahipli ve sahipsiz köpeklere yoğun parenteral aşılama yapılmasına yönelik bilgilendirme için kampanya esnasında broşür ve afişler, radyo ve TV spotları kullanılır.

4. Koyun-keçi vebası (PPR)

- 4.1.** Hastalık şüphesi ve teyidi halinde 04.01.2012 tarihli ve 28163 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Sığır Vebası, Koyun ve Keçi Vebası, Domuzların Veziküler Hastalığı, Mavi Dil Hastalığı, Geyiklerin Epizootik Hemorajik Hastalığı, Koyun Keçi Çiçeği, Veziküler Stomatitis, Sığırların Nodüler Ekzantemi, Afrika Domuz Vebası, Klasik Domuz Vebası ve Rift Vadisi Hummasına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği hükümleri uygulanır.
- 4.2.** Hastalık mihraklarında kordon, karantina, temizlik, dezenfeksiyon, aşılama ve eğitim çalışmaları yapılır.
- 4.3.** Ülke genelinde tespit edilen her mihrak için epidemiyolojik inceleme raporu düzenlenir.
- 4.4.** 5996 sayılı Kanun gereğince Bakanlığımız bazı hayvan türleri için özel izole bölgeler oluşturma ve oluşturulan izole bölgelere bazı hayvan türlerinin girişine ve yetiştirilmesine yasaklama veya kısıtlama getirme yetkisine sahiptir. Trakya, Bakanlığımızca yapılan çalışmalar sonucunda 07.02.2021 tarihli ve E-71037622-020-3607708 sayılı Bakanlık Makamından alınan Olur kapsamında koyun keçi vebası hastalığından korunmuş bölge olarak ilan edilmiştir. Bu bölgede Bulaşıcı Hayvan Hastalıkları ile Mücadelede

Uygulanacak Genel Hükümlere İlişkin Yönetmeliğin 26 ncı maddesinde yer alan Korunmuş Bölgelerde Uygulama hükümleri uygulanır.

- 4.5. Trakya'nın PPR hastalığından korunmasının sağlanması ve arilik statüsünün elde edilebilmesi için 2021/04 sayılı Genelge yayınlanmış ve Trakya'da PPR hastalığına karşı yapılan aşılama durdurulmuştur.
- 4.6. Anadolu'da PPR hastalığı ile mücadele kapsamında, yeni doğanlar ile hastalık mihraklarındaki tüm küçükbaş hayvanlar aşılanır. Aşılama programında değişikliğe gidilmesi halinde yeni hususlar Genel Müdürlükçe belirlenir ve bildirilir.
- 4.7. Yeni doğan hayvanların hastalığa açık halde bulunmaması için doğumlar ve maternal antikor durumu dikkate alınarak aşılama dönemleri il müdürlükleri tarafından belirlenir. Enfeksiyonu geçiren hayvanlarda oluşan aktif bağışıklık süresinin en az 4 (dört) yıl sürdüğü, aşılanmış analarda oluşan PPR antikorlarının kolostromla yavruya geçtiği ve kolostromla kazanılan pasif bağışıklığın ise analardaki antikor seviyesine bağlı olarak yavruyu 3-6 ay arasında koruduğu bildirilmektedir.
- 4.8. Ülkesel arilik hedefine ulaşılabilmesi için, tüm yeni doğan küçükbaş hayvanlar aşılanmalıdır. Aşılama sonrasında il/ilçe düzeyinde %85 bağışıklık seviyesine ulaşılmalıdır.
- 4.9. Hastalığın mevsimsel insidens farklılığı olmamasına karşın, yağmurlu ve soğuk mevsimlerde, hayvan hareketlerinin yoğun olduğu dönemlerde ve doğum mevsiminde koyun keçi ve bası hastalığı daha sık görülmektedir. Hastalık kayıtları incelendiğinde de yıl içerisinde mihrakların büyük bir kısmının temmuz ayından yılın sonuna kadar olan dönemde tespit edildiği görülmektedir. Aşılama il müdürlüklerince yıl boyunca uygulanmakla birlikte, hastalıkla mücadelenin etkin şekilde yürütülebilmesi için, mümkünse yılsonuna bırakılmadan ve hastalığın en yoğun tespit edildiği döneme girilmeden PPR aşılama programına başlanması büyük önem arz etmektedir.

5. Mavidil

- 5.1. Hastalıkla mücadelede aşılama, karantina, serosurvey ve vektör (taşıyıcı) kontrolü uygulamaları yapılır.
- 5.2. Son üç yıl içerisinde BTV-4 ile serotipi tespit edilemeyen mihrakların koruma ve gözetim bölgesinde bulunan tüm koyunlar, vektörün aktif olduğu dönemde hayvanların bağışıklık olacağı şekilde aşının prospektüs bilgileri dikkate alınarak program kapsamında aşılanır. Hastalığın çıktığı yıl ise serotipi farketmeksizin mihrakların koruma ve gözetim bölgesinde bulunan tüm koyunlara, prospektüs bilgileri dikkate alınarak mihrak aşılması yapılır. Aşılama programında değişikliğe gidilmesi halinde yeni hususlar Genel Müdürlükçe belirlenir ve bildirilir.
- 5.3. Saha suşlarının dağılımının anlaşılması amacıyla, enstitü müdürlüklerince mavidil pozitif teşhis edilen numuneler, serotip tayinin yapılabilmesi için ivedi olarak Etlik Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğüne gönderilir.

6. Sığırların nodüler ekzantemi (Lumpy Skin Disease-LSD)

- 6.1. Hastalıkla mücadelede aşılama, karantina, serosurvey ve vektör (taşıyıcı) kontrolü uygulamaları yapılır.
- 6.2. Aşılama Adana, Ağrı, Artvin, Gaziantep, Hakkâri, Hatay, Kars, Mardin, Şanlıurfa, Van, Şırnak, Ardahan, Iğdır, Kilis ve Osmaniye illerinde yapılır. İllerdeki aşılama programları ilin iklim şartları ile vektörlerin yaşam döngüsü göz önüne alınarak uygulanır ve vektörlerin aktif olduğu dönem başlamadan hayvanların bağışıklık olacağı şekilde kampanya döneminde tamamlanır.
- 6.3. Ülkemizde mihrak çıkması durumunda, gözetim bölgesinde (en az 10 km yarıçap) bulunan tüm büyükbaş hayvanlar ve Trakya'daki tüm büyükbaş hayvanlar aşılanır.

Aşılama programında değişikliğe gidilmesi halinde yeni hususlar Genel Müdürlükçe belirlenir ve bildirilir.

- 6.4. Sığır cinsi hayvanlara 3 aylık yaştan itibaren 5 koyun keçi dozu çiçek aşısı, uygulanır.
- 6.5. Aşılama kampanyası tamamlandıktan sonra 3 aylık yaşa gelen buzağuların aşılama yılına kadar sürdürülür.
- 6.6. Genel hastalık belirtileri ile birlikte ateşi olmayan ve orta derecede deri lezyonu gösteren hayvanlara ait karkaslar, şarta tabi olarak değerlendirilir. Bu hayvanların lezyonlu organ ve karkas kısımları imha edilir.
- 6.7. Yapılan antemortem muayenede ateşle birlikte generalize akut enfeksiyon gösteren hayvanların karkasları da imha edilir. Kesim yapılan yerlerin kesim sonu temizlik ve dezenfeksiyonu yapılır.
- 6.8. Aşılama programında yer almayan illerden aşılama programında bulunan illere giden sığır cinsi hayvanlar, varış işletmesinde LSD hastalığına karşı aşılanır.

7. Koyun-keçi çiçeği

- 7.1. Trakya, koyun-keçi çiçeği hastalığından 1 Temmuz 2022 tarihinden itibaren ari olarak deklare edilmiş ve bu aralık Dünya Hayvan Sağlığı Teşkilatı (WOAH) tarafından web sayfasında yayımlanmıştır. Arılığın devamı için gerekli olan tedbirlerin uygulanmasına devam edilir.
- 7.2. Ülkesel arılığın kazanılabilmesi amacıyla 2024 yılında Trakya ve Anadolu'daki tüm küçükbaş hayvanlar yılda bir defa aşılanır. Mihrak çıkması durumunda gözetim bölgesinde (en az 10 km yarıçap) bulunan tüm aşısız hayvanlar aşılanır. Aşılama programında değişikliğe gidilmesi halinde yeni hususlar Genel Müdürlükçe belirlenir ve bildirilir.
- 7.3. Virüs hastalıklı sürülerin kaldığı karanlık ve serin ağıllarda 2 yıl, meralarda ise 2 ay süre ile canlı kaldığından bu gibi yerlerde bu süreler içerisinde sağlam hayvanların barındırılmaması konusunda hayvan sahipleri bilgilendirilir.
- 7.4. Hastalık çıkışlarında önce ağıl temizliği yapılır ve gübre uzaklaştırılarak uygun bir yerde izole edilir. Temizlik ve gübrenin uzaklaştırılmasından sonra dezenfeksiyon yapılır.

8. Bruselloz

- 8.1. Hastalıkla mücadele ve aşılama 03.04.2009 tarihli ve 27189 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Bruselloz ile Mücadele Yönetmeliği ve Brusellanın Konjunktival Aşısı ile Kontrol ve Eradikasyonu Genelgesi (2022-05) hükümleri doğrultusunda yapılır. Hastalıktan aşı ari işletmelerde 3-6 aylık dişi buzağular B. Abortus S-19 Konjunktival aşısı ile aşılanır, ilk aşılama 4-6 ay sonra rapel aşısı yapılır. Hastalıktan ari işletmeler haricindeki işletmelerde ise 3-6 aylık dişi buzağular B. Abortus S-19 Konjunktival aşısı ile aşılanır, ilk aşılama 4-12 ay sonra rapel aşısı yapılır. 3-6 aylık dişi kuzu ve oğlaklar ile damızlık erkek hayvanlar B. Melitensis Rev-1 Konjunktival aşısı ile aşılanır. Aşılama programında değişikliğe gidilmesi halinde yeni hususlar Genel Müdürlükçe belirlenir ve bildirilir. Bruselloz ile Mücadele Yönetmeliği gereği hastalıktan aşı ari işletme sertifikasına sahip olan işletmeler bu aşılama programına uymak zorundadır.
- 8.2. Brusella aşılama programında Bakanlığımızca gönderilmiş olan biyogüvenlik malzemeleri kullanılır. Aşılama sırasında uygulayıcılara yardımcı olan kişilerin de gözlük ve eldiven kullanması ve aşılama programında prospektüs bilgisine göre uygulama yapılması sağlanır.
- 8.3. Bruselloz atık yavrular ve yavru zarları aracılığı ile rahatlıkla başka hayvanlara bulaşabileceği için buna yol açabilecek materyallerin yok edilmesi konusunda yetiştiriciler bilgilendirilir.
- 8.4. Veteriner kontrol enstitü müdürlükleri, kendilerine gelen marazi maddelerin muayenelerini yaptıktan sonra, izole edilen Brusella suşlarını Pendik Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğü'ne gönderir. Pendik Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlüğü gelen bu suşların

biyotip haritasını oluşturarak Genel Müdürlüğe gönderir, ayrıca atıklarda aşı suşu tespit edildiğinde ise ilgili enstitü müdürlüğüne bildirir.

- 8.5. Aşı kaynaklı atıklar hariç olmak üzere, enstitü müdürlüklerine bruselloz şüphesi ile gönderilen atık numunelerinde, bölgenin epidemiyolojik durumu da göz önünde bulundurularak atığa sebep olabilecek etkenler yönünden ek kontroller yapılabilir.
- 8.6. Bakteriyolojik analiz sonucunda pozitif çıkan hayvanlar akut bruselloz olarak kabul edilir ve vücut sekresyonları ile hastalığı diğer hayvanlara ve çevreye yaymasını önlemek için derhal itlaf-imha edilir.
- 8.7. Hayvanların kesimhaneye nakli, mecburi kesimi, itlaf ve imha işlemleri resmî veteriner hekim nezaretinde yapılır.
- 8.8. Bakanlık enstitü müdürlükleri, il müdürlüklerince gönderilen numuneleri kısa sürede test ederek sonuçlarını yazılı olarak il müdürlüğüne bildirir. Brusellanın izole edilmesi durumunda aynı gün il müdürlüğü ve Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü bilgilendirilir.
- 8.9. İl/ilçe müdürlükleri ihtiyaç duyduğu numune gönderme malzemelerini veteriner kontrol enstitü müdürlüklerinden, kişisel koruyucu ekipmanları ise Genel Müdürlükten temin eder. Bölge veteriner kontrol enstitü müdürlüklerinin ihtiyaçları tamamen karşılayamaması durumunda, Genel Müdürlüğün bilgisinde Pendik Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlüğü katkı sağlar.
- 8.10. Bakanlık veteriner kontrol enstitü müdürlükleri, il müdürlüklerince gerçekleştirilen eğitim ve yayım çalışmalarına katkı sağlar.

9. Sığır tüberkülozu

- 9.1. Hastalık şüphesi ve teyidi halinde 31.05.2024 tarihli ve 32562 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Sığır Tüberkülozu ile Mücadele Yönetmeliği hükümleri uygulanır.
- 9.2. Kesimhanelerde sığır tüberkülozu tespit edilen hayvanların bulunduğu işletmeler tespit edilerek, il/ilçe müdürlüğüne bildirilmesi sağlanır. Tespite ilişkin elektronik ortamda yapılan bildirimler (SMS, e-posta vb.) ihbar olarak kabul edilir ve gerekli araştırmalar yapıldıktan sonra en geç yirmi dört saat içerisinde hastalığa ilişkin işlemler yapılır. Tüberküloz yönünden pozitif çıkan hayvanların bulunduğu orijin işletmeler takip edilerek en kısa sürede sığırlara tüberkülin testi uygulanır.
- 9.3. Resmi veteriner hekim tarafından tespit edilen (Postmortem, nekropsi, otopsi) hastalıkta görülen lezyonların aylar veya yıllar önce yakalanılan enfeksiyona bağlı olabilmesi nedeniyle kesim tarihinden önceki 6 hafta boyunca hayvanın bulunduğu (TÜRKVET kayıtlarına göre) tüm işletmeler orijin işletme olarak kabul edilerek hastalık çıkışı yapılır. Yapılan epidemiyolojik değerlendirme sonucunda ihtiyaç duyulduğu takdirde bu süre 6 aya kadar uzatılabilir. Orijin işletmede yapılacak tespitlerde hayvan bulunmaması durumunda VETBİS'te aynı gün çıkış ve sönüş işlemi yapılır.
- 9.4. Hastalık taraması ve hastalıktan arı işletme taramaları ile ilgili olarak tüberkülin uygulamaları VETBİS güncel aşı bilgisi bölümüne girilir.
- 9.5. Sağlık Bakanlığı taşra kuruluşları tarafından il/ilçe müdürlüklerimize bildirilen insan tüberkülozu vakalarında, hastalık tespit edilen kişi ile ilişkilendirilebilen hayvancılık işletmeleri tüberküloz yönünden izlemeye alınır. Ayrıca bölgede görev yapan serbest veteriner hekimler ve TARSİM eksperlerine yapılan nekropside sığır tüberkülozundan şüphelenilmesi durumunda derhal il/ilçe müdürlüğüne ihbarda bulunulması gerektiği bildirilir. İl/ilçe müdürlüğünce söz konusu hayvanın bulunduğu mahale resmî veteriner hekimin en kısa sürede intikali sağlanır, resmî veteriner hekim tarafından sığır tüberkülozunun teyidi halinde nekropsi raporu düzenlenerek hastalık çıkışı yapılır ve hayvan imha edilir. Sığır tüberkülozunda resmî veteriner hekim muayene etmeden ölen hayvanlar için tazminat ödenmez.
- 9.6. Veteriner sağlık sertifikası gereği ithal ya da ihraç edilen küçükbaş hayvanlarda tüberkülin testi yapılması zorunlu ise, tüberkülinin uygulama yeri ve sonucunun değerlendirilmesi

büyükbaş hayvanlarda olduğu gibi yapılır, pozitif sonuçlarda ya itlaf ve imha edilir ya da karkas şarta tabi olarak değerlendirilir, ancak tazminat ödenmez.

- 9.7. Tüm tüberküloz taramalarında “İntradermal Karşılaştırmalı Test” kullanılır. Uygulama iki veteriner hekim tarafından yapılır. Testin nasıl yapılacağı ve kullanılan teste göre örnek Tüberkülin Teamül Cetvelleri **Ek-13 ve Ek-14**’ te verilmiştir. Test sonuçları VETBİS’te (İthal ve ihraç hayvanlara yapılanlar hariç) ilgili bölüme girilir. Sistem gereksinimleri tamamlanıp ikinci bir talimat yayımlanana kadar alınan çıktı uygulamayı yapan iki veteriner hekim tarafından imzalanıp, hayvan sağlığı ve yetiştiriciliği şube müdürü/hayvan sağlığı yetiştiriciliği ve su ürünleri şube müdürü tarafından onaylanır. Söz konusu cetvel düzenleyen yerde ve şube müdürlüğünde muhafaza edilir. Müspet reaksiyon veren hayvanlar tazminatlı kesime sevk edilir, şüpheli ve menfi reaksiyon veren hayvanlar birbirinden ayrı tutulur.
- 9.8. Sığır Tüberkülozu ile Mücadele Yönetmeliğinde “Tüberküloz nedeniyle konulan karantina, son iki testte altı haftadan büyük tüm sığırlar resmî tüberkülin testine negatif yanıt verene kadar devam eder. Testlerden ilki pozitif reaktörün sürüden ayrılmasından en erken altmış gün sonra yapılır” hükmü yer almaktadır. Burada belirtilen pozitif reaktörün sürüden ayrılması, işletmeden uzaklaştırılarak kesime gönderilmesi veya itlaf-imha edilmesi anlamına gelir.
- 9.9. Kesim sonrası görülen tüberküloz lezyonları büyük kan dolaşımı ile yayılmadığı müddetçe lokal olarak kabul edilir. Lokal tüberkülozda yayılma ya lenf yollarıyla ya vena porta ya da küçük kan dolaşımı ile olur. Akciğer, bağırsak, benzeri organ ve lenf yumrularında tüberküloz lezyonları tespit edildiğinde, hayvan besili ve kondisyonlu ise tüberkülozlu organ ve kısımlar imha edilerek geri kalan etlerinin şarta tabi tutulması sağlanır. Söz konusu etlerin kavurma yapılarak tüketilmesine izin verilir.
- 9.10. Kesim sonrası görülen tüberküloz lezyonları büyük kan dolaşımı ile muhtelif organlarda (dalak, böbrek, testis, yumurtalıklar, meme, kemikler, et lenf yumruları, beyin zarı, göz vb.) tespit edildiği zaman genarelize kabul edilir ve etler ile tüm doku ve organlar tamamen imha edilir.
- 9.11. Kesim sonrası görülen tüberküloz lezyonlarının genişliği ne olursa olsun hayvan kaşektik ise, kaslar içinde ya da intramusküler lenf yumrularında tüberküller bulunuyorsa, bütün iç organlar ve bilhassa dalakta milier tüberküllerin varlığı ile tüberküloz lezyonları yayılmış bulunuyorsa veya göğüs boşluğu ve karın boşluğu üzerinde tüberküller bulunuyorsa etler ve iç organlar tamamen imha edilir.
- 9.12. Sığır tüberkülozu tespit edilen işletmelerde yapılan tüberkülin testi sonucunda negatif olarak tespit edilen erkek ya da damızlık değerini yitirmiş dişi sığırlar, karantina süresinin tamamlanması beklenmeden sahibinin isteği üzerine kestirilebilir. Kesimin resmî veteriner hekim nezaretinde gerçekleştirilmesi, kesim sonunda karkasların sistematik muayene edilmesi, tüberkülozun lokal veya generalize olmasına göre etlerin kısmen ya da tamamen imha edilmesi ve kasaplık bedeli üzerinden tazminat ödenmesi gerekir. Söz konusu hayvanlarda tüberküloz tespit edilmemesi durumunda ise etler serbest bırakılır.
- 9.13. Sığır tüberkülozu tespit edilen işletmelerde, tüberkülin test sonucu negatif olan ineklerin sütleri uygun pastörizasyon ya da UHT işleminden sonra insan tüketimi için kullanılabilir ancak çiğ süt olarak satılamaz.
- 9.14. Kurban Bayramı sürecinde kurban hizmetleri komisyonu tarafından kurbanlık hayvanlar için belirlenen kesim yerlerinde sığır tüberkülozu resmî veteriner hekim tarafından tespit edildiğinde, sığır karkasının kasaplık bedeli, kesimhanede tespit edilmiş gibi kabul edilerek ödenir.
- 9.15. Sığır tüberkülozu nedeniyle karantinaya alınan işletmede bulunan, test sonucu şüpheli ya da negatif çıkan ve karantina sürecinde ölen ya da mecburi kesime tabi tutulan ve yapılan nekropside resmî veteriner hekimce sığır tüberkülozu tespit edilen sığırların tazminatı da tüberkülin test sonucu pozitif sığırlarda olduğu gibi ödenir.
- 9.16. Sığır tüberkülozu nedeniyle karantinaya alınan işletme sahibine, hastalık sönüşü yapılanaya kadar hayvanların yediemin olarak teslim edilmesi gerekir.

- 9.17.** Hayvanların kesimhaneye nakli, mecburi kesimi, kavurma, itlaf ve imha işlemleri, resmî veteriner hekim nezaretinde yapılır. Kesim, kavurma, itlaf ve imha işlemleri sonunda, her bir işleme ait rapor tanzim edilir. Kesimi yapılan hayvanların TÜRKVET'ten düşümünün yapılıp yapılmadığı il/ilçe müdürlüklerince kontrol edilir.
- 9.18.** Hastalıktan ari işletme oluşturulması, ariliğin sürdürülmesi, ithal ve ihraç edilecek hayvanlar, damızlıkta kullanılacak boğalar ile TİGEM işletmeleri ve kamu kurumlarına ait hayvanlar için yapılan testler hariç isteğe bağlı sığır tüberkülozu kontrolü yapılmaz. Tüberkülin talepleri doğrudan Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğüne yapılır. Tüberkülinin temininde sıkıntı yaşanmaması için hastalıktan ari işletmelerde yapılacak test tarihi ile uygulama yapılacak hayvan sayısı yıllık olarak ocak ayı sonuna kadar ilgili enstitü müdürlüğüne bildirilir. Enstitü müdürlüğü yıllık olarak yapılan talepler çerçevesinde ihtiyaç duyulan tüberkülini zamanında ilgili il müdürlüğüne gönderir. Hastalığa bağlı tüberkülin talepleri, enstitü müdürlüğünce VETBİS ve VELBİS'e girilen hastalık bildirimine ait tüm durumlar (Pozitif teşhis, toplam nunume sayısı, hastalık şüphesi, hastalık çıkışı, vs. kayıtlar) dikkate alınarak değerlendirilir.
- 9.19.** Sığır tüberkülozu mihrakından kesim ve şarta tabi kesime sevk edilecek hayvanların düzenlenen teamül cetveli il içi nakillerde pasaporta, iller arası nakillerinde ise veteriner sağlık raporuna eklenir.

10. Enzootik sığır löykozu (EBL)

- 10.1.** Hastalık şüphesi ve teyidi halinde 23.12.2011 tarihli ve 28151 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Sığırlarda Löykoz Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği hükümleri uygulanır.
- 10.2.** Enzootik sığır löykozu, Retroviridae ailesinin bir üyesi olan sığır lösemi virüsünün (BLV) neden olduğu bir sığır hastalığıdır. Sığırlar embriyonik evre de dahil olmak üzere her yaşta enfekte olabilir.
- 10.3.** Enfekte sığırların %30-70'inde kalıcı lenfositoz ve %0,1-10'unda tümör gelişir. Tümörler (lenfosarkomlar) tipik olarak 3 yaşın üzerindeki hayvanlarda görülür. Klinik belirtiler tümörlerin bulunduğu bölgeye bağlıdır ve sindirim bozuklukları, iştahsızlık, kilo kaybı, halsizlik veya genel zayıflık ve bazen nörolojik belirtileri içerebilir. Yüzeysel lenf düğümleri belirgin şekilde büyüyebilir ve deri altında ve rektal muayene ile ele gelebilir. Ayrıca BLV testi pozitif olan sürülerde süt verimi ve gebe kalma oranında düşüş tespit edilmiştir.
- 10.4.** Ana bulaşma yolları, kolostrum ve süt yoluyla inekten buzağıya perinatal bulaşma ve yakın temastır. Sürüler arasındaki aktarım enfekte hayvanların hareketiyle gerçekleşir.
- 10.5.** Enfekte hayvanın tespit edilmesi halinde sürüdeki tüm sığırlar löykoz yönünden muayene edilir. Pozitif hayvanın ve bunun olası yavrularının işletmeden çıkartılmasından üç ay sonra oniki aylıktan büyük tüm hayvanlar serolojik teste tabi tutulur.
- 10.6.** Hastalık tespit edilen işletmede konulan kordon ve karantina önlemleri, pozitif hayvanın ve bunun olası yavrularının sürüden çıkarılmasından 3 ay sonra başlanacak ve en erken 4 ay en geç 12 ay arayla uygulanacak test prosedüründe negatif sonuç alınana kadar devam eder. Bu prosedür sonunda etkenin tespit edilmemesi durumunda temizlik ve dezenfeksiyon yapılarak kordon ve karantina önlemleri kaldırılır.

11. Epizootic haemorrhagic disease (EHD)

- 11.1.** Ülkemizde geçmiş yıllarda hem sığır hem de koyunlarda görülen EHD, culicoides cinsi sokucu sinekler tarafından taşınmaktadır. Bu nedenle hastalıkla mücadele amacıyla culicoideslere yönelik olarak düzenli uygun ilaçlar kullanılmalıdır.
- 11.2.** Sığır ve koyunlarda hastalık semptomlarına rastlandığında, şüpheli hayvanlardan EDTA'lı kan, ölen hayvanlardan iç organ örnekleri, hastalığı atlatan hayvanlardan 21-30 gün sonra kan serumu soğuk zincirde bölge enstitü müdürlüğüne gönderilir.

11.3. Hastalık tespit edilen işletmede konulan kordon ve karantina önlemleri, klinik semptomların ortadan kalkmasından sonra, etkenin inkubasyon süresi dikkate alınarak yapılacak laboratuvar incelemesinde, etkenin tespit edilmemesi durumunda, temizlik ve dezenfeksiyon yapılarak kaldırılır.

12. Şarbon

- 12.1. Hastalık şüphesi ve teyidi halinde 23.12.2011 tarihli ve 28151 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Şarbon Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği ile 03.09.2021 tarih ve E.2146502 sayılı Şarbon Hastalığı Saha Mücadele Talimatı hükümleri uygulanır.
- 12.2. Son 5 yılda hastalık görülen mihrak ve mihrak ile ortak mera ve su kullanımı olan riskli bölgelerde bulunan duyarlı hayvanların tamamı meraya çıkışlarından önce aşılanır.
- 12.3. Ayrıca yıl içerisinde Bakanlığımız ve il müdürlüklerince yapılan risk bazlı değerlendirmeler neticesinde gerek görülmesi halinde ilçedeki tüm duyarlı hayvanlar meraya çıkışlarından önce aşılanır.
- 12.4. Son 5 yılda şarbon mihrakı bulunan yerlere dışarıdan hayvan sevk edildiğinde hayvanlar en kısa zamanda aşılanır ve aşılama sona erene kadar hayvanlar meraya çıkarılmaz.
- 12.5. Göçer hayvan sevklerinde, kullandığı güzergâh da göz önünde bulundurularak, son 5 yılda mihrak çıkan enfekte meralardan geçiş yapacak hayvanlar sevk öncesinde aşılanır.
- 12.6. Şarbon hastalığında en önemli korunma önlemi bu hastalıktan ölen hayvanların uygun bir şekilde ortadan kaldırılması olduğu için, ölen hayvanların nekropsi yapılmadan, iki metre derinlikteki çukurlara bulaşık toprak ve altlıkla birlikte üzerlerine sönmemiş kireç dökülerek imha edilmesi sağlanır.
- 12.7. Şarbon hastalığının teşhisi amacıyla veteriner kontrol enstitüsü müdürlüklerine kan frotisi veya steril swaplara emdirilmiş kan örneği tüp içinde gönderilir.

13. Nakledilebilir süngerimsi beyin hastalıkları (BSE, FSE, Scrapie)

- 13.1. Hastalık şüphesi ve teyidi halinde 15.12.2011 tarihli ve 28143 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Nakledilebilir Süngerimsi Beyin Hastalıklarına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği hükümleri uygulanır.
- 13.2. Halk sağlığı ve gıda güvenliği açısından önem arz eden BSE izleme programı laboratuvar kapasitesinin artırılması, mezbaha altyapılarının geliştirilmesi ve bütçe imkânlarına bağlı olarak genişletilebilir.
- 13.3. Sinirsel semptomla seyreden hastalık belirtileri gösteren tüm hasta kediler sinirsel semptomla seyreden hastalıklar yanında FSE yönünden de incelemeye alınır.

14. Bulaşıcı sığır pleuropneumonisi (CBPP)

- 14.1. Hastalığın Etkeni olan *Mycoplasma mycoides subsp. mycoides* ısıya, çevre şartlarına ve dezenfektanlara karşı duyarlı olduğu için hastalığın mücadelesinde karantina, temizlik-dezenfeksiyon ve kordon tedbirleri önemlidir.
- 14.2. Hastalığın inkubasyon süresi 14-40 gün arasında değişmektedir. En belirgin semptomlar şiddetli ve ağrılı öksürük, mukopurulent akıntı, yüksek ateş ve pleural sürtünme sesleridir.
- 14.3. Hastalık inhalasyon ve damlacık enfeksiyonu şeklinde yayıldığı için hasta ve taşıyıcı hayvanlarla duyarlı hayvanların yakın temasta bulunması sonucu hızla bulaşır.
- 14.4. İhbarı mecburi hastalıklar listesinde bulunan Bulaşıcı Sığır Pleuropneumonisi (CBPP) hastalığı Ülkemizde tespit edilmemiştir.
- 14.5. Hastalığın en etkili izleme sistemi kesimhane bazlı izleme sistemidir. Bu nedenle hastalığın Ülkemizdeki durumunun değerlendirilebilmesi için kesimhanelerde pneumoni şüpheli hayvanlardan numune alınarak bağlı bulunan enstitü müdürlüğüne gönderilmesi gerekir. Enstitü müdürlükleri tanzim edilecek raporda bakterinin alt tipini de belirtir. Hastalığın varlığına dair herhangi bir tespit durumunda confirmasyonun sağlanması için

hastalığın referans enstitüsü olan Pendik Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğüne numune gönderilir ve alınan sonuca göre hastalığın varlığına dair karar verilir.

- 14.6. Hastalık tespit edilen hayvanın bulunduğu işletmede yer alan diğer hayvanlar hastalığın varlığı yönünden kontrol edilir. Bu amaçla hayvanlardan serum örnekleri alınarak bağlı bulunan enstitü müdürlüğüne gönderilir.
- 14.7. Hastalığın etkeninin antibiyotik tedavisi ile tam olarak elemine edilememesi riski nedeni ile tedavi uygulanan hayvanlar kronik taşıyıcı olarak kalabilir ve etkenin saçılmasına neden olabilir.
- 14.8. Hastalık, etkenin azami inkübasyon süresi olan 40 gün dikkate alınarak, bu süre sonunda işletmede bulunan tüm duyarlı hayvanlarda yapılan laboratuvar incelemesi sonucunun negatif çıkması ve herhangi bir klinik belirti tespit edilmemesi durumunda, temizlik ve dezenfeksiyon yapılarak söndürülür. Hastalığın tespitinden sönüşüne kadar geçen sürede işletmeye duyarlı hayvan giriş ve çıkışına izin verilmez.

15. Ruam

- 15.1. Hastalık şüphesi ve teyidi halinde 22.12.2011 tarihli ve 28150 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Ruam Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği hükümleri uygulanır.
- 15.2. Daha önce ruam testine tabi tutulmamış olduğu tespit edilen kimlik belgesi ve mikroçipi bulunmayan at ve katırlar mallein testine tabi tutulur, eşekler ise klinik muayeneden geçirilir.
- 15.3. Yarış ve atlı spor gibi sportif amaçla yetiştirilen pedigrili/pasaportlu atlardan kan serumu toplanarak serolojik kontrollere devam edilir.
- 15.4. İstanbul İli Adalar İlçesinde tek tırnaklı hayvan giriş-çıkışları takip edilir. Adalar ilçesinde bulunan tek tırnaklı hayvanlar her yıl ilkbahar ve sonbaharda klinik muayeneden geçirilip, at ve katırların tamamına mallein tatbik edilerek, müspet reaksiyon veren hayvanlar itlaf ve imha edilir. Yapılan taramaların sonuçlarında müspet görülen atların geldikleri bölge tespit edilir ve bu durum Genel Müdürlüğe ve ilgili il müdürlüğüne bildirilir.
- 15.5. İstanbul ili, Adalar İlçesinde; belediye ile iş birliği yapılarak, ilçede bulunan ahırların periyodik olarak dezenfekte edilmesi sağlanır, dezenfekte edilmeye elverişli olmayan ahırlara hayvan giriş ve çıkışları hayvan sağlığı ve zabıtası komisyonunca yasaklanır. Mallein uygulama sonuçlarının değerlendirilmesi Ruam Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği’nde belirtilen hususlar çerçevesinde yapılır ve Yönetmeliğin Ek-1’inde yer alan Ruam Muayenesine Mahsus Defter ve Cetvel Örneği tanzim edilir. **Ek-8’** de karar verme örnekleri yer almaktadır.

16. Atların enfeksiyöz anemisi

- 16.1. Hastalık bildirim, hastalıktan şüphe edilmesi durumunda alınacak önlemler, hastalık tespit edilmesi durumunda alınacak önlemler, epidemiyolojik araştırma ve karantinanın kaldırılması ile ilgili iş ve işlemler hakkında 22.12.2011 tarihli ve 28150 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Atların Enfeksiyöz Anemisi Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliğinde yer alan hükümler uygulanır.

17. At vebası

- 17.1. At Vebası ve Mavidil hastalıkları aynı vektörler tarafından taşınmaktadır. Son yıllarda Mavidil hastalığının Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde ve birçok Akdeniz ülkesinde görülmesi, 2017 yılı ve sonrasında Afrika ülkelerinden çeşitli yollarla ülkemize gelebilecek vektörler aracılığı ile at vebası hastalığının da Mavidil hastalığı gibi bulaşması riskinin arttığına işaret etmektedir. Bu durum dikkate alınarak atlarda görülen her şüpheli vaka mutlaka Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğüne bildirilir.

17.2. At Vebası hastalığı yönünden referans enstitü olan Etlik Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, ülkemize bulaşabilecek at vebası hastalığına karşı aşı üretmek üzere hazırlık yapar, gerekiyorsa aşı suşu temin eder, acil müdahale gerektiğinde aşı ithali yapılabilecek yerleri de belirler.

18. Newcastle (Yalancı tavuk vebası)

18.1. Hastalıkla mücadelede 04.09.2011 tarihli ve 28044 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yalancı Tavuk Vebası Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği ile ilgili Genelge ve Talimatlara göre işlem yapılır.

18.2. Newcastle hastalığında, izolasyon için alt yapısı uygun olan enstitülerce izole edilen virüs suşları identifikasyon (tiplendirilme) için hastalığın referans laboratuvarı olan Bornova Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğüne gönderilir.

18.3. Ölen kanatlı hayvanların rastgele çevreye atılması engellenecek ve usulüne uygun bir şekilde gömülmesi sağlanacaktır.

19. Tavuk vebası (Avian influenza-Kuş gribi)

19.1. Hastalıkla mücadelede 04.09.2011 tarihli ve 28044 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Tavuk Vebası Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği, ilgili Genelge ve Talimatlara göre işlem yapılır.

19.2. 04.09.2010 tarih ve 27692 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kanatlı Hayvanlarda Görülen Kuş Gribi Salgını Konusunda Yapılması Gerekenler konulu Başbakanlık Genelgesi (2010/21) kapsamında diğer kamu kurum ve kuruluşları ile koordinasyon içerisinde bütün il müdürlükleri Ulusal Acil Eylem Planı çerçevesinde kendi İl Acil Eylem Planını hazırlamak ve gerektiğinde güncellemekle yükümlüdür. Hazırlanan acil eylem planı ilgili yardımcı kurumlara gönderilerek hastalık durumuna hazır olunması sağlanır. Plan çerçevesinde görevlendirilen Bakanlığımız ve diğer kurum personeli mücadele ve biyogüvenlik konularında eğitilir.

19.3. Kuş gribi şüpheli kanatlı hastalıkları ile ilgili duyum ve ihbarlar en geç 2 saat içinde değerlendirilir. İnceleme sırasında kullanılacak koruyucu kıyafet, alet-malzeme ve dezenfektanlar ile ilk müdahale için gerekli olan malzemeler kullanıma hazır set halinde tutulur.

19.4. Kuş gribi şüpheli vakalar ve süreç ile ilgili bilgi notları düzenli olarak elektronik ortamda mucadele@tarimorman.gov.tr adresine gönderilir.

19.5. Hastalık mücadelesi amacıyla kanatlı itlafında Acil Eylem Planında belirtilen metotlar kullanılır, hayvanlara eziyet edilmesi engellenir.

19.6. Hastalığın görülmediği sükûnet dönemlerinde aşağıda belirtilen koruyucu tedbirlerin alınması için gerekli duyurular yapılır.

i. Özellikle riskli sulak alanlar çevresindeki yaklaşık 1 km. mesafeli alanda kaz, ördek gibi suda yaşamaya ihtiyaç duyan kümes hayvanlarının mutlaka kapalı alanlarda tutulması,

ii. Tavuk, horoz, hindi gibi suda yaşamaya ihtiyaç duymayan kümes hayvanlarını açıkta beslemek ve dolaştırmak isteyen hayvan sahiplerinin ise hayvanlar için gezinti yeri olarak belirledikleri alanların etrafını tel ile çevirerek ve üstünü de devekuşu işletmeleri hariç olmak üzere aynı şekilde tel, ağ veya temas kesecek başka bir yapı malzemesi ile örterek kanatlıların gezinti yerlerini sınırlandırılması, böylece göçmen su kuşları ile olası temas riskinin önlenmesi,

iii. Köylerde açıkta beslenen ve dolaştırılan kaz, ördek gibi suda yaşamaya ihtiyaç duyan kanatlı hayvanlar ile suda yaşamaya ihtiyaç duymayan tavuk, hindi gibi kanatlı hayvanların aynı yerlerde bulundurulmaması.

19.7. Genel Müdürlükçe yayımlanan İhbarı Mecburi Tavuk Vebası (Avian İnfluenza) Hastalığından Ari Bölgelerin Tanımlanması ve İlanı Hakkında Talimat kapsamında 2015

ve 2016 yıllarında tüm ülkeyi kapsayacak şekilde yapılan survey sonuçlarına göre halen ülkemiz tavuk vebası hastalığından ari olduğundan, 81 il idari sınırları çerçevesinde 81 ari bölge olarak tanımlanmıştır.

- 19.8.** Söz konusu talimat kapsamında yılda iki kez yürütülecek olan aktif survey için Bakanlıkça program hazırlanır ve il müdürlüklerine gönderilir. Aktif surveyde ve hastalık çıkması durumunda bölgenin tekrar ariliğini kazanması için yapılan surveyde kullanılacak olan swaplar ve tüpler, bölge enstitü müdürlüklerince temin edilir.
- 19.9.** Kanatlı hayvan, günlük civciv ve kuluçkalık yumurta sevki yapılmadan önce Genel Müdürlüğün web sayfasından bölgelerin arilik durumu kontrol edilerek ilgili talimat kapsamında iş ve işlemler yürütülür.

20. İhbarı mecburi balık hastalıkları

- 20.1.** 22.01.2011 tarihli ve 27823 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İhbarı Mecburi Hayvan Hastalıkları ve Bildirimine İlişkin Yönetmelik ile ihbarı mecburi olan balık hastalıkları, 31.01.2012 tarihli ve 28190 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Su Hayvanlarının Sağlık Koşulları ile Hastalıklarına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği’nde ise hastalığa duyarlı türler belirtilmiştir.
- 20.2.** Duyarlı tür kapsamına girmeyen balıklarda hastalık görülmesi durumunda vaka ihbarı mecburi hastalık olarak değerlendirilmez sadece izleme çalışması yapılır. Bu izleme çalışması için Balık Hastalıkları İzleme Formu (**Ek-15**) ve son 3 yıl içinde işletmeye yapılan girişler ve çıkışları içeren form (**Ek-16**) iki nüsha olarak doldurularak bir nüshası Bornova Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğüne, bir nüshası da Bakanlığa gönderilir.
- 20.3.** İhbarı mecburi balık hastalığının çıkması durumunda il müdürlüklerinin ilgili tüm şube müdürlükleri koordinasyon içerisinde çalışır.
- 20.4.** İhbarı mecburi balık hastalıklarından birinin görülmesi durumunda aşağıdaki mücadele yöntemi uygulanır.
- Hastalık çıkması durumunda konulacak kordon sınırları, hayvan sağlığı ve zabıtası komisyonunca, risk analizine bağlı olarak enfekte çiftliğin bulunduğu su havzası veya kıyı alanında yer alan ve bulaşma ihtimali olan yerler dikkate alınarak belirlenir.
 - Bu sınırlar içindeki tüm balık çiftlikleri tespit edilerek, buralardan marazi madde alınır ve **Ek-15** ve **Ek-16**’ da yer alan formlar ile birlikte laboratuvara teşhis için gönderilir. Çiftliklerin hastalığa duyarlı ve duyarlı olmayan türler yönünden balık, yumurta, larva, gamet ve yem alım ve satımı yaptığı yerlerin kayıt altına alınması sağlanır. Hastalık çıkan işletme ve aynı su kaynağındaki işletmeler ile balık, yumurta, larva, gamet, yem alışverişi yapılan işletmelerde hastalık sonrası Ulusal Referans Laboratuvarı tarafından hazırlanacak ve Genel Müdürlük tarafından onaylanacak hastalık izleme programı uygulanır.
 - Hastalık çıkan çiftliğin giriş çıkışlarında dezenfeksiyonu sağlayacak bir donanım bulundurulması sağlanır.
 - Öncelikli olarak, pazara sunulacak büyüklükte olan ve hastalığın klinik belirtilerini göstermeyen balıklar iç organları çıkartıldıktan sonra kontrollü olarak tüketime sunulur. Bu işlem, risk analizine bağlı olarak işletmede veya işletmeye en yakın onaylanmış bir işleme tesisinde, işletmenin bulunduğu yerde uygun tesis bulunmaması halinde ise balıkların uygun bir işleme tesisine şartlı ve kontrol altında çevreyi bulaştırmayacak şekilde nakledilmesi sağlanarak yapılır. Tüketilmeyecek olan balıklar ile yumurtalar ve işlem artığı iç organlar imha edilir.
 - Hasta balıklar, yumurtalar ve gametler mutlaka geri çekilerek öldürülür ve ölü balıklarla beraber imha edilir. Balıkların porsiyonluk duruma gelmeleri için kısa bir zaman gerektiğinde ve karantina önlemlerinin uzatılmasında sakınca görülmediği durumlarda balıkların ticari boyutlara erişene kadar büyütülmesine izin verilir.

- vi. Karasal çiftlikte havuzlarda bulunan tüm balıklar boşaltıldıktan sonra (imha, porsiyon büyüklüğündekilerin tüketime sunulması vs.) havuzdaki su da dezenfekte edilerek boşaltılır. Havuzlar temizlenir ve uygun dezenfektanla (%3' lük Formalin ile en az 5 dakika, %2' lik NaOH ile en az 10 dakika ya da %1' lik Virkon ile en az 1 dakika) havuzlar dezenfekte edilir, kurutulur ve yıkanır.
- vii. Havuzların yanı sıra tüm alet, ekipman da (tanklar, giysiler vb.) dezenfekte edilir. Çiftlik dışına hiçbir şekilde alet, ekipman, yem, balık, yumurta ve gamet çıkarılmaz.
- viii. Hastalığın epizootik araştırması yapılır ve özellikle yemin de kaynağı araştırılır.
- ix. Hastalık çıkan işletmeden son 3 yıl içerisinde balık, yumurta veya gamet dağıtılan yerlerin isim ve adresleri tespit edilerek Bakanlık ve ilgili il/ilçe müdürlüklerine durum bildirilir.
- x. Aynı su kaynağı üzerinde bulunan diğer çiftliklere giren su, giriş yerinde dezenfekte edilir.
- xi. Üretim çiftliklerinde ve tesislerde hastalık sebebiyle alınan karantina tedbirleri, son imhayı takiben işletme ya da üretim alanının risk analizine bağlı olarak en az 6 hafta boş bırakıldıktan sonra dezenfeksiyon yapılarak kaldırılır. Yeniden balıklandırma yapıldıktan sonra izleme programı başlatılır. Doğal yataklarda ise son iki yıl yapılan hastalık izleme sonuçlarının negatif olmasından sonra karantina tedbirleri kaldırılır.
- xii. İşletmelere aşağıda belirtilen hususlar önerilmelidir.
 - a. Yeni konulacak yumurtalar iodofor (0.1 ppm iodin) ile 1 dakika muamele edilir. 3-5 dakika temiz deniz suyu ile yıkanıp dezenfekte edilmiş tanklara aktarılır. Yeni balık popülasyonu oluşturulurken alınacak balıkların veya yumurtaların alındığı işletmenin viral enfeksiyonlardan ari olduğunu gösteren raporları bulunmalıdır.
 - b. Enfeksiyon etkeninin yok edilmesi ve daha sonraki salgınların önlenmesi için tesislerde UV rays UV-C (254 nm)'lik dezenfeksiyon sistemlerinin veya filtrasyon sistemlerinin kurularak suyun havuzlara gitmeden önce bunlardan geçirilmesi gereklidir.
 - c. Isıl işlem görmüş yem kullanılmalıdır (VHS virüsü 50 °C'de 10 dakikada, IPN virusu 80° C'de 10 dakikada inaktive olur).

20.5. Özel ve resmî kurum ve kuruluşlar tarafından ihbarı mecburi bir balık hastalığı teşhis edildiğinde teyit edilmesi ve izolatin muhafaza altına alınması için Ulusal Referans Laboratuvarına örnek/izolat gönderilir.

20.6. İhbarı mecburi balık hastalıklarının bölgesel/ülkesel durumunun belirlenmesi için Ulusal Referans Laboratuvar tarafından bölgesel/ülkesel tarama çalışmaları programlanır ve Genel Müdürlük onayı ile uygulanır.

20.7. İhbarı Mecburi olmayan ancak ülkemiz için ekonomik ve ticari öneme sahip Diplostomiosis, Tüberkülozis, Infeksiyöz Pankreatik Nekrozis ve Viral Nervöz Nekrozis hastalıklarından şüpheli olgulardan mutlaka teşhis için laboratuvara örnek gönderilir. Bu hastalıklar yönünden Ulusal Referans Laboratuvar tarafından bölgesel/ülkesel tarama çalışmaları programlanır ve Genel Müdürlük onayı ile uygulanır.

21. Çift kabuklu yumuşakça ve kabuklu hastalıkları

21.1. İhbarı Mecburi Hayvan Hastalıkları ve Bildirimine İlişkin Yönetmelik ile ihbarı mecburi olan çift kabuklu yumuşakça ve kabuklu hastalıkları, Su Hayvanlarının Sağlık Koşulları ile Hastalıklarına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği'nde ise hastalığa duyarlı türler belirtilmiştir.

21.2. Çift Kabuklu yumuşakça veya kabuklularda herhangi bir anormal ölüm görülmesi durumunda, yetiştiriciler veya bu tür gözlemlerde bulunan kişi tarafından mümkün olan en kısa sürede il/ilçe müdürlüğüne ihbarda bulunulur.

- 21.3.** Hastalık şüphesi bulunan yerden numune alınarak laboratuvara marazi madde gönderilir. Laboratuvar sonuçları gelene kadar geçici kordon konulur ve kordon altındaki bölgeden hiçbir yumuşakça veya kabuklu çıkarılmaz.
- 21.4.** Teşhis laboratuvarlarında tespit edilen pozitif örnekler teyit amacıyla Ulusal Referans Laboratuvarı Bornova Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğüne gönderilir.
- 21.5.** Laboratuvar sonucuna göre ihbarı mecburi bir hastalık tespit edilmesi durumunda aşağıdaki mücadele yöntemi uygulanır.
- i. Önce bir epidemiyolojik araştırma yapılarak bulaş yolları ve bulaşma kaynakları tespit edilir ve buralarda da gerekli tedbirler alınır.
 - ii. Hastalığın klinik belirtisini gösteren hayvanlar öldürülerek imha edilir. Hastalığın klinik belirtisini göstermeyen hayvanlar ise insan tüketimine sunulabilir.
 - iii. Hayvan sağlığı ve zabıtası komisyonu tarafından aynı hastalıkla enfekte olmuş başka çiftlikler, yetiştirme alanları veya hasat edilmiş doğal yataklara hayvanların hareketine izin verilebilir.
 - iv. Üretim çiftliklerinde ve tesislerde, hayvanlar imha edildikten ve piyasaya arz edildikten sonra gerekli temizlik ve kimyasal maddelerle dezenfeksiyon yapılır.
 - v. Üretim çiftliklerinde ve tesislerde hastalık sebebiyle alınan karantina tedbirleri son imhayı takiben, işletme ya da üretim alanının risk analizine bağlı olarak ihbarı mecburi çift kabuklu yumuşakça hastalıklarından *Marteilia refringens* ile enfeksiyonu tespiti durumunda en az 2 ay, *Bonamia ostreae* ve *Bonamia exitiosa* ile enfeksiyonun tespiti durumunda en az 6 ay, diğer ihbarı mecburi hastalıkların tespiti durumunda ise en az 30 gün boş bırakıldıktan sonra dezenfeksiyon yapılarak kaldırılır. İşletmeye yeni yumuşakça popülasyonunun konulmasını takiben izleme programı başlatılır. Doğal yataklarda ise son üç yıl yapılan hastalık izleme sonuçlarının negatif olmasından sonra karantina tedbirleri kaldırılır.
 - vi. Çift Kabuklu Yumuşakça Hastalıkları ile ilgili olarak duyarlı türleri kapsayan Bakanlığımızca onaylanmış ve onaylanacak üretim alanlarında hastalıkların epidemiyolojisine uygun dönem ve sürelerde izleme çalışmaları yapılır. İzleme programı ile ilgili Çift Kabuklu Yumuşakça Hastalıkları İzleme Programı Bilgi Formu **Ek-17**, Çift Kabuklu Yumuşakçalarda Hastalık/Anormal Ölümler Bilgi Formu **Ek-18** ve Yumuşakça Örneklerinin Paketlenmesi **Ek-19**'da belirtilmiştir. İzleme programı ile ilgili diğer detaylar daha sonra bildirilir.
 - vii. Hastalık çıkan üretim çiftlikleri ve işletmelerde deniz suyunun dezenfeksiyonu amacıyla klorin ve ozon kullanılabilir. Klorin olarak çamaşır suyu (sodium hypochloride) uygulanır. Ancak klorinli deniz suyunun çevreye zararlı etkilerinden dolayı işletmeden çıkarılmadan önce karbon filtresinden geçirilerek ya da sodyum veya potasyum thiosülfat ile muamele ederek nötralize edilmesi gereklidir. Tüm boru ve tanklar litreye 50 mg klorin (milyonda 50 kısım) veya litreye 0.8-1.0 mg ozon ile en az 30 dakika muamele edilir. Tank yüzeyleri ve borular hava ya da ısı ile kurutulmasını takiben iodoformlar da litreye 200-250 mg iodine ihtiva edecek şekilde en az 10 dakika uygulanabilir. Ekipman ve ayakların dezenfeksiyonu amacıyla aynı şekilde klorin, iodoformlar ve sodyum hidroksit kullanılabilir.

22. Arıların Amerikan yavru çürüklüğü

- 22.1.** Hastalığın seyri ve dağılımının tespiti için sevk işlemleri veya destekleme kontrolleri esnasında kovanlar kontrol edilerek hastalık yönünden muayeneden geçirilir.
- 22.2.** Hastalığın tespit edildiği işletmelerde 21.12.2011 tarihli ve 28149 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Bal Arılarının Amerikan Yavru Çürüklüğü Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği hükümleri uygulanır.
- 22.3.** Hastalığın laboratuvar sonucuna göre pozitif olarak tespit edildiği işletmelere gidilerek enfekte koloniler imha edilir ve 6 km yarıçapındaki alanda kordon ve karantina önlemleri alınır.

22.4. Enfekte olan işletmelerde hastalık belirtisinin son olarak görüldüğü tarihten itibaren 2 ay sonra laboratuvara numune gönderilerek hastalık olmadığına teyidi sonrası hastalığın sönüşü yapılır.

23. Küçük kovan kurdu (*Aethina tumida*)

23.1. Larvaları bal veya polen depolu peteğin içerisinden tünel kazarak peteğe zarar veren veya bunları yok eden, bala dışkı bırakan, balın rengini değiştiren ve balda mayalanmaya ve köpüklenmeye yol açan bir böcektir.

23.2. Ülkemizde hastalık görülmemesine rağmen, hastalığın hızlı bir şekilde yayılım göstermesi sonucu oluşturduğu tehlike üzere hastalık risklerinin engellenmesi için 21.12.2011 tarih ve 28149 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bal Arılarının Küçük Kovan Kurdu ile Tropileaps Akarı Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği çerçevesinde tüm tedbirler alınmalıdır.

23.3. Hastalık etkeninin tanınması ve tanıtılması, hastalığın ülkemize bulaşmasının engellenmesi ve olası bir hastalık vakası durumunda alınacak olan önlemler Genel Müdürlükçe 13.04.2018 tarih ve E. 787649 sayılı Küçük Kovan Kurdu (KKK) Hastalığı Mücadele Planı çerçevesinde alınmalıdır.

23.4. Öncelikli olarak hastalığın görülme olasılığının yüksek olduğu riskli bölgeler ve kontak noktalar il/ilçe düzeyinde belirlenmeli ve kontak noktalar arasında hastalığın takibine ilişkin iletişim sağlanmalıdır.

23.5. Arılıkların, sınır kapıları, komşu ülke sınırı yakınları, havaalanı, limanlar ve meyve nakliye depoları gibi hastalığın ülkemize bulaşma riskli olan bölgelerden en az 3 km yarıçapından uzağa konaklamaları sağlanmalıdır.

23.6. Gezgin arıcıların uğrak yeri olan yerlerin (Trakya, Muğla, Adana vb.) çıkış ve girişleri başta olmak üzere arılıklar, KKK hastalığı ile Mücadele Planının Ek-5’in de yer alan tablo çerçevesinde hastalık yönünden taranmalıdır.

23.7. Tüm paydaşlardan alınan bildirimler, yapılan denetimler ve kontroller ile raporlamalar her yılın ilk yirmi günü içinde Genel Müdürlüğe bildirilir.

23.8. Hastalık tespit edilen arıcılık işletmesinde bulunan ısıya dayanıksız malzemeler ve kovanın tamamı arılıktan uzak bir yerde kazılan bir çukurda yakılarak imha edilir. Isıya dayanıklı kovanın gövde, kapak ve dip tahtası ile işletmede kullanılan her türlü malzeme, yüzeyler iyice kazandıktan sonra pürmüzle yakılarak kullanılmasına izin verilir.

23.9. Özellikle Akdeniz ve Marmara Bölgesinde bulunan sınır illerinde arıcılara hastalıkla ilgili bilgi verilmesi ve şüpheli durumlarda il/ilçe müdürlüklerinin haberdar edilmesi konusunda eğitim verilir.

24. Tropilaelaps akarı (*Tropilaelaps mite*)

24.1. Arıları etkileyen bir parazit olan Tropilaelaps akarı uzunluğu 1 mm’ ye kadar uzanan kırmızı kahverengi bir akardır. Tropilaelaps akarlarının istila ettiği kolonilerde, Varroa hastalığına benzer hasarlar görülür. Yavru arılarda yüksek mortalite düzeyleri, düzensiz veya zayıf yavrulama, delikli kapsüller ve yetişkin arıların beklenen yaşam ömründe azalma görülebilir. Şiddetli istilalarda ölü yavru sayısı fark edilebilir koku yayacak kadar artabilir. Söz konusu semptomların görüldüğü kovanlar hastalık yönünden incelemeye alınır. Hastalığın görülmesi durumunda 21.12.2011 tarih ve 28149 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bal Arılarının Küçük Kovan Kurdu ile Tropilaelaps Akarı Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği hükümleri uygulanır. Hastalık görülen işletmede kovan hareketleri kısıtlanır.

24.2. Hastalığın seyri ve dağılımının tespiti için sevk işlemleri veya destekleme kontrolleri esnasında kovanlar kontrol edilerek hastalık yönünden muayeneden geçirilir.

24.3. Hastalık tespit edilen arıcılık işletmesinde bulunan ısıya dayanıksız malzemeler ve kovanın tamamı arılıktan uzak bir yerde kazılan bir çukurda yakılarak imha edilir. Isıya

dayanıklı kovanın gövde, kapak ve dip tahtası ile işletmede kullanılan her türlü malzeme, yüzeyler iyice kazandıktan sonra pürmüzle yakılarak kullanılmasına izin verilir.

D- İhbarı mecburi olmayan bazı hastalıklar

İhbarı mecburi olmayan hastalıklardan bazıları için yapılan özel açıklamalar hastalıklar bazında aşağıda belirtilmiştir.

1. Varroa

- 1.1. Varroa hastalığı arı yetiştiricilerini büyük ekonomik kayıplara uğratan hastalıklardan biridir. Yetiştiricilere hastalık hakkında bilgi verilerek, hastalık ile mücadelede asıl önemli noktanın bilinçli bir arıcılık olduğu anlatılır ve gerekli bilgilendirmeler yapılır.
- 1.2. Varroa ile mücadele için fiziksel, kimyasal, biyolojik ve hatta genetik yöntemler denenmekle birlikte en çok kimyasal yolla mücadele edilmektedir. Kimyasal yolla yapılan mücadele bazen yanlış uygulamalar sonucu arı akarları yanında kendisi de bir akar olan arıya da zarar vermektedir. Mücadelede kullanılması gereken ilaçlar, uygun dozları ve zamanı konusunda yetiştiricilere yapılacak eğitim çalışmalarına önem verilmelidir. Eğitimlerde akarlarda oluşabilecek dirençlilikten dolayı münavebeli ilaç kullanımının önemine dikkat çekilmelidir.
- 1.3. Varroa mücadelesinde başarılı olmak için Varroa'ya yönelik mücadelenin bireysel olarak değil toplu mücadele şeklinde il/ilçe müdürlükleri koordinasyonunda arı yetiştiricileri birlikleri ve arıcılar tarafından arıların kovandan çıkış yaptığı ilkbahar bakım dönemi ve sonbaharda ise bal sağım döneminden sonra yapılması önem arz etmektedir. Mücadelede Bakanlık tarafından ruhsatlı veteriner tıbbi ürünlerin kullanılması zorunludur.

2. Schmallerberg

- 2.1. Hastalık ilk olarak Kasım 2011'de Almanya'da tespit edilmiş olup, daha sonra diğer Avrupa Ülkelerinde de görülmüştür.
- 2.2. Schmallerberg virüsü, Akabane virüs gibi Bunyaviridae ailesinden bir virus olup, Culicoides türü sinekler aracılığı ile hayvandan hayvana bulaştırılmaktadır. Virüsün insanlara geçebileceği ile ilgili bir bilgi henüz tespit edilmemiştir.
- 2.3. Yapılan çalışmalarda enfeksiyona yakalanan gebe koyunlarda 28-36. günler, sığırdaki ise 75-110. günler arasında fötusta enfeksiyon oluşturduğu ve genellikle anomalilere/abortlara sebep olduğu tespit edilmiştir.
- 2.4. Schmallerberg virusu ile enfekte olmuş sığır ve koyunlar, boynu ve eklemleri yamuk, kafatasının içi su toplamış (hidrosefalik) kuzu ve buzağılar doğurmakta ya da ölü doğum yapmaktadır. Bazı kuzu ve buzağılar ise doğduktan hemen sonra ölmektedir. Hastalık koyunlar gibi keçilere de bulaşabilmekte ve oğlaklarda da aynı problemler gözlenmektedir.
- 2.5. Schmallerberg virüsü ile enfekte olmuş sığırlarda ishal, süt azalması ve ateş gibi genel semptomlar görülmekte, koyunlar da ise hiçbir belirti görülmemektedir.
- 2.6. Schmallerberg virüsünün Ülkemizde yayılmasının önlenmesi için öncelikle virüsün tespit edildiği ülkelerden ithal edilmiş hayvanların doğumları izlenmeli ve yukarıda açıklanan semptomların yavruya görülmesi durumunda alınan numuneler Schmallerberg virüsü yönünden de incelenmelidir.
- 2.7. Hastalıkla mücadelede, sivrisineklerle mücadelenin dışında bir yöntem bulunmadığı dikkate alınarak, sivrisineklerle mücadele edilmelidir.
- 2.8. Enstitü müdürlüklerine gelen atık materyaller Schmallerberg virüsü yönünden de analiz edilerek sonuçları Genel Müdürlüğe bildirilir.

3. Üç gün (Bovine Ephemeral Fever, BEF)

- 3.1. Dünya'da genellikle Avustralya ve Afrika'da görülen, sokucu sineklerle nakledilen ve viral bir hastalık olan Üç Gün Hastalığı, ülkemizde de Güney ve Güneydoğu illerimizde, sineklerin yoğun olduğu aylarda, sıcak ve nemli havalarda olmak üzere, 2-4 yıl aralıklarla görülmektedir. Hastalığın inkubasyon süresi 2-4 gün arasında değişmekte ve ani gelişen şiddetli bir ateşle ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında göz ve burun akıntısı, solunum güçlüğü ve süt veriminde ani düşme de görülmektedir. Kondisyonu iyi ve yüksek süt verimi olan inekler hastalıktan daha çok etkilenirler. Hasta hayvanın akciğerlerinde ve lenf bezlerinde ödem oluşur. Normal şartlarda hastalığın mortalitesi %2-3 olmakla birlikte, sekonder enfeksiyonlarla birlikte seyretmesi durumunda bu oran %30'lara çıkmaktadır.
- 3.2. Hastalık genellikle ağustos ve eylül aylarında görülmektedir. Hastalıkla mücadelede en önemli faktör vektörlerle mücadeledir. Koruyucu amaçlı olarak riskli zaman diliminde hayvanların vektörlerle temasının asgari düzeye indirilmesi, sinek mücadelesi için belediyeler ile iş birliği sağlanması gerekmektedir. Vektör mücadelesi amacıyla, su birikintileri ve bataklıkların ekosisteme zarar vermeyen fakat güçlü larvasidal etkili ürünlerle uygun aralıklarla ilaçlanmasının sağlanması amacıyla mahalli idareler ile iş birliği yapılmalıdır.
- 3.3. Hayvanları bireysel olarak ilaçlamanın önemi yetiştiriciye eğitimlerle anlatılarak, etkin vektör kontrolü için hayvanlara endektositler veya klasik insektisitler uygulanması teşvik edilir.
- 3.4. Sineklerin aktif olduğu dönemlerde duyarlı hayvanlarda klinik izleme yapılır, hastalık şüpheli her olgudan ilgili enstitü müdürlüklerine marazi madde gönderilir, resmî veteriner hekimler ile birlikte serbest veteriner hekimler de vektörel hastalıklar yönünden gerekli dikkat ve özeni göstermeleri için bilgilendirilir.
- 3.5. Hastalığın görüldüğü Avustralya'da, üretilen bir aşısı bulunmasına rağmen, söz konusu ülkede programlı aşılama uygulanmamakla birlikte, yetiştiricilere yüksek verimli damızlıkların aşılması tavsiye edilmektedir.
- 3.6. Adana Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlüğü sorumluluk alanında bulunan illerde haziran-temmuz ve ağustos-eylül-ekim aylarında iki dönem halinde hastalığa ilişkin antijen ve antikör seviyelerinin kontrolü amacıyla bir izleme programı yürüterek hastalığın risk haritasını hazırlayıp ilgili il müdürlükleri ile Genel Müdürlüğe bildirir. Söz konusu izleme programı çalışmalarına gereken destek il müdürlüklerince sağlanır.

4. Batı Nil humması

- 4.1. Hastalığın ana rezervuarı kuşlar olup, özellikle Culex türü vektör sinekler aracılığı ile bulaşan vektörel zoonoz bir hastalıktır. Batı Nil Virusu bir arbovirusdur. Hastalık atlar, kuşlar, insanlar ve vahşi hayvanlarda çeşitli nörolojik semptomlar oluşturmaktadır. İnkubasyon periyodu 1-8 gün arasında değişmekle birlikte 15 güne kadar uzayabilmektedir. Enfekte kuşlarda uzun süreli viremi gelişmekte; viremi süresi 100 günden fazla olabilmektedir.
- 4.2. Hastalık önceki yıllarda Kuzey, Orta ve Güney Amerika' da görülmekte iken son zamanlarda Avrupa ve Akdeniz Kıyısı ülkelerinde görülmeye başlamış, 2018 yılında Ülkemizde de 1 vaka tespit edilmiştir.
- 4.3. Hastalığın yayılmasının önlenmesi için vektör mücadelesinin yapılması, tek tırnaklı işletmesi, hara ve hipodromlarda bulunan at ahırlarının çevresindeki durgun sulara larvasit atılması, su birikimine neden olabilecek yerlerin kurutulması, işletme çevresinde bulunan su yalaklarının günlük olarak temizlenmesi, vektör sineklerin aktif olduğu saatlerde atların tavlalarda bulundurulmaması, atlara sinek kovucu ilaçların tatbik edilmesi gibi önlemler alınmalıdır.
- 4.4. Hastalık özellikle vektör sineklerin aktif olduğu dönemlerde görülmekte, kanatlı grubundan karga, ördek, güvercin, martı başta olmak üzere çok çeşitli kuş türleri ve

tavuklar tarafından taşınabilmektedir. İnsanlar ve atlar rastlantısal konaklar olup, virusun taşınma siklusunu devam ettirememekte, vektör sinekler olmadan attan ata veya başka bir memeli hayvana bulaşma olasılığı olmamakla birlikte, nadiren de olsa gebe kısırdan plasenta yolu ile veya tayın kısırdan süt emmesi esnasında bulaşma olasılığı bulunmaktadır.

- 4.5. Hastalığa karşı 2019 yılında Genel Müdürlük ile Türkiye Jokey Kulübü arasında imzalanan protokole uygun olarak, Türk Soy Kütüğüne kayıtlı atların aşılmasına devam edilir.
- 4.6. Hastalığın tespiti laboratuvar teşhisi ile yapıldığı için şüpheli durumlarda bağlı bulunan enstitü müdürlüklerine numune gönderilir.
- 4.7. Enstitü müdürlükleri gelen kanatlı numunelerinde hastalık teşhis ederken, numuneleri Batı Nil Virüsü yönünden de değerlendirilir.

5. Kırım Kongo kanamalı ateşi

- 5.1. Kırım Kongo Kanamalı Ateşi hastalığı bir hayvan hastalığı değildir. Hastalık etkeni hayvanlarda bulunmakla birlikte herhangi bir semptomu sebep olmamaktadır. Hastalık etkenini taşıyan kenelerin insanla teması durumunda, insanlarda hastalık görülmektedir.
- 5.2. Hastalıkla mücadele; Gümüşhane, Bayburt, Sivas, Yozgat, Erzincan, Erzurum, Tokat, Artvin, Giresun, Çorum, Amasya, Tunceli, Bingöl, Çankırı, Ardahan, Kastamonu, Bitlis, Isparta, Iğdır, Kars, Karabük, Kayseri, Muş, Malatya, Kırşehir, Sinop, Kahramanmaraş, Hakkâri, Kütahya ve Afyonkarahisar illerinde 2023 yılı mücadele programından kalan ilaçlar ve 2024 yılı programı kapsamında temin edilen ilaçlar ile yürütülür. İhtiyaç duyulması halinde mahalli kaynaklar kullanılarak tüm illerde mücadele çalışması yapılabilir. İlaçlamalar kampanya tarzında il müdürlüklerince koordine edilerek yapılmalıdır. Bu amaçla gönderilen ilaç ve ödenek amacı dışında kullanılmaz.
- 5.3. Yetiştiricilere yönelik olarak gerek barınak gerekse hayvanlarda alınacak önlemler konusunda bilgilendirme çalışmaları sürdürülerek, ilgili kurum ve kuruluşlarla koordinasyon ve iş birliği sağlanır.
- 5.4. Kene eradikasyonunun zorluğu düşünüldüğünde amaç artan kene sayısının kabul edilebilir sınırlara indirilmesidir. Hayvanların ilaçlanmasında kenelerin aktif oldukları dönemde (yörelere göre değişmekle birlikte mart-ekim ayları arası) periyodik olarak özellikle sığırlar hedef alınarak mümkün olduğu kadar 30 gün aralıklarla 3 uygulama şeklinde yapılacak ilaçlama takip eden yıldaki kene sayısını azaltmak için en etkili yöntemlerdendir. Mücadele çalışmalarına mahalli idarelerin ve yerel yönetimlerin katılımı sağlanmalıdır. Mümkün olduğu ölçüde bu ilaçların uzun etkili olanları tercih edilmelidir.
- 5.5. İlaçlamada etkinliğin artırılması adına öncelikli hedefin sığırlar olarak belirlenmesi, ilaçlamaya hayvanların meraya çıktığı ilk hafta içinde başlanması, sadece meraya çıkacak hayvanların ilaçlanması, ilaçlamanın prospektüse uygun olarak yapılmasının sağlanması, gereksiz ilaç kullanımının engellenmesi, daha etkin bir mücadele için hayvanların mümkün mertebe kapalı alanlara alınarak serin olan saatlerde ilaçlanması ve ilaçlamadan sonra bir iki saat bekletilmesi gerekmektedir.
- 5.6. İl sağlık müdürlüklerinden alınan Kırım Kongo Kanamalı Ateşi Hastalığı vaka bilgileri kullanılarak ve ortak mera alanları da dikkate alınarak ilaçlamanın planlanması ve bu bölgelerde ilaçlamanın yapılması gerekmektedir.
- 5.7. Hastalığın görüldüğü illerde, kene mücadelesiyle ilgili eğitim çalışmalarına önem verilerek, kenelerin yaşam koşullarının bozulması gibi ilaçlama harici önlemler de anlatılmalıdır. (Barınaklarda bulunan yarık ve çatlakların sıvanması, barınakların badana edilmesi vb.)
- 5.8. Barınaklar için yerde ve duvarlarda uzun süre kalabilecek akarisitler buharlaşma etkisi de dikkate alınarak püskürtme şeklinde kullanılması tavsiye edilmelidir. Mümkün olduğu ölçüde bu ilaçların uzun etkili olanları tercih edilmeli, ilaçlamalar yapılırken kene

aktivasyonu, birbirini izleyen periyotlarda farklı ilaçların kullanılması gibi durumlar da gözatilmelidir.

6. Surra

- 6.1. Surra hastalığı özellikle Güney ve Orta Amerika, Kuzey Afrika, Asya ve bazı Avrupa ülkelerinde, başta tek tırnaklılar olmak üzere çoğu evcil ve bazı vahşi hayvanlarda da görülmektedir.
- 6.2. Hastalığın at, katır, eşek ve develerdeki kuluçka süresi 5-60 gün arasında değişmektedir. Hastalık ateş, tekrarlayan ataklar, anemi, kilo kaybı, sarılık, vücudun alt kısımlarında ödemli şişlikler gibi klinik belirtiler göstermektedir. 2 hafta ile 4 ay arasında ölümlerle sonuçlanan vakalar olduğu gibi 2 yıl süren kronik vakalar da görülebilmektedir.
- 6.3. Hastalık tespiti durumunda öncelikle pozitif çıkan hayvanların işletmedeki diğer hayvanlarla temasının önlenmesi gerekir.
- 6.4. Hastalık vektörler aracılığıyla mekanik olarak hayvandan hayvana bulaştığından hara ve hipodromlarda vektör mücadelesi yapılmalı, atlar vektörlerin aktif olduğu saatlerde açık alanlarda bulundurulmamalı ve atlara sinek kovucu ilaçların tatbik edilmesi gibi önlemler alınmalıdır.

7. Vektörel hastalıklar

Son yıllarda görülen iklim değişiklikleri nedeni ile vektörel hastalıkların görülme alanı ile yayılma hızı değişmiş, bu nedenle de ülkemiz hayvan sağlığı söz konusu hastalıklar için her zamankinden daha çok riskli hale gelmiştir. Vektörel hastalıklarla mücadele kapsamında yapılacak uygulamalar hastalıklar bazında ilgili bölümlerde ifade edilmekle birlikte, söz konusu hastalıkların kontrolünün sağlanması için yapılacaklar aşağıda açıklanmıştır:

- 7.1. Vektör mücadelesi amacıyla, su birikintileri ve bataklıkların ekosisteme zarar vermeyen fakat güçlü larvasidal etkili ürünlerle uygun aralıklarla ilaçlanmasının sağlanması amacıyla mahalli idareler ile iş birliği yapılır.
- 7.2. İl/ilçe müdürlüklerince yetiştiriciler, ağıl ve ahırların pencerelerine sinek teli takılması, dışkı yığınlarının ağıl ve ahırlardan mümkünse en az 50 metre uzakta toplanması, üzerlerinin plastik bir örtü ile kapatılması ve hayvanların geceleri kapalı yerlerde muhafaza edilmesi hususlarında bilgilendirilir.
- 7.3. Etkin vektör kontrolü için hayvanlara endektositler veya klasik insektisitler uygulanır. Hayvanları bireysel olarak ilaçlamanın önemi yetiştiriciye eğitimlerle anlatılır.
- 7.4. Sineklerin aktif olduğu dönemlerde duyarlı hayvanlarda klinik izleme yapılır, hastalık şüpheli her olgudan ilgili enstitü müdürlüklerine marazi madde gönderilir, resmî veteriner hekimler ile birlikte serbest veteriner hekimler de vektörel hastalıklar yönünden gerekli dikkat ve özeni göstermeleri için bilgilendirilir.
- 7.5. Enjeksiyon uygulamalarında, mekanik bulaşmanın engellenmesi için gerekli sanitasyon kurallarına özen gösterilir.
- 7.6. Ülkemizde vektör kaynaklı önemli viral hayvan hastalıklarının (Mavidil, Epizootik Hemorajik Ateş, Üç Gün Hastalığı, Akabane) teşhisi ve erken uyarı sisteminin oluşturulması ve bu sayede hastalıklara karşı önlem alınması amacıyla vektör tuzağı ile ilgili çalışmalar enstitü müdürlüklerince yürütülür.

E- Denetim ve kontrol

1. Özellikle kanatlı hayvan hastalıkları biyogüvenlik önlemleri yetersiz, yaban hayatı ile iç içe ve açıkta beslenen kanatlı hayvanlar açısından önemli risk teşkil etmektedir. Açıkta kanatlı yetiştiriciliği yapan işletmelerin Ticari Etlik ve Yumurtacı Kanatlı İşletmelerinin

Biyogüvenlik Talimatında belirtilen biyogüvenlik önlemlerini alması sağlanır, biyogüvenlik tedbirlerini almayan işletmeler hakkında gerekli yasal işlemler yapılır.

2. Kuluçkahane ve damızlık kanatlı işletmeleri ile ilgili çalışmalar 16.01.2014 tarihli ve 28884 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kuluçkahane ve Damızlık Kanatlı İşletmeleri Yönetmeliği ile Uygulama Talimatı hükümlerine göre yürütülür. Damızlık kanatlı işletmelerinin sağlık kontrollerinde faal kümes adedi dikkate alınır.
3. Kanatlı hayvan bulunduran işletmeler, Ticari Etlik ve Yumurtacı Kanatlı İşletmelerinin Biyogüvenlik Talimatı kapsamında, ticari işletme olarak ele alınır ve bu talimata göre denetlenir. İl müdürlüklerince programa alınan ve denetlenen kümes sayıları her yıl Kanatlı İşletmeleri Faaliyet Raporu (**Ek-11**) kullanılarak temmuz ve ocak aylarının 20'sine kadar iki dönem halinde Genel Müdürlüğe üst yazı ile bildirilir.
4. İhbarı Mecburi Tavuk Vebası (Avian influenza) Hastalığından Ari Bölgelerin Tanımlanması ve İlanı Hakkında Talimat kapsamında kuluçkahaneler, damızlık kanatlı işletmeleri, ticari yumurtacı işletmeler, ticari etlik işletmeler, yem işletmeleri, kanatlı kesimhaneleri ve sulak alanlar için istenen bilgiler ilgili talimatın ekinde yer alan tablolara işlenir ve her yıl 15 Ocak tarihine kadar excel ortamında öncelikle mucadele@tarimorman.gov.tr adresine, yazılı olarak ise Genel Müdürlüğe gönderilir.
5. İhbarı Mecburi Tavuk Vebası (Avian influenza) Hastalığından Ari Bölgelerin Tanımlanması ve İlanı Hakkında Talimat kapsamında yapılan pasif surveye ait sonuçlar temmuz ayının ilk haftası ile aralık ayının son haftası Genel Müdürlüğe gönderilir.
6. Arı hastalıkları yönünden il genelinde bulunan arı işletmelerinin en az %10'u (Basit Tesadüfi Örneklem Yöntemi ile belirlenecektir) ihbarı mecburi arı hastalıkları yönünden ilkbahar ve sonbaharda olmak üzere yılda en az iki kez denetlenir. Denetimi yapılan arı işletmeleri ile ilgili sonuçlar Arı İşletmeleri Faaliyet Raporunda (**Ek-9**) yer alan form kullanılarak temmuz ve ocak aylarının 20' sine kadar Genel Müdürlüğe gönderilir.
7. Temel petek üretim izni bulunan yerlerden özellikle üretim sezonu dönemlerinde (Şubat, mart, nisan, mayıs ve haziran) yılda en az iki kez denetlenerek Amerikan Yavru Çürüklüğü Hastalığına karşı gerekli numuneler alınır. Alınan numunelerde hastalık tespiti halinde ilgili mevzuata göre işlemler yapılır. Temel petek üretim yerlerinden alınan numune sonuçları ve yapılan işlemleri gösteren Temel Petek Üretim Yerleri Faaliyet Raporu (**Ek-10**) her yılın temmuz ayı sonuna kadar Genel Müdürlüğe gönderilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM EPİDEMİYOLOJİ

A- Genel hükümler

1. Epidemiyoloji birimleri; Bakanlık, veteriner enstitü müdürlükleri ve il müdürlüklerinde bulunan, bir popülasyondaki hastalık için risk faktörlerinin belirlenmesi, ülkemizde görülen bulaşıcı hayvan hastalıklarının kontrolü ve eradikasyonu çalışmaları çerçevesinde hastalıkların takibi, verilerin analizi, etiyolojisi bilinmeyen hastalıkların sebeplerinin araştırılması ile epidemiyolojik kriterlere uygun raporların hazırlanması faaliyetlerini yürüten ve birbiriyle koordineli olarak çalışan birimlerdir.
2. İl müdürlükleri ve enstitü müdürlükleri, epidemiyoloji biriminde görev yapan veteriner hekimlerin Bakanlık koordinasyonunda düzenlenen ulusal ve uluslararası eğitim programlarına katılımlarını ve konu hakkında gerekli güncel bilimsel ve teknik bilgiyi takip etmesini sağlar.
3. İl müdürlükleri ve enstitü müdürlüklerinde epidemiyoloji biriminde görev yapan veteriner hekimlerin görev yeri değiştirilmeden önce yerine görevlendirilecek personelin mutlaka gerekli eğitimleri alması sağlanır. Görev değişikliği bu eğitimlerin tamamlanmasına müteakiben yapılır.
4. Epidemiyoloji biriminde çalışan personelin görev değişikliği durumunda Genel Müdürlüğe bilgi verilir.

5. Hayvan hastalıkları ile mücadelede sahadaki verilerin anlık ve doğru olarak üst birimlere iletilmesi ve diğer paydaşlar ile paylaşılması hayati önem arz etmektedir. Bu kapsamda epidemiyoloji birimlerinin hastalıkların epidemiyolojik takibi, hastalık kontrolleri ve mücadele yöntemlerinin etkinliğinin araştırılması gibi faaliyetleri yürütmesi sırasında araç, personel, ekipman gibi gerekli tüm destek il müdürlüklerince sağlanır.
6. Enstitü müdürlüklerinin epidemiyoloji birimleri, yürüttükleri tüm faaliyetlerde sorumluluk alanlarında bulunan il müdürlüklerinin epidemiyoloji birimleriyle koordineli hareket eder. İhtiyaç duyulması halinde epidemiyoloji konusunda yürütülecek faaliyetlerde il müdürlükleri enstitü müdürlüğü personeline gerekli desteği sağlar.
7. Bir bölgede herhangi bir bulaşıcı hayvan hastalığının yoğun olarak görülmesi, beklenen sayıdan fazla mihrak, vaka sayısında artış tespit edilmesi ve hastalığın epidemik seviyeye ulaşması halinde ilgili hastalık bölgesine ve/veya mihraklarına il müdürlüklerinin ve ilin bağlı bulunduğu enstitü müdürlüklerinin epidemiyoloji birimindeki veteriner hekimlerce ziyaret gerçekleştirilir. Şap, kuduz, bruselloz, koyun keçi vebası, vektörel hastalıklar, avian influenza (Tavuk vebası) ve Newcastle hastalığı (Yalancı tavuk vebası) mihrak araştırmalarında ilgili hastalığa özel epidemiyolojik inceleme raporları düzenlenir. Mihrak araştırmalarında hazırlanacak raporların içeriği araştırılan hastalığa göre farklılık göstermekte ve filyasyon izlemesi, bulaş izlemesi ve mücadeleye ilişkin epidemiyolojik tavsiyeleri içermelidir. Düzenlenen raporların word formatı ve imzalı taranmış pdf formatı epidemiyoloji@tarimorman.gov.tr, mucadele@tarimorman.gov.tr adreslerine ve ilgili hastalığın referans enstitü müdürlüğünün resmî e-posta adresine gönderilir. Mihrak ziyaretleri ve araştırmalarının gerçekleşmesinden hayvan sağlığı ve yetiştiriciliği/hayvan sağlığı, yetiştiriciliği ve su ürünleri şube müdürleri sorumludur.
8. Şap Hastalığı Kademeli Kontrol Yolu (Progressive Control Pathway-PCP) aşama 3'ün, PPR yol haritası kapsamında ülkesel arılık hedefinin ve sığırların nodüler ekzantemi hastalığının sporadik seviyede seyretmesinin gereği olarak Anadolu'da görülen tüm şap, PPR ve sığırların nodüler ekzantemi hastalığı mihrakları epidemiyolojik olarak incelenir, muhtemel filyasyon ve bulaş noktaları tespit edilmeye çalışılır, kontrol önlemlerinin etkinliği ile eksiklikleri değerlendirilerek, epidemiyolojik sayısal veriler (Tutulan, ölen, popülasyon sayısı, kulak küpe numaraları vb.) kayıt altına alınır. Gerekli çalışmalara hastalık ihbarı alınır alınmaz başlanır ve belli aralıklarla mihrak ziyaret edilerek veriler ve çalışmalar güncellenir. Şap, PPR ve sığırların nodüler ekzantemi hastalıkları için ilgili referans enstitü müdürlükleri kendilerine gönderilen epidemiyolojik inceleme raporları üzerinde sene sonunda genel bir değerlendirme yaparak hazırlanacak yıllık epidemiyolojik inceleme raporunu Genel Müdürlüğe sunar.
9. Mihrak araştırmaları sonucunda filyasyonun işletmeye enfekte hayvan girişine bağlı olduğu ve söz konusu hayvanın başka bir ilden geldiğinin veya ilgili mihraktan diğer illere hayvan hareketi olduğunun tespiti edilmesi durumlarında ilgili il müdürlüğüne ilk olarak en hızlı iletişim yolu vasıtası ile, sonrasında ise mutlak suretle yazılı olarak bildirim yapılır ve sonucundan Genel Müdürlüğe bilgi verilir.
10. Mihrak araştırmalarında gerekli çalışmalara hastalık ihbarı alınır alınmaz başlanır ve belli aralıklarla mihrak ziyaret edilerek veriler ve çalışmalar güncellenir. Her veri temininde (Özellikle filyasyon ve muhtemel bu mihraktan başka yayılma noktalarına ilişkin veri temininde) gecikmeye mahal vermeden gerekli kayıtlar VETBİS'e girilir.
11. İl müdürlüklerinde epidemiyoloji biriminde görevlendirilen personel; ilçe müdürlüklerince hastalık ihbarlarının zamanında değerlendirilmesinin, hastalık şüphe, onay ve sönüş bildirimlerinin doğru ve zamanında yapılmasının, bu bildirimlere ilişkin gerekli kordon-karantinanın koyulup koyulmadığının, hastalık şüpheli mihraklardan doğru ve yeterli numunenin ilçe müdürlükleri tarafından ivedilikle alınmasının ve enstitü müdürlüklerine ulaştırılmasının, enstitü müdürlüklerinde analizi yapılan numunelerin sonuçlarının takibinin yapılmasının, mihraklarda yapılacak aşı uygulamaları ve mücadele programı kapsamında yapılan aşılama çalışmalarının istenilen düzeylerde yapılmasının kontrolünü sağlar.

12. Hastalıkların epidemiyolojik analizinde kullanılan prevalans, insidans, kümülatif insidans, atak hızı gibi parametrelerin doğru hesaplanabilmesi açısından VETBİS'e mihrak ziyareti kaydı esnasında girilen sayısal bilgilerin güncel ve gerçeğe uygun olmasına özen gösterilir. İl müdürlüklerinin epidemiyoloji biriminde görevli personel tüm ilçelerdeki mihrak ziyareti kayıtlarını VETBİS 'ten düzenli olarak takip ederek, doğru ve tutarlı sayısal bilgilerin kaydedilmesini düzeltilmesini sağlar.
13. İl müdürlüklerinde epidemiyoloji alanında sorumlu personel; ilçe müdürlükleri personeline yukarıda yazılı iş ve işlemler ile ilgili süreçleri, epidemiyolojik mihrak araştırmalarının aşamalarını ve uygulamasını, epidemiyolojik veri teminini, bu işlemlerin doğru ve zamanında yapılması için gerekli önlemleri içeren eğitimleri vermekle sorumludur. Gerekli durumlarda enstitü müdürlüğü epidemiyoloji birimlerinin de desteği alınır. Eğitim ihtiyaçları Genel Müdürlük epidemiyoloji çalışma grubu ile istişare edilerek koordine edilir.
14. İl müdürlüklerinde epidemiyoloji biriminde görevli personelce her yılın ilk ayı bir önceki yılı değerlendirmek üzere, ilçe müdürlükleri personeline yönelik değerlendirme toplantısı yapılarak görülen hastalıklar, muhtemel giriş ve çıkış yolları, alınabilecek tedbirler, eksik uygulamalar, iyileştirici ve önleyici düzenlemeler üzerine toplantı gerçekleştirilir ve toplantı sonucunda yapılan değerlendirmeler, alınan kararlar Genel Müdürlüğe yazılı olarak bildirilir.
15. Enstitü Müdürlüklerince yapılan veya hazırlanan epidemiyolojik veri içeren tüm rapor (Proje, analiz, mihrak araştırma vb.) e-posta yoluyla epidemiyoloji@tarimorman.gov.tr ve mucadele@tarimorman.gov.tr adresine gönderilir.

B- Veteriner enstitü müdürlüklerinin izleme, değerlendirme ve raporlama çalışmaları

1. Bakanlık enstitü müdürlüklerinin sorumlu olduğu iller **EK-4'** de belirtilmiştir.
2. Bakanlıkça programlı aşılama yapılan hastalıklar için ulusal izleme programı oluşturulur. Enstitü müdürlükleri tarafından sorumluluk alanı içerisinde izleme yapılır. Hastalıklar bazında yapılacak uygulamalar Bakanlıkça bildirilir.

C- Veteriner Bilgi Sistemi (VETBİS)

Sahadan ilgili bilgilerin toplanması ve maksimum doğruluğu sağlayacak şekilde işlenmesi, ulusal Mevzuat ve veterinerlik politikasının oluşturulması ve geliştirilmesine yardımcı olacak bir biçimde modern bir veterinerlik hizmetinin sunulması için etkin sistemler gerekir. Veteriner Bilgi Sistemi hayvan sağlığı kontrolü ve korunması, resmi kontroller ve istatistiksel raporlar da dâhil olmak üzere tüm iş süreçlerinin kayıtlarının işlevsel olarak birleştirildiği bir sistemdir. Hayvanlara uygulanan biyolojik ürünler, İhbarı mecburi hayvan hastalıklarının kaydı, kısıtlamalar, mihrak ziyaretleri ve bu ziyaretler esnasında tutulması gereken kayıtlar bu sisteme işlenir.

1. Hastalık çıkış ve sönüş bildirimlerinin VETBİS'e kayıtlarında geçerli olan esaslar

- 1.1. Hastalık çıkış ve sönüş raporları hastalık bazında dosyalanarak İl Müdürlüklerinde muhafaza edilir. Sisteme uzun süreli erişim sıkıntısı olduğu durumlarda hastalık çıkış ve sönüş bildirimlerinde **Ek-40** ve **Ek-41'**de yer alan formlar kullanılır ve diğer il/ilçe müdürlükleri ile Genel Müdürlüğe resmî yazı ile hastalık çıkış, sönüş ve karantina alanları bildirilir. Erişimin tekrar sağlanmasından sonra formlar aracılığı ile yapılan bildirimler sisteme kaydedilir.

2. İlçelerde çıkan ve sönen hastalıkların bildirim

- 2.1. Hastalığın VETBİS kaydı ve bildirim formunun düzenlenmesi mutlaka sahada hastalığı takip eden veteriner hekim tarafından yapılır. Bildirimler e-posta yoluyla sadece il müdürlüğüne hitaben yapılır.
- 2.2. Hastalığın bildirim, VETBİS'e hastalık kaydedildikten sonra sistemden alınacak olan bildirim çıktısı kullanılarak yapılır. Sistemden alınan bildirim çıktıları imzaları tamamlandıktan sonra ilçe müdürlüğünde muhafaza edilir.
- 2.3. İlçe müdürlüğünün gönderdiği bildirim ve VETBİS kayıtları il müdürlüğünce kontrol edilir. Evrakta ya da VETBİS kayıtlarında eksiklik, mantıksız sayılar, tutarsızlıklar varsa ilçe müdürlüğü uyarılarak kayıtların düzeltilmesi sağlanır. İlçe müdürlüklerince yapılan hastalık bildiriminin incelenmesi sonrası VETBİS il sistem sorumlularınca alınacak olan bildirim raporu, bildirim tanzim eden il müdürlüğü personeli ve hayvan sağlığı, yetiştiriciliği/ hayvan sağlığı, yetiştiriciliği ve su ürünleri şube müdürü tarafından imzalanır. Düzenlenen bildirim raporu il müdürlüğünde muhafaza edilir.

3. İl merkezlerinde çıkan ve sönen hastalıkların bildirim

- 3.1. Hastalığın VETBİS kaydı ve bildirim formunun düzenlenmesi mutlaka sahada hastalığı takip eden veteriner hekim tarafından yapılır. Hastalığın bildirim, VETBİS'e hastalık kaydedildikten sonra sistemden alınacak olan bildirim çıktısı kullanılarak yapılır. Sistemden alınan bildirim çıktıları imzaları tamamlandıktan sonra il müdürlüğünde muhafaza edilir.

4. Hastalık bildirim

- 4.1. Hastalık bildirimleri "Şüpheli kayıt" ile başlar. Şüpheli kayıt, bir hastalık çıktığı anlamına gelmeyip sadece şüpheli edilen bir hastalığın kaydını yapmak için kullanılır. İhbarı mecburi hayvan hastalıkları yönünden şüpheli olasılığı hastalığı takip eden veteriner hekim tarafından çok zayıf görülse bile mutlaka şüpheli kayıt yapılmalı ve gerekli görülmesi halinde numuneler alınarak ilgili enstitü müdürlüğüne gönderilmelidir. Bu kayıt onay ekranı ile onaylanmadığı veya reddedilmediği sürece şüpheli olarak kalır.
- 4.2. Hastalık şüpheli kayıt, hastalık mihrakının ilk ziyaret edildiği gün gerçekleştirilmelidir.
- 4.3. Şüpheli kaydında hastalığın bildirim ile ilgili olan bilgiler eksiksiz ve doğru bir şekilde doldurulup, epidemiyolojik açıklamalar kısmında mümkün olduğu kadar ayrıntılı bilgi verilir.
- 4.4. Ekranın alt kısmında bulunan "Önlem", "Dezenfeksiyon Metodu" ve "Semptom" alanlarında tekli ya da çoklu seçim yapılarak "Aşı" ve "Ziyaret Bilgileri" yazılır. Kayıt sonrası sistem tarafından verilen bildirim numarası ile hastalık takibi yapılır.
- 4.5. Bir ilçede koruma ve gözetim bölgesi kısıtı gerektiren bir hastalık görülmesi ve koruma veya gözetim bölgesinin başka bir il veya ilçeyi de etkilediği durumlarda ilgili il/ilçeye en kısa yoldan (Telefon, mail vb.) bildirim yapılır ve durum "Acele" kodlu resmî yazı ile de ayrıca bildirilir.

5. Ara ziyaretler

- 5.1. Hastalık şüpheli, onay ve sönüş kaydı yapılırken sayfanın en alt kısmında girilen ziyaret bilgileri aynı zamanda "Salgın Hastalık Ziyareti" ekranına hastalık ziyareti olarak kaydedilir. Şüpheli, Onay ve Sönüş işlemleri kaydından sonra ayrıca ziyaret girilmez. Sistem üzerinde kaydı bulunan bir mihrak için istenilen sayıda ara ziyaret kaydı yapılabilir. Bu sayede hastalık yerine gidilen gün sayısı kadar ara ziyaret eklenerek hastalığın gelişimi kaydı altına alınır.

- 5.2. Ara ziyaret bilgileri girilirken tutulan, ölen, kesilen vb. bölümler önceki ziyaret bilgileri ile toplanarak kaydedilmemelidir; her ara ziyaret bilgisi, ziyaret esnasında elde edilen (bir önceki ziyaret ile şu an gerçekleştirilen ziyaret arasındaki zaman diliminde gerçekleşen ölüm, kesim, tutulan vb. bilgileri) tespitleri içermelidir. Ancak onay ve sönüş ekranında girilen ziyaret bilgileri, onay veya sönüş esnasına kadar yapılan tespitler toplanarak girilmelidir.
- 5.3. Daha önceki bir tarihte girilen ziyaretler henüz sönüşü yapılmamış hastalık bildirim numarası ile kayıt bulunduktan sonra değiştirilip güncellenebilir ya da tamamen silinebilir.

6. Salgın hastalık onayı

- 6.1. Hastalık şüphe kaydı ile bildirim yapılmış olan bir hastalık "Salgın hastalık onayı" yapılmadığı sürece şüphe olarak kalmaya devam eder.
- 6.2. Söz konusu olan hastalık klinik belirtileri ile kesin olarak teşhisi yapılabilen bir hastalık ve ihbar üzerine hastalık yerine gidildiğinde gözlenen belirtileri ile kesin olarak teşhisi yapılmış ise, doğrudan hastalık onayı yapılır. (Bu noktada, klinik olarak gözlenen belirtilerden kesin olarak emin olunsa bile özellikle şap hastalığı gibi hastalıklarda virüs suşunun tayininin yapılabilmesi amacıyla laboratuvara numune gönderiminde fayda vardır. Bu durumda numune sonucunun beklenmesine gerek olmayıp, hastalığın klinik olarak teşhis edilmesinden dolayı "hastalık onayı" verilebilir. Bu numune konfirmasyon anlamı taşımayıp, tip tayini için geçerlidir.)
- 6.3. Eğer hastalık mutlaka bir laboratuvar tetkiki ile teşhis koyulabilen bir hastalık ise, ya da klinik olarak teşhisi koyulabilen ancak, o anki belirtileri ile kesin teşhis yapılamamış ve şüphe üzerine laboratuvara numune gönderilmiş ise laboratuvar sonucu gelene kadar hastalık şüpheli olarak bırakılır, daha sonra gelen laboratuvar sonucuna göre onay ekranında hastalık onaylanır ya da reddedilir.
- 6.4. İhbarı mecburi büyükbaş hayvan hastalıklarının onay kaydı VETBİS üzerinden yapılırken, 2018 yılı itibari ile yapılan kayıtlara ek olarak, hastalığa tutulan hayvanların kulak küpe numaralarının kayıt zorunluluğu getirilmiştir. Hastalık onayında tespit edilen enfekte hayvanların kulak küpe numaraları tutanak altına alınarak ilgili kısma sistem üzerinden girilir. Daha sonra gerçekleştirilen mihrak ziyaretlerinde bir önceki tespit edilen hayvanlar dışında yeni enfekte olmuş hayvan var ise aynı ilgili kısımdan kulak küpe numaraları her bir ziyarette eklenir. (Bir önceki ziyaret ile şu an gerçekleştirilen ziyaret arasındaki zaman diliminde tutulan hayvanların kulak küpe numarası bilgileri)
- 6.5. Salgın Hastalık Onayı ekranı doldurulurken ilgili alanlardan;
- Onay Tarihi alanına; eğer klinik bulgulara dayanılarak onay yapılıyor ise, hastalık yerine ilk kez gidilip klinik olarak hastalığın teşhis edildiği ve şüphe ekranında kaydedilmiş bulunan "Varış ve Kordon Tarihi" onay tarihi olarak yazılır. Eğer gelen laboratuvar sonucuna göre onay yapılacak ise, laboratuvar sonucunun elinize ulaştığı tarih onay tarihi olarak kayıt edilir.
 - Teşhis Tipi alanında; hastalığın hangi yolla teşhis edildiği seçilir.
 - Teşhis Tarihi alanına; klinik belirtilere göre onay yapılması durumunda yine "varış ve kordon tarihi" teşhis tarihi olarak kaydedilir. Laboratuvar sonucuna göre onay yapılıyor ise, laboratuvar raporunda yazan "Rapor Tarihi" teşhis tarihi olarak kaydedilir.
 - Salgın Tipi alanında; onayı yapılan hastalığın o yerleşim biriminde daha önce çıkıp çıkmadığına göre seçim yapılır.
 - Laboratuvar sonucuna göre onay yapılması durumunda, raporu gönderen enstitü ile sonuç ve teşhis bilgileri ilgili alanlara kaydedilir.
- 6.6. Sayfanın altında yer alan ziyaret bilgileri kısmının doldurulması zorunludur. Bu kısım doldurulup kayıt gerçekleştirildikten sonra ayrıca onay ziyareti girilmesine gerek yoktur.

- 6.7. Sistemde kayıtlı olan bir hastalık mihrakına, onay verildikten sonra da ara ziyaret eklenebilir, etkilenen ve aşılana hayvan sayıları üzerinde yeni ara ziyaretler yapılmak suretiyle güncelleme yapılabilir.
- 6.8. Onayı yapılan bir hastalık kaydında herhangi bir değişiklik yapmaya sistem müsaade etmez. Değişiklik yapılabilmesi için il sistem sorumlusu tarafından onay işleminin geri alınması gerekmektedir.

7. Hastalık sönüşü

- 7.1. Sistemde kaydı bulunan bir hastalığın sönüşünü yapmak için; açılan ekranda, hastalığın sönüş tarihi ilgili alana yazılır. Filyasyon bilgisinde bir değişiklik varsa güncellenir, hastalık sonucu tazminat ödemesi yapılmış ise, ilgili alanlar doldurulur. **Hastalık sönüşünde filyasyon “Araştırılıyor” seçilemez; mutlaka bir filyasyon bildirmek gerekir.**
- 7.2. Sayfanın altında yer alan ziyaret bilgileri kısmının doldurulması zorunludur. Bu kısım doldurulup kayıt gerçekleştirildikten sonra ayrıca sönüş ziyareti girilmesine gerek yoktur. Sönüşü yapılan bir hastalık kaydında herhangi bir değişiklik yapmaya sistem müsaade etmez. Değişiklik yapılabilmesi için il sistem sorumlusu tarafından sönüş işleminin geri alınması gerekmektedir. Sönüş işlemi geri alınmadan önce söz konusu hastalıkla ilgili kısıtlamanın durumu (aktif/pasif) il sistem sorumlusu tarafından kontrol edilmelidir.
- 7.3. Hastalık ziyaret, onay veya sönüş ekranlarında girilmiş olan ziyaret kayıtlarında yapılmak istenen değişiklikler “Salgın Hastalık Ziyaret Ara” kısmından gerçekleştirilir.

8. Koruma ve gözetim bölgesi oluşturulması ile kısıtlamalar

- 8.1. Kısıtlama modülü altında “Hayvan, Sürü, İşletme, Köy/Mahalle, İlçe” kısıtlama ekranları yer almaktadır. Hastalığın durumuna göre belirlenen epidemiyolojik ünite hangisini temsil ediyor ise o seviyeden kısıtlama işlemi gerçekleştirilir.
- 8.2. Sistemde hastalıklar ile duyarlı türler eşleştirilmiş olup, kısıtlama ekranında hastalık seçildiğinde kısıtlama konulması gereken duyarlı türler otomatik olarak gelmektedir.
- 8.3. Sistemde otomatik kısıtlama yoktur. Hastalığa göre otomatik olarak gelen duyarlı türler seçilerek hastalığın takibini yapan veteriner hekimce kısıtlama işlemi manuel olarak gerçekleştirilmelidir. Köy/Mahalle kısıtlaması gerektiren durumlarda şüphe kaydı esnasında en az hastalık çıkan köy/mahalleye kısıtlama konulmalıdır. Hastalık onaylandığında ise kısıtlama giriş ekranındaki “Haritadan Seç” kısmında oluşturulan 3 km koruma ve 7 km gözetim bölgesine giren köylerin/mahallelerin tamamının kısıtlanmasına dikkat edilmelidir. Ayrıca kısıt eklemeye önce işletmedeki hayvan varlığının güncellendiğinden ve tür seçiminin doğru yapıldığından emin olunmalıdır.

9. Koruma ve gözetim bölgesi gerektiren hastalıklar için;

- 9.1. Koruma ve gözetim bölgesi tedbirleri gerektiren bir hastalığın görülmesi durumunda, mihrak etrafında yarıçapı en az üç kilometre olacak şekilde bir koruma bölgesi, koruma bölgesini de içerecek şekilde mihrak etrafında yarıçapı en az on kilometre olacak şekilde bir gözetim bölgesi oluşturulması gerekir. Koruma bölgesi içerisinde mihrakın bulunduğu köy/mahallenin gözetim bölgesi karantinası oluşturulurken de eklenmesi gerekir.
- 9.2. Koruma veya gözetim bölgesi içerisinde hastalığın çıktığı köy/mahalle dışında başka bir köy/mahallede aynı hastalığın görülmesi durumunda enstitü müdürlüğüne numune göndermeksizin ikincil mihrak seçilerek hastalık çıkışı yapılır; hastalık hayvanın itlafı söz konusu olan hastalıklardan biri ise resmî veteriner hekim raporuna istinaden zaman kaybetmeden itlaf işlemi gerçekleştirilir. Koruma ve gözetim bölgesinde çıkışı yapılan ikincil mihrakların tamamı sönmeden birincil mihrakın sönüşü yapılmaz.
- 9.3. Koruma veya gözetim bölgesinde bulunan başka bir yerleşim biriminde aynı hastalık görülmesi durumunda hastalık çıkan işletme/işletmelerde gerekli tedbirler alınır, ayrıca

bir koruma ve gözetim bölgesi oluşturulmayarak birincil mihrakın koruma ve gözetim bölgesi çerçevesinde hastalıkla mücadeleye devam edilir.

- 9.4.** Koruma ve gözetim bölgesi belirlenirken 10. km'ye denk gelen köy/mahalle kısıtlama alanına dâhil edilirken, hayvancılık alanlarının (Yayla, mera, işletme alanı vb.) 10. km'de yer alması durumunda kısıtlama alanına dâhil edilmesi hususuna dikkat edilmelidir. Köy/mahallenin hayvancılıkla alakalı olmayan idari alanlarının kısıtlama bölgesine girmesi durumunda, hastalığı takip eden resmî veteriner hekimce bulaşma riski görülmediği takdirde söz konusu köy/mahalle kısıtlama alanına alınmayabilir.
- 9.5.** Aynı yerleşim biriminde olmakla beraber hastalık nedeniyle oluşturulan yarıçapı on kilometrelik kısıtlama bölgesi dışında kalan işletmelerin, gözetim bölgesi içinde kalan işletmelerle herhangi bir temasının ve hastalığın bulaşma riskinin bulunmadığının resmî veteriner hekimce raporlanması durumunda, il/ilçe hayvan sağlığı ve zabıtası komisyon kararında işletme numaraları belirtilerek söz konusu işletmeler gözetim bölgesi dışında bırakılabilir. Bu işlem, öncelikle tüm köy/mahalle bazında kısıtlama konulduktan sonra, il/ilçe hayvan sağlığı ve zabıtası komisyon kararına göre il sistem sorumlusu tarafından işletme bazında kısıtlama kaldırılarak gerçekleştirilir. Söz konusu işletmelerin yurtiçi hayvan hareketlerine müsaade edilmeyecek olup, sadece canlı hayvan ithalatı ve ihracatı söz konusu olduğunda bu hüküm uygulanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM VETERİNER HİZMETLERİ

- 1.** Veteriner hekimlerin açmış oldukları muayenehaneler, poliklinikler, hayvan hastaneleri ile ev hayvanı üretim, satış, eğitim ve barınma yerlerine ait bilgiler, il müdürlükleri tarafından VETBİS'e işlenir. Söz konusu faaliyetlerle ilgili bilgiler veri tabanında sürekli olarak güncel tutulur.
- 2.** 15.10.2011 tarihli ve 28085 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Veteriner Hekim Muayenehane ve Poliklinik Yönetmeliği hükümleri gereği kliniklerde en fazla üç veteriner hekim, polikliniklerde ise en az dört veteriner hekim, Hayvan Hastaneleri Yönetmeliği gereği hayvan hastanelerinde en az beş veteriner hekim çalışabildiğinden toplam veteriner hekim sayısı, VETBİS'te "İş Yeri Veteriner Hekimi Sayısı" bölümüne girilir ve bu sayı güncel tutulur.
- 3.** Hayvan sağlığı hizmeti vermek isteyen birlik, vakıf, dernek vb. kurum ve kuruluşlar, sahipli hayvanlara sağlık hizmeti vermek isteyen belediyeler ile veteriner fakülteleri bünyesinde faaliyet gösteren hayvan hastaneleri 21.12.2011 tarihli ve 28149 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hayvan Hastaneleri Yönetmeliği hükümlerine göre ruhsat almalıdır.
- 4.** 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine dayanarak, mevcut Mevzuat hükümlerinin uygulanmasından sorumlu resmî veteriner hekimler, öncelikle hayvan hastalıklarına karşı planlanan mücadele hizmetleri ile hastalık ihbarlarının değerlendirilmesini yürütmekle görevlidir. Resmî veteriner hekimler 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na göre belirlenen mesai saatleri içinde hizmet vermekle yükümlü olmakla birlikte, kurum amirlerince görevlendirilmesi halinde ruhsatlı veteriner hekim muayenehanesi veya polikliniği olmayan yerlerde Bakanlığımız il/ilçe müdürlüğüne getirilen hayvanlar ile özellikle acil vakalarda hayvanların teşhis ve tedavi hizmetlerini yürütür.
- 5.** Bakanlıktan muayenehane, poliklinik, hayvan hastanesi ile ev hayvanı üretim, satış, barınma ve eğitim yerleri ruhsatı veya çalışma izni almış gerçek veya tüzel kişiler Mevzuat gereği tutması gereken kayıtları fiziksel olarak tutmak istemeleri halinde ilgili defterler veteriner hekim odalarından temin edilir.
- 6.** Ev Hayvanlarının Üretim, Satış, Barınma ve Eğitim Yerleri Hakkında Yönetmelik kapsamındaki iş yerlerinde çalışacak veteriner hekimlerin sözleşmeleri ilgili veteriner hekimler odası tarafından onaylanır. Sözleşmelerde, veteriner hekimlerin işyerinde bulunacakları gün ve çalışma saatleri belirtilir. Veteriner hekimlerin çalışma saatleri ve

alacakları ücretler ile bir veteriner hekimin kaç iş yerinde çalışabileceği Türk Veteriner Hekimleri Birliği tarafından bölge veteriner hekimler odalarına bildirilir.

7. 11.12.2011 tarihli ve 28139 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Veteriner Teşhis ve Analiz Laboratuvarları Yönetmeliği’nin 15 inci maddesine göre, laboratuvarlar Bakanlıkça belirlenecek teşhiste metot birliği esaslarına ve metotların standartlarına uymakla yükümlüdür. Bakanlığımız Bilim Kurulunca yapılan çalışmalar sonucunda “Teşhiste Metot Birliği Kitabı” oluşturulmuştur. Kitapta, metoda ait Standart Operasyon Prosedürleri (SOP) ve her metot için hangi güvenlik seviyesinde çalışılacağı belirlenmiştir. Her metot için belirlenmiş güvenlik seviyesi kriterlerine uyulması gerekmektedir. Bakanlığın bilgisi dışında yeni bir metot kullanılmayacak olup, yeni metot talep edilmesi halinde, söz konusu metoda ait teklif edilen “SOP” Genel Müdürlüğe gönderilir ve Bilim Kurulunun incelemesi sonucunda kabul edilmesi halinde kullanılabilir.
8. Veteriner Teşhis ve Analiz Laboratuvarları Yönetmeliği hükümlerince Ulusal Referans Laboratuvarları, resmî ve özel laboratuvarlarca teşhis edilen ihbarı mecburi hastalıkların doğrulama teşhisini yapmak, teyit amacıyla gelen bu numunelerde pozitiflik bulunması halinde gecikmeksizin yetkili otoriteye ve gönderen birime bildirmekle yükümlüdür. Bu kapsamda enstitü müdürlüklerince ihbarı mecburi hastalıklara ilişkin pozitif teşhis edilen numunelerin ilgili Yönetmelik doğrultusunda her hastalık için belirlenen Ulusal Referans Laboratuvarına gönderilmesi hususu aksatılmadan yerine getirilir.
9. Deneysel ve Diğer Bilimsel Amaçlar İçin Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmelik çerçevesinde kuruluş veya çalışma izni almamış deney hayvanı üretici, kullanıcı, araştırma yetkili veya tedarikçi kuruluşlar hakkında il müdürlüklerince yasal işlem uygulanır.
10. Sığır, koyun, keçi vb. gibi çiftlik hayvanları ya da diğer omurgalı hayvanların da deneysel veya diğer bilimsel amaçlar için kullanılması, Yönetmelik kapsamında Bakanlıkça verilecek çalışma iznine tabidir. Söz konusu hayvanlarda izin alınmadan bilimsel çalışma yürüten gerçek ve tüzel kişiler hakkında yasal işlem uygulanır.
11. Deneysel ve Diğer Bilimsel Amaçlar İçin Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmelik çerçevesinde Çalışma İzni almış kuruluşların çalışma izin geçerliliği verilmiş tarihten itibaren 10 yıldır. İzin geçerlilik süresi bitmek üzere olan kuruluşlar iznin yenilenmesi amacı ile il müdürlüklerince uyarılır.
12. Çalışma izni verilmiş deney hayvanı kuruluşlarının denetimleri yılda en az bir kez bölge enstitü müdürlüğü ile il müdürlüklerinde görevli veteriner hekimlerden oluşturulan komisyon tarafından yapılır.
13. Deney hayvanı üretici/araştırma yetkili, kullanıcı ve tedarikçi kuruluşların bir önceki yıla ait istatistikî verileri il müdürlüklerince Yönetmelik ekindeki formlara uygun olarak toplanır, toplanan bu bilgiler en geç ocak ayı sonuna kadar elektronik ortamda vetlab@tarimorman.gov.tr adresine e-posta ile, takiben de yazılı olarak Genel Müdürlüğe gönderilir.
14. **Proje bazlı izin verme yetkisi il müdürlüklerine devredilmiştir. Projenin birden fazla ili kapsayan bir araştırma olması halinde, araştırmacı araştırmanın yapılacağı illerden birine başvurur, başvuru yapılan il müdürlüğü başvuranın gönderdiği bilgilerle birlikte diğer il müdürlüklerinden yazılı görüş alır. Söz konusu izin, proje kapsamında yer alan il müdürlüklerinin uygun görüş vermesi halinde, izin başvurusu yapılan il müdürlüğüne verilir. Ancak bir veya birden fazla ilin/bölgenin tamamını örnekleyecek şekilde aktif/pasif survey/serosurvey gibi çalışmalar için izin Genel Müdürlükten alınır.**
15. İl müdürlükleri ilin bağlı olduğu enstitü müdürlükleri (**Ek-4**) ile koordineli olarak yapılacak program dâhilinde yılda en az bir kez veteriner teşhis ve analiz laboratuvarlarını denetler.
16. Bakanlığımızdan izin alan enstitüler ile diğer gerçek ve tüzel kişilere ait veteriner teşhis ve analiz laboratuvarlarının üçer aylık periyotlar halinde mart, haziran, eylül ve aralık aylarının sonunda o döneme ait teşhis faaliyetleri Veteriner Teşhis ve Analiz Laboratuvarları Yönetmeliği ekindeki forma doldurularak elektronik ortamda

vetlab@tarimorman.gov.tr adresine takiben de yazılı olarak Genel Müdürlüğe gönderilir. Özel laboratuvarlar bu bilgileri il müdürlükleri vasıtasıyla gönderir.

17. Veteriner Biyolojik Numunelerin Alınması, Nakledilmesi, İthalatı, İhracatı ve Laboratuvar Şartlarına Dair Yönetmelik Ek-1 ve Ek-8'inde yer alan isimleri yazılı veteriner biyolojik numunelerin nakilleri için Genel Müdürlükten izin alınması gerekmektedir. Yönetmelik kapsamı dışındaki veteriner biyolojik numuneler (Patojen bakteri, virüs, mantar, parazit, toksin ihtiva ettiği bilinen veya şüpheli örnekleri vb.) için de aynı şekilde Genel Müdürlükten izin alınmalıdır. Enstitü müdürlüklerinden veteriner biyolojik numune talep edilmesi halinde ilgili enstitü müdürlüğü talep hakkındaki görüşü Genel Müdürlüğe bildirir.
18. Enstitü müdürlükleri kendi bünyesinde bulunan veteriner biyolojik numunelerin envanterini temmuz ve ocak aylarında 6 ayda bir Genel Müdürlüğe bildirir. Envanterde değişiklik olması halinde bildirimler güncel tutulur. Envanter bilgileri Bakanlıkça açılacak veri tabanına girilir.
19. Veteriner teşhis ve analiz laboratuvarları ile deney hayvanı ünitelerinin denetim defterlerinin bir örneği takip eden yılın ocak ayı içerisinde Genel Müdürlüğe gönderilir.
20. Muayenehane, poliklinik ve hayvan hastanelerinin yılda en az bir kez denetlenmeleri, yapılan denetimlerde çalışma izin belgesi olmadan görev yapan veteriner hekim ve yardımcı sağlık personelinin tespiti halinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı il/ilçe teşkilatlarına gerekli bildirimler yapılır. Yönetmelik ve Talimatlara aykırı hareket edenler hakkında ise yasal işlem yapılır.
21. Ev hayvanlarının sağlıklı ortamlarda üretilmeleri, alınıp satılmaları, barındırılmaları ve eğitilmelerini temin etmek, hayvan hastalıklarının yayılmasını önlemek, zoonoz hastalıklara mâni olmak amacıyla, ev hayvanları üretim, satış, barınma ve eğitim yerleri etkin bir şekilde denetlenir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

HAYVAN HAREKETLERİ, KİMLİKLENDİRME VE KAYIT

- A- Hayvan ve hayvansal ürün nakillerinde temizlik ve dezenfeksiyon uygulaması ile ilgili hususlar**
1. Temizlik ve dezenfeksiyon işlemleri il/ilçe müdürlüklerinde resmî veteriner hekim gözetiminde yapılır veya "Yurt İçinde Canlı Hayvan ve Hayvansal Ürünlerin Nakilleri Hakkında Yönetmelik" kapsamında özelleştirme yapılabilir.
 2. Temizlik işlemi için tazyikli su sistemlerinin kurulması ve gerektiğinde belediye itfaiye teşkilatlarının temizlik ve dezenfeksiyon çalışmalarına katılması amacıyla belediye ve borsa yetkilileri ile iş birliği ve koordinasyon sağlanır.
 3. İller arası hayvan ve hayvansal ürün nakillerinde temizlik ve dezenfeksiyon işleminden sonra dezenfeksiyon belgesi TÜRKVET kayıt sistemi üzerinden düzenlenir. Sistemin çalışmaması ve dezenfeksiyon belgesinin kayıt sistemi üzerinden düzenlenememesi halinde, bu durum tutanağa bağlanarak matbu dezenfeksiyon belgesi düzenlenir. Düzenlenen dezenfeksiyon belgesi veteriner sağlık raporuna eklenerek nakil aracı sürücüsüne teslim edilir.
 4. Sorumlu veteriner hekim istihdam edilen işletmelerden çıkan araçlar için veya belgenin sistemden alınmadığı durumlarda dezenfeksiyon belgesi matbu olarak düzenlenir. Matbu dezenfeksiyon belgesi il müdürlüğü döner sermaye işletmesi tarafından dip koçanlı, cilt ve seri numaralı olarak bastırılır. Dezenfeksiyon belgesi veteriner hekim tarafından 1 (bir) asıl ve 1 (bir) suret olarak doldurulur, aslı yetiştiricilere verilir, sureti ise düzenleyenlerce muhafaza edilir.
 5. Sorumlu veteriner hekim istihdam eden işletmelerden çıkan araçlar için düzenlenen dezenfeksiyon belgesine itibar edilir. Belirli aralıklarla dezenfeksiyon işlemlerinin yapılıp yapılmadığı kontrol edilir. Kontrol sonuçları tutanak altına alınarak dosyasında muhafaza edilir.

6. İhbarı mecburi hastalık nedeniyle hayvanları zorunlu kesime sevk eden il/ilçe müdürlüğü, kesimhanenin bulunduğu il/ilçe müdürlüğü ile hayvanların gideceği kesimhaneye bilgi verir. Kesimhanede görevli resmî veteriner hekim söz konusu kesime müşahade ederek, her türlü sağlık ve hijyen tedbirlerini alır/aldırır ve nakil aracının kesimhaneden çıkmadan önce temizlik ve dezenfeksiyonunun yapılmasını sağlar.
7. Nakil araçlarının temizlik ve dezenfeksiyonu için il müdürlükleri tarafından döner sermaye ücretleri kapsamında alınan dezenfeksiyon ücretlerinin dezenfeksiyon sistemlerinin kurulumu, bakımı ve tamiri ile dezenfektan madde alımında kullanılması sağlanır.

B- Yurt içi veteriner sağlık raporlarının düzenlenmesi ile ilgili hususlar

Hayvan hastalıkları ile mücadelede hayvan hareketlerinin kontrolü büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle, canlı hayvan sevklerinde veteriner sağlık raporu düzenlenmeden önce resmî veteriner hekimlerce hayvanların sağlık yönünden muayene ve kontrolleri yapılarak sadece sağlıklı hayvanların sevklerine müsaade edilir. Sığır cinsi hayvanların kulak küpeleri ve pasaportları ile koyun ve keçi türü hayvanların kulak küpeleri ve nakil belgeleri, tek tırnaklı hayvanların mikroçip numaraları ve kimlik belgeleri kontrol edilir, hayvanların veri tabanındaki bilgileriyle uyum gösterip göstermediğine bakılır. Sevklerde bulunması zorunlu olan aşı kayıtları kayıt sistemlerinden kontrol edilir, aşı kaydı uygun olmayan hayvanlar **kesim sebebi dışında** kesinlikle sevk edilmez. Çıkış ve varış işletmesinin bulunduğu il, ilçe, köy veya mahallede hastalık nedeniyle kordon ve karantina tedbiri bulunup bulunmadığı gerek sistemden gerekse sistemin çalışmadığı durumlarda varış işletmesinin bulunduğu il/ilçe müdürlüğünden **teyit** edilir. Nakil araçlarının mutlaka temizlik ve dezenfeksiyonu yapıldıktan sonra dezenfeksiyon belgesi düzenlenir. **“Kesim” sebebi ile kesimhaneye sevk edilen hayvanlar, kesilmediği durumlarda ancak başka bir kesimhaneye sevk edilir, hayvanların başka bir işletmeye sevk edilmesine izin verilmez.**

1. Muayene yeri ve zamanı

- 1.1. Sevk edilecek hayvan ve hayvansal ürünlerin muayene ve kontrolü resmî veteriner hekim tarafından yapılır. Muayene ve kontroller İl/ilçe Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyonu tarafından tespit edilen muayene yerlerinde yapılır. Muayene ve kontrol yerlerinin düzenlenmesinden il/ilçe müdürlükleri sorumludur.
- 1.2. Hayvan ve hayvansal ürün sevklerinin daha sağlıklı yapılması için muayene ve kontrollerin her yılın başında toplanan Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyonu tarafından belirlenen saatler arasında ve komisyonca belirlenen yerlerde yapılması sağlanır ve aksaklıklara meydan verilmez.
- 1.3. Hayvan sevklerinin mesai saatleri dışında veya resmî tatillerde yapılması halinde, bu kontrolleri gerçekleştiren personele, 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'nun 35 inci maddesinin beşinci fıkrasına göre döner sermaye bütçesinden fazla çalışma ücreti ödenir.

2. Veteriner sağlık raporu düzenleme yetkisi

- 2.1. Veteriner sağlık raporları il müdür yardımcılığı ve hayvan sağlığı, yetiştiriciliği ve su ürünleri/hayvan sağlığı ve yetiştiriciliği şube müdürlüğü görevini vekâleten yürüten resmî veteriner hekimler ile bu şubede görevli resmî veteriner hekimler tarafından; ilçe müdürlüğü görevini vekâleten yürüten resmî veteriner hekimler ile ilçe müdürlüklerinde görevli resmî veteriner hekimler tarafından düzenlenir. **Bununla ilgili olarak 17 Aralık 2011 tarihli ve 28145 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanan “Yurt İçinde Canlı Hayvan ve Hayvansal Ürünlerin Nakilleri Hakkında Yönetmelik” hükümlerine riayet edilir.**

- 2.2. İlçe müdürlüğünde resmî veteriner hekim olmadığı durumlarda; il müdürlüğü tarafından görevlendirilen resmî veteriner hekimlerce veteriner sağlık raporu düzenlenir.
3. **Veteriner sağlık raporunun düzenlenmesi ile ilgili genel hükümler**
- 3.1. Sevk raporlarına hayvan sahibinin adı, soyadı, T.C. kimlik numarası veya vergi numarası, açık adresi (çıkış işletme numarası), telefon numarası, sevk edilen hayvan ve hayvansal ürünlerin nevi ve miktarı, gideceği yerin açık adresi (varış işletme numarası) ile nakil araçlarının plakaları ve araç sürücüsünün ismi ve T.C. kimlik numarası raporlarda belirtilir.
- 3.2. İl/ilçe müdürlüklerince hayvan ve hayvansal ürünlerin hareketlerinin kontrolüne ilişkin tedbirler artırılarak, yol kontrolleri konusunda kolluk kuvvetleri ile koordinasyon sağlanır. Belgesiz veya belgesindeki özelliklere uymayan hayvan veya hayvansal ürün nakleden şahıslar hakkında 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununa göre yasal işlem yapılır.
- 3.3. "İhbarı Mecburi Hayvan Hastalıkları ve Bildirimine İlişkin Yönetmelik" te belirtilen ihbarı mecburi hayvan hastalıklarından birine yakalandığı tespit edilen veya resmî veteriner hekiminin onayına istinaden zorunlu kesime sevk edilecek hayvanlar için düzenlenecek veteriner sağlık raporunun; **sevk sebebi** hanesine "**kesim veya kesim-şarta tabi**" ibaresi, Hayvanların Gideceği Yer ve Adresi hanesine ise "**kesimhanenin açık adresi**" yazılır ve raporun alt bölümünde yer alan "5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda Yem Kanununun 4. maddesinde belirtilen ihbarı mecburi hastalıklara ait tedbirler bulunmadığından ve yapılan klinik muayenelerinde sağlıklı bulduklarından" bölümü çizilerek iptal edilir. Resmî veteriner hekimin onayıyla zorunlu kesime sevk edilecek hayvanlarda aşı şartı aranmaz.
- 3.4. **Aynı tarihte, aynı şahıs veya firmaya ait birden fazla araçla aynı yere sevk edilecek hayvan ve hayvansal ürünlere her nakil aracı için ayrı ayrı veteriner sağlık raporu düzenlenir. Her nakil aracı için düzenlenen veteriner sağlık raporundaki kulak küpe numaraları ile nakil aracında bulunan hayvanların kulak küpe numaralarının uyumlu olması sağlanır.**
- 3.5. **Tek araçla birden fazla yere sevk edilecek hayvanlar için ayrı ayrı veteriner sağlık raporu düzenlenir.**
- 3.6. Tek araçla birden fazla yere sevk edilecek hayvansal ürünler, canlı balık ve balıkçılık ürünleri ile kuluçkahaneden çıkan ve birden fazla yere sevk edilecek kanatlı hayvanlar için gideceği yerler ve adresleri raporda belirtilmek suretiyle tek veteriner sağlık raporu düzenlenir. Veteriner sağlık raporu gideceği yer sayısı kadar fotokopi ile çoğaltılarak resmî veteriner hekim tarafından "Aslının Aynıdır" ibaresi konularak kaşe ile onaylanacak, gideceği her bir yer için çoğaltılan fotokopiler o yerlerdeki ilgililere, raporun aslı ise en son varılan yerdeki ilgiliye teslim edilir.
- 3.7. **Sığır cinsi, koyun-keçi türü, deve, domuz ve tek tırnaklı hayvanlar aynı araçla sevk edilemez.**
- 3.8. Düzenlenen veteriner sağlık raporlarından ve dezenfeksiyon işlemlerinden Bakanlığımız tarafından belirlenen il müdürlüğü döner sermaye işletmeleri birim fiyat listesi kapsamında ücret alınır.
4. **Veteriner sağlık raporunun kayıt sistemi üzerinden düzenlenmesi**
- 4.1. Canlı hayvan ve hayvansal ürünler için veteriner sağlık raporları kayıt sistemi üzerinden düzenlenir.
- 4.2. Sistem üzerinden veteriner sağlık raporu düzenlenirken sisteme hologram etiket numarası yazılır.
- 4.3. Sistemden alınan veteriner sağlık raporuna resmî/yetki verilen veteriner hekimin adı, soyadı ve memuriyet sicil numarası yazıldıktan sonra imzalanarak taklit ve/veya tahrif edilmesini önlemek amacıyla sisteme numarası yazılan hologram etiketi yapıştırılır.

4.4. Düzenlenen veteriner sağlık raporu mutlaka imza karşılığı teslim edilir.

5. Veteriner sağlık raporunun matbu olarak düzenlenmesi

5.1. Veteriner sağlık raporunun kayıt sistemi üzerinden düzenlenememesi halinde, öncelikle hayvan sağlığı, yetiştiriciliği ve su ürünleri/hayvan sağlığı ve yetiştiriciliği şube müdürlüğüne ilgili raporun sistemden neden düzenlenemediği hakkında bilgi verilerek, bu durum tutanağa (Tarih ve saat özellikle belirtilmelidir.) bağlandıktan sonra matbu veteriner sağlık raporları kullanılır.

5.2. Düzenlenen matbu veteriner sağlık raporunun, eklerinin ve ilgili tutanağın fotokopisi en geç 72 saat içinde hayvan sağlığı, yetiştiriciliği ve su ürünleri/hayvan sağlığı ve yetiştiriciliği şube müdürlüğüne resmî yazı ile gönderilir. Hayvan sağlığı, yetiştiriciliği ve su ürünleri/hayvan sağlığı ve yetiştiriciliği şube müdürlüğü tarafından matbu veteriner sağlık raporları incelenerek, tespit edilen uygunsuzluklar hakkında işlem yapılır. Veteriner sağlık raporları incelenirken tarih, cilt, seri ve hologram numaralarının birbirini takip edip etmediği de kontrol edilir. Hayvan sağlığı, yetiştiriciliği ve su ürünleri/hayvan sağlığı ve yetiştiriciliği şube müdürlüğünce incelenen ve uygunsuzluk tespit edilen matbu veteriner sağlık raporlarının listesi ve yapılan işlemler her ayın ilk haftası **Ek-37** tanzim edilerek **Genel Müdürlüğe gönderilir.**

5.3. Matbu olarak düzenlenen veteriner sağlık raporuna taklit veya tahrif edilmesinin önlemek amacıyla hologram etiketi yapıştırılır.

5.4. Matbu veteriner sağlık raporu düzenlenmesi durumunda sevk edilen sığır cinsi hayvanlar, koyun ve keçi türü hayvanlar, diğer hayvan türleri, kanatlı hayvanlar ve hayvansal ürünler için veteriner sağlık raporları sistem üzerinden de mutlaka düzenlenir ve çıktısı alınır. Bu rapor sistem üzerinden düzenlenirken matbu veteriner sağlık raporuna yapıştırılan hologram etiketi numarası sisteme kaydedilir. Sonradan sistemden düzenlenen bu rapora ayrıca hologram etiketi yapıştırılmaz.

5.5. Veteriner sağlık raporunun kayıt sistemleri üzerinden düzenlenememesi durumunda hayvan ve hayvansal ürün nakillerinde, muayene ve kontrolden geçirilerek nakli uygun görülen hayvan ve hayvansal ürün için görevli resmî veteriner hekim tarafından Bakanlıkça bastırılıp dağıtılan soğuk damgalı ve kendinden karbonlu "Yurtiçi Hayvan Sevklerine Mahsus Veteriner Sağlık Raporu", "Yurtiçi Hayvansal Ürün Sevklerine Mahsus Veteriner Sağlık Raporu" ve "Yurtiçi Kanatlı Hayvan Sevklerine Mahsus Veteriner Sağlık Raporu" düzenlenir.

5.6. Düzenlenen veteriner sağlık raporu mutlaka imza karşılığı teslim edilir.

6. Sığır cinsi hayvanlar ile koyun ve keçi türü hayvanların sevk

6.1. Küpelenmemiş ve kayıt altına alınmamış hayvanlar için veteriner sağlık raporu düzenlenmez. Düzenlenen veteriner sağlık raporu ekinde bu hayvanlara ait sığır cinsi hayvan pasaportu ile koyun ve keçi türü hayvanlara ait nakil belgesi nakil esnasında hayvanların beraberinde bulundurulur. Kulak küpe numaraları veteriner sağlık raporuna yazılır veya gereği durumunda imzalı ve mühürlü şekilde başka bir kâğıda listelenerek bu rapora eklenir. Söz konusu listenin bir sureti de birimde kalacak şekilde veteriner sağlık raporuna eklenerek muhafaza edilir.

7. Arı sevkleri

7.1. Arıların nakillerinde veteriner sağlık raporu düzenleyen resmî veteriner hekimlerce muayene ve kontroller yapılır. Uygun bulunmaları durumunda veteriner sağlık raporu düzenlenir.

- 7.2. Başka illere yapılacak arı sevklerinde, ekinde vize belgesinin yer aldığı veteriner sağlık raporu düzenlenirken veya vize belgesi onaylanırken işletme tescil belgesi sistem üzerinden kontrol edilir. Ayrıca işletme tescil belgesi istenmez.
- 7.3. Gezgin arıcıların aynı yıl içinde 31 Aralık tarihine kadar yapacakları iller arası hareketler için, ilk çıktıkları yerin bağlı olduğu il/ilçe müdürlüğü tarafından arıların gerekli sağlık ve muayene kontrolleri yapıldıktan sonra veteriner sağlık raporu ve "Arı Vize Belgesi" düzenlenir.
- 7.4. Arıların ilk çıktığı yerin bağlı bulunduğu il/ilçe müdürlüğü tarafından arı vize belgesinin "Vize 1" kısmının tamamı veteriner sağlık raporuna uygun olarak doldurulup onaylanır, "Vize 2, 3, 4, 5" kısımları ise boş bırakılır.
- 7.5. Arıların, gittikleri yerdeki il/ilçe müdürlüklerinde görevli resmî veteriner hekim tarafından gerekli sağlık muayene ve kontrolleri yapılır. Veteriner sağlık raporunun ekinde yer alan vize belgesinin ilgili bölümü doldurularak onaylanır ve arılar bir sonraki yere sevk edilir. Yeni veteriner sağlık raporu düzenlenmez. Raporun ve vize belgesinin fotokopisi alınarak muhafaza edilir. Raporun aslı ile onaylanan vize belgesi arıcıya imza karşılığı teslim edilir.
- 7.6. Veteriner sağlık raporunun veya vize belgesinin kaybolması durumunda arıların son konakladıkları yerin bağlı bulunduğu il/ilçe müdürlükleri tarafından gerekli sağlık muayene ve kontrolleri yapılarak yeni veteriner sağlık raporu düzenlenir. Ayrıca yeniden arı vize belgesi düzenlenerek veteriner sağlık raporuna eklenir.
- 7.7. Arı sevklerinde düzenlenen veteriner sağlık raporlarının ekine plaka listesi eklenmesi gerekmektedir.
- 7.8. Yerli Hayvan Irk ve Hatlarının Tescili hakkında 2004/39 sayılı tebliğ çerçevesinde tescil edilen Kafkas Arı Irkı; Artvin, Ardahan illerinin tamamı ile Kars ili Susuz ilçesinin Kızıroğlu, Küçükçatak ve Büyükçatak köyleri kapsamında gen merkezi olarak koruma altına alınmıştır. Başka illerden arı girişi yasak olan bu bölgelere arı sevkine izin verilmez.

8. Tek tırnaklı hayvan sevkleri

- 8.1. Tanımlanmamış tek tırnaklı hayvanların nakillerine izin verilmez.
- 8.2. **Bakanlık soy kütüğüne kayıtlı yarış atlarının**, veteriner sağlık raporu aranmaksızın **pedigri/pasaport ile** iller arasında nakline müsaade edilir.
- 8.3. **Bakanlık soy kütüğüne kayıtlı olmayan ancak sportif amaçla yetiştirilen diğer atların, veteriner sağlık raporu aranmaksızın pedigri/pasaport/ bağlı bulunduğu federasyona kayıtlı olduğunu gösteren belge veya mahalli yarış otoritesinden alacağı belge ile** iller arasında nakline müsaade edilir. Söz konusu belgelerin nakil sırasında bulundurulması zorunludur.
- 8.4. Bakanlık soy kütüğüne kayıtlı veya sportif amaçlı yetiştirilen tek tırnaklı hayvanlar hariç, il içi nakillerde "**tek tırnaklı hayvan kimlik belgesi**" ile iller arası nakillerde ise "**tek tırnaklı hayvan kimlik belgesi**" ne istinaden düzenlenen "**veteriner sağlık raporu**" bulundurulması zorunludur.
- 8.5. TR-1 illerine yapılacak sevkler bu bölümün **C-3. maddesine** göre yapılır.

9. Deve sevkleri

- 9.1. Yol güzergâhı üzerinde, hayvan ve araç plaka kontrolü amacıyla, çıkış ve varış işletmelerinin orta noktasında bulunan bir il müdürlüğü belirlenir.
- 9.2. Deve sahibinden; öncelikle vize işleminin yapılacağı il müdürlüğüne gideceği, burada resmî veteriner hekime vize işlemini yaptıracağı, varış işletmesine gitmeden önce söz konusu işletmenin bağlı bulunduğu il/ilçe müdürlüğüne giderek gerekli kontrolleri yaptıracağı yönünde taahhütname alınır.
- 9.3. Alınan taahhütname, veteriner sağlık raporu ve varsa ekleri; vize için belirlenen il müdürlüğü ile varış il/ilçe müdürlüğüne e-posta ile gönderilir. Sevk edilen develer ve ilgili belgelerin kontrolü belirlenen il müdürlüğü tarafından yapılarak veteriner sağlık raporu

vize edilir. Varış işletmesinin bağlı olduğu il/ilçe müdürlüğü; sevk işlemini yapan il/ilçe müdürlüğüne, develer ve aracın plaka kontrolleri ile vize işleminin yapıldığına dair e-posta ile bilgi verir.

- 9.4. Nakledilecek devenin yaşı, cinsiyeti, donu ve varsa ayırt edici özel işaretleri veteriner sağlık raporuna yazılarak, ayrıca birimleri belirtilir.
- 9.5. **Deve işletmeleri; hayvan sağlığı, hayvan hareketleri, hayvan refahı ve hayvan mevcudu yönünden denetlenir, TÜRKVET'te işletme ve sürü kaydı yapılır ve deve mevcudu güncel tutulur.**
- 9.6. **Denetleme iş ve işlemleri il müdürlüğü personeline aylık olarak yapılarak, sonuçlar TÜRKVET'te ilgili sayfaya eklenir.**

10. Göçer hayvan sevkleri

- 10.1. Göçer hayvanların sevkleri "Göçer Hayvanların Tanımlanması ve Nakilleri Hakkında Yönetmelik" hükümlerine göre yapılır.
- 10.2. İller tarafından, araçla veya yaya olarak hareket edecek göçer hayvanların takip edecekleri güzergâh ile göçer hayvan sevk kontrol noktaları diğer illerle koordinasyon sağlanarak il hayvan sağlık zabıtası komisyonu marifetiyle tespit edilir ve her yılın en geç ocak ayı başında ilan edilerek TÜRKVET'e girilir. Güzergâhlarda herhangi bir değişiklik olmaması durumunda bir önceki yılın güzergâhları geçerli sayılır. Göçer hayvan sevk güzergâhı il sistem sorumluları tarafından TÜRKVET'e il/ilçe/köy/mahalle olarak girilir. Göçer hayvan nakillerinde geçiş güzergâh noktaları TÜRKVET üzerinden seçilerek sistem üzerinde güzergâhın oluşturulması sağlanır. Göçer hayvanların bu güzergâhı takip etmeleri zorunludur. Güzergâhta değişiklik olması durumunda göçer hayvan sahipleri bulunduğu yerin il/ilçe müdürlüğüne müracaat eder ve göçer hayvanlara yeni veteriner sağlık raporu düzenlenir.
- 10.3. Göçer hayvan sevkleri il hayvan sağlık zabıtası komisyonu tarafından belirlenen güzergâh üzerinde ve düzenlendiği tarihten itibaren bir yıl geçerli olan tek veteriner sağlık raporu ile yapılır. Göçer hayvan sevklerinin yoğun olduğu illerde göçer hayvancılıkla uğraşan yetiştiricilere; hayvanlarını olatmak üzere farklı illerdeki mera ve yaylaları kullanma ve hayvan sevklerinde uymaları gereken usul ve esaslara ilişkin eğitimler düzenlenir.
- 10.4. İl hayvan sağlık zabıtası komisyonu tarafından belirlenen güzergâh üzerinde bulunan ve aynı komisyon tarafından belirlenen göçer hayvan sevk kontrol noktalarında il/ilçe müdürlüğünde görevli resmî veteriner hekim tarafından veteriner sağlık raporu kontrolü, yeni doğan hayvanların küpelemesi ve TÜRKVET'e kaydı, aşılama ve muayene işlemleri gerçekleştirilir. Küpelenen hayvanların listesi veteriner sağlık raporuna eklenerek sevklerine izin verilir.
- 10.5. Göçer hayvan nakilleri dışındaki yaya sevklerde varış bildirim süresi çıkış tarihinden itibaren 180 gündür.

11. Domuz ve domuz karkas sevkleri

- 11.1. İller arası canlı domuz sevklerinde, **Genel Müdürlükten izin alındıktan** ve gerekli sağlık muayene ve kontrolleri yapıldıktan sonra veteriner sağlık raporu düzenlenir.
- 11.2. Domuzların il içindeki kesimhanelere sevkleri nakil beyannamesi ile kesimhaneden yapılacak domuz karkaslarının il içi sevkleri ise kesim raporu ile yapılır.
- 11.3. Domuzların ve domuz karkaslarının sevk edildiği işletmeye gidip gitmediğinin kontrol edilmesi amacıyla hayvanların ve karkasların gideceği işletmenin bağlı bulunduğu il müdürlüğüne bilgi verilir.
- 11.4. Domuzların ve domuz karkaslarının sevk edildiği işletmenin bağlı bulunduğu il/ilçe müdürlüğü tarafından işletmeye gelip gelmediği kontrol edilerek Genel Müdürlüğe bilgi verilir.

11.5. Domuz işletmeleri hayvan sağlığı, hayvan sayısı ve hayvan hareketleri yönünden aylık olarak denetlenir, denetleme iş ve işlemleri il müdürlüğü personelince aylık olarak yapılır ve sonuçlar TÜRKVET'te ilgili sayfaya eklenir.

12. Deneysel ve diğer bilimsel amaçlar için kullanılan hayvanların sevkleri

- 12.1. Deneysel ve diğer bilimsel amaçlar için kullanılan hayvanların sevklerinin, hayvan refahı, hayvan ve insan sağlığına uygun şekilde yapılması için gerekli önlemlerin alınması sağlanır.
- 12.2. Türe özgü nakil mevzuatı bulunmayan ve aynı zamanda deneysel veya diğer bilimsel amaçlar için kullanılmak üzere yurt içinde yer değiştirecek omurgalı hayvanların nakilleri 13.12.2011 tarih ve 28141 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe giren "Deneysel ve Diğer Bilimsel Amaçlar İçin Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmelik" in 6 ncı maddesi çerçevesinde yapılır.
- 12.3. Ayrıca Trakya'ya yapılacak nakillerde bu bölümün "**C- Hayvan sevklerine getirilen kısıtlamalar**" başlığı altında yer alan kısıtlamalara uyulur.

13. Hayvansal ürün sevkleri

- 13.1. Bakanlık tarafından ruhsatlandırılmış özel ve resmî kesimhanelerden il içi hayvansal ürünlerin sevklerinde resmî veteriner hekim tarafından "**Kesim Raporu**" TÜRKVET kayıt sistemi üzerinden düzenlenir. **Kesim raporunun kayıt sistemi üzerinden düzenlenememesi halinde, bu durum tutanağa bağlandıktan sonra matbu kesim raporu kullanılır.**
- 13.2. Kesimhanede görevli resmî veteriner hekim tarafından başka illere yapılacak olan hayvansal ürün sevklerinde "Yurtiçi Hayvansal Ürün Sevklerine Mahsus Veteriner Sağlık Raporu" düzenlenir.
- 13.3. 26.01.2017 tarihli ve 29960 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türk Gıda Kodeksi Gıda Etiketleme ve Tüketicileri Bilgilendirme Yönetmeliği" kapsamında ambalajlanan ve etiketlenen **kanatlı eti, kırmızı et, balıkçılık ürünleri ve diğer hayvansal ürün** sevklerinde veteriner sağlık raporu **aranmaz.**
- 13.4. **Deri, bağırsak, hayvansal gübre gibi hayvansal yan ürünlerin** sevklerinde de veteriner sağlık raporu **aranmaz.**
- 13.5. Salyangoz ve kurbağaların il içi nakilleri nakil beyannamesiyle, iller arası nakilleri ise gerekli sağlık muayene ve kontrolleri yapıldıktan sonra nakil beyannamesine istinaden düzenlenen veteriner sağlık raporu ile yapılır.
- 13.6. Birincil üretim kapsamına giren ve doğal yapısında değişiklik olmayan süzme bal sevklerinde hammadde ambalajı üstünde işletmeye ait hammaddenin kaynağını işaret eden TÜRKVET'ten alınan işletme numarası bulunmak şartıyla veteriner sağlık raporu düzenlenir. Kayıtlı ve onaylı işletmelerde paketlenip etiketlenmiş balların naklinde veteriner sağlık raporu düzenlenmez. Bal sevklerinde nakli yapanın toptancı olması halinde, balın nereden temin edildiğine dair belgelerin ibraz edilmesi şartı aranır ve toptancı tarafından ambalaj bozulmadan yukarıda belirtilen etiketleme şartlarını sağlaması istenir.

14. Askıdaki hayvanlar

- 14.1. **Sevk sebebi "Yetiştirme" olarak düzenlenen veteriner sağlık raporlarında bildirim süresi dolmasına rağmen halen askıda olan hayvanlar için, varış işletmesinin bağlı bulunduğu il/ilçe müdürlüğüne idari işlem yapılır.**
- 14.2. **Sevk sebebi "Yetiştirme" dışında düzenlenen veteriner sağlık raporlarında, başka illere sevk edilen ancak bildirim süresi içerisinde beyan edilen varış işletmesine gelmeyen hayvanlar için;**

- i. Sevk edilen hayvanların tümünün işletmeye gelmediği durumlarda; varış işletmesinin bağlı bulunduğu il/ilçe müdürlüğü tarafından, çıkış işletmesinin bağlı bulunduğu il müdürlüğüne durum resmî yazı ile bildirilir, sevk ile ilgili idari para cezası veteriner sağlık raporunu düzenleyen il/ilçe müdürlüğü tarafından uygulanır.
- ii. Sevk edilen hayvanların kısmen geldiği durumlarda; gelmeyen hayvanlar için hayvan sahibinin beyanı alınarak varış işletmesinin bağlı bulunduğu il/ilçe müdürlüğü tarafından veteriner sağlık raporunda hayvan sahibi olarak kayıtlı kişi/kurum-kuruluşa idari para cezası uygulanır.
- iii. Veteriner sağlık raporu düzenlendiği halde hayvanların nakledilmediğinin tespit edilmesi durumunda, veteriner sağlık raporunun düzenleme tarihinden itibaren 5 gün içerisinde veteriner sağlık raporu geri çağırılabilir. Veteriner sağlık raporunun düzenleme tarihi üzerinden 5 gün geçmesi durumunda, raporu düzenleyen il/ilçe müdürlüğü tarafından hayvan sahibine idari para cezası uygulanır.

14.3. Askıdaki hayvanlardan; işletmelerde tespit edilen ve idari para cezası uygulanan hayvanlar bulunduğu işletmeye, işletmelerde tespit edilemeyen ve idari para cezası uygulanan hayvanlar ise "il depo" işletmesine varış yapılır.

C- Hayvan sevklerine getirilen kısıtlamalar

1. Trakya'ya hayvan sevkleri

- 1.1. Trakya 25 Mayıs 2010 tarihinde "Şap Hastalığından Aşılı Arılık" statüsü kazanmış, 01 Mart 2021 tarihinden itibaren ise "Koyun Keçi Vebası Hastalığından Korunmuş Bölge" ilan edilmiştir. Bu statülerin sürdürülebilirliğinin sağlanması için Anadolu'dan Trakya'ya ilgili hastalıklara duyarlı canlı hayvan sevkleri "Şap Hastalığına Duyarlı Hayvanların Korunmuş Bölgelere Sevklerinde Uygulanacak Prensipler Genelgesi" (2020/06), "Koyun Keçi Vebası Hastalığından Korunmuş Bölge İlan Edilen Trakya'ya Yapılacak Küçükbaş Canlı Hayvan Sevkleri Genelgesi" (2021/04) ve 21.04.2021 tarih ve 1080702 sayılı yazı doğrultusunda yürütülür. Bu kapsamda, İstanbul Avrupa yakasına Kurban Bayramı döneminde kurbanlık olarak sevk edilecek hayvanların, Kurban Bayramından 15 gün öncesinden başlayarak bayram sonuna kadar sevkleri yapılabilir. **Bunun dışında Trakya illerine büyükbaş ve küçükbaş sevk işlemi yapılmaz.**
- 1.2. Trakya'ya hayvan sevklerinde görevlendirilecek resmî veteriner hekimlere, hayvan sağlığı, yetiştiriciliği ve su ürünleri/hayvan sağlığı ve yetiştiriciliği şube müdürlüğü tarafından sevk prosedürleri hakkında eğitim verilir.
- 1.3. Trakya'ya sevk prosedürlerini gerçekleştirecek resmî veteriner hekimlerin görevlendirildiğine dair Makam Olur'u il müdürlüğüne alınır. İlgili veteriner hekimlere tebliğ edilir ve alınan Olur il müdürlüğünde muhafaza edilir.
- 1.4. **Trakya'ya yapılacak deneysel ve diğer bilimsel amaçlı domuz sevklerinden önce Genel Müdürlükten izin alınır.**

2. Çıkma kanatlı hayvan sevkleri

- 2.1. Çıkma kanatlı hayvanlar kesim amacıyla kesimhaneye, itlaf ve imhası için rendering tesisine sevk edilir ya da ihracat amacıyla sevklerine izin verilir.
- 2.2. Çıkma kanatlı hayvanların kesimhaneye sekinde, hayvan sahibi/firma tarafından ilgili kesimhanede kesileceğine dair onaylı belgenin ibraz edilmesinden sonra veteriner sağlık raporu düzenlenir. Aynı hayvan sahibi/firmanın daha sonraki bir tarihte yine çıkma kanatlı hayvanlarını kesimhaneye sevk talebinde ise; önceki sevkte çıkma kanatlı hayvanlarını kesimhanede kestirdiğine dair kesimhane tarafından düzenlenen belgenin ibrazından sonra veteriner sağlık raporu düzenlenir. Bu belge birimde kalacak veteriner sağlık

raporuna eklenir. Sevki yapan il/ilçe müdürlüğü kesimhanenin bulunduğu il/ilçe müdürlüğünü bilgilendirir. Söz konusu çıkma kanatlı hayvanların kesilip kesilmediği bilgisi kesimhanenin bulunduğu il/ilçe müdürlüğü tarafından sevki yapan il/ilçe müdürlüğüne yazılı ya da elektronik olarak yapılır.

2.3. Çıkma kanatlı hayvanların ihracat amacıyla yapılan sevklerinde, ihracat sağlık sertifikası düzenlenir. Eğer ihracat işlemi gümrükleme yerinde yapılacak ise buraya kadar veteriner sağlık raporu düzenlenir. Bir sonraki ihracat talebinde bir önceki ihracatın yapıp yapılmadığına dair belgeler, sevki yapan il/ilçe müdürlüğüne yazılı ya da elektronik olarak bildirilir.

3. TR-1 İlleri (Ankara, Bursa, Edirne, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Kırklareli, Kocaeli ve Tekirdağ) ile İstanbul İli Adalar İlçesine yapılacak tek tırnaklı hayvan sevkleri

3.1. Diğer illerden TR-1 illerine yapılacak tek tırnaklı hayvan sevklerinde;

- i. Bakanlık soy kütüğüne kayıtlı veya sportif amaçlı yetiştirilen pedigri/pasaportlu atların sevklerinde veteriner sağlık raporu düzenlenmez, pedigri/pasaport/bağlı bulunduğu federasyona kayıtlı olduğunu gösterir belge veya mahalli yarış otoritesinden alacağı belge ile nakillerine müsaade edilir.
- ii. Bakanlık soy kütüğüne kayıtlı veya sportif amaçlı yetiştirilenler dışındaki tek tırnaklılar için;
 - a. Sevklerinden önce hayvan hastalığı (Ruam) nedeniyle kısıtlama bulunmayan bir işletmede 30 gün süreyle karantinada tutulur.
 - b. Karantina süresi içerisinde hayvanlardan önce numune (kan serumu) alınarak analiz için Etlik Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitü Müdürlüğüne gönderilir, daha sonra hayvanlara mallein testi yapılır.
 - c. Mallein testi ve laboratuvar sonuçları menfi çıkan ve karantina süresinde herhangi bir klinik belirti göstermeyen hayvanlar için mikroçip numarası ve "Tek Tırnaklı Hayvan Kimlik Belgesi" kontrol edildikten sonra veteriner sağlık raporu düzenlenir.

3.2. TR-1 illeri arasında yapılacak tek tırnaklı hayvan sevklerinde;

- i. Bakanlık soy kütüğüne kayıtlı veya sportif amaçlı yetiştirilen pedigri/pasaportlu atların sevklerinde veteriner sağlık raporu düzenlenmez, pedigri/pasaport/bağlı bulunduğu federasyona kayıtlı olduğunu gösterir belge veya mahalli yarış otoritesinden alacağı belge ile nakillerine müsaade edilir.
- ii. Bakanlık soy kütüğüne kayıtlı veya sportif amaçlı yetiştirilenler dışındaki tek tırnaklılar, ruam yönünden klinik muayeneden geçirildikten sonra sağlıklı olanlara veteriner sağlık raporu düzenlenir.

3.3. İstanbul ili Adalar ilçesine yapılacak tek tırnaklı hayvan sevklerinde;

- i. Adalar ilçesine sevk işleminden önce Genel Müdürlükten izin alınır. İzin almadan veya veteriner sağlık raporu tanzim edilmeden Adalar ilçesine giriş yaptığı tespit edilen tek tırnaklılar, 30 gün süreyle karantinaya alınarak mallein tatbik edilir, müspet reaksiyon veren hayvanlar tazminatsız olarak itlaf edilir. Negatif olan hayvanlar ise mahrecine iade edilir.
- ii. Genel Müdürlüğün izni dâhilinde sevk edilen tek tırnaklılar, diğer illerden TR-1 illerine yapılacak sevk prosedürüne ek olarak varış işletmesinde 30 gün boyunca karantina altında tutulur ve bu hayvanlara varış işleminden en az 20 gün sonra tekrar mallein testi yapılır.

Ç- İller arası hayvan sevklerinde aşılama ve karantina ile ilgili hususlar

1. Hayvan nakillerinde aranacak aşılama ve bu aşılara ilişkin hususlar Genel Müdürlükçe belirlenir ve bu hususlara uyulur.

2. Hayvanların doğrudan kesimhaneye veya ihracat amaçlı sevklerinde, hayvan nakillerinde aranacak aşular ve bu aşulara ilişkin hususlar ile cezalı olarak kaydedilen hayvanlardaki 30 günlük karantina şartı aranmaz.
3. Doğrudan kesimhaneye veya ihracat amaçlı sevk edilen ancak veteriner sağlık raporu geçerlilik süresi içerisinde varış işletmesine ulaşmayan hayvanlar hakkında idari işlem yapılmak üzere, varış işletmesinin bulunduğu il/ilçe müdürlüğüne, çıkış işletmesinin bağlı bulunduğu il/ilçe müdürlüğüne resmî yazıyla bildirim yapılır. İhracat amaçlı sevk düzenlenmeden önce ihracat işletmesinin ihracat izni kontrol edilir, uygun olması durumunda veteriner sağlık raporu düzenlenir.
4. İhracatı gerçekleştiren il/ilçe müdürlüğü tarafından, ihraç edilen hayvanlara TÜRKVET'te ihraç kaydı girilir.
5. İhracat amaçlı sevk edilen hayvanlar, ihraç edilmemesi durumunda en yakın kesimhanede kesime sevk edilir. Kesilmek istenmeyip başka bir işletmeye sevk istenmesi durumunda, yürürlükteki hayvan nakillerinde aranacak aşular ve bu aşulara ilişkin hususlar sağlanmalıdır.

D- Hayvan satış yerlerinin denetim ve kontrolü

1. Hayvan satış yerlerinde dikkat edilecek hususlar

- 1.1. **Hayvan satış yerlerinin hayvan girişlerinin daha sağlıklı kontrol edilebilmesi amacıyla gün ışığında ve mümkün olduğunca mesai saatleri içerisinde açılması sağlanır.**
- 1.2. **Hayvan satış yerlerinin faaliyette olacağı zaman dilimleri İl/İlçe Hayvan Sağlık Zabıtası komisyonları tarafından belirlenir.**
- 1.3. Resmî veteriner hekim kontrolünde sorumlu veteriner hekim tarafından, hayvan pazar ve borsaları ile hayvan toplama ve satış merkezi ve panayirlara satış amacıyla getirilen sığır cinsi hayvanların il içi hareketlerinde sığır cinsi hayvan pasaportu, koyun ve keçi türü hayvanların il içi hareketlerinde nakil belgesi, söz konusu hayvanların iller arası hareketlerinde ise veteriner sağlık raporları, hayvanlara ait kulak küpeleri ve veri tabanındaki kayıtları kontrol edilir. Ayrıca, hayvanların sağlık muayene ve kontrolleri yapılarak, sadece belgeleri tam olan ve sağlıklı hayvanların bu tür hayvan satış yerlerine girişlerine müsaade edilir.
- 1.4. **Hayvanların satılması durumunda sığır cinsi hayvan pasaportunun veya koyun-keçi nakil belgesinin arkasına, hayvanları elinde bulunduran son kişi hayvanların mülkiyetinin kendisine ait olduğunu ve her türlü sorumluluğu kabul ettiğini ifade edip imzalar. Bu belgede alıcı ve satıcının adı-soyadı, kimlik numarası ve telefon numarası yer alır. Belge alıcı, satıcı ve hayvan satış yeri sorumlusu veteriner hekim tarafından imzalanır, buna istinaden hayvan satış yerine hayvanların varışları yapılır.**
- 1.5. Hayvanların satılmaması durumunda, görevli resmî veteriner hekim tarafından yeni veteriner sağlık raporu düzenlenerek kayıt sistemi üzerinden geldikleri işletmelere sevkı yapılır. Bir önceki veteriner sağlık raporu hayvan satış yerinde saklanır.
- 1.6. Hayvan satış yerlerine girişlerine izin verilen hayvanların beraberinde bulunan belgeler sorumlu veteriner hekim tarafından yetiştiricilerden teslim alınır. Çıkış yapan hayvanların veteriner sağlık raporu haricindeki belgeler yetiştiricilere teslim edilir. Bu belgelerin kaybolmaması için gerekli tedbirler alınarak kontrolleri yapılır.
- 1.7. Hayvan pazarında alımı ve satımı yapılan sığır cinsi hayvanların pasaportlarının bir nüshası, sorumlu veteriner hekim tarafından hayvan pazarında en az 3 yıl süre ile saklanır.
- 1.8. İl içinde, sığır cinsi hayvanların pasaportu ve koyun ve keçi türü hayvanların nakil belgesi ile hayvan satış yerlerine getirilen hayvanların satılmaması durumunda, görevli resmî veteriner hekim tarafından sığır cinsi hayvan pasaportu veya nakil belgesinin arkasına

geldikleri yer ve işletme numarası yazılarak kayıt sistemi üzerinden geldikleri işletmelere sevkleri yapılır. Nakil belgesi hayvan satış yeri sorumlu veteriner hekimi tarafından da düzenlenebilir.

- 1.9. Hayvan satış yerlerinin temizlik ve dezenfeksiyonları düzenli bir şekilde yaptırılır. Bu konuda ilgililer bilgilendirilerek; dezenfeksiyon işlemleri ile ilgili gerekli tedbirler alınır.

2. Ruhsat işlemleri

- 2.1. Hayvan pazar ve borsaları ile hayvan toplama ve satış merkezleri, 24.12.2011 tarihli ve 28152 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “Hayvan Satış Yerlerinin Ruhsatlandırılması ve Denetleme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” esaslarına göre ruhsatlandırılır.
- 2.2. Hayvan satış yerlerinde bulaşıcı hayvan hastalıklarının yayılmasının engellenmesi ve hayvanların sağlıklı ortamlarda alınıp-satılmalarını temin etmek amacıyla hayvan satış yerlerinin kurulması konusunda gerçek ve tüzel kişiler, kuruluşlar ile belediyeler başta olmak üzere resmî kuruluşlarla bilgilendirme toplantıları düzenlenir ve il/ilçede üst düzey yetkililerle koordinasyon sağlanır.
- 2.3. Hayvan satış yeri ruhsatı, “Hayvan Satış Yerlerinin Ruhsatlandırılması ve Denetleme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” ekindeki örneğe göre il müdürlükleri tarafından düzenlenir.
- 2.4. Ruhsatlandırılan ve ruhsatı iptal edilen hayvan satış yerlerine ait bilgiler e-posta ile hareket@tarimorman.gov.tr adresine ve resmî yazı ile Genel Müdürlüğe bildirilir.
- 2.5. **Ruhsatı iptal edilen hayvan satış yerleri için VETBİS’de işletme kısıtı konulmaz. Sadece TÜRKVET’te kapalı duruma getirilir.**
- 2.6. Ruhsatlandırılan hayvan satış yerleri TÜRKVET’e kaydedilerek, TÜRKVET’te kayıtlı hayvan satış yeri bilgileri ile il müdürlükleri tarafından ruhsatlandırılan hayvan satış yeri bilgilerinin uyumlu olması sağlanır.

3. Denetim ve kontrol

- 3.1. Hayvan satış yerlerine resmî veteriner hekim görevlendirilmesi yapılarak, satış yerleri sürekli kontrol ve denetim altında bulundurulur. Resmî veteriner hekimlere ait nöbet listesi hazırlanarak ilgililere bildirilir ve gerekli kontrollerin yapılması sağlanır. Nöbet listeleri söz konusu hayvan satış yerlerindeki panolara asılır, bu listeler her ay düzenli olarak hayvan sağlığı, yetiştiriciliği ve su ürünleri şube müdürlüklerinde/ilçe müdürlüklerinde dosyalanarak denetime hazır bulundurulur, Bakanlığa gönderilmez.
- 3.2. Her türlü kanatlı hayvan ve civcivleri ile ekonomik ömrünü tamamlamış çıkma diye tabir edilen kanatlı hayvanların hayvan satış yerlerinde, açıkta ve semt pazarlarında satışına izin verilmez. il/ilçe müdürlükleri tarafından belediyelerle iş birliği yapılarak ayda en az bir kez olmak üzere örnekleme metodu ile söz konusu satış yerlerinde denetim yapılır. Yapılan denetimler tutanak altına alınarak dosyasında muhafaza edilir. 5996 sayılı Kanun’un 36 ncı maddesi birinci fıkrasının (f) bendine göre Bakanlıkça izin verilen yerler dışında hayvan satışı yapanlara ve Bakanlıktan onay almadan faaliyette bulunanlara idari para cezası uygulanır. Hayvan satış yerlerinde yapılan denetim sonuçları, “Hayvan Satış Yerlerinin Ruhsatlandırılma ve Denetleme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” in Ek-5’inde yer alan form kullanılarak 6 ayda bir (Temmuz ve ocak aylarının ilk haftasında, önceki 6 ayı kapsayacak şekilde) Genel Müdürlüğe gönderilir.
- 3.3. İl, ilçe, belde ve köylerde hayvan satış yerleri dışındaki yerlerde hayvan alım ve satımları yasaklanır. Her yıl Bakanlıklar arası Kurban Hizmetleri Komisyonunca yayımlanan “Kurban Hizmetlerinin Uygulanmasına Dair Tebliğ” kapsamında belirlenen geçici kurban satış yerleri dışında kurbanlık alım ve satımlarına müsaade edilmez ve gerekli denetim ve kontroller yapılır.
- 3.4. Bakanlıklar Arası Kurban Hizmetleri Komisyonunca yayımlanan “Kurban Hizmetlerinin Uygulanmasına Dair Tebliğ” kapsamında belirlenen geçici kurban satış yerleri

TÜRKVET'e kaydedilir. Kurban Bayramı sonrasında söz konusu işletmelere fiili olarak gelen hayvanların varışları yapılarak, 30 gün içerisinde düşüm işlemleri gerçekleştirilir. Sonrasında işletmeler kapalı duruma getirilir.

- 3.5. Kurbanlık olarak sevk edilecek büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar için her yıl Bakanlıklar arası Kurban Hizmetleri Komisyonunca yayımlanan "Kurban Hizmetlerinin Uygulanmasına Dair Tebliğ" doğrultusunda işlem yapılır.
- 3.6. Bakanlıkça izin verilen yerler dışında hayvan satışı yapanlara ve Bakanlıktan onay almadan faaliyette bulunanlara idari para cezası uygulanır ve faaliyetten men edilir.
- 3.7. İl/ilçe hayvan sağlık zabıtası komisyon kararları ile karantina tedbirleri kapsamında geçici olarak kapatılan ve açılan hayvan satış yerleri e-posta ile hareket@tarimorman.gov.tr adresine ve yazılı olarak Genel Müdürlüğe bildirilir. Karantina tedbirleri kapsamında geçici olarak kapatılan hayvan satış yerlerine VETBİS'te hastalık nedeniyle **işletme kısıtı** konulur.

E- Kesimhanelerin denetim ve kontrolü

1. Resmî veya özel kesimhanelere kesim amacıyla getirilen sığır cinsi hayvanların, il içi hareketlerinde pasaport, koyun ve keçi türü hayvanların il içi hareketlerinde nakil belgesi, iller arası hareketlerinde ise veteriner sağlık raporları, hayvanlara ait kulak küpeleri ve veri tabanındaki kayıtları kontrol edilerek, hayvanların sağlık muayene ve kontrolleri yapılır, sadece belgeleri tam ve sağlıklı hayvanların girişlerine müsaade edilir. Kesimhanede görevli resmî veteriner hekim tarafından söz konusu bilgi ve belgelerin temin ve kontrol edildiği doğrulanır.
2. Kesimi yapılan hayvanlara ait pasaport, nakil belgesi ve diğer sevk belgeleri kesimhane yetkilisi tarafından kesim tarihinden itibaren 7 gün içinde kesimhanelerin yerleşik buldukları yerin il/ilçe müdürlüklerine gönderilir ve en az 3 yıl süreyle muhafaza edilir. Kesilen hayvanlara ait kulak küpeleri aylık olarak kesimhane resmî veteriner hekimi tarafından tutanak tutularak imha edilir. Küpe imha tutanakları il/ilçe müdürlüklerinde dosyasında ve kesimhanede muhafaza edilir.
3. Kesilen sığır cinsi ve koyun-keçi türü hayvanların kayıt sisteminden düşümü aynı gün içinde kesimhanenin resmî veteriner hekimi tarafından yapılır. Talep edilmesi durumunda kesilen hayvanlara ait kesim listesi yetiştiriciye teslim edilir. Kesimhanelerde kesimi yapılan sığır cinsi ve koyun-keçi türü hayvanların kayıt sisteminden düşümleri yapılmadan bu hayvanlara ait karkaslara veteriner sağlık raporu düzenlenmez.
4. 5996 sayılı "Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu" nun 36 ncı maddesi gereğince, ilgili belgeleri ve kulak küpeleri bulunmayan hayvanları kesime getirenlere, kesimini yapan işletmelere ve Bakanlıktan onay almadan faaliyette bulunanlara uygulanacak olan ceza olurları **Ek-22'**ye uygun olarak düzenlenir.
5. Ruhsatlandırılan kesimhaneler TÜRKVET'e kaydedilerek, TÜRKVET'te kayıtlı kesimhane bilgileri ile il müdürlükleri tarafından ruhsatlandırılan kesimhane bilgilerinin uyumlu olması sağlanır.
6. Ruhsatı iptal edilen veya geçici olarak faaliyeti durdurulan kesimhaneler TÜRKVET'te **kapalı** duruma getirilir.

F- Nakilde hayvan refahı ile ilgili hususlar

1. 24.12.2011 tarihli ve 28152 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanan "Hayvanların Nakilleri Sırasında Refahı ve Korunması Yönetmelik" i gereği; il müdürlükleri tarafından, nakil sırasında hayvanlara refakat eden bakıcılar ile hayvan nakil araçlarının sürücülerine yeterlilik belgesi, gerekli ön şartları taşıyan ve hayvan nakliyesi ile uğraşan nakliyecilere yetki belgesi, hayvan refahı ve korunmasına ilişkin standartları taşıyan uzun yol araçlarına onay belgesi verilmesi gerekmektedir. Söz konusu Yönetmelik çerçevesinde konuyla ilgili kişi, kurum ve kuruluşlara gerekli bilgilendirme ve eğitim çalışmaları yapılır.

2. Yönetmelik kapsamında nakliyeciyetki belgesi verilirken; 08.01.2018 tarihli ve 30295 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Karayolu Taşıma Yönetmeliği’ne göre, ticari amaçla eşya taşımacılığı yapacaklar için düzenlenen yetki belgesinden herhangi biri ya da uluslararası eşya taşımak için alınan yetki belgesi müracaat esnasında kabul edilir.
3. 8 saatten az mesafede kendisi veya başkası adına hayvan taşıyan herhangi bir gerçek ya da tüzel kişi (nakliyeciyetki) için Yönetmeliğin EK-8’inde yer alan “TİP 1 Nakliyeciyetki Belgesi” düzenlenir, **8 saatten az süren yolculuklarda kullanılacak nakil araçları için araç onay belgesi düzenlenmez.**
4. 8 saatten fazla süren uzun yolculuklarda kendisi veya başkası adına hayvan taşıyan herhangi bir gerçek ya da tüzel kişi (nakliyeciyetki) için Yönetmeliğin Ek-9’unda yer alan “TİP 2 Nakliyeciyetki Belgesi” düzenlenir.
5. Sadece uzun yol nakil araçları için Yönetmeliğin Ek-11’inde yer alan “Uzun Yolculuklara İlişkin Karayolu Nakil Araçları Onay Belgesi” düzenlenir.
6. Tip 1 Nakliyeciyetki Belgesi verilirken, Yönetmeliğin 15 inci maddesi gereği başvuru yapan gerçek ya da tüzel kişilerden uygun personel, teçhizat ve çalışma prosedürlerine sahip olduklarını ortaya koyan beyanları alınır.
7. Nakliyeciyetki belgesi başvuruları tüzel kişilikler için işyeri merkezinin ya da işyeri temsilciliklerinin bulunduğu il müdürlüğüne, gerçek kişiler için ise başvuru sahibinin ikamet ettiği ya da mali yönden kayıtlı olduğu il müdürlüğüne yapılır.
8. İster uzun yolculuk, ister 8 saatten az süren yolculuk ve isterse 65 km’nin altındaki mesafede hayvan taşıyan tüm nakil araçlarının, söz konusu Yönetmeliğin dokuzuncu bölümünde belirtilen asgari şartları taşıması zorunludur.
9. Yönetmelik gereği, ayrılış yeri ile varış yeri arasında en fazla 65 km’lik bir mesafeye kadar “nakliyeciyetki belgesi”, “sürücü ve bakıcı yeterlilik belgesi” olmadan hayvan nakli yapılabilmektedir. Bahsedilen mesafede yapılacak olan hayvan nakillerinde mutlaka “Yurt İçinde Canlı Hayvan ve Hayvansal Ürünlerin Nakilleri Hakkında Yönetmelik” kapsamında sevk esnasında bulundurulması gereken belgeler aranır.
10. “Hayvanların Nakilleri Sırasında Refahı ve Korunması Yönetmelik” in uzun yolculuklara ilişkin hükümleri 31 Aralık 2024 tarihine kadar ertelenmiş olup, hayvan sevklerinde 8 saatten az süren kısa yolculuklar ve 8 saati aşan uzun yolculuklar, asgari standartları karşılayan araçlarla, sürücü ve bakıcı yeterlilik belgesi ve “Tip 1 Nakliyeciyetki Belgesi” ile yapılır.
11. Veteriner sağlık raporu düzenlenirken “Hayvanların Nakilleri Sırasında Refahı ve Korunması Yönetmelik” gereği nakil araçlarının hayvan refahı yönünden kontrolleri yapılır, 8 saatten az süren kısa yolculuklar ve 8 saati aşan uzun yolculuklarda **Ek-36**’daki form, iki nüsha tanzim edilerek bir nüshası veteriner sağlık raporuna eklenir, bir nüshası da il/ilçe müdürlüğünde kalan veteriner sağlık raporuna eklenir.
12. Sürücü, bakıcı ve nakliyeciler TÜRKVET’ e “Kişi/İşletme/Kurum” menüsü altında yer alan “Sertifika Kayıtları” ekranından kaydedilir. Sürücü ve bakıcılar için düzenlenen yeterlilik belgesi ve nakliyeciler için düzenlenen yetki belgesine ait tanımlama numaraları sistem tarafından otomatik olarak verilir.
13. Hayvan nakline eşlik eden bakıcılar ve hayvan nakil araçlarının sürücüleri için yeterlilik belgesi, nakliyeciler için yetki belgesi ve nakil araçları için onay belgesi “Hayvanların Nakilleri Sırasında Refahı ve Korunması Yönetmelik” ekindeki örneğe göre il müdürlükleri tarafından düzenlenir. Söz konusu belgeler il müdürlüklerince de uygun görülmesi halinde **Ek-30, Ek-31, Ek-32, Ek-33 ve Ek-34**’ deki örneğe uygun olarak kimlik kartı şeklinde de düzenlenebilir.
14. İl/ilçe müdürlükleri tarafından ilgili Yönetmelik çerçevesinde nakilde hayvan refahına ilişkin yol kontrolleri yapılır ve her bir kontrole ait rapor dosyasında muhafaza edilir. İl müdürlüklerince hazırlanacak yıllık raporlar mayıs ayının son haftasından önce Genel Müdürlüğe gönderilir.

15. "TİP 1 Nakliyecı Yetki Belgesi", "TİP 2 Nakliyecı Yetki Belgesi" ve "Uzun Yolculuklara İlişkin Karayolu Nakil Araçları Onay Belgesi" geçerlilik süresi beş yıl olup, geçerlilik süresi dolan belgeler yeniden düzenlenirken eğitim ve sınav yapılmaz.
16. Sürücü ve bakıcılara yönelik düzenlenen sertifikalarda geçerlilik süresi bulunmaz. Bu belgelerin kayıp olması, çalınması veya yıpranması durumlarında yeni belge düzenlenir.

G- Yurt içinde hayvan ve hayvansal ürünlerin sevklerinde yol kontrolleri

1. Hayvan hastalıklarının kontrol altına alınması için hayvan hareketlerinin kontrolü büyük önem arz etmekte olup, **hayvan sevk kontrol noktaları ile Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı uhdesinde bulunan Yol Kenarı Denetim İstasyonlarında kontroller arttırılarak belgesiz hayvan sevklerine izin verilmez. Yol Kenarı Denetim İstasyonları ve hayvan sevk kontrol noktalarında gerekli denetimlerin yapılması amacıyla Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Bölge Müdürlükleri ve kolluk kuvvetleri ile iletişime geçilerek iş birliği sağlanır.**
2. Veteriner Yol kontrol ve Denetim İstasyonu bulunmayan illerde hayvan ve hayvansal ürün sevkleri ile ilgili olarak; hayvan sağlığı, yetiştiriciliği ve su ürünleri/hayvan sağlığı ve yetiştiriciliği şube müdürünün koordinasyonunda, il/ilçe müdürlüklerinin uygun göreceği güzergâhlarda, kolluk kuvvetleriyle iş birliği içerisinde, haftada en az bir kez olmak üzere, özellikle besi amaçlı sevklerin yoğunlaştığı aylarda ve hayvan pazarlarının kurulduğu günlerde, sevkiyat yoğunluğu da dikkate alınarak, yol kontrolleri sıklaştırılarak yapılır. Yol kontrollerinde **Ek-26**'daki form doldurularak dosyasında muhafaza edilir.
3. Tüm il müdürlükleri yıllık yol denetim programı yaparak ocak ayı içerisinde Genel Müdürlüğe gönderir.
4. 5996 sayılı "Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu" nun 36 ncı maddesi gereğince canlı hayvan ve hayvansal ürünlerin sevklerinde Bakanlıkça belirlenen belgeleri bulundurmayan canlı hayvan ve hayvansal ürün sahipleri ile araç sahiplerine uygulanacak olan idari para cezası olurları **Ek-22**'ye uygun olarak düzenlenir.
5. **Yol kontrolleri ve denetimleri, il/ilçe müdürlüğü personeli tarafından Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Yol Kenarı Denetim İstasyonlarında yapılması amacıyla il müdürlükleri; Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Karayolları Bölge Müdürlükleri ile protokol imzalanmasını sağlar. Denetim istasyonu olmayan karayolu güzergâhlarında ise denetimin gerçekleştirileceği il/ilçe Emniyet Müdürlüğü veya Bölge/il/ilçe Jandarma Komutanlıklarıyla irtibata geçilerek araç durdurmak amacıyla trafik personeli görevlendirilmesi talep edilir.**
6. Yol kontrolleri kapsamında haftada en az bir kez yapılan denetimlere ilişkin veriler aylık olarak bir sonraki ayın ilk haftasında TÜRKVET'te yer alan ilgili bölüme girilir.

Ğ- Sınırlardan kaçak hayvan girişlerine karşı alınacak tedbirler

1. Ülkemizin çok uzun kara sınırları bulunması nedeniyle, zaman zaman komşu ülkelerden kaçak hayvan giriş ve çıkışlarının olabileceği, bu hayvanların yurtiçinde pazarlanabileceği ve pek çok bulaşıcı veya salgın hayvan hastalığının bu yolla ülkemize bulaşabileceği göz önünde bulundurularak, özellikle sınırlarda bulunan il/ilçe müdürlüklerinin dikkatli davranması ve görev bölgelerindeki sınırlarda kontrol amacıyla diğer kuruluşlarla koordinasyon sağlaması gerekmektedir.
2. Kaçak hayvan sevklerinin önlenmesi amacıyla, yol güzergâhlarında kolluk kuvvetleriyle gerekli koordinasyon sağlanarak kontroller sıklaştırılır. Yakalanan kaçak hayvanlar, bunların sahipleri ve bunları taşıyanlar hakkında 5996 sayılı "Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu" ve "2012/06 No'lu Kaçak Canlı Hayvan ve Hayvansal Ürünlerin Tasfiyesi Genelgesi" ne göre işlem yapılır.

3. Ülkemiz hayvan sağlığının korunması açısından kaçak canlı hayvanların, ilgili mahkemeden tasfiye kararı alınır alınmaz en kısa zamanda kesiminin yaptırılması sağlanır.
4. Kaçak eşya taşımada yük hayvanı olarak kullanılması nedeniyle el konulan ya da kaçak veya kaçak zannı ile el konulan tek tırnaklı hayvanların itlaf ve imhasında yaşanan sıkıntılar nedeniyle, sınır illerinde karantina merkezlerinin oluşturulması, söz konusu hayvanların karantina merkezlerinde il/ilçe müdürlükleri tarafından 21 gün süreyle karantinaya alınması, karantina süresince bakım masraflarının Ticaret Bakanlığı döner sermaye işletmesi gelirlerinden karşılanması, bölgesel riskler dikkate alınarak veteriner otoritesi tarafından belirlenen hastalıklar yönünden laboratuvar testlerinin yaptırılması, karantina sonunda herhangi bir hastalık tespit edilmezse 4458 sayılı Gümrük Kanununun 178' inci maddesinde belirtilen tasfiye yollarından herhangi biriyle tasfiye edilmesi, karantina süresi içerisinde ihbarı mecburi hastalık tespit edilmesi halinde hayvan refahı kuralları göz önünde bulundurularak itlaf ve imha edilmesi gerekmektedir.
5. Sınır bölgelerinde hayvan ve hayvansal ürün hareketlerinin sıkı kontrol altında tutulması, çıkan mihrakların mutlaka çok sıkı takip edilmesi ve gerekli tüm önlemlerin alınması konusunda kolluk kuvvetleri ile iş birliği yapılmalıdır.

H- Hayvanların kimliklendirilmesi ve kayıt altına alınması

Sığır cinsi, koyun-keçi türü ve tek tırnaklı hayvanlar kimliklendirilerek TÜRKVET'te, sahipli kedi, köpek ve gelincikler ise PETVET'te kayıt altına alınır.

Hayvanların kimliklendirilerek kayıt altına alınması, hayvan hastalıklarının ve hareketlerinin etkin olarak kontrolünün sağlanması, hayvancılık desteklemeleri, sağlık ve istatistik ile ilgili kayıtlar ve Bakanlığımızın hayvancılık politikalarının belirlenmesi açısından büyük önem arz etmektedir.

İşletmelerde fiilen bulunan hayvan varlığı ile TÜRKVET'te kayıtlı hayvan varlığının uyumlu olması amacıyla güncelleme çalışmaları düzenli olarak yapılmalı, mevzuatta belirtilen idari yaptırımlar uygulanarak, denetim ve izleme faaliyetleri aksatılmadan yürütülmelidir.

Hayvanların kimliklendirilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla afiş ve broşür bastırılarak, hayvan sahiplerinin gerekli bildirimleri zamanında yapmaları konusunda eğitim ve yayım çalışmaları yapılmalıdır.

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında hayvan sahibi veya işletme sahibinin kendileri tarafından alınması gerekli olan belgeler, hayvan/işletme sahibi veya bu kişilerin adına işlem yapmaya yetki veren noter onaylı vekâletname ibraz eden kişilere verilebilir.

6698 sayılı "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu" kapsamında kişi, kurum/kuruluşlardan **Ek-35**'te yer alan muvafakatname alındıktan sonra TÜRKVET'te kişi/kurum/kuruluş sayfasında il/ilçe müdürlükleri tarafından "Kişisel Bilgilerimi Paylaş" seçeneği işaretlenir. İlgili bölüme evrak tarihi ve sayısı yazılır. Bu seçenek işaretli olan kişi/kurum/kuruluşlara ait bilgilerin sadece Bakanlığımızca protokol yapılan kurum/kuruluşlarla paylaşılmasına izin verilir.

1. TÜRKVET'te işletme numarası verilmesi

- 1.1. TÜRKVET'te verilen işletme numarası, hayvanların kayıt altına alınması, hareketlerinin ve hastalıklarının takibi amacıyla verilmektedir. Dolayısıyla diğer kurum/kuruluş mevzuatı hükümlerine göre verilen iş yeri çalışma izni, ruhsat vb. belgelerin yerine geçmemektedir.
- 1.2. Giriş-çıkışların ayrı olması ve hayvanların diğer işletmedeki hayvanlar ile temasının olmaması şartıyla, talep edilmesi halinde, aynı alan içerisindeki her bir işletmeye farklı numara verilerek kayıt altına alınabilir.

- 1.3. Kayıtlı olan bir işletmenin işletme numarası, kiralama veya devir söz konusu olmadığı durumlarda başka hayvan sahibine tahsis edilmeyerek, bu işletmeler kapalı duruma getirilir.
- 1.4. Sığır cinsi hayvanlarda 6 ay olan tanımlama süresinin 1 yıla kadar uzatılması için il/ilçe müdürlüğü tarafından tespit edilen ve **il müdürlüğü** tarafından izin verilen işletmeler, TÜRKVET işletme detay sayfasında il sistem sorumlusu tarafından “Tanımlama Süresini 1 Yıla Kadar Uzat” seçeneği ile işaretlenir, işletme sınıflarından en az bir tanesi seçilerek kaydedilir.
- 1.5. İşletmelerin bağlı bulunduğu idari birimlerin değişmesi durumunda, işletme lokasyon bilgileri il sistem sorumlusu tarafından değiştirilebilir.
- 1.6. IPARD Programının 101 numaralı Tarımsal İşletmelerin Yeniden Yapılandırılması ve Topluluk Standartlarına Ulaştırılması tedbiri kapsamında desteklenecek işletmeler için, başvuru sahiplerinin başvuru paketleri içinde Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumuna sunacakları dokümanlar arasında yer almak üzere; il veya ilçe müdürlüklerince kayıt altına alınan işletmeler üzerinde yapılacak kontroller neticesinde, “Kişi veya Kurum/Kuruluş Adına Kayıtlı Hayvancılık İşletmeleri Listesi” başvuru sahiplerinin talepleri üzerine sistemden alınarak kendilerine verilir.
- 1.7. **Yeni işletme kaydı** için hayvan sahibi İl/İlçe Müdürlüğüne **EK-27**'de yer alan dilekçe ile müracaat eder. 18 yaşın altında olan kişilerin müracaatları il/ilçe müdürlüğü tarafından değerlendirilmez.
- 1.8. **Yeni işletme kaydında**, işletme adresi, koordinat bilgileri, varsa bina tipi tespit edildikten sonra, işletme sahibinin kimlik numarası veya vergi numarası ile birlikte kaydı yapılır.
- 1.9. **Yeni kaydedilecek işletmelerin** adresini sabitleyici, tapu fotokopisi, elektrik veya su aboneliği gibi herhangi bir belge istenir. Bu belgelerin olmaması durumunda, **EK-27**'de yer alan dilekçenin işletme adresini sabitleyici bilgiler ve işletmenin kişi, kurum/kuruluş tarafından kullanıldığı veya kullanılacağını belirten kısmının işletmenin bağlı bulunduğu yerin muhtarı tarafından onaylanması istenir.

1.10. İşletmenin sahip değişikliği kaydı

- i. **TÜRKVET'te işletme devir veya kiralama ile sahip değişikliği yapılması, mülkiyet değişikliği anlamına gelmemektedir.**
- ii. İşletmenin sahibinin ölümü durumunda, devir için veraset ilamı ve mirasçılardan **EK-28**'de yer alan muvâfakatnâmenin **noter onaylı** nüshası istenir.
- iii. İşletmelerin devir veya kiralamalarında, devreden-devralan veya kiracı-kiralayan arasında imzalanmış **EK-29**' da yer alan formun **noter onaylı** nüshası istenir.

2. Hayvan kaydı

- 2.1. Kayıt sistemlerine yeni hayvan kaydı, mikroçipi veya kulak küpesini uygulayan kullanıcı tarafından yapılır.
- 2.2. Tanımlatılmamış sığır cinsi, koyun ve keçi türü, tek tırnaklı hayvanların nakil esnasında yakalanması halinde, idari para cezası uygulandıktan sonra ceza kaydı girilerek, İl depo işletmelere (TR+İl Kodu+0000000000) yeni hayvan kaydı yapılır.
- 2.3. Tanımlatılmamış sığır cinsi, koyun ve keçi türü, tek tırnaklı hayvanların işletmede tespit edilmesi halinde, idari para cezası uygulandıktan sonra ceza kaydı girilerek, tespit edildiği işletmeye yeni hayvan kaydı yapılır.
- 2.4. Her yaşta hayvanın tanımlanması amacıyla alınan İl Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyon Kararları TÜRKVET'te yönetim menüsü altında yer alan “Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyon Kararı” sayfasına il sistem sorumluları tarafından kaydedilir ve komisyon kararları Genel Müdürlüğe gönderilir.
- 2.5. Göçer hayvanlardan nakil esnasında doğan hayvanlar güzergâh üzerindeki en yakın göçer hayvan sevk kontrol noktasında küpelenecek kayıt altına alınmalıdır. TÜRKVET'te

doğum sayfasında doğum işletmesi olarak "göçer hayvan sevk kontrol noktası" işletmesi seçilmesi durumunda otomatik olarak açılan sahip işletme kutusuna göçer hayvanların çıkış/variş işletmesi seçilerek hayvanlar kayıt altına alınır.

2.6. Bakanlık soy kütüğüne kayıtlı yarış atları dışında, pedigrî/pasaporta sahip ancak ilk defa TÜRKVET'e kaydedilecek atlar ruam testi yapılarak kaydedilir. Bu hayvanların pedigrî/pasaportları, tek tırnaklı kimlik belgesi yerine geçer, yeni tek tırnaklı kimlik belgesi tanzim edilmez.

3. TÜRKVET ve PETVET' te kayıtlı hayvan bilgilerinin güncellenmesi ve geri çağırılması

Veteriner Biyolojik Ürün ve Hayvan Tanımlama Araçlarının Bedelleri ile Uygulama Ücretlerinin Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2024/11) hükümleri saklı kalmak kaydıyla;

3.1. TÜRKVET'te sığır cinsi ile koyun ve keçi türü hayvan bilgilerinin güncellenmesi ve geri çağırılması işlemlerinde, yetiştiriciden kaynaklanan hatalarda yetiştiricinin de imzası bulunan en az iki imzalı tutanağa istinaden, personelden kaynaklanan hatalarda ise en az iki imzalı tutanağa istinaden işlem yapılır.

3.2. Hayvanların tür, ırk, cinsiyet ve ana numarası kaydı hataları, sisteme kayıt tarihinden itibaren sığır cinsi hayvanlarda 6 ay, koyun ve keçi türü hayvanlarda 1 yıl içerisinde kullanıcı tarafından, bu sürenin geçmesi durumunda ise il sistem sorumlusu tarafından güncellenebilir.

3.3. Hayvanların doğum tarihi kaydı hataları, sisteme kayıt tarihinden itibaren sığır cinsi hayvanlarda 6 ay, koyun ve keçi türü hayvanlarda 1 yıl içerisinde kullanıcı tarafından, bu sürenin geçmesi durumunda ise il sistem sorumlusu tarafından cezalı olarak güncellenebilir.

3.4. Hayvanların doğum işletmesi değiştirilemeyecek olup, doğum işletmesinin hatalı kaydedilmesi durumunda; doğum tarihinden itibaren sığır cinsi hayvanlarda 6 ay, koyun ve keçi türü hayvanlarda 1 yıl içerisinde kullanıcı tarafından, bu sürenin geçmesi durumunda ise il sistem sorumlusu tarafından hayvan kaydı geri çağırılabilir ve cezalı olarak yeniden kaydedilebilir.

3.5. Hayvanların hareket kaydı hataları, hareket tarihinden itibaren 30 gün içerisinde kullanıcı tarafından, bu sürenin geçmesi durumunda ise il sistem sorumlusu tarafından geri çağırılabilir.

3.6. Hayvanların ölüm/düşüm kaydı hataları, ölüm/düşüm tarihinden itibaren 30 gün içerisinde kullanıcı tarafından, bu sürenin geçmesi durumunda ise il sistem sorumlusu tarafından güncellenebilir.

3.7. Genel Müdürlük tarafından ölü duruma getirilen ve ölüm tipi "Resmî onayla" olan hayvanlardan il/ilçe müdürlükleri tarafından yapılan tespitler veya yetiştirici başvurularının değerlendirilmesi sonucunda canlı olduğu tutanakla tespit edilenler kullanıcı tarafından canlı duruma getirilebilir.

3.8. Kesimhanede kesim kaydında kilogram bilgisi güncellemesi kullanıcı tarafından, kesim tarihi güncellemesi il sistem sorumlusu tarafından yapılabilir.

3.9. Hayvanların kesimhanede kesim kaydında hatalı girilen diğer bilgiler, tutanağa istinaden kesim tarihinden itibaren 30 gün içerisinde kullanıcı tarafından, bu sürenin geçmesi durumunda ise İl Sistem Sorumlusu tarafından güncellenebilir.

3.10. Hayvan hastalığı tazminatı desteklemesi, TARSİM Sigortaları kapsamında hasar kaydı ve besilik erkek sığır (manda dâhil) desteklemesi kapsamında hatalı kesim/ölüm/düşüm kaydı yapılarak TÜRKVET' te ölü durumuna getirilen hayvanlar, ilgili destekleme ya da tazminatın geri ödenmesi ve ilgili sistemlerden kaydın silinmesi halinde hayvan sağlığı, yetiştiriciliği ve su ürünleri/hayvan sağlığı ve yetiştiriciliği şube müdürü tarafından geri çağırılabilir.

- 3.11. Kesimhanede kesim kaydı yapılarak ölü durumuna getirilen hayvanlar, hayvanın canlı olarak tespit edilmesi halinde hayvan sağlığı, yetiştiriciliği ve su ürünleri/hayvan sağlığı ve yetiştiriciliği şube müdürü tarafından canlı duruma getirilebilir.
- 3.12. Hayvanların ithalat veya ihracat kaydı hatalarında, ithalat/ ihracat sisteme kayıt tarihinden itibaren 30 gün içerisinde kullanıcı tarafından, bu sürenin geçmesi durumunda ise il sistem sorumlusu tarafından güncellenebilir veya geri çağırılabilir.
- 3.13. Tek tırnaklı hayvan ırk, cinsiyet, don ve isim bilgileri, sisteme kayıt tarihinden itibaren 3 ay içerisinde kullanıcı tarafından, bu sürenin geçmesi durumunda ise il sistem sorumlusu tarafından güncellenebilir.
- 3.14. Tek tırnaklı hayvanların doğum tarihi, doğduğu işletme ve mikroçip kaydı hatalarında; sisteme kayıt tarihinden itibaren 1 ay içerisinde kullanıcı tarafından, bu sürenin geçmesi durumunda ise il sistem sorumlusu tarafından hayvan kaydı geri çağırılabilir ve cezalı olarak yeniden kaydedilebilir.
- 3.15. PETVET'te ev hayvanlarının pasaport numarası, ırk, cinsiyet ve renk bilgileri, sisteme kayıt tarihinden itibaren 3 ay içerisinde kullanıcı tarafından, bu sürenin geçmesi durumunda ise il sistem sorumlusu tarafından güncellenebilir.
- 3.16. PETVET'te ev hayvanlarının doğum tarihi ve mikroçip kaydı hatalarında; sisteme kayıt tarihinden itibaren 1 ay içerisinde kullanıcı tarafından, bu sürenin geçmesi durumunda ise il sistem sorumlusu tarafından hayvan kaydı geri çağırılabilir ve cezalı olarak yeniden kaydedilebilir.

4. İthal/ihraç hayvanların kaydı

- 4.1. İthal hayvanlar, tanımlama mevzuatına göre tanımlanmış ise orijinal bireysel tanımlama numarasıyla, tanımlama mevzuatına göre tanımlanmamış ise varış işletmesinde tahsis edilen bireysel tanımlama numarası ile TÜRKVET'e kaydedilir.
- 4.2. İthal hayvanların yerinde tespitleri yapılmalıdır. Kulak küpe numaraları, ülkeye giriş tarihleri, karantina işletmesine varış tarihleri, tür, ırk, cinsiyet ve doğum tarihleri vb. bilgilerinin ithalat belgelerinde bulunan bilgilerle uyumlu olup olmadığı kontrol edilerek, il/ilçe müdürlükleri tarafından TÜRKVET'e kaydedilmeleri sağlanmalıdır.
- 4.3. Karantina süresi içinde ithal hayvanlardan doğan hayvanlar işletmeye tahsis edilen kulak küpesi ile küpelenecek, TÜRKVET'te ithal hayvan sayfasından kaydedilir.
- 4.4. İhracat prosedürü tamamlanmış hayvanların, gümrükleme veya ihracat/karantina işletmelerinde ihracat kaydı yapılır.

5. Ev Hayvanı Pasaportu

- 5.1. Ev hayvanı pasaport seri numaraları, İl Sistem Sorumluları tarafından PETVET'te üretildikten sonra pasaportların basımı yaptırılmalıdır.
- 5.2. Sayfaları dolan ev hayvanı pasaportları imha edilmeyerek sahibinde bırakılır. Ev hayvanı için yeni ev hayvanı pasaportu düzenlenir ve sistemde hayvan kaydı ile eşleştirilir.

6. Kulak Küpesi/Mikroçip Alımları

- 6.1. Küpe Firması Kayıt Belgesi" bulunan kulak küpesi firmalarının listesi Bakanlığımız web sayfasında "Bakanlığımızda Kayıtlı Kulak Küpesi Firmaları" başlığı altında yer almaktadır.
- 6.2. Kulak küpelerinin alımı, Bakanlığımızca denetlenen ve "Küpe Firması Kayıt Belgesi" bulunan kulak küpesi firmalarından yapılmalıdır.
- 6.3. Kulak küpesi alımları, mevzuat ve TS 7808'e uygun olarak Bakanlıkça hazırlanan asgari teknik şartnamelere göre yapılmalıdır.
- 6.4. Kulak küpesi alımlarında firmalardan geçerlilik süresi uygun olan "Küpe Firması Kayıt Belgesi", TS 7808'e göre testlerinin yapıldığına dair belgeler talep edilir.

- 6.5. Kulak küpelerinde düşme, rakamlarda silinme ve yönetmelik şartlarına uygunluğunun kontrolü için numune alınarak TSE laboratuvarlarında küpenin dayanıklılık testlerinin yapılması sağlanır.
- 6.6. Kulak küpe seri aralıkları il müdürlükleri tarafından kulak küpesi firmasına resmî yazı ile bildirilir, kulak küpeleri il müdürlüğü veya kurum/kuruluş tarafından teslim alındıktan sonra TÜRKVET'te sipariş ve alım işlemleri tamamlanmalıdır.
- 6.7. Alımı yapılan kulak küpelerinin; firma, tarih, seri aralığı, teslimat bilgileri, vb. belgeleri dosyasında muhafaza edilmelidir.
- 6.8. Tek tırnaklı hayvanlar ile ev hayvanlarının kimliklendirilmesi, ISO 11784 sayılı standarda uygun üretilen, ISO 11785 sayılı standarda uygun okuyucular tarafından okunan HDX ya da FDX-B teknolojisine uygun mikroçipler ile yapılır.
- 6.9. Alımı yapılan mikroçipler, teslim alındıktan sonra sistemlerde seri aralığı yazılarak üretilir, sipariş ve alım işlemleri tamamlanır.

7. Kulak Küpesi / Mikroçip Dağıtım ve Tahsisleri

- 7.1. TÜRKVET'te il için kulak küpe siparişi, alımı ve tahsis işlemleri il sistem sorumlusu tarafından, ilçelerde kulak küpe tahsis işlemleri ilçe sistem yöneticisi tarafından yapılır.
- 7.2. Tahsis edilen kulak küpelerinin; tarih, ilçe, kullanıcı, yetki devri yapılan kurum/kuruluş ve yetiştirici bilgi ve belgeleri dosyasında muhafaza edilir.
- 7.3. İlde teslim alınan ve ilçelere tahsis edilmeyen küpeler il üzerinde, ilçeye tahsis edilen ve kullanıcılara tahsis edilmeyen küpeler ilçe üzerinde tahsisli olarak bırakılır, dağıtım yapıldığı zaman ilçe veya kullanıcı üzerine tahsis yapılmalıdır.
- 7.4. İlçe veya kullanıcı üzerine küpe tahsis edilirken, üzerlerindeki uygun durumdaki kulak küpeleri kontrol edilir, fazla küpe olması durumunda tahsis yapılmaz, tahsis edilen küpelerin tahsislerinin onaylanması sağlanır, ilçe ve kullanıcı üzerinde tahsisli parçalı seri küpe bırakılmamalıdır.
- 7.5. İl ve ilçe sistem sorumluları tarafından üçer aylık dönemler halinde ilçe ve kullanıcılar üzerindeki tahsisli küpelerin/mikroçiplerin kontrolü yapılmalıdır. İl/ilçe sistem sorumlularının değişmesi durumunda, il/ilçe müdürlüğünde UYGUN durumda olan küpelerin/mikroçipler için tutanakla devir-teslim yapılır.
- 7.6. Kulak küpeleri/mikroçiplerin ilçe veya kullanıcı üzerinde UYGUN durumda tahsisli olmasına rağmen fiilen bulunamaması durumunda inceleme ve soruşturma yapılır, tutanağa bağlanarak kayıp olarak sistemlere kaydedilir.
- 7.7. Üzerinde UYGUN durumda tahsisli küpe bulunan personelin tayin, emeklilik, vb. nedenlerle çalıştığı birimden ayrılması durumunda, şube müdürü veya ilçe müdürü tarafından ilişkisi kesilmemeli, üzerine tahsisli küpelerin teslimi sağlanmalı, sonrasında ilişkisi kesilmeli ve sistemde rolleri alınmalıdır.
- 7.8. TÜRKVET veya PETVET'te il için mikroçip siparişi, alımı ve tahsis işlemleri il sistem sorumlusu tarafından, ilçelerde mikroçip tahsis işlemleri ilçe mikroçip yöneticisi tarafından yapılır.
- 7.9. TÜRKVET veya PETVET'te hatalı mikroçip numarası üretilmesi durumunda, petvet@tarimorman.gov.tr adresine e-posta gönderilerek hatalı seri aralığının silinmesi sağlanmalıdır.

8. Düşen veya okunamayan kulak küpesi ve mikroçip işlemleri

- 8.1. Sığır cinsi ile koyun ve keçi türü hayvanların kulak küpelerinden birinin ya da ikisinin düşmesi veya üzerlerindeki bilgilerin silinmesi durumunda, aynı özgün tanımlama numarasını içeren yenisi takılır. Aynı özgün tanımlama numarasının beyan edilemediği durumlarda, Bakanlıkça belirlenen korunmuş bölgeler hariç olmak üzere hayvan sahibinden taahhütname alınarak idari para cezası uygulanır ve hayvanlara yeni tanımlama numarasını içeren kulak küpesi takılır.

- 8.2. Sığır cinsi hayvanlar ile koyun ve keçi türü hayvanların kulak küpelerinden birinin ya da ikisinin düşmesi veya üzerlerindeki bilgilerin silinmesi durumunda, yetiştiricilerin il/ilçe müdürlüğüne dilekçe ile müracaatı üzerine, hayvanların TÜRKVET'teki durumu (Ölü, ya da askıda) kontrol edilerek düşen kulak küpesi olarak girişi yapılmalıdır.
- 8.3. Düşen kulak küpelerinin il/ilçe için sipariş ve alım işlemleri TÜRKVET'te il/ilçe müdürlükleri tarafından yapılır. Düşen küpe sipariş ve alım işlemleri illerde il sistem sorumlusu, ilçelerde ilçe sistem sorumlusu tarafından takip edilir.
- 8.4. İlçe müdürlükleri tarafından da düşen küpe talepleri doğrudan küpe firmasına bildirilebilir. Düşen kulak küpeleri en geç haftalık olarak ilgili firmaya elektronik ortamda bildirilerek ve ivedilikle hayvanlara takılması sağlanır.
- 8.5. Yönetmelik gereği, tek veya çift kulak küpesi düşen hayvanlar için veteriner sağlık raporu düzenlenmez.
- 8.6. Düşen kulak küpesi siparişi il/ilçe müdürlüğü, yetki devri yapılan kurum/kuruluş veya işletme kullanıcıları tarafından kaydedilir.
- 8.7. Düşen kulak küpeleri ilgili hayvanlara takılır ve listede yer alan imza kısmına yetiştirici imzası alınarak TÜRKVET'te "takıldı" olarak işaretlenir.
- 8.8. Alımı yapılan düşen kulak küpeleri hayvanın işletmede kesilmesi, ölmesi ve hatalı düşen kulak küpesi bildirim yapılmış olması durumunda "takılamadı" olarak işaretlenir.
- 8.9. Ev hayvanlarına uygulanan mikroçiplerin okunamaması ya da düştüğünün tespiti durumunda, ev hayvanları için sahibinin ibraz ettiği belge veya bilgiler ile veri tabanındaki bilgiler doğrultusunda yeniden mikroçip uygulaması yapılır.

9. Çalıntı/kayıp olan küpe ve çalıntı/kayıp/zayi olan mikroçiplerin kaydı

- 9.1. Çalıntı/kayıp kulak küpesi kayıt işlemleri küpenin tahsisli olduğu kullanıcı tarafından, onaylama işlemi ise il sistem sorumlusu tarafından yapılır.
- 9.2. Çalıntı/kayıp/zayi mikroçip kayıt işlemleri mikroçipin tahsisli olduğu kullanıcı tarafından, onaylama işlemi ise il sistem sorumlusu tarafından yapılır.
- 9.3. Hayvanlara uygulama esnasında zayi olan mikroçipler için tutanak tutularak, sisteme zayi olarak eklenir. Mikroçiplerin terkin edilmesi ve kayıtlardan çıkarılması için gerekli teknik raporların hayvan sağlığı, yetiştiriciliği ve su ürünleri/hayvan sağlığı ve yetiştiriciliği şube müdürlüğüne oluşturulan komisyonca hazırlanarak döner sermaye işletmesine bildirilmesi sağlanır.
- 9.4. Kullanıcı tarafından kayıt esnasında ilgili tutanak tarih ve sayısı TÜRKVET/PETVET'e kaydedilir. İlgili tutanakların bir nüshası il müdürlüğüne gönderilerek, TÜRKVET/PETVET dosyasında muhafaza edilir.
- 9.5. İl sistem sorumlusu tarafından onaylanmayan kulak küpesi/mikroçip çalıntı, kayıp ve zayi olarak kaydedilmez.

10. Sığır cinsi hayvanların tanımlama yetkisinin devredilmesi

- 10.1. Sığır cinsi hayvanların tanımlanması amacıyla, il müdürlüklerince Türk Veteriner Hekimleri Birliğine bağlı veteriner hekim odalarına, hayvancılıkla iştigal eden yetiştirici ve üretici birliklerine veya Türkiye Hayvancılık Kooperatifleri Merkez Birliği (HAYKOOB)'ne bağlı kooperatiflere, Bakanlıkça belirlenen bedel (döner sermaye satış bedeli + uygulama ücreti) karşılığında ilin tamamında veya ilçe bazında yetki devri yapılabilir.
- 10.2. Sığır cinsi hayvanlar için yetki devri yapılması durumunda tanımlama işlemleri yetki devri yapılan kurum/kuruluşlar tarafından yapılır. Talep edilmesi halinde yetki devri yapılan kurum/kuruluş tarafından kaydı yapılan hayvanlara ait hayvan pasaportu düzenlenebilir. Tahsis edilen kulak küpe sayısı kadar hayvan pasaportu bedeli, il müdürlükleri döner sermaye saymanlıklarına süresi içerisinde yatırılır.
- 10.3. İl müdürlükleri tarafından, yetki devri yapılan kurum/kuruluşlarda kimliklendirici olarak çalışacak kişilere hayvanların ırkları, cinsiyet ve yaş konuları ile hayvanların

tanımlanması hakkında eğitim verilerek kimliklendirici belgesi düzenlenir, kullanıcı adı ve şifresi tahsis edilir. Kimliklendirici uyguladığı küpeyi sisteme kendisi kaydeder.

- 10.4. **10 baş ve üzeri damızlık dişi sığır cinsi hayvan bulunan işletmelerin talepte bulunması halinde** İl/ilçe müdürlüğü ile işletme sahibi arasında yetki devri sözleşmesi yapılır.
- 10.5. Yetki devri yapılan işletmenin bir veteriner hekim ile sözleşmesi bulunması halinde sorumluluğu işletme sahibinde olmak kaydıyla söz konusu yetki işletme veteriner hekimine de verilebilir. Her bir işletme ile ayrı sözleşmeleri bulunması şartı ile veteriner hekimlerin birden fazla işletmede yetkisi bulunabilir.
- 10.6. Kulak küpeleri, il müdürlüğünce tahsis edilmesi şartıyla, işletme sahibi tarafından doğrudan Bakanlığımızca onaylanmış küpe firmalarından bu bölümün 6.3 ve 6.4 maddesindeki hükümlerin sağlanması halinde temin edilebilir. Temin edilen kulak küpeleri işletme sahibi veya işletme ile sözleşme yapan veteriner hekim tarafından takılabilir. Bu hükümlerin sağlanamaması durumunda işletmedeki hayvanların tanımlama işlemi il/ilçe müdürlüğü personeli tarafından yapılır.
- 10.7. İşletme sahibinin talep etmesi durumunda, düşen kulak küpe listesinin il/ilçe müdürlüğünce onaylanması şartıyla, düşen kulak küpeleri işletme sahibi tarafından doğrudan Bakanlığımızca onaylanmış kulak küpeleri firmalarından temin edilir. Temin edilen kulak küpeleri il/ilçe müdürlükleri veya işletme sahibi/işletme ile sözleşme yapan veteriner hekim tarafından hayvanlara uygulanarak sistemde işaretlenir.
- 10.8. İl müdürlükleri tarafından yetki devri yapılan kurum/kuruluşlar ile tanımlama yetkisi verilen işletmelerin bilgileri TÜRKVET'te Yönetim menüsü altında yer alan "Yetki Devri" sayfasına il sistem sorumluları tarafından kaydedilir.
- 10.9. "Halk Elinde Hayvan Islahı Ülkesel Projesi" ve "Hayvan Genetik Kaynaklarının Yerinde Korunması ve Geliştirilmesi Projesi" kapsamında projenin uygulandığı işletmelerde yıl içerisinde doğacak hayvan sayısı göz önünde bulundurularak kulak küpeleri proje sorumlusu sözleşmeli personele verilir, TÜRKVET' te şifre tahsis edilir.
- 10.10. Resmî kurum/kuruluşlara (TİGEM, TAGEM vb.) ait işletmelerdeki hayvanların tanımlama işlemleri için görevlendirilen personele kulak küpeleri tahsisi yapılır. Söz konusu resmî kurum/kuruluşlarla ayrıca sözleşme yapılmaz.
- 10.11. Tanımlama yetkisi verilen işletmelerde sığır tüberkülozu veya sığır brusellozu çıkması durumunda işletmelere verilmiş olan yetki hastalık sönüşü yapılarına kadar askıya alınır. Hastalık sönüşü yapılarına kadar tanımlama işlemleri il/ilçe müdürlükleri tarafından yürütülür. Hastalık sönüşü yapıldıktan sonra tekrar yetki verilir.

11. Koyun ve keçi türü hayvanların tanımlama yetkisinin devredilmesi

- 11.1. Koyun ve keçi türü hayvanların tanımlama yetkisinin devredilmesi **İkinci Bölümün C- Programlı aşıların devri** maddesi hükümlerine göre yapılır.
- 11.2. Koyun ve keçi türü hayvanların tanımlanması amacıyla il müdürlüklerince Bakanlığımızca çalışma izni verilen serbest veteriner hekimlere, Bakanlıkça belirlenen bedel (döner sermaye satış bedeli + uygulama ücreti) karşılığında, ilçe ya da köy/mahalle bazında tanımlama yetki devri yapılabilir.
- 11.3. Serbest veteriner hekimlerin il müdürlüklerine müracaatı en kısa sürede işleme alınır ve yetki devri sözleşmesi imzalanır.
- 11.4. Serbest veteriner hekimler kulak küpelerini sözleşme yaptıkları il/ilçe müdürlüklerinden temin eder. Kulak küpeleri tahsisleri il/ilçe sistem sorumluları tarafından yapılır.
- 11.5. Serbest veteriner hekimler yalnızca sözleşme yaptıkları il/ilçe müdürlüğü idari sınırları içerisinde kulak küpeleri uygulaması yapar.
- 11.6. İl müdürlükleri tarafından, yetki devri yapılan serbest veteriner hekimlere hayvanların tanımlanması için kullanıcı adı tahsis edilir. Serbest veteriner hekimler uyguladığı küpeyi sisteme kayıtlı eder.

- 11.7. Serbest veteriner hekimler, kulak küpesi uygulayıp sisteme kaydettikleri hayvanlar için her ayın ilk haftasında TÜRKVET'ten alınacak küpeleme listesini imzalayarak il/ilçe müdürlüğüne teslim eder.
- 11.8. Mevzuatta belirtilen hususlara göre kulak küpesi uygulamayan, kendisine tahsis edilen kulak küpelerini başkasına devreden, sözleşmede belirtilen ücreti elden tahsil eden ve sözleşme hükümlerine uymadıklarının tespit edilmesi halinde sözleşmeleri tek taraflı olarak il müdürlüğü tarafından iptal edilir.
- 11.9. İl/ilçe müdürlükleri, serbest veteriner hekimlerin kulak küpesi uyguladığı işletmeleri risk analizi bazında belirleyerek, küpeleme ve kayıtların mevzuata göre uygunluğunu denetler.
- 11.10. İl müdürlükleri tarafından yetki devri yapılan serbest veteriner hekimlerin bilgileri TÜRKVET'te yönetim menüsü altında yer alan yetki devri sayfasına il sistem sorumluları tarafından kaydedilir.
- 11.11. "Halk Elinde Hayvan Islahı Ülkesel Projesi", "Hayvan Genetik Kaynaklarının Yerinde Korunması ve Geliştirilmesi Projesi" ve "Küçükbaş Soy Kütüğü ve Ön Soy Kütüğü Projesi" kapsamında projelerin uygulandığı işletmelerde yıl içerisinde doğacak hayvan sayısı göz önünde bulundurularak kulak küpeleri proje sorumlusu sözleşmeli personele verilir, TÜRKVET'te şifre tahsis edilir.
- 11.12. Resmî kurum/kuruluşlara (TİGEM, TAGEM vb.) ait işletmelerdeki hayvanların tanımlama işlemleri için görevlendirilen personele kulak küpesi tahsisi yapılır. Söz konusu resmî kurum/kuruluşlarla ayrıca sözleşme yapılmaz.

12. Ev Hayvanlarının kimliklendirme ve kayıt yetkisinin devredilmesi

- 12.1. Ev hayvanlarının kimliklendirilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla, Bakanlığımız ile Türk Veteriner Hekimler Birliği arasında protokol imzalanmış olup, il müdürlükleri Türk Veteriner Hekimler Birliği'ne bağlı bölge veteriner hekim odaları ile protokol imzalar.
- 12.2. Ev hayvanlarının kimliklendirilmesi ve kayıt altına alınması çalışmaları protokol yapılan bölge veteriner hekim odalarının yanı sıra il/ilçe müdürlükleri tarafından da yapılır.

13. Hayvan hareketleri

- 13.1. İl dışı sevklerde her hayvanın pasaportu/nakil belgesi (çıkacağı işletme numarasının bulunduğu) veteriner sağlık raporu ile beraber olmalıdır. Varış işletmesinde ise hayvanın yeni pasaportu hayvanın işletmesinin bağlı bulunduğu il/ilçe müdürlüğü tarafından düzenlenir.
- 13.2. İl içinde kesimhane ve hayvan satış yerlerine getirilen hayvanların çıkış ve varış işlemleri, çıkış veya varış işletmesinin bağlı bulunduğu il/ilçe müdürlüğü veya ilgili işletmede görevli resmî veteriner hekim tarafından, pasaport ve nakil belgeleri kontrol edilerek yapılır.
- 13.3. İşletme ziyaretleri ve aşılama çalışmaları sırasında; yetiştiricinin de imzası bulunan tutanak ile işletmede kayıtlı ancak fiilen işletmede bulunmayan hayvanlar "il depo" işletmesine, işletmede fiilen tespit edilen ancak il içinde başka bir işletmede kayıtlı olan hayvanlar fiilen bulunduğu işletmeye nakledilir.
- 13.4. İşletme ziyaretleri ve aşılama çalışmaları sırasında; fiilen işletmede bulunan ancak TÜRKVET'te başka ilde kayıtlı olan hayvanlar idari para cezası uygulandıktan sonra sistemde hayvan talep ekranından talep edilir. TÜRKVET'te hayvanların ÖLÜ durumda veya düşen kulak küpesi sipariş kaydı olması durumunda, tazminatlı ya da TARSİM kayıtlı öldürülenler, kesimhanede kesim ile düşümüm yapılanlar ve aktif kısıtlı bölgede bulunanlar hariç olmak üzere hayvanlar sistem tarafından otomatik CANLI duruma getirilir, VARIŞ işletmesine hareketi otomatik olarak gerçekleştirilir.
- 13.5. Hayvan taleplerinde sorumluluk hayvan talebini yapan il/ilçe müdürlüğüne aittir.
- 13.6. İller arasında nakli yapılacak sığır cinsi hayvanlar ile koyun ve keçi türü hayvanlar için veteriner sağlık raporu düzenlenmeden önce hayvanların pasaportları/nakil belgeleri

kontrol edilir ve TÜRKVET'te hayvanların gideceği işletmenin numarası seçilerek varış işletmesine nakli yapılır. Hareketin tamamlanması için varış işletmesinin bağlı bulunduğu il/ilçe müdürlüğü tarafından veteriner sağlık raporu ve hayvanların pasaportları/nakil belgeleri kontrol edildikten sonra uygun olanlar için varış hareketi onaylanır.

13.7. İl Müdürlüğünde il sistem sorumlusu, İlçe Müdürlüğünde ilçe sistem sorumlusu hareket halindeki hayvanların takibinden sorumludur.

14. Bildirim ve bilgilendirme

14.1. İşletmedeki Hayvan Bildirim Formu (**EK-25**) il/ilçe müdürlüğü tarafından çoğaltılarak hayvan sahiplerine ve ilgililere dağıtılır.

14.2. Sığır cinsi hayvanların her bir işletme değiştirmelerinde alıcı ve satıcılar tarafından ilgili kısımları imzalanan hayvan pasaportları ile birlikte bildirim süresi içinde il/ilçe müdürlüklerine bildirimde bulunulmalıdır.

14.3. Hayvan sahipleri işletmelerindeki doğum, mecburi kesim ve ölümlerini, **EK-25**'te örneği yer alan İşletmedeki Hayvan Bildirim Formu ile il/ilçe müdürlüğüne teslim eder. Teslim edilen formlara istinaden il/ilçe müdürlüğü tarafından kayıt sistemlerinde gerekli güncelleme yapılır.

14.4. Bakanlık mobil uygulamaları üzerinden yapılan bildirimlerin takip edilmesi sağlanmalı, TÜRKVET ana sayfada yer alan bildirimler ve HaySag Mobil Uygulama üzerinden gelen e-postalara istinaden il/ilçe müdürlüğü tarafından kayıt sistemlerinde gerekli güncelleme yapılmalıdır.

14.5. İşletmelerdeki her türlü hayvan hareketinin (doğum, ölüm/kesim ve nakil) bildirilmesi, hayvanların küpelenecek sistemlere kaydının yapılması, bildirim yapılmaması halinde cezai yaptırım uygulanacağı hakkında yetiştiriciler yerel basın ve yayın araçları ile bilgilendirilir, konu ile ilgili afiş, broşür ve liflet bastırılır.

15. Hayvan satış yerleri

15.1. Hayvan satış yerleri sisteme kayıtlı olmalı ve hayvan satış yerlerine bilgisayar sistemi kurulması sağlanmalıdır. TÜRKVET'te kayıtlı olan ancak ruhsatı iptal edilen hayvan satış yerleri sistemde "KAPALI" duruma getirilmelidir.

15.2. Hayvanların hayvan satış yerlerine giriş ve çıkışları resmî veteriner hekim veya veteriner sağlık teknisyeni/teknikeri tarafından yapılır.

16. Kesimhaneler

16.1. Kesimhaneler sisteme kayıtlı olmalı ve kesimhanelere bilgisayar sistemi kurulması sağlanmalıdır. TÜRKVET'te kayıtlı olan ancak ruhsatı iptal edilen veya askıya alınan kesimhaneler sistemde "KAPALI" duruma getirilmelidir.

16.2. Kesimhaneye varış işlemi yapılmış ancak kesimi uygun görülmemeyen hayvanlar çıkış işletmelerine geri gönderilir ve kesimhane işletmesinde canlı hayvan bulundurulmaz.

16.3. Kesimhaneye yapılacak sevk işlemlerinde Veteriner Sağlık Raporunun altına "Bu Veteriner Sağlık Raporunda yer alan hayvanlarımı sadece kesim amacı ile işletmemden çıkardığımı ve ilgili kesimhaneye götüreceğimi taahhüt ederim." ibaresi yazılır ve hayvan sahibine imzalatılır.

16.4. Kesimhaneye sevki yapılmış ve fiilen kesimhaneye gelen hayvanların herhangi bir sebeple kesilememesi durumunda ve hayvan sahibinin talep etmesi halinde kesimhanenin bulunduğu il/ilçe müdürlüğüne ilgili hayvanlar, sadece başka bir kesimhaneye sevk edilir.

17. Kullanıcı rolü verilirken dikkat edilecek hususlar

- 17.1. Genel Müdürlüğümüz tarafından hayvan sağlığı, yetiştiriciliği ve su ürünleri/hayvan sağlığı ve yetiştiriciliği şube müdürlerine TÜRKVET ve PETVET'te rol tanımlanmıştır. Bu kişilerin yetkilendirilmesi il müdürlüğünün talebi üzerine Genel Müdürlük tarafından yapılır.
- 17.2. Hayvan sağlığı, yetiştiriciliği ve su ürünleri/hayvan sağlığı ve yetiştiriciliği şube müdürlüğünde görev yapan veteriner hekim, veteriner sağlık teknikeri/teknisyeni ünvanına sahip en fazla üç personele TÜRKVET'te "İl Sistem Sorumlusu" rolü tahsis edilecektir. Ayrıca veteriner hekim ünvanına sahip en fazla üç personele PETVET ve Tek Tırnaklı Kayıt Sisteminde "İl Sistem Sorumlusu" rolü tahsis edilecektir. Bu kişilerin görevlendirilmesi ve görev değişikliği il müdürlüğünün gerekçeli talebi ve Genel Müdürlük uygun görüşü ile yapılır.
- 17.3. İlçe Müdürlüğünde görev yapan veteriner hekim, veteriner sağlık teknikeri/teknisyeni ünvanına sahip en fazla iki personele TÜRKVET'te "İlçe Sistem Sorumlusu" rolü tahsis edilir. İlçe sistem sorumlularının görevlendirilmesi ve görev değişikliği il müdürlüğü tarafından yapılır.
- 17.4. İl sistem sorumluları eş zamanlı olarak TÜRKVET ile ilgili iş ve işlemler dışında görevlendirilemez. TÜRKVET ile ilgili sorunlar kullanıcılar tarafından il sistem sorumlusuna iletilir, çözülemeyen konular il sistem sorumluları tarafından Genel Müdürlüğe resmî e-posta yoluyla bildirir.
- 17.5. İhtiyaç duyulması halinde, il/ilçe müdürlüğünde görev yapan veteriner hekim veya veteriner sağlık teknisyeni/teknikeri haricinde en fazla beş personele "Belge Düzenleme" rolü verilebilir.
- 17.6. Talep edilmesi durumunda illerde faaliyette bulunan hayvancılık birliklerinde görevli bir kullanıcıya "il görüntüleme" rolü verilebilir.
- 17.7. Kullanıcılara EK-23 ve EK-24'e göre rol tahsisi yapılır.
- 17.8. Hayvan sağlığı, yetiştiriciliği ve su ürünleri/hayvan sağlığı ve yetiştiriciliği şube müdürü, kullanıcıların TÜRKVET ve PETVET'te hatalı veya uygunsuz işlem yaptıklarının tespit edilmesi halinde veya gerek görülen diğer durumlarda ilgililerin şifrelerinin iptal edilmesini sağlar.
- 17.9. Kullanıcı ve kullanıcı rollerinin güncelliği kontrol edilir, pasif yapılması gerektiği durumlarda, kullanıcının üzerinde tahsisli tüm roller alınarak pasif duruma getirilir.
- 17.10. Aylıksız izin, hastalık izni, doğum izni vb. sebeplerle görevlerinden geçici olarak ayrılan kullanıcıların rol ve yetkileri geçici olarak alınarak sisteme erişimleri kapatılır.
- 17.11. Emekli olan, yetkisi alınan ya da tayini çıkan kullanıcının TÜRKVET ve PETVET'te üzerinde tahsisli olan kulak küpe ve mikroçiplerin iadesinden, il müdürlüklerinde hayvan sağlığı, yetiştiriciliği ve su ürünleri/hayvan sağlığı ve yetiştiriciliği şube müdürü, ilçe müdürlüklerinde ilçe müdürü sorumludur, kulak küpe ve mikroçiplerin il/ilçe müdürlüğüne tutanakla iade edilmesi sağlanmalıdır.
- 17.12. Genel Müdürlük tarafından Bakanlığımıza bağlı TAGEM ve TİGEM işletmelerinde görevli kullanıcılara TÜRKVET'te rol tahsisi yapılmış olup, İl Müdürlükleri tarafından söz konusu kullanıcılara TÜRKVET'te kullanıcı adı ve şifresi verilmemelidir.
- 17.13. Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğü ile İçişleri Bakanlığı arasında TÜRKVET'te yer alan hayvan kaydı verilerinin paylaşımına ilişkin protokol imzalanmış olup, İl Müdürlükleri tarafından kolluk kuvvetlerine TÜRKVET'te kullanıcı adı ve şifresi verilmemelidir.
- 17.14. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Ziraat Bankası ve Vakıflar Bankası ile Bakanlığımız arasında TÜRKVET'te yer alan hayvan kaydı verilerinin paylaşımına ilişkin protokol imzalanmış olup, ilgili kurum ve kuruluşlar ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına TÜRKVET'te kullanıcı adı ve şifresi verilmez. Bu kurumlardan gelecek olan belge taleplerine istinaden belge düzenlenmez.
- 17.15. Kullanıcının üzerine tahsisli kulak küpeleri/mikroçipler il/ilçe müdürlüğüne iade edildikten sonra, kullanıcı rolleri alınarak il sistem sorumlusu tarafından pasif yapılır.

18. TÜRKVET dosyası

- 18.1. İl Müdürlüğünde il sistem sorumlusu tarafından, ilçe müdürlüklerinde ilgili personel tarafından hazırlanan TÜRKVET dosyasında;
- Bölge Veteriner Hekim Odaları, serbest veteriner hekimler, yetiştirici/üretici birlikleri ve işletmeler ile yapılan küpeleme ve kayıt yetki devri sözleşmeleri,
 - İl genelinde hayvan satış yerleri ile kesimhanelerin listesi,
 - Kulak küpesi/mikroçip sipariş, alım bilgileri, tahsis/dağıtım liste ve tutanakları,
 - Düşen kulak küpesi firmaya gönderilen listeler,
 - Çalıntı/kayıp kulak küpesi/mikroçip tutanakları,
 - Şıyr cinsi hayvanlarda 6 ay olan tanımlama süresinin 1 yıla kadar uzatılması için İl/ilçe Müdürlüğü tarafından tespit edilen ve İl Müdürlüğü tarafından izin verilen işletmelerin listesi,
 - Hayvan hareketlerinden sorumlu bir asil ve bir yedek personel olarak belirlenen isim listesi,
 - Her yaştan hayvanın tanımlanması amacıyla alınan İl Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyon Kararları,
 - Domuz İşletmeleri Takip formları,
 - Deve İşletmeleri Takip formları yer alır.
- 18.2. Tanımlama Yönetmelikleri kapsamında; her yıl il/ilçe müdürlükleri tarafından her ilçedeki hayvan sayısının en az yüzde beşini temsil etmek üzere işletmelerin en az yüzde üçünü kapsayacak şekilde denetleme yapılır. Denetleme yapılacak işletme listesi risk analizi bazında TÜRKVET'te Genel Müdürlük tarafından belirlenerek yayımlanacak ve denetlemeler yıl içinde il/ilçe müdürlükleri tarafından tamamlanarak aralık ayı sonuna kadar TÜRKVET'e kaydedilir.

I- İdari para cezaları

- 5996 sayılı "Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu" nun 36 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan hayvan hastalıkları ve hayvan hareketleri ile ilgili idari para cezalarına, 25.11.2023 tarihli ve 32380 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 554 Sıra No'lu "Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği" kapsamında yeniden değerlendirilerek 2023 yılı için tespit edilen % 58,46 (elli sekiz virgöl kırk altı) eklenmek suretiyle hazırlanan "**Hayvan hastalıkları ve hayvan hareketleri ile ilgili yaptırımlar**" **1 Ocak 2024 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere EK-21**'de belirtilmiştir.
- İdari para cezası uygulanması gereken durumlarda, yetiştirici başvurusunda cezalı hayvan sayısının belirtilmesi sağlanır, TÜRKVET'te ceza kaydı oluşturmadan önce il/ilçe müdürlüğü tarafından işletmede cezalı hayvan sayısı tespit edilir.
- İdari para cezaları uygulanırken alınacak ceza olurları **EK-22** formatında olmalıdır.
- Kabahatler Kanunu'nun 20 ve 21 inci maddeleri gereği idari para cezalarında soruşturma ve yerine getirme zamanaşımı hükümleri uyarınca işlem yapılır.
- İdari para cezaları olayın gerçekleştiği yıla ait ceza bedeli üzerinden uygulanır.
- EK-22**'de yer alan "**İdari Para Ceza Formu**"nda yer alan "**Fiilin İşlendiği Yer, Tarih ve Saat**" ve "**Fiilin İşlendiğini İspata Yarayacak Deliller**" bölümünün **mutlaka doldurulması**, ayrıca formdaki "**İdari Para Cezasının Yasal Dayanağı**" başlıklı kısma, ilgili kanun maddesi dışında ilgili yönetmeliklerde dayanak olarak kullanılan madde/bentlerin de açık bir şekilde belirtilmesi konularında tüm personelin bilgilendirilmesi sağlanmalıdır.
- İdari para cezalarının tebligat işlemleri, 7201 Sayılı Tebligat Kanunu'na göre yapılacaktır. 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 7/a maddesi ile Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi (UETS) geliştirilmiş olup, 1/1/2019 tarihi itibarıyla elektronik tebligat (e-Tebligat) sistemine

geçilmiştir. Tebligat Kanunu'nun 7/a maddesinin birinci fıkrası ile tüm kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, tüm özel hukuk tüzel kişileri (Anonim Şirket, Limited Şirket, Komandit Şirket gibi), noterler, baro levhasına yazılı avukatlar, sicile kayıtlı arabulucular ve bilirkişiler ile idarelerin hukuk birimleri için elektronik tebligat zorunlu hale getirilmiştir.

8. Tebligat Kanunu'nun 7/a maddesinin ikinci fıkrası ile birinci fıkra kapsamı dışında kalan gerçek kişilere, talepleri halinde elektronik tebligat adresinin verilebileceği, elektronik tebligat adresi verilen bu kişilere de tebligatın, elektronik yolla yapılmasının zorunlu olduğu düzenlemesine yer verilmiştir. Bu kapsamda, elektronik tebligat adresi verilmiş ise gerçek kişilere de idari para cezalarının tebligat işlemleri Belgenet EBYS üzerinden evrak türü "Tebligat" seçildikten sonra gereği seçim tipi gerçek kişi seçilerek kişinin kimlik numarası girildikten sonra kayıtlı ise "UETS" adresi seçilerek elektronik tebligat yöntemiyle, değilse <https://kisi.tarimorman.gov.tr/> adresinden önce kayıt edilmesi sonrasında ise Belgenet EBYS'den aynı şekilde seçilmesi suretiyle 7201 Sayılı Tebligat Kanununa göre tebliğ mazbatalı kapalı zarf içinde gönderilecektir. İdari para cezalarının tüzel kişiliklere yapılacak tebligat işlemleri ise Belgenet EBYS üzerinden evrak türü "Tebligat" seçildikten sonra gereği seçim tipi tüzel kişi seçilerek firmanın adı veya vergi numarası yazılmak suretiyle çıkan sonuçtan firma seçilerek, firma kayıtlı değilse yine <https://kisi.tarimorman.gov.tr/> adresinden önce kayıt edilmesi sonrasında ise Belgenet EBYS'den aynı şekilde 7201 Sayılı Tebligat Kanunu gereği "Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi" (UETS) ile yapılır.
9. Tebligatlar elden yapılmaz, UETS vasıtasıyla ya da Posta ve Telgraf Teşkilatı vasıtasıyla yapılır.

İ- Hayvan refahı

1. Hayvan sağlığı ile birlikte ele alınan hayvan refahı konusuna özel önem verilmelidir.
2. Hayvanlarda acı ve ıstırap, yara, stres ve korkuya neden olacak hiçbir müdahaleye izin verilmez.
3. Gerek çiftlik hayvanlarının bakımı, beslenmesi, nakliyesi ve kesimi esnasında gerekse deneysel ve diğer bilimsel amaçlar için hayvan kullanımında eziyetten uzak ve minimum düzeyde heyecan, acı ve ızdırap duymalarını sağlayacak düzenlemelerin yapılması için eğitim ve yayım çalışmaları sürdürülmelidir.
4. Salgın ve zoonoz hastalıkların kontrolü ve eradikasyonu nedeniyle yapılacak zorunlu itlaf işlemlerinde kamuoyu duyarlılığı dikkate alınarak önlem alınır.
5. İtlaf edilmesi gereken hayvanların imhasında sağlık ve sanitasyon tedbirleri aksatılmayacak ve çevrenin korunmasına özen gösterilmelidir.
6. Damızlık broiler ve yumurtacı işletmeler yetiştirme ya da üretim kümeslerinin kapasitesi 39 kg/m² üzerinden değerlendirilerek belirlenir.
7. Ticari yumurtacı kanatlı işletmelerine yarka yetiştiren işletmelerin kümes kapasitesi 33 kg/m² üzerinden değerlendirilerek belirlenir. Ancak işletme sahibi veya bakıcısı 33 kg/m² canlı ağırlıktan daha yüksek bir sürü kapasitesi kullanmak istediğine dair talepte bulunur ve aşağıdaki şartları sağlar ise;
 - i. Dış mekân sıcaklığı gölgede 30 °C dereceyi aştığı zamanlarda iç mekân sıcaklığı dış mekân sıcaklığını 3 °C dereceden daha fazla aşmaması, dış mekân sıcaklığı 10 °C derecenin altında düştüğünde 48 saat içerisinde ölçülen kümes içi ortalama bağıl nem oranı %70'i aşmaması,
 - ii. b) Tavukların işgal ettiği alanın boyutları da dâhil olmak üzere kümes planını, yerleştirildikleri yerlerde dâhil olmak üzere havalandırma ve varsa soğutma ve ısıtma sistemleri, yem ve su sistemleri ve bunların yerleri, hayvanların sağlık ve refahı için gerekli olan otomatik veya mekanik ekipmanların herhangi birinde bir arıza olması durumunda devreye girecek alarm sistemleri veya yedek sistemleri açıklayan dokümanları, vermesi ve denetimlerde göstermek üzere hazır

bulundurması ve gerektiğinde güncellemeleri zamanında yapması durumunda sürü yoğunluğu için 39 kg/m² ye izin verilir.

8. "Etçi Tavukların Korunması ile İlgili Asgari Standartlara İlişkin Yönetmelik" gereği hayvan refahına yönelik kontrol ve denetimler yapılmalıdır. Bu kontrollerde "Çiftlik Kontrol Listesi" (EK-38) ile "Kesimhane Kontrol Listesi" (EK-39) düzenlenir; her iki kontrol listesi birleştirilerek kontrol ve denetim tutanağı hazırlanır. Bu denetim tutanağı, denetimi gerçekleştiren il/ilçe müdürlüğünde muhafaza edilir.
9. "Etçi Tavukların Korunması ile İlgili Asgari Standartlara İlişkin Yönetmelik" kapsamında yıl içerisinde işletmelerin en az %10'unda (Basit Tesadüfi Örneklem Yöntemi ile belirlenecektir) kontrol ve denetim yapılır ve hazırlanan yıllık rapor bir sonraki yılın haziran ayı sonuna kadar Genel Müdürlüğe gönderilir.

ALTINCI BÖLÜM

EĞİTİM, YAYIM VE BİLGİLENDİRME

1. Bu Genelge'nin yayımlanmasından itibaren 15 gün içerisinde il müdürlüklerince; resmî veteriner hekimlere, serbest veteriner hekimlere, belediye ve özel kesimhane veteriner hekimlerine Genelge ile ilgili eğitim çalışması yapılır. Yapılan eğitime ait tutanak ve katılımcı listeleri muhafaza edilerek bir örneği resmî yazıyla Genel Müdürlüğe gönderilir.
2. Hayvan sağlığı hizmetlerinin daha etkin ve verimli yürütülmesini sağlamak için Mevzuat ve uygulamalar konusunda il müdürlükleri tarafından, hayvan satış yeri yetkililerine, hayvan yetiştiricileri, kasap, celep ve hayvan taşımacılığı ile uğraşan kişilere yönelik eğitim çalışması yapılır.
3. Jandarma ve emniyet teşkilatları ile ilgili diğer kuruluşlara belgesiz ve kaçak hayvan hareketleri konusunda yılda en az bir kez eğitim verilerek, eğitim yapıldığına dair tutanakların bir örneği resmî yazıyla Genel Müdürlüğe gönderilir. Söz konusu kurum ve kuruluşlarla iş birliği ve gerekli koordinasyon sağlanır.
4. Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü Hayvan Sağlığı ve Karantina Daire Başkanlığı ile veteriner kontrol enstitü müdürlüklerince verilecek eğitimler Personel Eğitim Sisteminde her yıl yayınlanır.
5. Genel Müdürlükçe hazırlanarak il/ilçe müdürlüklerimize yayın amaçlı gönderilen TV ve radyo spotlarının, afiş, broşür ve lifletlerin hedef kitleye ulaşmasında azami gayret sarf edilir. Eğitim ve yayım çalışmalarında görsel ve yazılı basından azami ölçüde yararlanılır. Ayrıca bilgilendirme için TÜRKVET SMS ekranları da aktif olarak kullanılır.
6. Zirai mücadele ilaçlarının bal arılarına etkilerinin en aza indirilmesi amacıyla hayvan sağlığı, yetiştiriciliği ve su ürünleri/hayvan sağlığı ve yetiştiriciliği şube müdürlükleri, bitkisel üretim ve bitki sağlığı şube müdürlüklerinden alacakları bitki hastalık ve zararlıları ile mücadele dönemlerine ait bilgileri illerinde konaklayan arıcılara duyurur.
7. Kanatlı işletmelerinde yapılacak kontrollerle ilgili olarak kümes işletmecilerine ve kümesten sorumlu veteriner hekimlere yönelik eğitim çalışmaları yapılır.
8. Hayvanların tanımlanması ve nakilleri hakkında Mevzuat hükümlerinin uygulanmasına yönelik olarak konu paydaşlarına eğitim verilir, görsel ve yazılı basın yoluyla gerekli duyurular yapılır ve konu ile ilgili olarak afiş, broşür, liflet ve yetiştirici mektupları hazırlanıp yetiştiricilere ulaştırılır. Özellikle doğum, ölüm, kesim ile işletmeye giren ve çıkan hayvanlara ilişkin bilgilerin zamanında bildirim konusunda yetiştiricilere eğitim verilir. Söz konusu bildirimleri yapmadıkları takdirde cezai müeyyide uygulanacağı yazılı olarak veya SMS aracılığıyla bildirilerek, konu ile ilgili afiş ve broşür bastırılır.
9. TÜRKVET, VETSİS, PETVET, VELBİS, Şap-NTS ve KBS kullanılmasına yönelik; veteriner hekim odalarına, serbest veteriner hekimlere, birliklere, şifre tahsis edilen işletmelere, kesimhane ve hayvan satış yeri yetkililerine eğitim verilir.
10. Enstitü müdürlükleri tarafından eğitim ihtiyacı duyulan konularda enstitü personelinin diğer enstitü müdürlüklerine geçici görevlendirmesi yapılabilir.

11. Serbest veteriner hekimlere yönelik yapılan eđitimlere ait tutanak Genel M¼d¼rl¼ęe g¼nderilmeyerek il m¼d¼rl¼ę¼nde muhafaza edilir.

**İHBARİ MECBURİ HASTALIKLARDA KARANTİNA SÜRELERİ
VE TEŞHİS ŞEKİLLERİ**

Ek-3

HASTALIĞIN ADI	KORDON SÜRESİ (Son İyileşme veya Ölümden Sonra)	TEŞHİS ŞEKLİ
Sığır Vebası	28 gün	Klinik Teşhis + Laboratuvar teyidi
Şap	30 gün	Klinik Teşhis + Tip Tayini
Koyun-Keçi Çiçek	28 gün	Klinik Teşhis/ Laboratuvar Teşhisi
Koyun-Keçi Vebası	28 gün	Laboratuvar Teşhisi
Şarbon	15 gün	Laboratuvar Teşhisi
Tüberküloz	Enfekte işletmelerde 60 gün aralıklarla alerjik test yapılır. Son iki testte bütün sürüde menfi cevap alınmışsa kordon kalkar.	Mezbaha Kesimde Klinik Teşhis + İşletmede Alerjik Test
Ruam	1. testen 20 gün sonra 2.test menfi ise kordon kalkar	Canlı Hayvana Alerjik Test/Serolojik Test
Sığır Brusellozu	“Brusellanın Konjuktival Aşı İle Kontrol ve Eradikasyonu Genelgesi” kapsamında işlem yapılacaktır.	Laboratuvar Teşhisi
Koyun Brusellozu	“Brusellanın Konjuktival Aşı İle Kontrol ve Eradikasyonu Genelgesi” kapsamında işlem yapılacaktır.	Laboratuvar Teşhisi
Kuduz	Et yiyen, tek tırnaklı ve sığırlarda 6 ay, koyun-keçi, domuz ve kanatlıda ise 3 ay	Laboratuvar Teşhisi
Mavidil	40 gün	Laboratuvar Teşhisi
Sığırların Nodüler Ekzantemi	28 gün	Laboratuvar Teşhisi
Newcastle	Hastalık tespitinde itlaf ve dezenfeksiyondan 21 gün sonra / aşuya bağlı pozitiflikte 30 gün gözetim ve kontrol	Laboratuvar Teşhisi
Pullorum	21 gün ara ile yapılan son iki testte sürü menfi ise karantina kalkar.	Laboratuvar Teşhisi
Tavuk Tifosu	21 gün ara ile yapılan son iki testte sürü menfi ise karantina kalkar.	Laboratuvar Teşhisi

HASTALIK BİLDİRİMLERİ VE VETERİNER BİLGİ SİSTEMİNE KAYITLARINDA EPİDEMİYOLOJİK TANIMLAMALAR

Hastalık, Etkenin Tipi: Hastalığın adı, varsa etken tipi (Şap-A, Mavidil Tip-4 v.s.) yazılacaktır. **Bildirim No: Veteriner Bilgi Sistemi** üzerinde yapılan şüphe kaydının bildirim numarası yazılacaktır.

Mihrak Tipi: "Birincil" ya da "İkincil" yazılacaktır. Bir ülkede ilk defa tespit edilen hastalıklar birincil mihraktır. Aynı zamanda bir ülke, bölge, il, ilçe ya da köyde ortaya çıkan ancak, nereden kaynaklandığı bulunamayan yani başka bir mihrakla epidemiyolojik bağlantısı kurulamayan mihraklar da birincil mihraktır. Hastalıkla enfekte bölgede birincil mihraktan sonra ortaya çıkıp birincil ya da diğer ikincil mihraklarla epidemiyolojik bağlantısı bulunan, yani nereden kaynaklandığı bilinen mihraklar ikincil mihraktır. Fakat, komşu bir ülkeden kaynaklanmış olduğu tespit edilse dahi, bir ülkede ilk defa görülen mihraklar birincil mihraktır.

Çıkış Tarihi: Hayvan sahibinin veya bakıcısının verdiği bilgiler doğrultusunda hastalığın belirtilerinin ilk olarak görüldüğü tarihtir.

Haber Alma Tarihi: Hastalığın ilk kez yazılı ya da sözlü olarak haber verildiği veya duyulduğu tarihtir.

Varış Kordon Tarihi: Resmi Veteriner Hekimin aldığı ihbar sonucunda hastalık mahalline gittiği tarihtir. Resmi Veteriner Hekim, hastalık mahalline giderek yaptığı muayene sonucunda klinik bulgularla bir ihbarı mecburi hastalığa teşhis koyar ise bu tarih aynı zamanda kordon tarihidir. Hastalıktan şüphe ederek kesin teşhis için laboratuvar teyidi amacıyla marazi madde alır ise, bu tarih aynı zamanda geçici kordon tarihi ve şüphe tarihidir. Klinik bulgular ile teşhis koyulan durumlarda bu tarih aynı zamanda onay tarihidir.

Kordonun Kaldırıldığı Tarih: Son iyileşme, son ölüm veya son itlaftan sonra, kordonun kaldırılması için gereken ve kontrol önlemlerinin sürdürüldüğü yasal sürecin bitimini takip eden gündür. Bu tarih aynı zamanda hastalık sönüş tarihidir. Sadece sönüş bildiriminde yazılır.

Onay Tarihi: Hastalık teşhisinin kesinleştiği tarihtir. Klinik olarak teşhis edilen hastalıklarda varış ve kordon tarihi aynı zamanda onay tarihidir. Yasal olarak Laboratuvar tetkiki gereken hastalıklarda ya da kesin teşhis için laboratuvara örnek gönderilen hastalıklarda laboratuvar raporunun tarihi aynı zamanda onay tarihidir.

Teşhis Tarihi: Hastalığın teşhis edildiği tarihtir. Klinik olarak teşhis edilen hastalıklarda varış ve kordon tarihi aynı zamanda teşhis tarihidir. Laboratuvar tetkiki gereken hastalıklarda laboratuvar raporunun tarihi teşhis tarihidir.

Teşhis/Numune Alınan Yer: Hastalığın teşhis edildiği, ya da teşhis amacıyla numune alındığı yerdir. İşletme, mera (adı yazılması gerekir), sevk esnasında araç üzerinde (plaka yazılması gerekir) v.s.

Teşhis Metodu: Klinik olarak teşhis edildi ise "klinik bulgu" yazılır. Sahada yapılan testler için "tüberkülin", "mallein" v.s. yazılır. Laboratuvarda teşhis edilmiş ise laboratuvar raporunda zikredilen metod yazılır. Klinik teşhis ve laboratuvar teşhisi birlikte yapılmış ise, sadece laboratuvardaki metod yazılır.

Lab. Adı: Numunenin gönderildiği laboratuvarın adı yazılır.

Tahmini Son İtlaf Tarihi: Mücadelede itlaf yapılıyor ise, yapılan veya yapılacak itlafların tamamlanacağı tahmini tarih yazılır.

Tahmini Son İmha Tarihi: İtlaf yapılıyor ise ya da hastalıktan dolayı ölen hayvanlar mevcutsa, bunların tamamının imhasının biteceği zaman tahmini olarak yazılır.

Etkilenen İnsan Sayısı ve Yaşı: Hastalık insanlara bulaşmış ise, kaç kişiye bulaştığı ve yaşları yazılır.

Haber Alma Şekli: Hastalık ihbarının hangi yolla alındığı yazılır.

Hayvan Sahibi: Hastalığın görüldüğü hayvanların sahibinin adı yazılır. Hastalık köyde birden fazla kişide görülmüşse, en önce ortaya çıkan işletmenin sahibi, aynı anda ortaya çıkmışsa

numune alınan işletme sahibi, birden fazla işletmeden numune alınmış ise ihbarı yapan işletme sahibinin adı yazılır. Veya hepsi birden yazılır.

İşletme No: Hayvan sahibine ait işletme numarası ya da numaraları yazılır.

Enlem Boylam: Hastalık yerinde GPS cihazından okunan Kuzey (N)(Enlem) ve Doğu (E)(Boylam) değerleri yazılır.

Kısıtlanan Diğer Bölge/İşl.: Hastalıktan dolayı koyulan kısıt diğer köy ya da işletmeleri de etkiliyorsa adları ya da numaraları yazılır.

En Yakın İşl/Köye Uzaklığı: İşletme bazında çıkış yapılan hastalıklarda en yakın işletme, köy bazlı çıkış yapılan hastalıklarda en yakın köyün uzaklığı metre cinsinden yazılır.

Filyasyon: Hastalığın hangi yolla bulaştığını ifade eder. Mutlaka tespit edilmesi gerekir, Şüphe ve Onay durumunda "Araştırılıyor" yazılabilir, sönüş işlemine kadar filyasyon mutlaka tespit edilir.

Kaynak Yer/Ülke: Hastalığın komşu bir ülkeden ya da başka bir idari birimden veya işletmeden bulaştığı tespit edilmiş ise neresi olduğu yazılır.

Kaynak Mihrak No: Ülke içinde bir yerden bulaştığı tespit edilmiş ise, oradaki mihrak kaydının bildirim numarası yazılır.

Kaynaktan Sevk Tarihi: Kaynak mihraktan gelen hayvanların sevk edildikleri tarih yazılır.

Kaynaktan Geliş Tarihi: Kaynaktan mihraktan sevk edilen hayvanların asıl mihrağa vardıkları tarih yazılır.

Tutulan: Çıkışta; klinik ve laboratuvar muayeneler veya test uygulaması sonucunda müspet çıkan hayvanları, arılar için kovan sayısı, balıklar için asıl ya da x1.000 şeklinde olan sayı ya da gerektiğinde ağırlık. Sönüşte; hastalık sönüşüne kadar hastalığa tutulan toplam hayvan sayısı.

Ölen: Çıkışta; varış ve kordon tarihinde hastalıktan dolayı ölen hayvanların sayısı, arılar için kovan sayısı, balıklar için asıl ya da x1.000 şeklinde olan sayı ya da gerektiğinde ağırlık. Sönüşte; hastalık sönüşüne kadar hastalıktan dolayı ölen toplam hayvan sayısı. İtlaf edilen ya da kesilen hayvanlar ölen hayvanlara dahil edilmez, hayvanın hastalıktan dolayı kendiliğinden ölmesi gerekir.

Kesilen: Çıkışta; varış ve kordon tarihine kadar hastalıktan dolayı kesilmiş halde olan ve o tarihte kesilen hayvanların toplam sayısı, balıklar için acil tüketime sunulan sayı ya da x1.000 şeklinde olan sayı ya da gerektiğinde ağırlık. Sönüşte; hastalık sönüşüne kadar hastalıktan dolayı kesilen toplam hayvan sayısı, balıklar için acil tüketime sunulan sayı ya da x1.000 şeklinde olan sayı ya da gerektiğinde ağırlık.

İtlaf: Çıkışta; varış ve kordon tarihine kadar hastalıktan dolayı itlaf edilmiş olan ve o tarihte itlaf edilen hayvanların toplam sayısı, balıklar için itlaf edilen sayı ya da x1.000 şeklinde olan sayı ya da gerektiğinde ağırlık. Sönüşte; hastalık sönüşüne kadar hastalıktan dolayı itlaf edilen toplam hayvan sayısı, balıklar için itlaf edilen sayı ya da x1.000 şeklinde olan sayı ya da gerektiğinde ağırlık.

Test: Çıkışta; hastalık teşhisi veya doğrulaması için alınan numune, tüberkülin veya mallein uygulanan hayvan sayısı. Sönüşte; hastalık sönüşü yapılana kadar mihraktan alınan numune, tüberkülin veya mallein uygulanan hayvan sayısı.

Şüpheli: Varış ve kordon tarihinde, hastalık mihrakında bulunan duyarlı türdeki hayvan sayısı yazılır. Sönüşte şüpheli hayvan olmaz, bu alana sıfır yazılır.

Aşılana: Hastalık çıkışına bağlı yapılan mihrak aşılama yazılır.

İşletmedeki Hayvan Sayısı (İHS): Hastalığın ilk tespit edildiği işletmedeki duyarlı türden hayvanların sayısı yazılır.

Köy/Mahalledeki Hayvan Sayısı (K/MHS): Hastalığın ilk tespit edildiği köy/mahalledeki hayvan sayısı yazılır.

Koruma Bölgesindeki Hasvan Sayısı (KBHS): Hastalığa bağlı belirlenen koruma bölgesindeki hayvan sayısı yazılır.

Gözetim Bölgesindeki Hasvan Sayısı (GBHS): Hastalığa bağlı belirlenen gözetim bölgesindeki (koruma bölgesi hariç) hayvan sayısı yazılır.

TEMEL EPİDEMİYOLOJİK KAVRAMLAR

Biyogüvenlik: Sürülerde hastalık oluşumunu en aza indiren bir bakım yönetim sistemidir.

Enfeksiyon: Bir enfeksiyöz ajanın hayvanların vücuduna girerek gelişmesi ve çoğalmasdır. Hastalıklarla mücadelede klinik veya subklinik görülmesi dikkate alınmalıdır.

Epidemiyolojik birim: Patojenik bir ajana aynı olasılıkta maruz kalma riskini taşıyan, tanımlanmış epidemiyolojik bir ilişkiye sahip bir grup hayvan anlamına gelir. Genellikle bu birim sürüdür. Bununla birlikte, bir epidemiyolojik birim, bir köy/mahalle sakinlerine ait hayvanlar veya ortak bir hayvan taşıma tesisi paylaşan hayvanlar gibi gruplara da işaret edebilir. Epidemiyolojik ilişki, hastalığa veya patojik ajanın suşuna kadar değişiklik gösterebilir. (Aynı ahır paylaşılan hayvanlar veya aynı merayı kullanan hayvanlar gibi)

Eradikasyon: Bir patojenik ajanın bir ülke veya bölgede tamamen ortadan kaldırılması anlamına gelir, hastalıklarla mücadelede en son aşamadır.

Etiyoloji: Hastalık nedeni, popülasyon içerisinde hastalığın ortaya çıkmasını veya yüksek sıklıkta görülmesini belirlemede rol oynayan olay, durum, koşul, özellik veya bunların bütünüdür patolojik bir değişime neden oluşturan etkidir.

Gözetim bölgesi: Koruma bölgesini de kapsayacak şekilde hastalık çıkan işletme merkezli, yarıçapı en az 10 km olan bölge.

Horizontal bulaşma: Popülasyondaki bireyler arasında bulaşma türüdür. Direk olarak (örneğin temas) ya da indirekt olarak (örneğin hava yoluyla) olabilir.

İnkubasyon süresi (periyodu)-Kuluçka Süresi: Hastalık yapan virüs, bakteri ya da diğer etkenlerin bulaşması ile klinik belirtilerin görülmesi arasında geçen süredir.

İnsidans: Epidemiyolojide, belirli bir zamanda yeni hastalık vakalarının sayısıdır.

Koruma bölgesi: Hastalık çıkan işletmeyi merkez alarak oluşturulan en az 3 km yarıçapındaki bölge.

Morbiditye: Bir sürü içinde hastalığa yakalananların sağlamlara oranının yüzde veya binde ifadesidir.

Mortalite: Bir popülasyon içinde ölenlerin tüm popülasyona oranının yüzde veya binde ifadesidir.

Mihrak: Bir epidemiyolojik ünite de bir ya da birden çok vakanın görülmesi. Epidemiyolojik birim tanımına göre bazı hastalıklarda tek bir işletme bir mihrak kabul edilirken (örn. Brusella), bazı hastalıklarda (örn şap) tek bir köy bir mihrak kabul edilir. Yetkili otorite tarafından hastalık varlığı doğrulandığında, hastalığın seyri, yerleşim yerinin topografik yapısı, hayvanların kapalı alanlarda tutulup tutulmadığı, enfeksiyöz ajanın özellikleri gibi kriterlerin dikkate alınarak belirlenen işletme, yerleşim yeri ve ya bölgeyi ifade eder.

Patojenite: Hastalık oluşturma özelliği, patolojik değişiklikler veya hastalık oluşturma yeteneği.

Prevalans: Bir hastalığın belli bir popülasyon içinde belli bir zamanda eski ve yeni olguların birlikte görülme oranı veya yaygınlığıdır.

Vaka: Tek bir hayvanın patojenik ajan tarafından, klinik belirti gösterip ya da göstermeden enfekte olmasıdır, vaka sayısı ise enfekte hayvan sayısını ifade eder.

Vertikal bulaşma: Enfeksiyöz etkenlerin bir nesilden diğerine bulaşmasına denir(yavrudan anneye bulaşma).

Virülens: Enfeksiyöz ajanların hastalık oluşturma yeteneğinin derecesi. Ortalama letal doz (LD₅₀) veya ortalama enfeksiyon dozu (ID₅₀) ile deneysel olarak ölçülebilir. Virulans, mikroorganizma kaç kişiyi enfekte eder, vücutta ne kadar çabuk yayılır, kaç kişi bu etkene bağlı olarak ölür gibi ölçütlerle tespit edilir.

Surveylans: Hayvan sağlığına ilişkin sistematik veri toplanması, derlenmesi ve analiz edilmesidir. Eğer pasif survey varsa, burada hastalığın rapor edilmesi gerekir, aktif survey'de ise yerinde ziyaretle hastalık araştırılır(örneğin kan örneği toplama).

Popülasyon: Tanımlanmış ortak özellikleri paylaşan bir grubu ifade eder, epidemiyolojinin en temel kavramlarından biridir.

ENSTİTÜLERİN SORUMLU OLDUĞU İLLER

ENSTİTÜ ADI	İLLER
Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Etilik-ANKARA	Ankara, Kırıkkale, Çankırı, Karabük, Bartın, Kastamonu, Eskişehir, Bolu, Zonguldak.
Pendik Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğü İSTANBUL	İstanbul, Tekirdağ, Kırklareli, Edirne, Çanakkale, Balıkesir, Bursa, Yalova, Bilecik, Kocaeli, Sakarya, Düzce.
Bornova Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğü İZMİR	İzmir, Manisa, Aydın, Muğla, Denizli, Uşak, Kütahya.
Konya Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğü	Konya, Niğde, Aksaray, Karaman, Antalya, Burdur, Isparta, Afyon, Kırşehir, Nevşehir.
Adana Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğü	Adana, Mersin, Hatay, Gaziantep, Kilis, Osmaniye, Kahramanmaraş, Adıyaman, Şanlıurfa, Kayseri.
Samsun Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğü	Samsun, Sinop, Amasya, Tokat, Sivas, Ordu, Giresun, Yozgat, Çorum.
Erzurum Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğü	Erzurum, Erzincan, Gümüşhane, Bayburt, Artvin, Ardahan, Kars, Ağrı, Iğdır, Trabzon, Rize.
Elazığ Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğü	Elazığ, Malatya, Tunceli, Bingöl, Muş, Diyarbakır, Mardin, Batman, Bitlis, Siirt, Şırnak, Van, Hakkari.
Şap Enstitüsü	Tüm İller

MARAZİ MADDE GÖNDERME PROTOKOLÜ

KURUM ADI :/.../20...

A-GÖNDERENİN :

Adı-Soyadı :
 Adresi :
 Tel-Fax :
 e-mail :

B-HAYVAN SAHİBİNİN :

Adı-Soyadı :
 Adresi :
 Tel. No :

C-HAYVANA AİT BİLGİLER :

1- Kulak No :
 2- Türü :
 3- Irkı-Cinsiyeti :
 4- Yaşı :
 5- Verilen Besin Maddeleri : Slaj (.....), Konsantre Yem (.....), Kaba Yem (.....)
 6- Bakım ve Beslenme : Ahırda (.....), Merada (.....)

D-NUMUNEYE AİT BİLGİLER :

1- Gönderilen Numunenin Türü :
 2- Numune Adedi :
 3- Numunenin Alındığı Tarih :
 4- Atık ise kaç günlük olduğu :
 4- Uygulanan Aşılar :
 5- Uygulanan Aşı Seri No'ları :
 6- Aşı Uygulama Tarihleri :
 7 - Numunenin gönderilme şekli : Formolde (), Dondurulmuş (), Soğuk şartlarda ()
 Taşıyıcı besiyeri içinde (), Normal şartlarda (), Diğer ()

E-HASTALIK DURUMU :

1- Sürüdeki hayvan sayısı (.....), Hastalanan (.....), Ölen (.....), İyileşen (.....), Sirayete maruz (.....)
 2- Hayvanın daha önce geçirdiği hastalık veya hastalıklar :

 3- Daha önce yapılan tedavi ve tarihi :

 4- Hastalık Hakkında Bilgi :
 (Klinik Belirtiler, lezyonlar, süresi, etkilenen hayvan sayısı ve otopsi bulguları)

 5- Şüphelenilen Hastalık : (.....)

F- İSTENİLEN LABORATUVAR MUAYENELERİ:

1- Bakteriyolojik (), 2- Serolojik (), 3- Parazitolojik (), 4- Toksikolojik ()
 5- Patolojik (), 6- Virolojik ()

- Bu formu imzalayan müşteri laboratuvar test koşullarını ve laboratuvarın belirlediği analiz metotlarını kabul etmiş sayılır ve bu belge sözleşme yerine geçer.
 - Ücretli olarak yapılacak resmi veya özel analiz taleplerinde ücret ilgili kişi/kurum tarafından yatırılmadan test/analiz yapılmaz.
 - Müşteri bu protokolde yer alan bilgilerin doğruluğunu taahhüt eder.
 - Laboratuvar gizlilik ve tarafsızlık ilkelerine göre çalışmayı taahhüt eder.
 - Yasal zorunluluk hallerinde müşteri bilgileri yasal otoritelerle paylaşılabilir.

İMZA

2024 YILI AŞILAMA TAKVİMİ

Hastalığın Adı		Aşılama Başlama Tarihi	Aşılama Bitiş Tarihi
Şap Büyükbaş Anadolu	Baskın Aşılama	29 Ocak	14 Nisan
	İlkbahar	1 Mayıs	30 Haziran
	Sonbahar	16 Eylül	17 Kasım
Şap Büyükbaş Trakya	Baskın Aşılama	01 Mart	14 Nisan
	Sonbahar	16 Eylül	17 Kasım
Şap Küçükbaş Trakya	İlkbahar	1 Mayıs	30 Haziran
Şap Küçükbaş Anadolu	Mihraklarda koruma ve gözetim bölgelerinde bulunan hayvanların tamamı.		
Koyun Keçi Çiçek	Hayvanların riskli döneme en yüksek bağışıklıkla girmeleri sağlanacak şekilde bir önceki aşı tarihi de dikkate alınarak il müdürlükleri tarafından belirlenecektir.		
Şarbon	Şap ve LSD aşılama programına göre İl Müdürlüklerince belirlenecek ve 15 Haziran tarihine kadar tamamlanacaktır.		
Mavidil	19 Mayıs tarihine kadar tamamlanacaktır.		
Sığır Brusellozu	Yıl boyu uygulanacaktır.		
Koyun Keçi Brusellozu	Yıl boyu uygulanacaktır.		
Kuduz	29 Ocak	29 Nisan	
Koyun Keçi Vebası	İl müdürlükleri tarafından belirlenecektir.		
Sığırların Nodüler Ekzantemi (LSD)	Şap büyükbaş baskın aşılması ile birlikte başlanacak ve 31 Mart tarihine kadar tamamlanacaktır.		

Not: Yıl içerisinde yeni doğan hayvanlar yukarıdaki kampanya tarihlerine bakılmaksızın yıl boyu aşılanacaktır.

DAMIZLIK OLARAK KULLANILACAK AYGIR VE KISRACLAR İÇİN “DAMIZLIK BELGESİ” DÜZENLENMESİNDE UYULACAK HUSUSLAR

1. Klinik muayenelerinde herhangi bir bulaşıcı hastalığın bulunmaması,
2. Laboratuvar çalışmalarının Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlüklerinde yapılması,
3. Kan serumu örneklerinin her laboratuvar için 1 ml'den az olmamak üzere, hemoliz olmamış şekilde 4 ayrı tüpe alınarak ve hayvan sahiplerinin isimleri de belirtilerek gönderilmesi,
4. İlk defa damızlık olarak kullanılacak aygır ve kısıraklar için “Damızlık Belgesi” düzenlenirken aranacak sağlık şartları ile gerekli taramaları tamamlanıp damızlık belgesi düzenlenmiş aygır ve kısırakların Yönetmelik hükümlerine göre her yıl yapılan “Vize” işlemlerinin Genel Müdürlüğümüzün 12.09.2023 tarih ve E-71037622-375-11088730 sayılı “Damızlık Belgesi İşlemleri (Düzenleme ve Vize)” konulu yazıya göre yapılması,
5. Hastalık çıkması durumunda, Yüksek Komiserler Kurulu'nca düzenlenen “Damızlık Belgesi” nin iptal edilmesi için Yüksek Komiserler Kurulu'na bildirim yapılması,
6. Yapılacak laboratuvar tetkikleri neticesinde Equine Viral Arteritis, Ruam, Durin ve Salmonella Abortus Equi hastalıklarından ari olması,
7. **Test sonuçları, toksik veya retest olarak bildirilen atların sonraki testleri için ikinci bir ücret yatırılmaması,**
8. **Equine Viral Arteritis;**
 - a. Damızlıkta kullanılacak tüm aygırlardan kan serumu toplanarak teste tabi tutulması, **seropozitif çıkan aygırların damızlıkta kullanılmaması,**
 - b. Yurt dışından ithal edilen damızlık aygır ve kısıraklarda Equine Viral Arteritis yönünden aşı yapılması söz konusu ise **aşılama öncesi yapılacak test sonucunun negatif olduğunun ve aşı yapıldığının belgelenmesi,**
 - c. Aşı sertifikası olan aygır ve kısıraklardan 15 gün ara ile alınacak iki serum örneğinin teşhis için ilgili enstitüye gönderilmesi; testler sonucu EVA antikor titrelerinin stabil kalması ya da düşmesi durumunda damızlıkta kullanılabilmesi,
 - d. İhtiyaç duyulması halinde yukarıdaki uygulananlara ilaveten tespit edilen seropozitif durumun enfeksiyon ya da aşıdan kaynaklandığını belirlemek için ileri laboratuvar teknikleri uygulanması ve damızlıkta kullanılacak tüm kısıraklardan her yıl Kasım ayından itibaren bir yıl geçerli olan kan serumu alınarak testlerinin yapılması,
 - e. Bu kapsamda;
 - i. Kan serumu örneği **negatif olan kısırakların damızlıkta kullanılması,**
 - ii. Kan serumu örneği pozitif olan kısırakların ayrı bir yerde gözetimde tutulması, **bu hayvanlarda akut EVA hastalığını teşhis etmek amacıyla gönderilen ilk serum örneğinden 21 gün sonra tekrar ikinci kan serum örneğinin ilgili enstitüye gönderilmesi,**
 - iii. Kısırak serum örneklerinde, antikor titresinin stabil kalması ya da düşmesi durumunda damızlıkta kullanılması,
9. **Ruam;**
 - a. Kan serumu örneklerinin Complement Fiksasyon Testi (CFT) sonuçlarının negatif olması,
 - b. Laboratuvarda uygulanan testlerde şüpheli bulunan atlardan, il veya ilçe bazında oluşturulacak bir komisyon marifetiyle yeniden serum örneği alınması,
 - i. Laboratuvarda aynı örneğin ikinci CFT sonucunun menfi çıkması durumunda hayvanın ruamdan salim olduğu kanısına varılarak Damızlık Belgesinin düzenlenmesi,
 - ii. **CFT sonucunun pozitif olması durumunda hayvanın Ruamlı kabul edilerek itlaf edilmesi,**

- iii. Alınan ikinci kan serumu örneğinin de şüpheli bulunması durumunda oluşturulan komisyon gözetiminde ilgili hayvana mallein testi uygulanması, mallein test sonucunun negatif olması durumunda Damızlık Belgesinin düzenlenmesi, pozitif olması durumunda ise hayvanın ruamlı kabul edilerek itlaf edilmesi,
- iv. Mallein test uygulaması sonucu şüpheli çıkarsa, karantina uygulamasına devam edilerek ilk mallein tatbikinden 60 gün sonra hayvanın serolojik ve alerjik muayeneye tabi tutulması,
- v. 60 günün sonunda önce serolojik muayene için kan alınarak ilgili Enstitü Müdürlüğüne gönderilmesi, daha sonra mallein tatbik edilmesi. Bu uygulamaların neticesi alerjik veya serolojik testlerden birisi müspet veya şüpheli çıktığı takdirde hayvanın ruamlı kabul edilerek itlaf edilmesi,
- vi. Her iki muayene neticesinin de menfi olması halinde ise hayvanın ruamdan salim olduğu kanısına varılarak Damızlık Belgesinin düzenlenmesi,
- c. Pozitif veya şüpheli çıkan hayvanlarla temas eden diğer tek tırnaklı hayvanlardan, daha önce gönderilmiş olsa dahi, ivedilikle kan serumu örneklerinin alınarak ücretsiz test edilmek üzere laboratuvara gönderilmesi veya bu hayvanlara mallein testi uygulanması, (damızlık atlar haricinde)
- d. Ruam testleri sonuçlanıncaya kadar söz konusu hayvanların karantinada tutulması damızlık olarak kullanılmaması,

10. Durin;

- a. Kan serumu örneklerinin Complement Fiksasyon Testi (CFT) sonuçlarının negatif olması,
- b. Kan serumlarının CFT ile muayenesi sonucunda şüpheli çıkması durumunda, tekrar kan serumu, EDTA' lı kan ve aynı atlardan vaginal/preputial yıkantının, RPMI-1640 ve fetal calf serumu karışımı içerisine alınarak gönderilmesi,

11. Salmonella Abortus Equi;

Kan serumu örneklerinin Tüp Aglütinasyon Testi sonucunun negatif olması gerekir.

RUAMDA İNTRADERMAL TEST KARAR VERME ÖRNEKLERİ

Olasılıklar	Mallein Uygulanan Yerdeki Deri Kalınlığı	Mallein Uygulanan Yerdeki Deri Kalınlaşması	Mallein Uygulanan Yerde			Lokal Reaksiyon	KARAR	
			Normal Deri Kalınlığı	72. saat Sonraki Deri Kalınlığı mm.	Deri Kalınlaşması Farkı mm.			
Pozitif	+	Mallein \geq 5 mm ise pozitif reaksiyon	5.0	10.0	10.0-5.0=5.0		+	Ruam
Şüpheli	+	$3 \leq$ Mallein $<$ 5 mm ise şüpheli reaksiyon	5.0 5.0	9.9 8.0	9.2-5.0=4.9 8.0-5.0=3.0		\pm	Ruam
Menfi	-	Mallein $<$ 3 mm ise menfi reaksiyon	5.0 5.0	7.9 5.0	7.9-5.0=2.9 5.0-5.0=0.0		-	Ruam

*Müspet reaktörler itlaf edilir. Şüpheli reaktörler ise sahibinin göstereceği ve Veterinerce uygun bulunan bir yerde tecride alınarak 20 gün sonra yeniden teste tabi tutulur. Bu test sonucunda müspet ve şüpheli çıkanlar ruamlı kabul edilerek öldürülür menfi çıkanlar serbest bırakılır.

** Yarış ve atlı spor gibi sportif veya damızlık maksadıyla yetiştirilen pedigri tek tırnaklılarda hastalık müspet tespit edildiğinde Bakanlık görüşü alındıktan sonra itlaf gerçekleştirilir. Şüpheli sonuç verenler ise 60 gün sonra serolojik ve alerjik muayeneye tabi tutulmak üzere tecrid edilir. O günün sonunda önce serolojik muayene için kan alınarak aboratuvara gönderilir. Kan alma işlemi müteakip ikinci defa intradermik mallein uygulanır. Bu uygulamaların neticesi alerjik veya serolojik testlerden birisi müspet veya şüpheli çıktığı takdirde hayvan Ruamlı kabul edilerek öldürülür, her iki testi de menfi çıkanlar serbest bırakılır.

ARI İŞLETMELERİ FAALİYET RAPORU

İLİ :
 DÖNEMİ : I. Dönem (Ocak-Haziran) II. Dönem (Temmuz-Aralık)
 YIL :

A-KAYITLI ARI İŞLETMELERİNİN SAYISI

DAMIZLIK ANA ARI İŞLETMESİ	ANA ARI İŞLET.	SABİT ARI İŞLET.	GEZGİNCİ ARI İŞLET.	KOMBİNE ARI İŞLETMESİ	TOPLAM

B-PROGRAM VE GERÇEKLEŞME

	Programlanan işletme	Kontrol edilen işletme	İşletmelerde bulunan kovan sayısı	Kontrol edilen kovan sayısı
Basit Tesadüfi Örnekleme Yöntemine göre Arı İşletme Sayısı				

C-TESPİT EDİLEN PROBLEMLER VE YAPILAN İŞLEMLER
 (Maddeler halinde yazılacaktır.)

TEMEL PETEK ÜRETİM YERLERİ FAALİYET RAPORU

İLİ :
YIL :

A- TEMEL PETEK ÜRETİM YERLERİ

Temel Petek Üretimi Yapan İşletmeler (adı, adresi)	Numune Alınan Tarih	Numune Sonucu (pozitif, negatif)

**B-TESPİT EDİLEN PROBLEMLER VE YAPILAN İŞLEMLER
(Maddeler halinde yazılacaktır.)**

KANATLI İŞLETMELERİ FAALİYET RAPORU

İli :
 DÖNEMİ : I. Dönem (Ocak-Haziran) II. Dönem (Temmuz-Aralık)
 YILI :

A-KANATLI İŞLETMELERİNİN SAYISI

KULUÇKAHANE	DAMIZLIK			TİCARİ ETLİK			YUMURTACI			TOPLAM	
	İşletme Sayısı	Kümes Sayısı	Toplam Kümes Kapasitesi (adet)	İşletme Sayısı	Kümes Sayısı	Toplam Kümes Kapasitesi (adet)	İşletme Sayısı	Kümes Sayısı	Toplam Kümes Kapasitesi (adet)	İşletme Sayısı	Kümes Sayısı

B-PROGRAM VE GERÇEKLEŞME

	PROGRAM	GERÇEKLEŞME
Denetlenecek/Denetlenen İşletme Sayısı		

C-TESPİT EDİLEN PROBLEMLER VE YAPILAN İŞLEMLER (Maddeler halinde yazılacaktır.)

2024 YILI KUDUZ AŞISI DAĞITIM PLANI

İL	GÖNDERİLEN AŞI MİKTARI (DOZ)	İL	GÖNDERİLEN AŞI MİKTARI (DOZ)
01-ADANA	12.500	42-KONYA	14.700
02-ADIYAMAN	600	43-KÜTAHYA	5.200
03-AFYON	6.200	44-MALATYA	900
04-AĞRI	15.000	45-MANİSA	19.750
05-AMASYA	3.300	46-K.MARAŞ	0
06-ANKARA	51.500	47-MARDİN	500
07-ANTALYA	27.075	48-MUĞLA	7.900
08-ARTVİN	880	49-MUŞ	600
09-AYDIN	17.000	50-NEVŞEHİR	2.700
10-BALIKESİR	21.000	51-NİĞDE	5.000
11-BİLECİK	3.500	52-ORDU	6.500
12-BİNGÖL	860	53-RİZE	970
13-BİTLİS	550	54-SAKARYA	5.750
14-BOLU	3.100	55-SAMSUN	17.050
15-BURDUR	5.900	56-SİİRT	610
16-BURSA	23.000	57-SİNOP	2.350
17-ÇANAKKALE	14.350	58-SİVAS	2.100
18-ÇANKIRI	1.250	59-TEKİRDAĞ	18.300
19-ÇORUM	3.000	60-TOKAT	5.450
20-DENİZLİ	9.200	61-TRABZON	3.050
21-DİYARBAKIR	5.900	62-TUNCELİ	1.150
22-EDİRNE	7.000	63-ŞANLIURFA	8.000
23-ELAZIĞ	500	64-UŞAK	9.800
24-ERZİNCAN	1.450	65-VAN	6.450
25-ERZURUM	4.600	66-YOZGAT	2.000
26-ESKİŞEHİR	19.600	67-ZONGULDAK	1.000
27-GAZİANTEP	6.930	68-AKSARAY	2.650
28-GİRESUN	3.300	69-BAYBURT	80
29-GÜMÜŞHANE	330	70-KARAMAN	1.000
30-HAKKARİ	0	71-KIRIKKALE	2.650
31-HATAY	3.000	72-BATMAN	470
32-ISPARTA	8.000	73-ŞIRNAK	1.130
33-MERSİN	500	74-BARTIN	10.700
34-İSTANBUL	115.500	75-ARDAHAN	0
35-İZMİR	34.000	76-IĞDIR	250
36-KARS	9.000	77-YALOVA	1.850
37-KASTAMONU	1.450	78-KARABÜK	4.000
38-KAYSERİ	4.670	79-KİLİS	1.000
39-KIRKLARELİ	8.750	80-OSMANİYE	2.100
40-KIRŞEHİR	2.150	81-DÜZCE	3.600
41-KOCAELİ	9.400		

Kampanya dönemi için programlanan aşılarda uygulama zamanından önce Bölge Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüklerinden İl Müdürlüklerince teslim alınacaktır.

INTRADERMAL TÜBERKÜLİN TESTİ

Testin uygulanması

Aşağıda belirtilen testler, resmi intradermal tüberkülin testleridir.

- Tek intradermal test: Bovine tüberkülin tek doz halinde uygulanır.
- Intradermal karşılaştırmalı test: Aynı anda bir bovine tüberkülin enjeksiyonu bir de avian tüberkülin enjeksiyonu uygulanır.

Testin dozu

Enjekte edilecek tüberkülinin bir dozu; Bovine ve Avian tüberkülin için 2000 IU'den az olamaz ve her bir enjeksiyon dozu 0,2 ml'yi geçemez.

Tüberkülin testi uygulama yeri

Tüberkülinlerin boyun derisine enjeksiyonu ile gerçekleştirilir. Tek intradermal testin uygulama yeri, boynun orta üçte birlik bölgesinin orta kısmıdır. Hayvana intradermal karşılaştırmalı testin uygulanması durumunda enjeksiyon yerleri, boynun orta üçte birlik bölgesinde tespit edilir, üstte avian tüberkülin, altta bovine tüberkülin olmak üzere, aralarında 12,5 cm kadar mesafe olacak şekilde uygulanır. Boynun tek tarafında yeterli alanın bulunmadığı genç hayvanlarda boynun her iki tarafına ve orta üçte birlik bölgenin merkezine birer enjeksiyon şeklinde uygulanır.

Tüberkülin testinin tekniği

Enjeksiyon bölgelerinin kılları kırpılır ve temizlenir. Kırpılan her bölge elin baş ve işaret parmağı arasında bir deri kıvrımı tutularak kompas ile ölçülür ve kaydedilir. Tüberkülinin deri içi verilmesini sağlayan bir metotla uygun tüberkülin dozu enjekte edilir. Kenarları dışa eğimli kısa steril bir iğne tüberkülin ile dolu dereceli şırınga derinin alt tabakalarına çapraz bir şekilde sokulmak suretiyle kullanılabilir. Enjeksiyonun doğru yapıldığı, her bir enjeksiyon yerinde elle yoklandığında küçük bezelye benzeri bir şişkinliğin hissedilmesi ile teyit edilir. Enjeksiyondan yetmiş iki saat (\pm dört saat) sonra her bir enjeksiyon bölgesinin kalınlığı ölçülür ve kaydedilir.

Reaksiyonların değerlendirilmesi

Reaksiyonların değerlendirilmesi Tüberkülin ya da tüberkülinlerin enjeksiyonundan yetmiş iki saat sonra enjeksiyon bölgelerindeki deri kıvrımı kalınlığının artması ve klinik gözlemlere dayanarak, aşağıdaki gibi yapılır;

- Negatif reaksiyon: Çok sınırlı bir şişkinlik gözlenirse, deri kıvrımı kalınlaşması 2 mm'den fazla değilse ve bölgede diffüz ya da yaygın ödem, eksüdasyon, nekroz, ağrı ya da lenf kanalları ya da lenf yumrularının yangısı olmamışsa negatif reaksiyondur.
- Şüpheli reaksiyon: (a) bendinde belirtilen klinik belirtiler yoksa ve deri kalınlaşması 2 mm'den çok 4 mm'den az ise şüpheli reaksiyondur.
- Pozitif reaksiyon: (a) bendinde belirtilen klinik belirtiler gözleniyorsa veya enjeksiyon bölgesinde deri kıvrımının kalınlığında 4 mm veya daha fazla kalınlaşma varsa pozitif reaksiyon olarak değerlendirilir.

Tek intradermal test ve değerlendirilmesi

Tek intradermal tüberkülin test aşağıdaki gibi değerlendirilir;

- Pozitif reaksiyon: Uygulama yerinde, enjeksiyondan yetmiş iki saat (\pm dört saat) sonra diffüz ya da yaygın ödem, eksüdasyon, nekroz, ağrı ya da lenf kanalları ya da lenf yumrularının yangısı tespit edilmişse veya deri kıvrımının kalınlığında 4 mm veya daha fazla kalınlaşma varsa pozitif reaksiyon olarak değerlendirilir.
- Şüpheli reaksiyon: Uygulama yerinde, enjeksiyondan yetmiş iki saat (\pm dört saat) sonra pozitif reaksiyonda açıklanan klinik belirtiler bulunmuyorsa ve deri kıvrımının kalınlaşması 2 mm'den çok 4 mm'den az ise şüpheli reaksiyondur.
- Negatif reaksiyon: Uygulama yerinde, enjeksiyondan yetmiş iki saat (\pm dört saat) sonra çok sınırlı bir şişkinlik gözlenirse, deri kıvrımı kalınlaşması 2 mm'den fazla değilse ve bölgede diffüz

ya da yaygın ödem, eksüdasyon, nekroz, ağrı ya da lenf kanalları ya da lenf yumrularının yangısı olmamışsa negatif reaksiyondur.

Tek intradermal testte şüpheli reaksiyon veren hayvanlar en az kırk iki gün sonra tekrar test edilir. İkinci testte negatif sonuç vermeyen hayvanlar, teste pozitif reaksiyon vermiş kabul edilir.

Tek intradermal testte pozitif bulunan hayvanlar, yanıtıcı pozitif reaksiyondan ya da etkileşim reaksiyonundan şüphe ediliyorsa, karşılaştırmalı intradermal teste tabi tutulabilir.

İntradermal karşılaştırmalı test ve değerlendirilmesi

Karşılaştırmalı intradermal tüberkülin test aşağıdaki gibi değerlendirilir;

a) Pozitif reaksiyon: Uygulama yerinde, enjeksiyondan yetmiş iki saat (\pm dört saat) sonra diffüz ya da yaygın ödem, eksüdasyon, nekroz, ağrı ya da lenf kanalları ya da lenf yumrularının yangısı gibi klinik belirtilerin tespit edilmesi veya bovine tüberkülinin uygulama yerindeki deri kıvrımı kalınlığının 4 mm ve üzerinde olması ve avian tüberkülinin uygulama yerindeki deri kıvrımının kalınlığından, 4 mm'den daha fazla kalınlaşma göstermesi pozitif reaksiyon olarak değerlendirilir.

b) Şüpheli reaksiyon: Uygulama yerinde, enjeksiyondan yetmiş iki saat (\pm dört saat) sonra pozitif reaksiyonda açıklanan klinik belirtiler bulunmuyorsa veya bovine tüberkülinin uygulama yerindeki deri kıvrımı kalınlığının 2 mm'den fazla olması ve avine tüberkülinin uygulama yerindeki deri kıvrımının kalınlığından 1–4 mm daha fazla kalınlaşma göstermesi şüpheli reaksiyon olarak değerlendirilir.

c) Negatif reaksiyon: Uygulama yerinde, enjeksiyondan yetmiş iki saat (\pm dört saat) sonra pozitif reaksiyonda açıklanan klinik belirtiler bulunmuyorsa veya bovine tüberkülinin uygulama yerindeki deri kıvrımı kalınlığı 2 mm'den fazla değilse veya pozitif ya da şüpheli tavuk reaksiyonuna eşit ya da daha az kalınlaşma oluşturan pozitif ya da şüpheli sığır reaksiyonu görüldüğünde negatif reaksiyon olarak değerlendirilir.

İntradermal karşılaştırmalı testte şüpheli reaksiyon veren hayvanlar en az kırk iki gün sonra tekrar test edilir. İkinci testte negatif reaksiyon vermeyen hayvanlar, teste pozitif reaksiyon vermiş kabul edilir.

TÜBERKÜLOZDA “İNTRADERMAL KARŞILAŞTIRMALI TEST” KARAR VERME ÖRNEKLERİ

EK-14

Olasılıklar	PPD Bovine Uygulanan Yerdeki Deri Kalınlığı	PPD Avian Uygulanan Yerdeki Deri Kalınlığı	Karşılaştırma B=Bovine Uygulanan Yerdeki Deri Kalınlaşması A=Avian Uygulanan Yerdeki Deri Kalınlaşması	Bovine Uygulanan Yerde			Avian Uygulanan Yerde			İki Deri Kalınlaşma Farkı mm.	KARAR	
				Normal Deri Kalınlığı mm.	72. saat Sonraki Deri Kalınlığı mm.	Deri Kalınlaşması mm.	Normal Deri Kalınlığı mm.	72. saat Sonraki Deri Kalınlığı mm.	Deri Kalınlaşması mm.			
Pozitif	+	+, ±, -	a) Bovine ≥ 4 mm ve İki deri kalınlaşma farkı 4 mm den fazla ise	6.0	11.0	5.0	6.0	6.0	0	5.0-0=5.0	+	Tb.
Şüpheli	+	+, ±, -	a) Bovine ≥ 4 mm ve İki deri kalınlaşma farkı 1-4 mm arasında ise (1mm \leq kalınlaşma \leq 4mm)	6.0	11.0	5.0	6.0	7.0	1.0	5.0-1.0=4.0	±	Tb.
			b) Bovine 2 mm < kalınlaşma < 4 mm ve İki deri kalınlaşma farkı 1-4 mm arasında ise (1mm \leq kalınlaşma \leq 4mm)	6.0	10.0	4.0	6.0	6.0	0	4.0-0=4.0	±	Tb.
* Menfi	±	+, ±, -	a) Bovine ve Avian ≥ 4 mm ve İki deri kalınlaşma farkının eşit ya da Avianın fazla olması	6.0	11.0	5.0	6.0	11.0	5.0	5.0-5.0=0	-	Tb.
			b) Bovine ve Avian 2mm < kalınlaşma < 4 mm ve İki deri kalınlaşma farkının eşit ya da Avianın fazla olması	6.0	9.0	3.0	6.0	9.0	3.0	3.0-3.0=0	-	Tb.
	±	+	c) Bovine 2mm < kalınlaşma < 4mm ve Avian > 4 mm ise	6.0	9.0	3.0	6.0	11.0	5.0	3.0-5.0=-2.0	-	Tb.
	-	+	ç) Bovine ≤ 2 mm ve Avian ≥ 4 mm ise	6.0	8.0	2.0	6.0	11.0	5.0	2.0-5.0= -3.0	-	Tb.
	-	-	d) Bovine ve Avian ≤ 2 mm ise	6.0	8.0	2.0	6.0	7.0	1.0	2.0-10=1.0	-	Tb.

*Uygulama yerinde, enjeksiyondan yetmişiki saat (± dört saat) sonra diffüz yada yaygın ödem, eksüdasyon, nekroz, ağrı yada lenf kanalları yada lenf yumrularının yangısı tespit edilmemelidir.

İHBARİ MECBURİ BALIK HASTALIKLARINDA DUYARLI TÜR KAPSAMINA GİRMEYEN TÜRLERDE HASTALIK GÖRÜLMESİ DURUMUNDA KULLANILACAK İZLEME FORMU

İşletme adı /sahibi :

İşletmenin adresi :

İşletme türü : Sadece damızlık** Damızlık ve yetiştirme** Sadece yetiştirme

** Damızlık yetiştiriciliği yapılan çiftliklerde sağım tarihleri belirtilmelidir, eğer sağım yapılmıyor ise doğal üreme tarihleri yazılmalıdır.

İşletme tipi : Deniz Tatlı su
 Havuz Kafes Tank

Yetiştirilen Balık Türleri :

Balıkların yaşları :

1 yaştan küçük 1-2 yaş arası 2 yaştan büyük Yaş grupları karışık

Toplam balık sayısı (Türler bazında) :

Mevcut balık türleri	Toplam balık sayısı

Kullanılan yemler: 1..... 2..... 3.....
4..... 5..... 6.....

Son bir yıl içinde mortalite görüldü mü? : Evet Hayır

Mortalite görüldü ise şekli :

Giderek artan mortalite Düşük mortalite Ani ölüm Sadece klinik bulgular, mortalite yok

Mortalite görüldü ise yüzdesi :

Mortalitenin görüldüğü yaşlar :

1 yaştan küçük 1-2 yaş arası 2 yaştan büyük Yaş grupları karışık

Mortalite olgularında gözlenen makroskobik bulgular :

1..... 4.....
2..... 5.....
3..... 6.....

Mortalite belirli bir mevsimde mi görülüyor? : Evet Hayır

Cevap evet ise hangi mevsimde görülüyor? :

İlkbahar Yaz Sonbahar Kış

Görüldüğü mevsimde çevresel parametreler

Su sıcaklığı :

Tuzluluk :

Suyun oksijen miktarı :

Suyun pH değeri :

Kirlilik :

Diğer detaylar :

Mortalite öncesi şiddetli yağmur, fırtına vs. görüldü mü?.

Son iki yılda konulan teşhisler :

Tarih Teşhis Tedavi ve Aşılama

.....

Dezenfeksiyon amaçlı uygulanan kimyasallar ve/veya yöntemler :

SON 3 YIL İÇİNDE İŞLETMEYE YAPILAN GİRİŞLER VE ÇIKIŞLAR

Materyal	Giriş tarihi	Nereden geldiği- İşletme adı ve adresi	Çıkış tarihi	Nereye gönderildiği- İşletme adı ve adresi	Miktarı
Yumurta					
Larva					
Balık					
Yem					
Ekipman					

Çevrede bulunan diğer su ürünleri işletmelerinin;

Adı :

Adresi :

Su Ürünlerinin Türleri:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Örneklenen materyal : Canlı

Ölü

İşletme Sorumlusu

Tarih

Adı-Soyadı İmza

...../...../20

İl/ İlçe Müdürlüğü :

Veteriner Hekim :

Adı-Soyadı :

İmza :

ÇİFT KABUKLU YUMUŞAKÇA HASTALIKLARI İZLEME PROGRAMI BİLGİ FORMU

- Formu Dolduran Görevlinin Adı-Soyadı :.....
- Formun Düzenlenme Tarihi:.....

1. ÜRETİM ALANINA VE ÜRETİCİ / İŞLETMECİYE İLGİLİ BİLGİLER:

Üretim Alanının Adı:
Üretim Alanının Kodu:
İstasyon No:
Alan Koordinatları:
Alanın Derinliği :
Genişliği :
Uzunluğu:
Stok miktarı (ton): Akivades :
İstiridye :
Kara Midye :
Üreticinin/İşletmecinin :
Adı Soyadı:
Adresi:
Telefon numarası:

2. ÖRNEKLE İLGİLİ BİLGİLER

Örneğin Alındığı Tarih:
Örneği Alan Kişinin Adı-Soyadı ve Görevi :.....
Tel :
Faks:
E-mail:
Örneklenen Yumuşakça Türü: İstiridye [] Akivades [] Kara Midye []
Örneklenen Yaş Grubu: < 1 yaş [] 1yaş - 2 yaş [] >2 yaş [] Karışık []
Örnek Adedi:
Örneğin Orijini: Doğal yatak [] Yetiştirme []

3. ÖRNEKLEMEYLE İLGİLİ BİLGİLER

Örneğin Alındığı Derinlik:.....			
Örneğin Alındığı Yerin Yapısı:	Kayalık	☐	Kumlu ☐
	Çakıllı	☐	Çamurlu ☐
	Kumlu+ Çamurlu	☐	Bilinmiyor ☐
Örneğin Alınma Şekli:	Doğrudan alma	☐	Dalma ☐
		☐	Dreçleme ☐
Örneğin Kaç Farklı Noktadan Alındığı:.....			

4. ÖRNEKLEME SIRASINDA ÇEVRESEL PARAMETRELER

Deniz Suyu Sıcaklığı:.....
Tuzluluk:.....
pH ve Oksijen düzeyi (ppm):.....
Kentsel/Tarımsal/Endüstriyel Kirlilik ve Diğer:.....
.....

5. ÖRNEKLEME YAPILAN ÜRETİM ALANINDAN SON BİR YILDA YAPILAN NAKİLLER

Nakil Tarihi	Nakil Yeri	Nakil Şekli

6. DİĞER BİLGİLER

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ÇİFT KABUKLU YUMUŞAKÇALARDA HASTALIK/ANORMAL ÖLÜMLER BİLGİ FORMU

- Formu Dolduran Görevlinin Adı-Soyadı :.....
- Formun Düzenlenme Tarihi:.....

1. ÜRETİM ALANINA VE ÜRETİCİ/İŞLETMECİYE İLGİLİ BİLGİLER:

Üretim Alanının Adı:.....	
Üretim Alanının Kodu:.....	
İstasyon No:.....	
Alan Koordinatları:.....	
Alanın Derinliği :.....	
Genişliği :.....	
Uzunluğu:.....	
Stok miktarı (ton): Akivades:.....	
İstiridye:.....	
Midye:.....	
Diğer (Adı):.....	
Üreticinin/İşletmecinin Adı-Soyadı:.....	
Adresi:.....	
Telefon-Faks numarası:.....	

2. NUMUNENE İLGİLİ BİLGİLER

Numunenin Alındığı Tarih:.....			
Alan Kişinin Adı-Soyadı ve Görevi :.....			
.....			
Tel-Faks:.....			
E-mail:.....			
Numunenin Türü:	İstiridye []	Midye []	Akivades []
			Diğer []
Numunenin Yaş Grubu:	< 1 yaş []	1yaş - 2 yaş []	>2 yaş []
			Karışık []
Numune Adedi:.....			
Ambalaj Sayısı ve No:.....			
Numunenin Orijini:	Doğal yatak []	Yetiştirme []	
Numunenin Alınma Şekli:	Doğrudan alma []	Dalma []	Dreçleme []
Numunenin Alındığı Derinlik:.....			
Numunenin İçeriği:	Ölü []	Hasta []	Görünüşte sağlıklı []

3. HASTALIK/ÖLÜMLERE İLGİLİ BİLGİLER

Makroskobik bulgular:

Hiçbir bulgu gözlenmedi [] Kabuk bozuklukları []
Yumuşak doku değişiklikleri [] Gelişme geriliği []

Kabuklarda;

Şekilde bozukluk [] İç yüzeyde çukurlaşma veya delinme [] Kabuk açılması [] Kolay kırılma []

Yumuşak dokularda;

Renk değişimi [] Ödem ve şeffaflık [] Fokal apse, püstül veya nodül oluşumları []
Anormal koku [] Solungaç deformiteleri []

Hastalık/Ölümlerin Gelişimi : Ani ve Hızlı [] Yavaş [] Dalgalı []

Hastalık/Ölümlerin Dağılımı:

Odaklar halinde [] Bir noktadan itibaren gelişen [] Tüm alanı kapsayan genel []

Tahmini Ölüm Yüzdesi (%):
(ton) :

Etkilenen Yumuşakça Türleri: İstiridyeye [] Midye [] Akivades [] Diğer []

Bölgeden Başka Bölgelere Nakiller Olup Olmadığı: Evet [] Hayır []

Geçen Yıllarda Ölümlerin Görülüp Görülmediği: Evet [] Hayır []

4. DOĞAL YATAK İLE İLGİLİ BİLGİLER

Yatak sahasının;

Zemin Yapısı: Kayalık [] Kumlu [] Çakıllı []

Çamurlu [] Kumlu+ Çamurlu [] Bilinmiyor []

Yataktaki Tür Yoğunluğu: Yüksek [] Orta [] Düşük []

Yumuşakça Sayısı/m²:.....

5. ÇEVRESEL PARAMETRELER

Hastalık/Ölümlerin Görüldüğü Tarihlerdeki;

Meteorolojik Şartlar (yağmur, fırtına vs.):.....

Çevresel değişiklikler (suyun renklenmesi, tuzluluğun değişmesi

vs.):.....

Deniz Suyu Sıcaklığı:.....

Tuzluluk:.....

pH ve Oksijen düzeyi (ppm):.....

Kentsel/Tarımsal/Endüstriyel Kirlilik ve Diğer:.....

YUMUŞAKÇA ÖRNEKLERİNİN PAKETLENMESİ

İzleme ve hastalık/ölüm olaylarında alınan yumuşakça örnekleri, onların canlı kalmasını sağlayacak şartlarda paketlenmelidir. Yumuşakça örnekleri, sağlam ve su geçirmeyen torbalara konmalı ve torbanın ağzı bant ya da lastik ile kapatılmalıdır. Daha sonra bu numune torbası, örnekleme yerinde doldurulan İzleme ya da Hastalık/Ölüm Bilgi Formu ile birlikte içine buz aküleri yerleştirilmiş bir termos (soğutucu) konmalıdır. Numune torbası ile buz aküleri arasında karton vs. ile ayırıcı bir set oluşturarak canlı yumuşakçaların buz aküleri ile direkt temasından kaçınılmalıdır. Numune torbasının termos yerine yukarıda belirtildiği şekilde strofor bir kutuya yerleştirilmesi de mümkündür. Termos ya da üstü kapatılan ve bantlanan strofor kutunun en seri şekilde Referans Laboratuvara ulaşması temin edilmelidir. Ayrıca örneklerin gönderiliş şekli ve saati konusunda ilgili Laboratuvar bilgilendirilmelidir.

T.C
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
..... İL/İLÇE MÜDÜRLÜĞÜ

Hayvancılık İşletmesi Faaliyet Belgesi

Verilen Faaliyet Belgesinin Tarih :.....
Verilen Faaliyet Belgesinin Numarası :.....

İşletme Sahibinin Adı Soyadı :.....
İşletme Sahibinin T.C. No :.....
İşletme Numarası :.....
İli :.....
İlçesi :.....
Adresi :.....

İşletme Sahibinin Telefon Numarası :.....

İşletmenin	<u>:Faaliyet Alanı</u>	<u>Kapasitesi</u>
	☐ Süt koyunculuğu
	☐ Besi koyunculuğu
	☐ Süt Keçiciliği
	☐ Besi Keçiciliği
	☐ Süt Sığırcılığı
	☐ Besi Sığırcılığı
	☐ Süt Mandacılığı
	☐ Besi Mandacılığı
	☐ Broiler Yetiştiriciliği
	☐ Hindi Yetiştiriciliği
	☐ Kaz Yetiştiriciliği
	☐ Yumurta tavukçuluğu
	☐ Diğer.....

.../.../..... tarih ve sayılı “Hayvan Hastalıkları ile Mücadele ve Hayvan Hareketleri Kontrolü Genelgesi” hükümlerine göre düzenlenmiştir.

İl/İlçe Müdürü
Adı ve Soyadı
Tarih/İmza
Mühür

İDARİ YAPTIRIMLAR

(01.01.2024 tarihinden itibaren uygulanacak idari para cezalarına Yeniden değerlendirme oranı % 58,46 eklenmiştir.)

5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'nun 36 ncı maddesinin birinci fıkrasının		İdari Para Cezası Miktarı (TL) 2024
(a) bendi	4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendine göre hastalıkların yayılmasının önlenmesi amacıyla Bakanlık tarafından alınan tedbirlere uymayanlara	73.143
(b) bendi	4 üncü maddenin dördüncü fıkrasına göre Bakanlıkça getirilen yasaklama ve kısıtlamalara uymayanlara	73.143
(c) bendi	4 üncü maddenin altıncı fıkrasında belirtilen, bulaşıcı hayvan hastalığını ya da sebebi belli olmayan hayvan ölümlerini Bakanlığa bildirmeyen hayvan sahipleri ve bakıcıları ile muayene eden veteriner hekimlere	7.276
(ç) bendi	4 üncü maddenin yedinci fıkrasında belirtilen gerçek veya tüzel kişilerden, Bakanlık tarafından istenen kayıtları tutmayan, istendiğinde her türlü bilgi ve belgeyi vermeyenlere	7.276
	4 üncü maddenin yedinci fıkrasında belirtilen gerçek veya tüzel kişilerden, Bakanlık tarafından yapılan kontrollerde gerekli kolaylığı göstermeyenlere	73.143
(d) bendi	6 ncı maddede belirtilen işlemlerle ilgili olarak alınan tedbirlere uymayan hayvancılık işletmelerine	14.595
	6 ncı maddede belirtilen işletmelerle ilgili olarak Bakanlık tarafından onay almadan çalışan işletmelere	73.143
(e) bendi	7 nci madde gereği Bakanlıkça belirlenen esaslara uygun olarak hayvanlarını tanımlatmayan, hayvanlarını kayıt altına aldırmayan ve gerekli bildirimlerde bulunmayan ve hayvan sahiplerine sığır cinsi hayvanlar için hayvan başına	239
	7 nci madde gereği Bakanlıkça belirlenen esaslara uygun olarak hayvanlarını tanımlatmayan, hayvanlarını kayıt altına aldırmayan ve gerekli bildirimlerde bulunmayan ve hayvan sahiplerine koyun ve keçi türü hayvanlar için hayvan başına	20
	7 nci madde gereği Bakanlıkça belirlenen esaslara uygun olarak hayvanlarını tanımlatmayan, hayvanlarını kayıt altına aldırmayan ve gerekli bildirimlerde bulunmayan hayvan sahiplerine diğer hayvanlar için hayvan başına	239
	7 nci madde gereği Bakanlıkça belirlenen esaslara uygun olarak işletmelerini kayıt altına aldırmayan ve kayıt tutmayan hayvan sahiplerine işletme başına	960
	7 nci madde gereği hayvanların tanımlanmasında kullanılan malzemelerde veya kayıtlarında tahrifat yapanlara fiil suç oluşturmadığı takdirde	73.143

	7 nci madde gereği tanımlanmamış ve belgesiz hayvan kesimi yapan yerlere	146.337
(f) bendi	8 inci madde gereği canlı hayvan sevklerinde Bakanlıkça belirlenen belgeleri bulundurmayan canlı hayvan sahiplerine sığır cinsi hayvanlar için hayvan başına	4.354
	8 inci madde gereği canlı hayvan sevklerinde Bakanlıkça belirlenen belgeleri bulundurmayan canlı hayvan sahiplerine koyun ve keçi türü hayvanlar için hayvan başına	667
	8 inci madde gereği canlı hayvan sevklerinde Bakanlıkça belirlenen belgeleri bulundurmayan canlı hayvan sahiplerine diğer hayvan türleri için araç başına	14.595
	8 inci madde gereği hayvansal ürünlerin sevklerinde Bakanlıkça belirlenen belgeleri bulundurmayan hayvansal ürün sahiplerine hayvansal ürünler için araç başına	14.595
	8 inci madde gereği canlı hayvan ve hayvansal ürünlerin sevklerinde Bakanlıkça belirlenen belgeleri bulundurmayan nakil vasıtası sahiplerine	14.595
	8 inci madde gereği Bakanlıkça izin verilen yerler dışında hayvan satışı yapanlara	14.595
	Gebe olanlar, altı aylıktan küçük koyun ve keçiler ile bir yaşından küçük sığır cinsi hayvanlar hariç olmak üzere, nakil sırasında yakalanan tanımlatılmamış sığır cinsi hayvanlar ile koyun ve keçiler, tüm masrafları sahibi tarafından karşılanarak en yakın kesimhanede kestirilir ve sahibine teslim edilir. Tanımlatılmamış gebe hayvanlar, altı aylıktan küçük koyun ve keçiler ile bir yaşından küçük sığır cinsi hayvanlar nakil esnasında yakalanması durumunda kestirilmez, sahibinin bilgisi dâhilinde karantina altına alınır. Karantina ile ilgili hususlar Bakanlıkça belirlenir. Bu önlemler, insan, bitki ve hayvan sağlığı ile çevre için doğrudan ya da dolaylı herhangi bir olumsuz etkiye sebep olmayacak şekilde uygulanır. Bu iş ve işlemler için yapılacak tüm masraflar sahibi tarafından karşılanır. İmha ve itlaf hâlinde Bakanlıkça herhangi bir tazminat ödenmez.	
(g) bendi	9 uncu maddenin; birinci fıkrasında yer alan hayvan refahının sağlanması amacıyla, hayvanların barınma, bakım, beslenme, sağlık ve diğer ihtiyaçlarını karşılamayan, sorumluluklarındaki hayvanların insan, hayvan ve çevre sağlığı üzerinde oluşturabilecekleri olumsuz etkilere karşı gerekli önlemleri almayanlara hayvan başına	1.402
	9 uncu maddenin dördüncü fıkrası gereği Bakanlıkça belirlenen barınma yerlerine ilişkin esaslara aykırı hareket edenlere hayvan başına	1.402
	9 uncu maddenin dördüncü fıkrası gereği nakillerle ilgili esaslara aykırı hareket edenlere	14.595
	9 uncu maddenin dördüncü fıkrası gereği kesim öncesi ve kesim sırasındaki esaslara aykırı hareket edenlere	29.234
	9 uncu maddenin dördüncü fıkrası gereği Bakanlıktan onaylı kesim yerleri dışında kesim yapanlara	73.143
(i) bendi	11 inci madde gereğince Bakanlıktan onay almadan faaliyette bulunanlara	73.143
	11 inci madde gereğince istenen kayıtları tutmayanlara	14.595

T.C
..... VALİLİĞİ / KAYMAKAMLIĞI
(İl/İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü)

Sayı :
Konu : İdari Para Cezası

...../...../.....

İDARİ PARA CEZASI UYGULANAN ŞAHSIN/FİRMANIN						
KİMLİK BİLGİLERİ						
Adı Soyadı/Firma Adı						
T.C. Kimlik No/Vergi No						
Baba Adı						
Doğum Yeri-Tarihi						
Nüfusa Kayıtlı Olduğu	il					
	ilçe					
Belge Türü	Kimlik		Ehliyet		Diğer	
Plaka No-Ehliyet Ruhsat No						
İkametgah Adresi/Firma Adresi						
İDARİ PARA CEZASINA İLİŞKİN BİLGİLER						
Fiilin İşlendiği Yer, Tarih ve Saat						
Fiilin İşlendiğini İspata Yarayacak Deliller						
Miktarı (rakamla)	TL				
Ödeneceği Yer	 Defterdarlık / Mal Müdürlüğü				
Son Ödeme Tarihi		Tebliğ tarihinden itibaren en geç 30 (otuz) gün içerisinde				
(*) İDARİ PARA CEZASININ YASAL DAYANAĞI						
5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'nun 36 ncı maddesinin birinci fıkrasının aşağıda belirtilen bendleri gereğince;						
..... Yönetmeliği Maddesinde yer alan "....." Hükmü gereğince						
<p>Not: (*) Bu hükümler dışında kalan cezalarda cezanın yasal dayanağına göre yeniden doldurulacak, işlenen fiile ilişkin detaylar açıkça yazılacaktır.</p>						
KESİLEN İDARİ PARA CEZASINA						
İtiraz Mercii Sulh Ceza Hakimliği					
Son İtiraz Tarihi	Tebliğ tarihinden itibaren 15 (on beş) gün içerisinde					
<p>Kararın tebliği tarihinden itibaren 15 (on beş) gün içinde yetkili Sulh Ceza Hakimliğine itiraz edilebilir. İdari para cezasının, tebliğ tarihinden itibaren 30 (otuz) gün içinde peşin ödenmesi halinde 1/4 oranında peşin ödeme indirimii uygulanır. Belirlenen süreler içerisinde ödenmeyen cezaların kesinleşmesi halinde takip ve tahsil işlemleri 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun kapsamında yerine getirilecektir.</p>						

Yukarıda açık kimliği yazılı hakkında 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'nun 36 ncı maddesinin birinci fıkrasının bendi gereğinceTL (yazıyla) idari para cezasıyla cezalandırılmasını olurlarınıza arz ederim.

.....
(Denetleyen/Denetleyenler)

Uygun görüşle arz ederim

...../...../.....
.....
(Sunan)

...../...../.....
.....
(Onaylayan)
.....
(İl/İlçe Müdürü)

TÜRKVET ROL TABLOSU

ROL İSMİ	AÇIKLAMA
Belge Düzenleme	İl/İlçe Müdürlüğü'nde görev yapan veteriner hekim veya veteriner sağlık teknisyeni/teknikeri haricinde en fazla beş personele
Birlik Personeli-Sığır/Manda	Sığır cinsi hayvanlarda küpeleme sözleşmesi yapılan birlik personeli, Halk Elinde Hayvan Islahı Ülkesel Projesi ve Hayvan Genetik Kaynaklarının Yerinde Korunması ve Geliştirilmesi Projesi kapsamında yetki verilen ve küpeleme yapan proje çalışanlarına
Birlik Personeli- Koyun/Keçi	Halk Elinde Hayvan Islahı Ülkesel Projesi, Hayvan Genetik Kaynaklarının Yerinde Korunması ve Geliştirilmesi Projesi ve Soy Kütüğü ve Ön Soy Kütüğü Projesi kapsamında yetki verilen ve küpeleme yapan proje çalışanlarına
Embriyo Transferi-Sığır/Manda	Embriyo transferi konusunda yetkilendirilen kurum/kuruluşlardaki veteriner hekim, veteriner sağlık teknisyeni/sağlık teknikerine
Görüntüleme-İl	Bakanlığımıza bağlı/ilgili kurum personeline, Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlüğü dışında diğer şubelerde çalışan personele, kesimhane sorumlu veteriner hekimine, talep eden hayvancılık birlikleri ve veteriner hekim odalarına, serbest veteriner hekimlere
Hayvan Satış Yeri Sorumlusu	Ruhsatlı hayvan satış yeri sorumlu veteriner hekimine
İl Küpe Yöneticisi	İl Müdürlüğüne belirlenen, kulak küpe siparişi, alımı, tahsisi işlemleri ve düşen kulak küpesi firma siparişi ve alım işlemlerini yapan personele
İlçe Sistem Sorumlusu	İl Müdürlüğüne belirlenen, kulak küpesi, düşen kulak küpesi, sistem SMS, vb. işlemleri yapan personele
İlçe Mikroçip Yöneticisi	İlçe Müdürlüğüne belirlenen, tek tırnaklı hayvan mikroçip siparişi, alımı, tahsisi işlemlerini yapan personele
İşletme Yöneticisi	10 baş ve üzeri damızlık dişi sığır cinsi hayvanı olan ve küpeleme sözleşmesi yapılan işletme sahibine/sorumlusuna veya işletme sözleşmeli veteriner hekimine
Kesimhane Veteriner Hekimi	Kesimhanede görevlendirilen resmi veteriner hekime
Serbest Veteriner Hekim	Talep eden serbest veteriner hekimlere
Serbest Veteriner Hekim Küpeleme	Sığır cinsi hayvanlarda küpeleme sözleşmesi yapılan serbest veteriner hekimlere
Sertifika Düzenleme	Nakilde hayvan refahı kapsamında düzenlenen sertifikaları ve satıcı belgelerini kaydeden personele
Resmi Veteriner Hekim	Hayvan sağlığı, yetiştiriciliği ve su ürünleri şubesinde ve ilçe müdürlüğünde görevli resmi veteriner hekime
Veteriner Sağlık Teknisyeni/Teknikeri	Hayvan sağlığı, yetiştiriciliği ve su ürünleri şubesinde ve ilçe müdürlüğünde görevli veteriner sağlık teknisyeni/teknikerine
YKK Kayıtlı Tek Tırnaklı	Soy Kütüğüne kayıt edilecek tayları ve/veya pedigriye sahip olan atları kaydedecek personele

PETVET ROL TABLOSU

ROL İSMİ	AÇIKLAMA
Görüntüleme	Bakanlığımıza bağlı/ilgili kurum personeline, belediye barınaklarında görevli veteriner hekimlere, talep eden kamu kurumlarındaki ilgili personele
İlçe Mikroçip Yöneticisi	İlçe Müdürlüğünce belirlenen, ev hayvanı mikroçip siparişi, alımı, tahsisi işlemlerini yapan personele
Oda Mikroçip Yöneticisi	Bölge veteriner hekimler odasınca belirlenen, ev hayvanı mikroçip tahsisi işlemlerini yapan personele
Resmi Veteriner Hekim	Hayvan sağlığı, yetiştiriciliği ve su ürünleri şubesinde ve ilçe müdürlüğünde görevli resmi veteriner hekime
Serbest Veteriner Hekim	İl müdürlükleri ile bağlı bulunduğu bölge veteriner hekimler odası arasında protokol yapılmış olan serbest veteriner hekimlere
Türk Veteriner Hekimleri Birliği Mikroçip Yöneticisi	Türk Veteriner Hekimleri Birliğince belirlenen, ev hayvanı mikroçip siparişi, alımı, tahsisi işlemlerini yapan personele
Veteriner Sağlık Teknikeri/Teknisyeni	Hayvan sağlığı, yetiştiriciliği ve su ürünleri şubesinde ve ilçe müdürlüğünde görevli veteriner sağlık teknisyeni/teknikerine

İŞLETMEDEKİ HAYVAN BİLDİRİM FORMU

İŞLETME BİLGİLERİ		İŞLETME SAHİP BİLGİLERİ	
İl		Kişi Adı-Soyadı	
İlçe		Kimlik Numarası	
Köy/Mahalle		Kurum/Kuruluş Adı	
Adres		Vergi Numarası	
İşletme Numarası		Telefon Numarası	
		E-Posta Adresi	

Aşağıda kulak küpe numaraları yazılı olan hayvanlarımın ve bilgilerinin TÜRKVET'te kayıtlı işletmemde güncellenmesi ve yeni doğan hayvanlarımın tanımlanmasını arz ederim./..../20...

İmza

HAYVAN BİLDİRİMLERİ									
Sıra	Küpe Numarası	Ana Küpe Numarası	Türü	İrki	Cinsiyeti	Doğum Tarihi	Ölüm/ Kesim Tarihi	Geldiği/ Gittiği Tarih	Geldiği/ Gittiği İşletme Numarası (*)
1									TR
2									TR
3									TR
4									TR
5									TR
6									TR
7									TR
8									TR
9									TR
10									TR
11									TR
12									TR
13									TR
14									TR
15									TR

*Geldiği / Gittiği İşletme Numarası bilinmiyorsa açıklama kısmına kime satıldığı (isim ve kısa adres) ve alıcının Kimlik/ Vergi Numarası yazılacaktır.

AÇIKLAMA:

--

CANLI HAYVAN ve HAYVANSAL ÜRÜN SEVK KONTROL LİSTESİ

	İlgili Genelge kapsamında kontrol ve denetiminin yapılması amacıyla hazırlanmıştır.	UYGUN	UYGUN DEĞİL	YAPILAN İŞLEM	AÇIKLAMA
1	Nakil il dışına yapılıyorsa veteriner sağlık raporu mevcut mu?				
2	Nakil il içinde yapılıyorsa Bakanlıkça belirlenen belgeler mevcut mu?				
3	Sığır cinsi veya koyun ve keçi türü hayvanlar naklediliyorsa, mevzuata uygun olarak küpelenmiş mi?				
4	Nakledilen sığırların güncel pasaportları mevcut mu?				
5	Nakledilen koyun veya keçi türü hayvanların güncel nakil belgeleri mevcut mu?				
6	Bakanlık tarafından ruhsatlandırılmış kesimhanelerden elde edilmiş hayvansal ürünlerin il içindeki sevklerinde "Hayvansal Ürünlere Ait Kesim Raporu" mevcut mu?				
7	Tek tırnaklı hayvan sevklerinde; at, katır ve eşeklerin mikroçipi ve "Tek Tırnaklı Hayvan Kimlik Belgesi" (pedigrili/pasaportlu yarıtaş atları dışında) mevcut mu?				
8	Taşınan hayvanların genel sağlık durumları sevke uygun mu?				
9	Hayvanlar eziyet görmeden, sağlık ve refah şartlarına uygun bir şekilde taşınıyor mu?				
10	Nakilde hayvan refahı kapsamında aranan belgeler mevcut mu?				

Denetimi yapan Personel

Denetimi yapan Personel

İŞLETME KAYIT DİLEKÇESİ

.....İL/İLÇE TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜNE

Aşağıda bilgileri bulunan hayvancılık işletmemin TÜRKVET'te kayıt altına alınması hususunda; Gereğini arz ederim.

...../...../20...

İşletme Sahibi
İmza/Kaşe

İŞLETME BİLGİLERİ		İŞLETME SAHİP BİLGİLERİ	
İl		Kişi Adı-Soyadı	
İlçe		Kimlik Numarası	
Köy/Mahalle		Kurum/Kuruluş Adı	
Adres		Vergi Numarası	
Enlem (x)		Telefon Numarası	
Boylam (y)		E-posta adresi	

İŞLETMEDE YER ALAN HAYVAN TÜRLERİ	ADET/BAŞ
Sığır	
Manda	
Koyun	
Keçi	
At	
Eşek	
Katır	
Kanatlı (Tavuk, Kaz, Ördek, Hindi, Bildircin, Keklik)	
Arı	
Diğer (.....)	

Tahsis Edilen İşletme Numarası	
İşlemi Yapan Personel	
Tarih/...../20...

*Köyümüzde/ Mahallemizde bulunan hayvancılık işletmesi ile ilgili bilgilerin doğru olduğunu ve müracaat sahibi..... tarafından kullanıldığını ve hayvancılık faaliyetinde bulunduğunu onaylarım/...../20...

Muhtar
İmza-Mühür

* İşletmelerin adresini sabitleyici bir belge olmadığı durumlarda Muhtar onayı istenecektir.

MUVAFKATNAME

Ekli veraset ilamı/ mirasçılık belgesinde yer alan hissedar/ hissedarlar olarak İli İlçesi köy/mahallesinde muteveffa (Kimlik Numarası:) adına kayıtlı TR..... numaralı hayvancılık işletmesi ile içerisindeki hayvanların sorumluluğunu almak ve her türlü iş ve işlemleri yürütmek üzere, kendi iradem/irademiz ve rızam/rızamızla aşağıda bilgileri yazılı hissedarımız/müşteremiz (Kimlik Numarası:)'a muvafakat veriyorum/ veriyoruz. /..... /20...

Muvafakat Veren Hissedarların

Adı-Soyadı	Kimlik Numarası	Baba Adı	İmza

Muvafakat Alan Hissedarın

Adı-Soyadı	Kimlik Numarası	Baba Adı	İmza

Not: Noter onaylı olacaktır.

.....İL/İLÇE TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜNE

TÜRKVET'te köyünde/mahallesinde adıma kayıtlı
TR..... Numaralı hayvancılık işletmemi devretmek/ kiralamak istiyorum.
Gereğini arz ederim./...../20...

Bilgiler	Devreden/ Kiralayan	Devralan/ Kiralayan
Adı-Soyadı/ Unvanı		
Kimlik / Vergi Numarası		
Köy/ Mahalle		
Adres		
Telefon		
İmza		

Açıklama:

Not: Noter onaylı olacaktır.

 T.C. TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI NAKLİYECİ YETKİ BELGESİ TİP 1 UZUN YOLCULUKLAR İÇİN GEÇERLİ DEĞİLDİR	
Nakliyecİ Tanımlama Numarası	
Nakliyecinin Adı Soyadı (Şirketin Adı)	
Adresi	
İl	Telefon
İlçe	Fax
Mahalle / Köy	
E - Posta	Veriliş Tarihi
Verildiği Yer	
Son Geçerlilik Tarihi	

Tip - 1 Nakliyecİ Yetki Belgesi	
UZUN YOLCULUKLAR İÇİN GEÇERLİ DEĞİLDİR	
Yetki Belgesini Veren Tarım ve Orman İl Müdürlüğü	
Telefon	
Fax	
Tarih	İl
E-Posta	
Verildiği Tarih	
ONAYLAYAN	
 Yetkilinin Adı Soyadı ve İmzası	
<small>Bu yetki belgesi 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu ile buna ait Yönetmelik hükümleri gereğince verilmiştir. Belgede yer alan bilgilerde değişiklik olduğunda yenilenmesi zorunludur.</small>	

 T.C. TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI NAKLİYECİ YETKİ BELGESİ TİP 2 Uzun Yolculuklar Dahil Tüm Yolculuklar İçin Geçerlidir	
Nakliyecİ Tanımlama Numarası	
Nakliyecinin Adı Soyadı (Şirketin Adı)	
Adresi	
İl	Telefon
İlçe	Fax
Mahalle / Köy	
E - Posta	Veriliş Tarihi
Verildiği Yer	
Son Geçerlilik Tarihi	

Tip - 2 Nakliyecİ Yetki Belgesi	
Uzun Yolculuklar Dahil Tüm Yolculuklar İçin Geçerlidir	
Yetki Belgesini Veren Tarım ve Orman İl Müdürlüğü	
Telefon	
Fax	
Tarih	İl
E-Posta	
Verildiği Tarih	
ONAYLAYAN	
 Yetkilinin Adı Soyadı ve İmzası	
<small>Bu yetki belgesi 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu ile buna ait Yönetmelik hükümleri gereğince verilmiştir. Belgede yer alan bilgilerde değişiklik olduğunda yenilenmesi zorunludur.</small>	

T.C. TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

BAKICI YETERLİLİK BELGESİ

Bakıcı Tanımlama Numarası

Adı

Soyadı

T.C. Kimlik No

Doğum Tarihi Doğum Yeri

Uyruğu

Adresi

Verildiği Tarih

(Yolculuğa Eşlik Eden Bakıcılar İçin)

Bakıcı Yeterlilik Belgesi

Yeterlilik Belgesini Veren

..... Tarım ve Orman İl Müdürlüğü

Telefon

Fax

Tarih İl

ONAYLAYAN

Yetkilinin Adı Soyadı ve İmzası

Bu yeterlilik belgesi 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bilki, Sağlık, Gıda ve Yem Kanunu ile buna ait Yönetmelik hükümleri gereğince verilmektedir. Belgede yer alan bilgilerde değişiklik olduğunda yenilenmesi zorunludur.

T.C. TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

SÜRÜCÜ YETERLİLİK BELGESİ

Sürücü Tanımlama Numarası

Adı

Soyadı

T.C. Kimlik No

Doğum Tarihi Doğum Yeri

Uyruğu

Adresi

Verildiği Tarih

(Hayvan Taşıyan Nakil Araçlarını Kullanan Sürücüler İçin)

Sürücü Yeterlilik Belgesi

Yeterlilik Belgesini Veren

..... Tarım ve Orman İl Müdürlüğü

Telefon

Fax

Tarih İl

E-Posta

ONAYLAYAN

Yetkilinin Adı Soyadı ve İmzası

Bu yeterlilik belgesi 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bilki, Sağlık, Gıda ve Yem Kanunu ile buna ait Yönetmelik hükümleri gereğince verilmektedir. Belgede yer alan bilgilerde değişiklik olduğunda yenilenmesi zorunludur.

 <p>T.C. TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI Uzun Yolculuklara İlişkin Karayolu Nakil Araçları ONAY BELGESİ</p>	
Araçın Tanımlama Numarası	
Plaka Numarası	
Ruhsat Numarası	
GPS sistemi ile teçhiz edilmiştir	Evet ☐ Hayır ☐
Nakliyesine İzin Verilen Hayvan Türleri	
Araçın Alanı (m2)	
Verildiği Yer	
Son geçerlilik tarihi	

8 Saati Aşan Yolculuklar İçin Karayolu Nakil Aracı Onay Belgesi	
Uzun Yolculuklar Dahil Tüm Yolculuklar İçin Geçerlidir	
Onay Belgesini Veren Tarım ve Orman İl Müdürlüğü	
Telefon
Fax
Tarih /
E-Posta
Verildiği Tarih
ONAYLAYAN	
 Yetkilinin Adı Soyadı ve İmzası	
<small>Bu yetki belgesi 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu ile buna ait Yönetmelik hükümleri gereğince verilmiştir. Belgede yer alan bilgilerde değişiklik olduğunda yenilenmesi zorunludur.</small>	

KİŞİSEL VERİLERİN PAYLAŞILMASI İÇİN MUVAFAKATNAME

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Hayvan Bilgi Sisteminde (HBS) kayıtlı kişisel verilerimin 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında sadece Bakanlıkça protokol yapılan kurum/kuruluşlarla paylaşılmasına kendi rızam ve irademle muvafakat veriyorum.

.../.../.....

Adı-Soyadı/Firma Adı
T.C. Kimlik No/Vergi No
Kaşe/İmza

Adres:

KISA YOLCULUKLAR İÇİN (Tip 1) NAKİL ARAÇLARI KONTROL LİSTESİ

Tarih:

Kontrol Edilen Aracın Plaka No :

Nakliyeci Yetki Belgesi No :

Sıra No	Sorular	Evet	Hayır
1	Hayvanların zarar görmesine neden olacak her hangi bir oluşum var mı? (Girinti-çıkıntı vb.)		
2	Araç zemini hayvanların kaymasını, düşmesini ve yaralanmasını engelleyecek malzemedan yapılmıştır.		
3	Araç zemini idrar ve dışkı sızıntısını en aza indirecek şekilde yapılmış ve gerekli önlemler (altlık) alınmıştır.		
4	Araçta "Canlı Hayvan Nakil Aracı" tabelası bulunmaktadır.		
5	Araç içerisinde yeterli aydınlatma mevcuttur.		
6	Araçta olumsuz hava koşullarına karşı yeterli ekipman (gölgelik, branda, rüzgarlık v.b.) mevcuttur.		
7	Hava koşullarına karşı tedbir amaçlı alınan ekipmanlar havalandırmayı olumsuz etkilememektedir.		
8	Hayvanların kaçmasını, düşmesini engelleyen yeterli donanım mevcuttur.		
9	Hayvanların araç içine yüklenmesi ve boşaltılması için gerekli düzeneç mevcuttur.		
10*	Katlı araçlar için kat yüksekliği hayvanların doğal duruş pozisyonunu engeller şekilde değildir.		
11**	Araç indirme-bindirme rampası yeterli ve uygun eğim aralığındadır.		

* Kat yüksekliği büyükbaşlarda cidagodan itibaren 15 cm, küçükbaşlarda baştan en az 30 cm yüksekte olmalıdır.

**Katlı araçlar için; her kata hayvanların yüklenip boşaltılmasını sağlayan mevzuatta belirtilen şartları taşıyan rampa düzeneçleri bulunmalıdır.

Sürücünün Adı Soyadı
Sürücü Yeterlilik Belgesi Numarası
İmza

Kontrol Yapan Resmi Veteriner Hekim
Adı Soyadı
Sicil Numarası
İmza

ÇİFTLİK KONTROL LİSTESİ		
BÖLÜM-1		
GENEL KONTROLLER		
	Uygun	Uygun Değil
Eğitim Etçi Tavukların Korunması ile İlgili Asgari Standartlara İlişkin Yönetmelik kapsamında İl/İlçe Müdürlüğü tarafından düzenlenen eğitim programına katılım sağlanarak, bakıcı tarafından sertifika alınmıştır.		
Suluklar Suluklar etrafa en az miktarda su dökülecek şekilde yerleştirilmiş ve bakımları yapılmıştır.		
Yemlikler Yem sürekli mevcuttur planlanan kesim zamanına 12 saat kalana kadar hayvanlara yem verilmeye devam edilir.		
Altılık İşletmedeki altılık kuru ve gevrektiler. Altılıkta herhangi bir kötü koku yada ıslaklık mevcut değildir.		
Havalandırma ve Isıtma Havalandırma sistemi aşırı sıcaklığı engelleyecek şekildedir ve gerektiğinde ısıtma sistemi ile birlikte çalıştırılarak ortamdaki fazla nemi ortadan kaldırması uzaklaştırır.		
Ses Ses seviyesinin asgari düzeydedir, kümes içindeki alet ekipman seviyede ses yapacak şekilde yerleştirilmiş, çalıştırılmaktadır.		
Işık İşletme içerisinde aydınlatmanın tavukların göz seviyesinde en az 20 lux yoğunluğundadır ve kullanılabilir alanların en az % 80'inde aydınlatma mevcuttur.		
Tavukların işletmeye geldiği yedi günden itibaren ve öngörülen kesim zamanına üç gün kalana kadar ışıklandırma 24 saat esasına göre gerçekleştirilmekte ve en az 4 saati kesintisiz olmak üzere toplamda en az 6 saatlik karanlık dönemi içerecek şekilde ve karartma süreleri hariç olmak üzere yapılmaktadır.		
Gözlemeleme İşletmede bulunan tüm tavuklar günde en az iki defa olmak üzere kontrole tabi tutulmaktadır. Hayvan refahı ve/veya hayvan sağlığında meydana gelen herhangi bir kötüleşme veya olumsuzluk belirtisine azami dikkat gösterilmektedir		
Ciddi şekilde yaralanmış veya yürüme zorluğu, şiddetli ascites veya malformasyon gibi belirgin sağlık problemleri yaşayan veya bunlara maruz kalması muhtemel tavukların bir veteriner hekim tarafından tedavileri yapılmakta veya derhal kesimleri ya da itlafları gerçekleştirilmektedir.		
Temizlik İşletme bölümleri, alet-ekipman yeni sürü içeri alınmadan önce ve bir önceki üretim periyodundaki tavukların tamamının boşaltılmasından sonra her defasında tamamen detaylı şekilde temizlenir ve dezenfekte edilir. Kümesten tavukların çıkarılması sonrasında tüm altılık tamamen kaldırılarak yerine yenisi konulur.		
Kayıtların Tutulması*** Hayvan sahibi yada bakıcı yönetmelik Ek-1 inde yer alan Kümes Kayıt ve Kontrol Formunu eksiksiz olarak doldurmuştur.		

BÖLÜM-2
SÜRÜ YOĞUNLUĞUNUN ARTIRILMASI DURUMDA YAPILACAK KONTROLLER

Genel Hususlar		Uygun	Uygun Değil
İşletme sahibi veya bakıcı üretim sistemi ile ilgili detaylı bilgileri içeren dokümanları kümeste hazır bulundurur. Söz konusu dokümanlar özellikle kümesle ilgili teknik detaylar, ekipman ve aşağıdaki hususlar ile ilgili bilgileri kapsar:			
a)	Tavukların işgal ettiği alanın boyutları da dâhil olan kümes planı		
b)	Havalandırma, ilişkili ısınma ve soğutma sistemleri ve bunların yerleri		
c)	Yemleme ve suluk sistemleri ile bunların yerleri		
d)	Alarm ve yedek sistemler acil durumlar için		
e)	Zemin tipi ve altlık çeşiti		
İşletme Gereklilikleri ve Çevresel Parametrelerin Kontrolü			
a)	Tavukların baş hizalarında amonyak kontranstrasyon 20 ppm geçmemektedir ve karbondioksit yoğunluğu 3000 ppm fazla değildir.		
b)	Dış mekan sıcaklığı gölgede 30 °C'yi aştığı zamanlarda iç mekan sıcaklığı dış mekan sıcaklığından 3 °C'den daha fazla değildir.		
c)	Dış mekan sıcaklığı 10 °C'nin altında olduğunda 48 saat içerisinde ölçülen kümes içi ortalama bağıl nem oranı % 70'i aşmamaktadır.		
ARTIRILMIŞ SÜRÜ YOĞUNLUĞU İÇİN KRİTERLERİN UYGULANMASI			
a)	Son iki yıl içerisinde il/ilçe müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen işletme denetimlerinde mevzuatta yer alan gerekliliklere yönelik herhangi bir eksikliğin tespit edilmemiştir.		
b)	Günlük kümülatif mortalite oranı $< 0,06 \times \text{kesim yaşı (gün)} + 1$ olarak kabul edilmekle birlikte, bir kümeste bulunan sürülere art arda gerçekleştirilen en az yedi kontrol sırasında sürünün gün cinsinden kesim yaşıyla çarpılan kümülatif günlük mortalite oranının $\%1 + \%0,06$ 'dan düşük düzeydedir.		

KESİM HANE KONTROL LİSTESİ		
Ölüm Oranı	EVET	HAYIR
Sürü yoğunluğunun 33 kg/m ² 'den daha yüksek olduğu durumlarda işletme sahibi veya bakıcısı tarafından düzenlenen dokümanlarda tavukların ırkları belirtilerek günlük mortalite oranı ile kümülatif günlük mortalite oranlarına yer verilmiştir		
İşletme numarası ve kümes numarası belirtilerek resmi veteriner hekim gözetiminde varışta ölen etçi tavuk sayısı kayıt altına alınmıştır.		
Kesimi yapılan tavuk sayısı ile kesimhaneye varışta ölen tavuk sayısı göz önüne alınarak, verilerin ve kümülatif günlük mortalite oranlarının makul olup olmadığı resmi veteriner hekim tarafından kontrol edilmektedir.		
Post Mortem Muayene Resmi veteriner hekim işletmede veya işletme içerisinde yer alan herhangi bir kümeste normal olmayan seviyelerde kontakt dermatit, parazitizm ve sistematik hastalıklar gibi yetersiz refah şartlarını gösteren hususlar yoktur.		
Yukarıda belirtilen mortalite oranları veya üçüncü fıkrada belirtilen post mortem muayene sonuçları yetersiz hayvan refahı şartlarının mevcut olduğuna işaret ediyorsa resmi veteriner hekim, hayvanların sahibine veya bakıcısına ve il/ilçe müdürlüğüne söz konusu verileri bildirmiştir.		

İşletme Sahibi/İşletme
Veteriner Hekimi

Resmi Veteriner Hekim

Resmi Veteriner Hekim

HASTALIK ÇIKIŞ BİLDİRİMİ

İl		Filyasyon	
İlçe		Salgın Türü	
Köy/Mahalle		Teşhis Metodu	
Hastalık Adı		Teşhis Tarihi	
Teşhis/Numune Alınan Yer		Onay Tarihi	
Hastalık Görülen İşletme No		Enlem (x)	
		Boylam (y)	

Alınan Kontrol Önlemleri

Dezenfeksiyon:
Karantina:

Duyuru:
Kordon:

Eğitim:
Tecrit:

Hastalıktan Etkilenen Hayvan(lar) Bilgileri

Tür	Şüpheli	Tutulan	Ölen	İtlaf	Kesilen	Aşılana	Test	İHS	K/MHS	KBHS
Sığır										
Manda										
Koyun										
Keçi										
At										
Eşek										
Katır										
Tavuk										
Hindi										
Diğer Kan. Hay.*										

*Belirtiniz.

Karantina Altına Alınan Bölgeler

Kısıtlama Seviyesi	Kısıt Altına Alınan İşletme veya Köy-Mahalleler**
İşletme/Sürü Düzeyi	
Koruma ve Gözetim Bölgesi Düzeyi	

**İlgili hastalık hangi seviye hareket kısıtlaması tedbiri gerektiriyor ise sadece o ilgili sütun karşılığı doldurulacaktır. Ör: Sığır Tüberkülozu Hastalığı için İşletme numarası ve/veya sürü numarası, Şap Hastalığı için en az 3 km. Koruma Bölgesi ve en az 7 km. Gözetim Bölgesi'ne giren köy / mahalle isimleri

Sahada yapılan çalışmalar ile bu çıkış bildirimindeki bilgilerin birbiri ile aynı olup veritabanına sistemlere erişim sağlandıktan sonra doğru bir şekilde kayıt edileceğini taahhüt ederim.

İMZA
(Hastalığı Takip Eden Veteriner Hekim)

İMZA
(İlçe Müdürü)

HASTALIK SÖNÜŞ BİLDİRİMİ

İl		Filyasyon	
İlçe		Salgın Türü	
Köy/Mahalle		Teşhis Metodu	
Hastalık Adı		Teşhis Tarihi	
Teşhis/Numune Alınan Yer		Onay Tarihi	
Hastalık Görülen İşletme No		Hastalık Sönüş Tarihi	

Alınan Kontrol Önlemleri

Dezenfeksiyon:
Karantina:

Duyuru:
Kordon:

Eğitim:
Tecrit:

Hastalık Süresince Hastalıktan Etkilenen Hayvan(lar) Bilgileri

Tür	Şüpheli	Tutulan	Ölen	İtlaf	Kesilen	Aşıl原因	Test	İHS	K/MHS	KBHS
Sığır										
Manda										
Koyun										
Keçi										
At										
Eşek										
Katır										
Tavuk										
Hindi										
Diğer Kan. Hay.*										

*Belirtiniz.

Karantina Tedbirlerinin Kaldırıldığı Bölgeler

Kısıtlama Seviyesi	Kısıt Altına Alınan İşletme veya Köy-Mahalleler
İşletme/Sürü Düzeyi	
Koruma ve Gözetim Bölgesi Düzeyi	

Sahada yapılan çalışmalar ile bu sönüş bildirimindeki bilgilerin birbiri ile aynı olup veri tabanına sistemlere erişim sağlandıktan sonra doğru bir şekilde kayıt edileceğini taahhüt ederim.

İMZA
(Hastalığı Takip Eden Veteriner Hekim)

İMZA
(İlçe Müdürü)

İl	İlçe	Şap				Sığır Bruselozu	Koyun-Keçi Bruselozu	Şarbon			Kuduz	Koyun-Keçi Çiçek	Koyun-Keçi Vd. 4	Mavidil Koyun	Sığırların Nodüller Ekzantemi
		Baskın	İlkbahar		Sonbahar			B.Baş	K.Baş	Tek. Tır.					
		B.Baş	B.Baş	K.Baş	B.Baş										
Adana	Aladağ	3.870	3.510			560	16.410				120	79.770	32.810		3.870
Adana	Ceyhan	19.160	19.450			3.130	16.480	1.060	590	2	250	79.510	32.960		19.160
Adana	Çukurova	5.550	5.390			780	5.230				9.500	29.780	10.450		5.550
Adana	Feke	16.520	17.440			2.230	11.580				150	51.760	23.150		16.520
Adana	İmamoğlu	6.230	6.470			1.160	6.790				250	33.830	13.580		6.230
Adana	Karaisalı	19.710	17.400			1.830	24.820				300	126.980	49.630		19.710
Adana	Karataş	9.890	10.870			1.810	7.350				80	38.400	14.690		9.890
Adana	Kozan	22.570	22.790			3.970	33.250				2.000	169.580	66.500		22.570
Adana	Pozantı	1.160	1.210			190	6.220				90	30.650	12.430		1.160
Adana	Saimbeyli	5.730	6.480			1.140	13.000				300	61.890	26.000		5.730
Adana	Sarıçam	44.680	42.400			6.100	12.960				1.000	64.610	25.910		44.680
Adana	Seyhan	29.870	26.800			1.750	1.700				3.000	15.420	3.390		29.870
Adana	Tufanbeyli	12.730	13.350			2.010	8.590				350	41.890	17.170		12.730
Adana	Yumurtalık	4.890	5.000			760	6.330				300	26.770	12.660		4.890
Adana	Yüreğir	47.860	47.530			3.640	12.690				950	66.390	25.370		47.860
Adıyaman	Besni	6.860	7.070			1.150	15.810				80	80.880	31.620		
Adıyaman	Çelikhan	3.210	3.210			510	1.380				40	7.750	2.750		
Adıyaman	Gerger	10.830	11.470			1.450	4.480				20	25.320	8.960		
Adıyaman	Gölbaşı	15.550	16.510			2.210	8.900				120	42.420	17.790		
Adıyaman	Kahta	25.540	24.960			3.210	6.870				200	31.260	13.730		
Adıyaman	Merkez	30.820	30.240			3.540	16.240				350	86.730	32.470		
Adıyaman	Samsat	1.080	1.220			160	910				40	4.480	1.810		
Adıyaman	Sincik	8.120	8.510			1.460	2.020				130	8.310	4.040		
Adıyaman	Tut	2.470	2.490			450	1.340				80	6.370	2.680		
Afyonkarahisar	Başmakçı	14.920	15.590			2.400	6.470				200	30.310	12.930		
Afyonkarahisar	Bayat	2.570	2.720			390	10.200				100	44.260	20.400		
Afyonkarahisar	Bolvadin	32.510	33.470			3.550	19.290				300	83.820	38.570		
Afyonkarahisar	Çay	32.010	32.500			5.060	13.040				200	56.450	26.070		
Afyonkarahisar	Çobanlar	13.910	13.410			2.120	9.700				100	40.550	19.400		
Afyonkarahisar	Dazkırı	9.780	10.570			1.610	3.190				300	16.360	6.380		
Afyonkarahisar	Dinar	17.950	18.110			3.080	22.310				400	100.300	44.620		
Afyonkarahisar	Emirdağ	12.540	13.170			2.430	52.770				200	227.150	105.530		
Afyonkarahisar	Evciler	11.290	12.300			2.210	1.500				50	6.370	2.990		
Afyonkarahisar	Hocalar	7.620	7.580			1.490	8.000				500	35.820	16.000		
Afyonkarahisar	İhsaniye	25.930	28.360			4.180	16.620				800	83.500	33.240		
Afyonkarahisar	İscehisar	8.630	9.010			1.490	10.920				150	47.720	21.840		
Afyonkarahisar	Kızılören	1.370	1.360			240	1.420				100	6.350	2.840		
Afyonkarahisar	Merkez	75.560	83.420			10.440	28.090	3.970	9.900	1	3.100	127.200	56.170	800	
Afyonkarahisar	Sandıklı	27.770	28.980			4.720	14.110				200	65.470	28.220		
Afyonkarahisar	Sinanpaşa	44.680	46.830			7.090	15.020				1.000	71.650	30.040		
Afyonkarahisar	Sultandağı	8.920	9.440			1.180	11.530				400	53.800	23.050		
Afyonkarahisar	Şuhut	32.720	34.360			4.960	16.710				400	75.590	33.410		
Ağrı	Diyadin	7.770	7.990			920	52.890	500	2.510		2.000	225.900	105.770		7.770
Ağrı	Doğubayazıt	34.980	29.650			5.660	122.200				5.000	530.620	244.390	1.000	34.980

Ağrı	Eleşkirt	54.320	51.430			6.560	13.250	5.180	5.120		200	58.100	26.490		54.320
Ağrı	Hamur	30.720	30.160			3.850	18.090	10.500	5.000		500	81.870	36.180		30.720
Ağrı	Merkez	101.120	89.890			8.830	30.550	25.000	6.960		3.000	144.590	61.100	2.000	101.120
Ağrı	Patnos	21.400	18.510			3.390	34.930	800	1.400		500	153.850	69.860		21.400
Ağrı	Taşlıçay	21.820	19.460			2.960	22.150	320	3.020		500	99.620	44.290	1.000	21.820
Ağrı	Tutak	46.420	44.580			6.960	10.270	6.000	8.480		200	44.480	20.530		46.420
Aksaray	Ağaçören	5.230	5.280			960	5.390				150	23.390	10.770		
Aksaray	Eskil	86.180	89.890			11.000	35.980				300	159.910	71.950		
Aksaray	Gülağaç	10.430	11.070			1.630	6.610				100	28.600	13.220		
Aksaray	Güzelyurt	5.380	5.760			1.020	4.980				120	22.810	9.950		
Aksaray	Merkez	172.190	173.700			19.090	102.030				3.000	452.230	204.060		
Aksaray	Ortaköy	16.580	17.550			2.840	13.360				300	56.820	26.720		
Aksaray	Sarıyahşi	2.270	2.420			270	3.440				50	14.480	6.870		
Aksaray	Sultanhanı	20.300	20.980			2.430	11.240				35	50.890	22.470		
Amasya	Göynücek	14.090	15.850			2.180	3.100	1.200	60		250	15.320	6.200		
Amasya	Gümüşhacıköy	16.230	16.310			2.750	4.560				400	21.300	9.110	10.000	
Amasya	Hamamözü	4.600	4.920			820	1.790	780	1.260		160	7.620	3.580	500	
Amasya	Merkez	60.820	62.010			8.890	18.090	220	690	1	1.500	81.970	36.180	1.000	
Amasya	Merzifon	27.150	26.970			3.530	4.930				600	22.240	9.850		
Amasya	Suluova	71.790	74.850			3.130	5.600				200	25.170	11.200		
Amasya	Taşova	14.970	15.340			2.520	15.610	340	6.480		550	70.090	31.210	400	
Ankara	Akyurt	33.310	31.930			2.330	3.660	1.370	200	9	700	16.230	7.310		
Ankara	Altındağ	15.010	16.550			790	1.070				3.000	4.920	2.130	1.000	
Ankara	Ayaş	22.610	18.020			1.470	28.170	940	8.380		500	122.720	56.330		
Ankara	Bala	28.800	27.460			2.580	37.670	4.370	14.780		350	162.170	75.340	1.500	
Ankara	Beypazarı	14.280	13.930			1.920	22.080	830	1.000		550	91.990	44.160		
Ankara	Çamlıdere	13.800	13.550			2.160	2.590				150	11.690	5.170		
Ankara	Çankaya	8.910	9.310			1.100	13.680				8.000	61.330	27.350		
Ankara	Çubuk	70.490	77.440			5.380	7.110				1.000	32.890	14.220		
Ankara	Elmadağ	25.310	23.490			2.090	10.920				600	50.040	21.840	1.000	
Ankara	Etimesgut	2.380	2.330			170	3.420				4.500	16.890	6.830		
Ankara	Evren	1.950	2.030			320	900				150	4.160	1.800		
Ankara	Gölbaşı	29.220	29.780			2.140	34.130	260	2.710		10.800	146.190	68.260	3.500	
Ankara	Güdül	12.330	12.680			1.350	15.630				200	74.460	31.260		
Ankara	Haymana	36.550	35.720			4.010	52.560	600	1.520		200	222.740	105.110		
Ankara	Kahramankazan	19.530	19.250			1.340	9.110	610	1.610		1.000	39.360	18.220		
Ankara	Kalecik	24.310	24.870			2.590	5.060	1.920	1.320		500	21.570	10.110	1.000	
Ankara	Keçiören	5.490	6.230			380	1.720				2.500	8.330	3.430		
Ankara	Kızılcahamam	24.350	24.920			3.380	10.410				400	51.990	20.820	1.000	
Ankara	Mamak	14.250	15.050			1.160	4.480				4.200	20.850	8.960		
Ankara	Nallıhan	7.880	7.770			1.120	18.580	160	3.910		300	87.420	37.150		
Ankara	Polatlı	121.820	121.140			3.260	75.990	10	1.980		1.750	331.330	151.980		
Ankara	Pursaklar	2.790	2.890			380	1.170				750	5.630	2.330	3.000	
Ankara	Sincan	56.920	54.080			2.100	28.100				9.700	120.870	56.200		
Ankara	Şereflikoçhisar	10.260	10.560			1.540	18.320				200	78.420	36.630		
Ankara	Yenimahalle	2.870	3.160			260	2.030				3.000	8.860	4.060		
Antalya	Akseki	1.020	1.170			170	8.380				100	42.310	16.760		

Antalya	Aksu	5.990	5.910			910	6.640				1.000	30.160	13.280		
Antalya	Alanya	10.630	11.210			1.610	12.270				3.500	59.980	24.530		
Antalya	Demre	350	350			60	3.580	100	5.360	7	700	16.970	7.160		
Antalya	Döşemealtı	24.590	24.770			3.460	11.170				1.100	58.300	22.340		
Antalya	Elmalı	15.920	16.100			2.660	35.240	120	2.830	5	850	174.090	70.470		
Antalya	Finike	520	560			80	3.970				950	19.550	7.930		
Antalya	Gazipaşa	4.950	5.150			850	7.400				350	36.850	14.800		
Antalya	Gündoğmuş	670	670			140	6.060				100	30.240	12.110		
Antalya	İbradı	2.540	3.070			410	4.120	900	6.600		90	20.820	8.240		
Antalya	Kaş	3.900	4.020			740	13.900				700	68.130	27.790		
Antalya	Kemer	670	780			100	920				600	5.040	1.830		
Antalya	Kepez	8.240	8.900			1.130	7.760				1.500	41.810	15.510		
Antalya	Konyaaltı	1.660	1.740			270	3.900				3.000	18.930	7.790	2.000	
Antalya	Korkuteli	41.050	41.650			5.690	50.050	4.480	7.160	3	1.600	259.300	100.100		
Antalya	Kumluca	1.140	1.230			230	3.160				750	17.110	6.310		
Antalya	Manavgat	25.200	25.880			3.130	44.450	290	6.670		2.500	216.390	88.890		
Antalya	Muratpaşa	870	870			130	1.400				8.810	7.600	2.790		
Antalya	Serik	11.950	12.540			1.510	15.940				800	78.280	31.880		
Ardahan	Çıldır	37.020	41.020			6.280	7.990	4.580	950		300	35.170	15.970		37.020
Ardahan	Damal	14.940	15.490			3.060	220	4.500		8	50	1.090	440		14.940
Ardahan	Göle	95.000	89.490			12.750	4.560	19.320	5.540	1	198	22.110	9.120		95.000
Ardahan	Hanak	38.870	42.350			6.330	2.700	15.730	3.780	37	150	14.240	5.390		38.870
Ardahan	Merkez	96.600	107.060			14.800	10.870	26.150	12.470	28	100	50.460	21.730	850	96.600
Ardahan	Posof	16.190	19.000			3.320	420	2.000	30	15	40	2.080	830		16.190
Artvin	Ardanuç	8.590	9.170			1.700	20.000				100	98.970	40.000		8.590
Artvin	Arhavi	1.300	1.370			200	300				130	1.450	600		1.300
Artvin	Borçka	4.350	4.450			900	1.680				50	8.830	3.360		4.350
Artvin	Hopa	890	920			160	6.670				200	35.110	13.340		890
Artvin	Kemalpaşa	690	660			170	4.250				50	20.400	8.500		690
Artvin	Merkez	4.730	4.930			790	3.550	270	3.150		300	18.510	7.100		4.730
Artvin	Murgul	1.240	1.270			220	170				30	820	340		1.240
Artvin	Şavşat	15.090	16.110			3.110	8.080	1.500	2.160		165	39.330	16.150		15.090
Artvin	Yusufeli	10.020	10.030			1.220	2.700	170		1	100	13.430	5.400		10.020
Aydın	Bozdoğan	41.050	39.950			6.810	5.810				1.000	28.680	11.610		
Aydın	Buharkent	1.400	1.330			230	1.350				200	6.780	2.690		
Aydın	Çine	107.980	110.070			15.030	5.850				1.350	28.720	11.700	2.000	
Aydın	Didim	3.350	3.160			430	4.490				1.300	22.130	8.970		
Aydın	Efeler	68.200	69.730			9.190	9.390				5.200	42.760	18.780	12.000	
Aydın	Germencik	17.780	17.410			2.770	2.920				1.350	14.460	5.840	8.000	
Aydın	İncirliova	13.180	13.030			2.040	1.980				1.100	10.360	3.950		
Aydın	Karacasu	6.930	7.020			1.190	9.310				650	47.350	18.610	7.000	
Aydın	Karpuzlu	33.370	35.030			5.030	1.680				350	9.400	3.360		
Aydın	Koçarlı	35.840	38.480			4.690	5.990				400	26.090	11.970	7.000	
Aydın	Köşk	14.140	14.240			1.840	1.420				250	6.930	2.840		
Aydın	Kuşadası	2.350	2.570			340	1.310				1.200	6.760	2.620		
Aydın	Kuyucak	39.630	36.820			4.700	7.570				1.100	36.620	15.130		
Aydın	Nazilli	28.700	28.840			4.490	5.680				2.400	26.440	11.360		

Aydın	Söke	43.170	45.160			5.070	7.970				1.550	33.280	15.930	200	
Aydın	Sultanhisar	8.830	8.040			1.160	1.660				300	7.140	3.320		
Aydın	Yenipazar	26.660	27.640			3.280	2.180				450	10.560	4.360		
Balıkesir	Altıeylül	95.180	92.740			10.930	34.870				2.870	154.330	69.730		
Balıkesir	Ayvalık	9.650	9.610			900	11.140				1.430	47.100	22.270		
Balıkesir	Balya	24.950	25.590			3.710	12.130				1.320	51.500	24.250		
Balıkesir	Bandırma	27.460	26.210			2.950	13.620	220	2.010		1.302	62.030	27.230		
Balıkesir	Bigadiç	90.370	89.960			9.270	17.620				2.150	72.440	35.230		
Balıkesir	Burhaniye	15.540	15.530			3.010	9.420				950	39.990	18.840		
Balıkesir	Dursunbey	22.400	22.500			3.520	17.400				1.220	75.600	34.800		
Balıkesir	Edremit	6.790	6.550			600	3.980				1.480	17.060	7.960		
Balıkesir	Erdek	2.960	2.840			540	2.170				785	10.810	4.340		
Balıkesir	Gömeç	2.340	2.620			190	2.690				250	11.940	5.370		
Balıkesir	Gönen	44.050	45.030			5.970	23.550				3.000	99.710	47.100		
Balıkesir	Havran	17.630	18.700			2.380	6.000				450	24.980	12.000		
Balıkesir	İvrindi	39.820	41.760			6.070	26.780				1.950	115.230	53.550		
Balıkesir	Karesi	48.340	48.150			7.510	28.610				1.280	124.960	57.220		
Balıkesir	Kepsut	36.970	34.060			4.320	14.870				1.150	65.010	29.740		
Balıkesir	Manyas	19.520	20.200			2.690	17.490				1.330	75.870	34.970		
Balıkesir	Marmara	2.120	2.130			220	3.300				240	15.380	6.600		
Balıkesir	Savaştepe	14.420	14.780			2.340	7.410				1.360	32.340	14.810		
Balıkesir	Sındırgı	35.240	37.510			5.150	18.110				1.770	76.770	36.210		
Balıkesir	Susurluk	41.260	40.250			4.510	23.370				1.470	118.220	46.740		
Bartın	Amasra	1.720	1.810			300	40				750	170	70		
Bartın	Kurucaşile	1.010	1.070			180	40				600	170	80		
Bartın	Merkez	30.380	30.250			5.510	800				9.900	4.110	1.590		
Bartın	Ulus	7.250	7.830			1.360	310				950	1.500	620		
Batman	Beşiri	5.020	5.440			850	51.490				100	248.610	102.970		
Batman	Gercüş	3.950	4.190			790	12.950				75	56.110	25.900		
Batman	Hasankeyf	1.510	1.650			340	4.870				50	21.560	9.730		
Batman	Kozluk	33.360	34.550			5.520	16.050				100	67.800	32.090		
Batman	Merkez	21.920	20.770			1.470	72.340				650	413.310	144.680		
Batman	Sason	30.480	33.090			3.870	18.700				75	77.030	37.390		
Bayburt	Aydıntepe	8.250	7.250			1.230	2.450	420	30		50	13.070	4.900		
Bayburt	Demirözü	16.350	15.910			2.060	2.360				20	9.870	4.720		
Bayburt	Merkez	62.290	38.330			6.750	13.460	8.120	3.930		150	65.310	26.910	400	
Bilecik	Bozüyük	5.870	6.020			780	9.280				1.300	43.290	18.560		
Bilecik	Gölpazarı	3.030	3.120			410	3.250				150	15.780	6.490		
Bilecik	İnhisar	230	250			30	1.660				70	8.710	3.320		
Bilecik	Merkez	7.720	8.240			1.000	5.910				1.000	28.390	11.820		
Bilecik	Osmaneli	7.930	7.810			880	3.140	60	380		339	15.460	6.270		
Bilecik	Pazaryeri	4.320	4.660			690	3.850				450	17.490	7.700		
Bilecik	Söğüt	3.530	3.630			480	5.830				375	29.620	11.650		
Bilecik	Yenipazar	3.410	3.450			460	430				300	1.940	860		
Bingöl	Adaklı	6.790	6.610			1.240	7.260				75	31.980	14.520		
Bingöl	Genç	19.240	19.290			2.190	8.850				40	39.680	17.690		
Bingöl	Karlıova	12.480	13.910			2.770	40.570	450	9.770		200	192.550	81.140		

Bingöl	Kığı	2.230	2.330			450	1.160	620	400	2	50	5.230	2.320		
Bingöl	Merkez	63.050	61.700			10.500	19.960	8.160	18.700	2	500	99.970	39.910		
Bingöl	Solhan	15.570	16.460			2.500	23.220	1.560	24.200		70	121.080	46.440		
Bingöl	Yayladere	1.610	1.640			230	550	110		1	50	2.550	1.090		
Bingöl	Yedisu	5.240	5.550			950	2.920				50	13.590	5.830		
Bitlis	Adilcevaz	3.120	3.210			580	38.440	330	9.060		150	171.980	76.870		
Bitlis	Ahlat	9.800	9.470			1.480	27.420	1.650	5.900		100	117.200	54.830		
Bitlis	Güroyamak	16.630	17.540			2.570	20.080	5.000	360		100	89.090	40.150		
Bitlis	Hizan	5.840	5.940			1.160	26.760	1.800	35.000		50	112.010	53.520		
Bitlis	Merkez	6.340	6.970			1.360	11.940		2.200		400	50.310	23.870		
Bitlis	Mutki	16.420	17.460			2.590	22.600	270	8.270		300	92.990	45.190		
Bitlis	Tatvan	7.830	7.790			1.400	20.590	30	1.040	2	650	94.070	41.170		
Bolu	Dörtdivan	6.830	7.810			1.420	1.540				50	7.500	3.080		
Bolu	Gerede	23.230	22.640			3.780	1.310	120	70		250	6.270	2.610		
Bolu	Göynük	14.600	15.580			2.400	3.120				500	14.890	6.230		
Bolu	Kıbrısçık	5.350	5.800			980	2.660				100	13.320	5.320		
Bolu	Mengen	5.580	5.770			1.210	1.980				350	9.800	3.960		
Bolu	Merkez	29.420	32.450			5.860	7.950	800	550		2.400	37.180	15.900		
Bolu	Mudurnu	24.240	24.880			3.990	5.330				900	22.340	10.650		
Bolu	Seben	5.260	5.240			960	7.980				350	39.410	15.960		
Bolu	Yeniçağa	2.890	2.780			410	180				30	860	360		
Burdur	Ağlasun	4.640	4.930			940	3.540				100	15.530	7.070		
Burdur	Altinyayla	2.010	2.050			410	2.640				80	11.620	5.270		
Burdur	Bucak	37.240	36.160			5.780	13.190				900	63.060	26.380		
Burdur	Çavdır	11.170	12.460			1.800	9.980				250	51.710	19.950		
Burdur	Çeltikçi	7.520	7.930			1.280	4.200				100	19.070	8.390		
Burdur	Göhlhisar	16.500	17.300			2.480	5.990				600	27.760	11.970		
Burdur	Karamanlı	17.040	16.390			2.560	6.830				200	30.450	13.650		
Burdur	Kemer	9.980	9.620			1.700	3.470				100	16.250	6.940		
Burdur	Merkez	79.850	82.760			11.670	23.470	4.840	2.500	2	2.900	115.580	46.940		
Burdur	Tefenni	11.140	10.680			1.610	8.680				200	39.070	17.350		
Burdur	Yeşilova	20.180	20.070			3.600	9.170				750	44.420	18.340		
Bursa	Büyükorhan	5.630	5.250			1.220	4.680				300	23.030	9.350		
Bursa	Gemlik	2.470	3.030			270	1.810				1.800	9.900	3.610		
Bursa	Gürsu	2.880	3.090			180	1.500				300	7.040	2.990		
Bursa	Harmancık	1.570	1.620			240	2.040				200	8.900	4.080		
Bursa	İnegöl	15.760	16.440			1.920	14.740				3.000	64.560	29.470		
Bursa	İznik	2.180	2.320			340	2.830				1.500	14.710	5.650		
Bursa	Karacabey	53.880	51.560			7.970	30.250	4.190	3.430	60	2.350	135.400	60.500		
Bursa	Keles	2.460	2.730			490	6.140				900	25.710	12.280		
Bursa	Kestel	7.350	7.340			670	2.690				1.330	12.320	5.370		
Bursa	Mudanya	5.760	5.850			810	2.370				2.250	10.120	4.730		
Bursa	Mustafakemalpaşa	46.320	46.340			6.420	21.240				4.000	91.640	42.470		
Bursa	Nilüfer	14.580	13.250			780	6.520				1.500	31.730	13.040		
Bursa	Orhaneli	6.160	6.470			1.000	6.050				500	26.990	12.100		
Bursa	Orhangazi	10.220	10.620			700	1.980				2.250	9.570	3.960		
Bursa	Osmangazi	6.050	6.530			670	4.980				2.200	24.790	9.950		

Bursa	Yenişehir	39.710	38.320			4.870	13.670	630	890		1.800	59.940	27.340		
Bursa	Yıldırım	3.290	3.330			260	540				2.200	2.540	1.070		
Çanakkale	Ayvacık	20.360	20.650			2.560	25.920				250	111.660	51.840		
Çanakkale	Bayramiç	17.450	17.280			2.340	22.960				2.000	96.050	45.920		
Çanakkale	Biga	52.640	53.710			8.680	24.200				4.000	103.490	48.400		
Çanakkale	Bozcaada	10	20			10	420				300	1.830	830		
Çanakkale	Çan	20.400	20.580			3.880	11.190				2.000	48.960	22.380		
Çanakkale	Eceabat	740		11.900		150	2.860				400	11.900			
Çanakkale	Ezine	19.670	20.420			3.100	30.350				1.094	132.280	60.690		
Çanakkale	Gelibolu	9.000		56.590		1.320	12.530	265	2.420		1.000	56.590			
Çanakkale	Gökçeada	1.290	1.340			180	23.800				100	115.010	47.590		
Çanakkale	Lapseki	12.320	12.720			1.710	10.470				1.000	44.300	20.940		
Çanakkale	Merkez	11.500	11.200			1.820	16.320				4.000	72.490	32.640		
Çanakkale	Yenice	40.820	44.180			7.770	8.500				2.000	35.880	17.000		
Çankırı	Atkaracalar	6.000	5.980			860	750	530	300		100	3.280	1.500		
Çankırı	Bayramören	3.290	3.310			460	640				100	3.550	1.270		
Çankırı	Çerkeş	27.620	30.000			5.300	3.860	360	10		98	18.480	7.710		
Çankırı	Eldivan	4.460	4.160			470	2.410				250	11.120	4.810		
Çankırı	İlgaz	8.990	8.950			1.140	1.660				50	8.560	3.320		
Çankırı	Kızılırmak	9.610	9.750			1.640	2.710				100	11.140	5.420		
Çankırı	Korgun	9.110	9.730			1.620	1.460				200	6.820	2.910		
Çankırı	Kurşunlu	13.180	13.810			1.960	2.900				150	13.350	5.800		
Çankırı	Merkez	17.810	17.440			2.200	16.890	2.120	4.260		1.000	74.650	33.780		
Çankırı	Orta	28.050	29.390			3.550	4.130				230	17.780	8.250	1.500	
Çankırı	Şabanözü	16.870	17.720			1.280	2.150				50	10.180	4.300		
Çankırı	Yapraklı	4.050	4.360			820	2.020				150	9.160	4.040		
Çorum	Alaca	15.240	16.120			2.690	3.380	350	270		300	16.720	6.750		
Çorum	Bayat	12.790	13.190			2.240	2.720	1.050	1.300	1	125	12.180	5.440		
Çorum	Boğazkale	7.140	7.830			800	270				75	1.370	530		
Çorum	Dodurga	2.820	2.900			450	720	600	1.000		150	3.160	1.430		
Çorum	İskilip	18.730	19.850			3.180	2.490				225	12.370	4.970		
Çorum	Kargı	9.870	9.590			1.500	3.790				250	17.100	7.580		
Çorum	Laçın	3.630	3.850			570	2.130				200	9.870	4.250	750	
Çorum	Mecitözü	20.130	21.020			3.410	3.960				125	17.730	7.910		
Çorum	Merkez	50.970	52.190			8.090	12.050				2.450	63.160	24.100	500	
Çorum	Oğuzlar	2.950	3.060			460	110				50	570	220		
Çorum	Ortaköy	3.420	3.440			690	1.230	1.100	1.740		150	6.030	2.460		
Çorum	Osmancık	18.530	19.350			2.980	8.260				450	35.280	16.520		
Çorum	Sungurlu	29.180	30.750			3.950	12.560		300	1	350	60.470	25.110		
Çorum	Uğurludağ	6.470	7.040			1.130	2.330				100	11.660	4.660		
Denizli	Acıpayam	54.440	56.780			9.820	12.840				1.000	59.030	25.670		
Denizli	Babadağ	1.140	1.130			160	3.520				100	16.450	7.040		
Denizli	Baklan	7.550	7.680			1.290	4.020				410	20.070	8.030		
Denizli	Bekilli	1.870	1.860			130	3.180				500	17.350	6.360		
Denizli	Beyağaç	4.110	3.980			830	450				150	2.580	890		
Denizli	Bozkurt	8.100	8.150			1.380	1.490				600	6.850	2.970		
Denizli	Buldan	12.760	13.640			2.120	8.550				600	42.360	17.100		

Denizli	Çal	8.920	9.150			1.180	10.290				1.500	50.410	20.580		
Denizli	Çameli	15.540	16.200			3.130	1.760				700	9.220	3.520		
Denizli	Çardak	11.010	11.340			1.530	3.310				350	16.340	6.620		
Denizli	Çivril	52.390	54.930			9.040	27.910				900	126.900	55.820		
Denizli	Güney	3.920	4.090			670	4.670				300	25.000	9.340		
Denizli	Honaz	8.410	8.770			1.360	4.670				700	21.890	9.340		
Denizli	Kale	6.110	6.100			1.000	2.110				900	9.490	4.210		
Denizli	Merkezefendi	5.480	5.790			790	3.630				2.100	21.880	7.250		
Denizli	Pamukkale	19.000	18.040			2.580	8.340				1.500	45.130	16.680		
Denizli	Sarayköy	9.910	9.930			1.610	5.650				250	24.930	11.300		
Denizli	Serinhisar	3.750	3.870			400	6.740				300	36.930	13.480		
Denizli	Tavas	20.400	20.930			3.020	17.370				500	81.560	34.730		
Diyarbakır	Bağlar	60.280	56.060			4.450	63.990				700	281.070	127.980		
Diyarbakır	Bismil	39.260	41.490			5.730	36.120				500	152.370	72.230		
Diyarbakır	Çermik	33.640	35.990			3.670	82.130	630	300		500	364.300	164.250		
Diyarbakır	Çınar	41.830	44.420			5.960	88.720	560	710		250	384.370	177.440		
Diyarbakır	Çüngüş	3.850	4.370			550	2.800				100	14.270	5.600		
Diyarbakır	Dicle	16.700	17.140			2.280	6.240				100	31.170	12.480		
Diyarbakır	Eğil	9.950	9.690			1.170	13.430				125	56.060	26.860		
Diyarbakır	Ergani	74.280	77.160			4.720	75.190				350	340.200	150.380		
Diyarbakır	Hani	12.180	12.540			1.110	4.950	960	190		100	37.150	9.900		
Diyarbakır	Hazro	17.310	17.660			3.910	8.240				100	36.180	16.470		
Diyarbakır	Kayapınar	23.640	25.030			1.750	21.420				250	91.300	42.840		
Diyarbakır	Kocaköy	16.790	18.010			1.590	4.650				100	25.370	9.290		
Diyarbakır	Kulp	53.610	54.920			6.510	13.210				100	58.480	26.420		
Diyarbakır	Lice	41.320	41.950			3.720	9.580				100	47.670	19.160		
Diyarbakır	Silvan	75.350	78.210			8.550	13.730				500	62.700	27.460		
Diyarbakır	Sur	40.550	40.760			3.540	7.900				120	43.660	15.800		
Diyarbakır	Yenişehir	14.560	15.330			1.120	9.760				2.100	41.950	19.520		
Düzce	Akçakoca	2.920	3.300			400	210				500	900	410		
Düzce	Cumayeri	2.050	2.170			320	50				200	210	90		
Düzce	Çilimli	5.240	5.110			810	150				250	660	300		
Düzce	Gölyaka	12.160	11.690			1.290	1.290				500	5.730	2.570		
Düzce	Gümüşova	3.120	3.270			510	240				100	1.020	480		
Düzce	Kaynaşlı	2.530	2.640			500	190				300	820	370		
Düzce	Merkez	26.340	27.010			3.720	2.180				1.500	10.020	4.350		
Düzce	Yığılca	3.120	3.160			570	190				500	950	380		
Edirne	Enez	12.600		44.860		2.110	10.130	780	1.950		500	44.860			
Edirne	Havsa	17.410		22.560		2.580	4.850				600	22.560		2.600	
Edirne	İpsala	21.510		39.590		4.130	9.040	390	700		700	39.590			
Edirne	Keşan	22.940		83.590		3.280	18.960	150	1.660		2.300	83.590			
Edirne	Lalapaşa	13.960		36.860		2.220	8.260				515	36.860			
Edirne	Meriç	4.370		21.940		890	5.230				300	21.940			
Edirne	Merkez	18.110		40.310		2.340	9.240				2.500	40.310		26.100	
Edirne	Süloğlu	6.140		16.630		1.350	3.810				300	16.630			
Edirne	Uzunköprü	17.950		56.990		2.800	12.720				2.250	56.990			
Elazığ	Ağın	400	440			80	2.110				25	9.800	4.220		

Elazığ	Alacakaya	2.710	2.670		480	2.490				100	13.630	4.980	
Elazığ	Arıcak	5.990	6.880		1.300	2.810				10	14.900	5.620	
Elazığ	Baskil	5.670	5.440		820	4.860				14	24.240	9.720	
Elazığ	Karakoçan	27.340	27.980		4.420	15.930	2.710	14.150	25	290	77.910	31.860	
Elazığ	Keban	900	990		180	4.990				50	23.230	9.970	
Elazığ	Kovancılar	26.320	27.250		3.180	35.480	1.000	2.070		250	164.130	70.950	
Elazığ	Maden	4.890	5.050		840	1.480				100	7.160	2.960	
Elazığ	Merkez	61.340	62.540		7.070	76.880	5.890	42.800		500	395.580	153.760	
Elazığ	Palu	5.570	5.650		1.040	4.660				50	22.010	9.320	
Elazığ	Sivrice	3.560	3.780		670	5.620				50	24.540	11.240	
Erzincan	Çayırlı	11.930	11.360		1.790	8.260				50	38.220	16.520	
Erzincan	İliç	1.340	1.560		200	13.600				60	60.340	27.190	
Erzincan	Kemah	1.800	1.980		320	16.720				25	75.990	33.440	
Erzincan	Kemaliye	1.220	1.060		160	9.510				40	44.970	19.020	
Erzincan	Merkez	44.180	45.910		5.160	41.800	500			1.300	196.060	83.590	
Erzincan	Otlukbeli	6.530	6.140		740	1.430	2.230	860		10	6.280	2.850	
Erzincan	Refahiye	12.390	13.600		1.750	3.230				50	16.060	6.450	
Erzincan	Tercan	24.330	27.710		4.020	29.810	1.500	1.600		120	136.010	59.620	
Erzincan	Üzümlü	8.840	9.080		1.330	12.860	1.200	2.850		80	60.280	25.710	
Erzurum	Aşkale	35.770	38.150		5.470	7.230	1.030	330	23	246	34.400	14.460	1.200
Erzurum	Aziziye	46.590	44.740		7.230	6.410	4.510	4.840	20	307	32.050	12.810	3.400
Erzurum	Çat	37.940	38.820		5.580	10.180				476	47.300	20.360	
Erzurum	Hınıs	30.870	30.550		5.300	18.310	5.220	7.530	2	265	80.500	36.620	
Erzurum	Horasan	68.210	62.900		10.150	9.380	14.000	8.030	12	249	43.540	18.750	1.000
Erzurum	İspir	22.680	24.290		3.710	2.740	560	1.830	3	341	13.050	5.480	
Erzurum	Karaçoban	29.160	27.610		4.370	12.540	11.180	17.810	8	201	53.610	25.080	
Erzurum	Karayazı	54.700	52.070		8.730	20.550	17.450	24.850	31	302	97.640	41.100	
Erzurum	Köprüköy	30.610	31.630		4.990	8.620	3.870	5.630	5	257	35.270	17.240	1.500
Erzurum	Narman	40.800	40.300		4.860	1.980	5.690	490	4	154	8.970	3.960	
Erzurum	Oltu	19.680	20.990		2.700	8.790	1.100	2.330	3	227	39.300	17.570	1.000
Erzurum	Olur	14.930	15.370		2.040	4.580	2.870	2.280	3	146	19.840	9.160	
Erzurum	Palandöken	26.510	29.630		3.060	2.800	2.790		2	315	12.570	5.600	800
Erzurum	Pasinler	70.980	70.150		8.280	9.470	15.250	3.580	11	278	46.170	18.940	
Erzurum	Pazaryolu	5.780	5.220		860	3.030				140	14.570	6.050	
Erzurum	Şenkaya	47.150	45.430		6.820	9.510	11.710	8.410	18	263	43.450	19.020	
Erzurum	Tekman	38.840	38.600		7.190	28.830	9.330	34.530	11	303	136.870	57.660	1.800
Erzurum	Tortum	31.180	31.070		4.210	3.500	4.950	590	2	187	17.130	6.990	
Erzurum	Uzundere	2.980	3.320		430	3.740				112	16.460	7.470	
Erzurum	Yakutiye	40.370	39.270		5.800	10.080	630	360	7	319	48.720	20.160	
Eskişehir	Alpu	19.620	20.190		3.160	17.770				550	79.840	35.530	
Eskişehir	Beylikova	5.920	6.140		1.000	8.650				650	36.590	17.300	
Eskişehir	Çifteler	4.400	4.170		740	28.290				700	127.930	56.570	
Eskişehir	Günyüzü	1.120	1.190		210	11.700				200	49.380	23.400	
Eskişehir	Han	1.140	1.220		260	3.000				100	13.610	6.000	
Eskişehir	İnönü	3.300	3.280		590	6.040				500	27.660	12.070	
Eskişehir	Mahmudiye	8.930	8.880		1.400	7.740				500	34.870	15.470	
Eskişehir	Mihalgazi	1.180	760		70	780				200	4.370	1.550	

Eskişehir	Mihalıççık	8.550	8.900			1.390	15.930	70	2.280		1.250	69.900	31.860		
Eskişehir	Odunpazarı	33.180	34.090			2.470	13.150				6.000	61.600	26.290		
Eskişehir	Sarıcakaya	2.510	2.680			350	1.400				200	6.770	2.790		
Eskişehir	Seyitgazi	11.090	11.690			1.900	17.900				1.600	80.960	35.800		
Eskişehir	Sivrihisar	8.910	9.150			1.630	77.040	590	17.780	60	2.000	334.090	154.070		
Eskişehir	Tepebaşı	33.540	34.390			3.410	25.100				7.000	120.100	50.200		
Gaziantep	Araban	7.080	7.920			810	13.580				400	60.520	27.150		7.080
Gaziantep	İslahiye	16.800	17.640			1.680	23.890				900	102.660	47.770		16.800
Gaziantep	Karkamış	2.860	3.050			570	1.150				80	5.530	2.290		2.860
Gaziantep	Nizip	26.710	25.500			1.440	5.000				400	25.590	10.000		26.710
Gaziantep	Nurdağı	10.790	11.510			1.430	18.580				150	88.120	37.160		10.790
Gaziantep	Oğuzeli	45.660	46.810			4.790	27.150				300	267.670	54.290		45.660
Gaziantep	Şahinbey	35.680	36.510			4.410	24.670				6.000	111.440	49.330		35.680
Gaziantep	Şehitkamil	41.120	41.780			3.890	26.130				1.300	133.370	52.250		41.120
Gaziantep	Yavuzeli	13.730	14.030			1.070	13.690				150	62.710	27.380		13.730
Giresun	Alucra	7.290	7.210			1.220	1.690				50	9.200	3.370		
Giresun	Bulancak	12.770	13.510			2.510	2.600				450	12.310	5.200		
Giresun	Çamoluk	1.800	1.930			380	130				30	590	260		
Giresun	Çanakçı	1.480	1.590			300	520				100	2.270	1.040		
Giresun	Dereli	17.760	17.360			3.070	2.420				330	10.330	4.830		
Giresun	Doğankent	1.260	1.330			260	200				30	870	400		
Giresun	Espiye	7.230	7.450			1.580	850				250	3.600	1.700		
Giresun	Eynesil	1.380	1.500			240	560				200	2.380	1.120		
Giresun	Görele	2.370	2.760			390	1.590				350	6.690	3.170		
Giresun	Güce	2.100	2.220			440	250				80	1.080	490		
Giresun	Keşap	5.100	5.710			770	1.560				115	6.840	3.110		
Giresun	Merkez	9.190	10.040			1.340	2.390				1.700	10.230	4.780		
Giresun	Piraziz	2.660	2.780			540	1.030				120	4.840	2.050		
Giresun	Şebinkarahisar	26.030	27.050			3.960	3.890				400	18.550	7.780		
Giresun	Tirebolu	3.810	4.100			530	1.580				500	6.910	3.150		
Giresun	Yağlıdere	6.770	6.860			1.190	990				130	4.750	1.980		
Gümüşhane	Kelkit	24.750	25.850			3.510	4.350	670			150	21.340	8.700		
Gümüşhane	Köse	5.620	5.820			680	450				50	1.920	890		
Gümüşhane	Kürtün	6.670	6.680			1.190	550				50	3.100	1.100		
Gümüşhane	Merkez	6.720	6.570			1.140	2.420	200			250	12.730	4.830		
Gümüşhane	Şiran	10.880	11.590			1.650	2.600				80	12.620	5.190		
Gümüşhane	Torul	6.850	6.890			1.240	610	200			50	3.090	1.220		
Hakkari	Çukurca	700	630			180	6.400				50	26.280	12.790		700
Hakkari	Derecik	4.110	4.560			1.450	4.330				20	17.860	8.660		4.110
Hakkari	Merkez	2.210	2.140			470	36.900		2.640		100	161.460	73.790		2.210
Hakkari	Şemdinli	4.870	4.980			750	19.970	300	12.000		30	86.580	39.940		4.870
Hakkari	Yüksekova	20.520	19.800			3.570	91.040	1.040	27.750		70	386.620	182.080		20.520
Hatay	Altınözü	12.490	12.680			1.840	1.640				100	8.450	3.270		12.490
Hatay	Antakya	28.450	27.070			3.310	5.080				1.000	40.270	10.160		28.450
Hatay	Arsuz	17.330	17.680			1.620	1.990				500	11.290	3.980		17.330
Hatay	Belen	2.360	2.290			270	4.060				200	23.610	8.120		2.360
Hatay	Defne	10.970	11.290			1.000	650				300	4.880	1.290		10.970

Hatay	Dörtyol	5.770	5.930			730	3.160				1.000	20.390	6.320		5.770
Hatay	Erzin	2.210	2.100			350	2.780				300	15.360	5.550		2.210
Hatay	Hassa	8.270	7.670			1.290	24.910				300	111.360	49.820		8.270
Hatay	İskenderun	2.360	2.540			330	1.130				1.250	8.010	2.250		2.360
Hatay	Kırıkhan	16.040	16.280			1.860	34.300				400	158.990	68.600		16.040
Hatay	Kumlu	3.570	3.820			480	7.710				100	33.180	15.410		3.570
Hatay	Payas	1.750	1.820			120	1.100				350	5.600	2.200		1.750
Hatay	Reyhanlı	8.700	8.910			1.100	11.950				200	61.170	23.890		8.700
Hatay	Samandağ	13.430	12.940			1.630	170				500	1.340	340		13.430
Hatay	Yayladağı	10.070	10.160			1.470	5.080				200	27.510	10.160		10.070
İğdir	Aralık	14.660	15.590			2.370	47.320	4.000	7.500		100	236.830	94.630		14.660
İğdir	Karakoyunlu	15.200	14.750			2.310	29.420				350	136.740	58.840	3.300	15.200
İğdir	Merkez	32.100	34.220			3.870	88.860				1.950	439.350	177.720		32.100
İğdir	Tuzluca	16.870	18.440			2.860	31.010	620	2.320		100	131.430	62.010	200	16.870
Isparta	Aksu	5.520	5.740			930	930				100	4.860	1.860		
Isparta	Atabey	5.080	5.410			750	3.220				300	16.970	6.430		
Isparta	Eğirdir	14.350	13.280			2.080	10.310				500	51.770	20.620		
Isparta	Gelendost	5.240	5.600			1.000	4.300				150	22.730	8.600		
Isparta	Gönen	4.230	4.150			540	3.610				150	17.770	7.210		
Isparta	Keçiborlu	9.500	10.120			1.120	5.460				250	25.930	10.920		
Isparta	Merkez	21.820	18.380			2.590	14.790				8.000	78.590	29.570		
Isparta	Senirkent	2.760	2.530			420	7.530				150	34.410	15.050		
Isparta	Sütçüler	7.570	7.720			1.250	4.410				300	20.410	8.820		
Isparta	Şarkikaraağaç	31.650	33.210			4.700	11.040	1.490	2.530		350	47.730	22.070		
Isparta	Uluborlu	2.230	2.350			210	2.540				250	11.300	5.070		
Isparta	Yalvaç	23.530	21.990			3.330	16.220	2.650	7.240	1	350	78.700	32.440		
Isparta	Yenişarbademli	1.060	1.030			170	610				50	2.970	1.220		
İstanbul	Adalar	30	30			10	20				100	90	30		
İstanbul	Arnavutköy	12.470		18.840		1.910	4.340				400	18.840			
İstanbul	Ataşehir										2.000				
İstanbul	Avcılar	580		570		60	130				3.500	570			
İstanbul	Bağcılar										1.900				
İstanbul	Bahçelievler										1.000				
İstanbul	Bakırköy										1.000				
İstanbul	Başakşehir	2.010		4.240		330	930				5.000	4.240			
İstanbul	Bayrampaşa										1.000				
İstanbul	Beşiktaş										2.000				
İstanbul	Beykoz	5.840	6.440			750	620				4.000	3.430	1.230		
İstanbul	Beylikdüzü	10		170			40				2.200	170			
İstanbul	Beyoğlu			50							750	50			
İstanbul	Büyükçekmece	2.190		4.440		280	1.050				3.500	4.440			
İstanbul	Çatalca	16.580		38.970		2.390	8.340				3.000	38.970			
İstanbul	Çekmeköy	1.160	1.670			140	450				1.800	2.290	890		
İstanbul	Esenler										1.800				
İstanbul	Esenyurt			20							2.000	20			
İstanbul	Eyüpsultan	6.840		5.620		910	1.120				2.050	5.620			
İstanbul	Fatih										1.250				

İstanbul	Gaziosmanpaşa											1.000					
İstanbul	Güngören											900					
İstanbul	Kadıköy											4.000					
İstanbul	Kağıthane											2.700					
İstanbul	Kartal	240	260			60	80					7.700	330	150			
İstanbul	Küçükçekmece											4.000					
İstanbul	Maltepe	460	470			30	190					1.000	1.450	380			
İstanbul	Pendik	5.940	7.550			410	670					3.000	3.380	1.340			
İstanbul	Sancaktepe	1.110	1.180			150	320					4.000	1.630	640			
İstanbul	Sarıyer	1.430				2.300	220	540				4.750	2.300				
İstanbul	Silivri	14.560				41.900	1.970	9.250				3.500	41.900				
İstanbul	Sultanbeyli											1.650					
İstanbul	Sultangazi	70				340	10	70				300	340				
İstanbul	Şile	8.490	9.370				950	3.370				1.800	15.250	6.740	4.500		
İstanbul	Şişli											6.500					
İstanbul	Tuzla	1.430	1.580				130	1.090				477	5.570	2.170			
İstanbul	Ümraniye	100	100				10	30				2.300	260	50			
İstanbul	Üsküdar											4.000					
İstanbul	Zeytinburnu											500					
İzmir	Aliağa	8.560	8.880			880	9.420					800	40.580	18.830	20.000		
İzmir	Balçova	230	240			20	350					2.500	1.880	690			
İzmir	Bayındır	93.480	95.340			11.850	6.220					600	27.800	12.430	5.000		
İzmir	Bayraklı	60	60			10	100					2.500	720	200	600		
İzmir	Bergama	58.960	62.530			9.680	27.210	2.500	6.870			2.000	114.210	54.420			
İzmir	Beydağ	26.520	27.100			4.760	2.130					650	9.460	4.250			
İzmir	Bornova	3.240	2.980			270	2.570					3.500	11.980	5.140	4.000		
İzmir	Buca	6.830	7.810			640	1.730					3.000	8.630	3.450			
İzmir	Çeşme	2.400	2.730			70	2.020					750	9.960	4.040			
İzmir	Çiğli	4.000	3.950			490	2.620					1.000	12.270	5.240	1.000		
İzmir	Dikili	9.410	9.280			1.280	14.960					650	64.100	29.910			
İzmir	Foça	14.750	14.730			2.180	3.210					400	13.330	6.410			
İzmir	Gaziemir	350	450			20	600					1.000	3.340	1.190			
İzmir	Güzelbahçe	390	430			60	2.340					1.000	11.500	4.670			
İzmir	Karabağlar	20	60			10	1.130					1.900	6.100	2.250			
İzmir	Karaburun	170	160			30	4.010					700	21.710	8.010			
İzmir	Karşıyaka	160	180			30	750					2.000	3.350	1.490	700		
İzmir	Kemalpaşa	39.800	41.830			2.090	6.570					750	33.370	13.140	4.000		
İzmir	Kınık	18.540	18.980			2.130	13.270					200	60.380	26.530			
İzmir	Kiraz	121.180	127.080			20.820	5.970					200	25.570	11.940	3.000		
İzmir	Konak											2.000					
İzmir	Menderes	25.420	26.540			2.390	8.090					2.000	39.710	16.180	3.000		
İzmir	Menemen	25.530	26.160			2.840	11.420					1.000	49.320	22.830	10.000		
İzmir	Narlidere	20	30			10	60					400	300	120			
İzmir	Ödemiş	239.830	247.450			35.730	13.560					1.500	57.510	27.110			
İzmir	Seferihisar	3.600	3.990			320	7.200					600	35.460	14.390	10.000		
İzmir	Selçuk	2.850	2.840			360	1.650					450	9.770	3.290	2.500		
İzmir	Tire	120.740	123.290			17.420	13.320					2.000	57.280	26.640			

İzmir	Torbali	33.370	34.090			3.570	10.100				1.500	45.620	20.200		
İzmir	Urla	3.480	3.800			460	5.070				2.500	23.460	10.130		
Kahramanmaraş	Afşin	34.350	35.020			4.460	19.460	1.460	1.700	5	650	85.700	38.910		
Kahramanmaraş	Andırın	21.630	21.440			3.630	10.170	4.170	6.430	16	450	49.250	20.340		
Kahramanmaraş	Çağlayancerit	2.340	2.430			420	11.400				200	52.830	22.790		
Kahramanmaraş	Dulkadiroğlu	28.610	29.210			3.380	20.620				700	110.140	41.230		
Kahramanmaraş	Ekinözü	5.260	5.080			820	2.600	100	800	3	250	12.280	5.190		
Kahramanmaraş	Elbistan	57.330	56.000			3.530	22.020	5.120	3.670	5	700	107.100	44.030		
Kahramanmaraş	Göksun	17.710	17.920			2.950	22.720				500	102.990	45.430		
Kahramanmaraş	Nurhak	2.120	1.940			330	7.960	730	13.520		150	35.890	15.920		
Kahramanmaraş	Onikişubat	38.890	40.640			5.230	37.540	1.700	8.920	3	600	174.780	75.070		
Kahramanmaraş	Pazarcık	10.050	10.810			1.580	32.660				700	177.880	65.310		
Kahramanmaraş	Türkoğlu	16.940	17.030			2.580	21.240				450	103.440	42.470		
Karabük	Eflani	12.160	12.150			1.840	840	410			400	4.160	1.670		
Karabük	Eskipazar	11.550	12.460			1.900	1.550				250	6.990	3.100		
Karabük	Merkez	6.290	6.730			700	960				1.900	4.860	1.910		
Karabük	Ovacık	3.730	3.620			620	270				200	1.380	530		
Karabük	Safranbolu	8.870	9.320			1.000	880				400	4.580	1.750		
Karabük	Yenice	5.740	5.870			1.030	790				850	3.770	1.570		
Karaman	Ayrancı	6.630	6.760			1.240	43.910				250	215.420	87.810		
Karaman	Başyayla	1.290	1.270			180	1.400				50	7.040	2.800		
Karaman	Ermenek	5.070	5.300			870	6.450				200	31.730	12.890		
Karaman	Kazımkarabekir	3.300	3.100			430	5.450				100	24.780	10.900		
Karaman	Merkez	40.270	41.420			5.220	88.110				1.000	385.820	176.210	500	
Karaman	Sarıveliler	2.670	2.890			480	2.290				100	12.020	4.580		
Kars	Akyaka	38.150	35.180			4.510	6.060	30.000	1.700	10	1.000	28.250	12.110		38.150
Kars	Arpaçay	53.400	50.420			8.660	25.690	30.000	5.190	10	1.000	117.600	51.380		53.400
Kars	Diğor	43.850	40.280			7.940	19.650	40.000	4.610	10	1.000	83.630	39.290		43.850
Kars	Kağızman	53.690	58.870			8.000	45.220	35.000	38.440	10	1.500	207.160	90.430	2.000	53.690
Kars	Merkez	155.780	125.830			15.830	27.150	80.000	19.590	10	2.500	128.640	54.300	1.700	155.780
Kars	Sarıkamuş	101.460	88.530			12.170	5.850	30.000	2.420	10	1.000	25.990	11.700		101.460
Kars	Selim	113.760	81.530			10.520	11.360	35.000	6.000	29	1.000	53.750	22.710		113.760
Kars	Susuz	35.650	32.800			5.020	5.710	20.000	5.230	30	1.000	27.340	11.420	3.000	35.650
Kastamonu	Abana	210	210			20	30				150	120	50		
Kastamonu	Ağlı	5.430	5.870			770	80				30	350	160		
Kastamonu	Araç	15.300	15.670			2.330	3.910				100	18.800	7.810		
Kastamonu	Azdavay	7.710	7.750			970	160				50	700	310		
Kastamonu	Bozkurt	1.060	1.130			190	10				50	70	20		
Kastamonu	Cide	5.120	5.510			820	170				200	700	330		
Kastamonu	Çatalzeytin	1.800	1.840			330	110				100	540	220		
Kastamonu	Daday	13.280	13.760			2.410	510				50	2.810	1.020		
Kastamonu	Devrekani	35.990	37.050			5.560	550				100	2.540	1.090		
Kastamonu	Doğanyurt	1.090	1.170			190	50				300	190	90		
Kastamonu	Hanönü	3.490	3.720			580	610				20	2.950	1.210		
Kastamonu	İhsangazi	10.140	10.420			1.870	180				50	770	350		
Kastamonu	İnebolu	2.270	2.380			440	100				100	470	200		
Kastamonu	Küre	2.630	2.910			470	60				100	300	110		

Kastamonu	Merkez	73.630	74.160			11.940	3.010	6.000	2.120	12	1.700	14.290	6.010		
Kastamonu	Pınarbaşı	4.980	5.120			700	210				200	1.030	420		
Kastamonu	Seydiler	7.540	8.120			1.270	130	200			70	640	250		
Kastamonu	Şenpazar	1.340	1.420			210	50				125	220	100		
Kastamonu	Taşköprü	50.810	50.950			7.740	3.860				20	17.260	7.710		
Kastamonu	Tosya	17.120	18.260			2.850	1.710				450	8.410	3.420		
Kayseri	Akkışla	8.950	9.450			1.450	15.790				300	64.680	31.580		
Kayseri	Bünyan	41.160	42.320			4.600	18.670				350	82.510	37.330		
Kayseri	Develi	61.790	64.600			10.030	12.910				500	56.920	25.810		
Kayseri	Felahiye	3.650	3.720			560	5.510				325	23.690	11.010		
Kayseri	Hacılar	6.420	6.500			740	2.480				180	11.620	4.950		
Kayseri	İncesu	29.110	30.490			3.050	15.320				200	68.490	30.640		
Kayseri	Kocasinan	84.580	89.380			6.180	23.480				2.285	104.920	46.950		
Kayseri	Melikgazi	43.380	39.130			2.550	6.270				500	30.610	12.540		
Kayseri	Özvatın	1.670	1.650			330	2.090				100	8.870	4.180		
Kayseri	Pınarbaşı	57.260	60.290			6.570	43.170	760	6.880		900	215.480	86.340		
Kayseri	Sarıoğlan	13.620	13.530			1.890	9.310	2.000	4.500	1	600	44.080	18.620		
Kayseri	Sarız	10.220	10.860			1.910	10.570				160	47.090	21.140		
Kayseri	Talas	18.570	17.240			2.220	7.020				450	34.750	14.040		
Kayseri	Tomarza	26.010	26.800			3.820	11.880				150	53.120	23.750	1.000	
Kayseri	Yahyalı	16.080	16.470			2.440	15.720				400	68.000	31.430		
Kayseri	Yeşilhisar	9.130	9.820			1.400	9.900				100	47.940	19.800		
Kırıkkale	Bahşılı	1.200	1.370			200	1.540				150	7.700	3.070		
Kırıkkale	Balışeyh	12.220	12.070			1.300	3.930				150	17.160	7.850		
Kırıkkale	Çelebi	2.500	2.540			440	2.160				100	10.200	4.310		
Kırıkkale	Delice	5.780	6.760			670	5.230				100	26.810	10.450		
Kırıkkale	Karakeçili	2.780	2.880			200	3.030				100	13.610	6.060		
Kırıkkale	Keskin	32.890	31.910			2.670	8.100				100	37.510	16.200		
Kırıkkale	Merkez	12.690	13.030			1.010	4.930				2.150	25.760	9.860		
Kırıkkale	Sulakyurt	3.490	3.710			650	7.190				300	31.980	14.380		
Kırıkkale	Yahşihan	3.820	3.590			370	3.360				350	14.780	6.710	2.700	
Kırklareli	Babaeski	25.900		37.840		3.860	7.980				2.400	37.840			
Kırklareli	Demirköy	4.110		12.100		820	2.440				400	12.100			
Kırklareli	Koçaz	3.250		25.190		640	5.600				450	25.190			
Kırklareli	Lüleburgaz	51.420		43.030	10.040	9.910					2.500	43.030		6.000	
Kırklareli	Merkez	44.470		134.050	9.580	27.570					2.900	134.050			
Kırklareli	Pehlivan köyü	2.470		6.130	360	1.340					250	6.130			
Kırklareli	Pınarhisar	7.110		55.130	1.000	11.960					1.400	55.130		21.580	
Kırklareli	Vize	10.610		30.710	1.410	7.450	350	2.000	3		1.600	30.710			
Kırşehir	Akçakent	8.340	8.320			1.050	1.860				100	9.340	3.720		
Kırşehir	Akpınar	13.010	13.600			1.480	4.830				100	23.370	9.660		
Kırşehir	Boztepe	52.360	55.540			1.620	9.580				200	45.510	19.150		
Kırşehir	Çiçekdağı	17.330	19.780			1.530	14.210				200	64.490	28.410		
Kırşehir	Kaman	35.740	35.890			3.460	16.280				550	76.190	32.560	300	
Kırşehir	Merkez	131.350	135.710			4.560	36.580				1.500	166.550	73.150		
Kırşehir	Mucur	28.950	28.010			1.700	10.730	250	1.930	2	300	47.940	21.450		
Kilis	Elbeyli	900	940			170	2.220				100	10.990	4.440		900

Kilis	Merkez	7.120	7.390		930	14.160				900	73.970	28.320		7.120
Kilis	Musabeyli	1.830	1.830		250	8.040				150	39.780	16.070		1.830
Kilis	Polateli	2.350	2.390		240	9.510				200	44.840	19.020		2.350
Kocaeli	Başiskele	3.750	3.900		490	170				900	820	340		
Kocaeli	Çayırova	140	140		30	100				700	530	200		
Kocaeli	Darica	1.110	1.200		100	380				1.000	2.130	760		
Kocaeli	Derince	10.780	9.940		1.150	1.360				1.000	6.740	2.710	1.000	
Kocaeli	Dilovası	6.110	6.450		220	1.550				436	6.760	3.100		
Kocaeli	Gebze	17.510	19.480		930	5.070				2.000	22.730	10.130		
Kocaeli	Gölcük	7.060	8.400		580	430				1.500	1.910	850		
Kocaeli	İzmit	18.230	18.520		2.210	3.240				1.600	16.740	6.480		
Kocaeli	Kandıra	34.810	36.540		4.720	4.290				900	22.790	8.570		
Kocaeli	Karamürsel	6.410	6.770		410	3.650				700	16.240	7.300	2.200	
Kocaeli	Kartepe	13.360	13.150		970	1.880				500	10.390	3.750		
Kocaeli	Körfez	11.270	11.220		1.090	4.110				1.400	20.170	8.210		
Konya	Ahırlı	6.630	6.820		810	5.070				100	30.490	10.140		
Konya	Akören	5.520	5.790		800	5.130				150	23.500	10.250	2.000	
Konya	Akşehir	35.760	36.970		5.260	11.740				400	60.000	23.470		
Konya	Altınekin	11.940	12.380		2.100	22.820				370	94.240	45.640		
Konya	Beyşehir	34.690	35.850		5.170	10.170	3.480	5.950		500	51.250	20.330	3.000	
Konya	Bozkır	11.320	12.120		1.930	6.200	250	2.400		200	29.950	12.390		
Konya	Cihanbeyli	33.180	35.610		5.460	47.330				200	196.560	94.660		
Konya	Çeltik	1.740	1.890		240	9.300				220	39.850	18.600		
Konya	Çumra	73.240	76.050		12.540	42.810				900	183.050	85.610		
Konya	Derbent	4.830	4.890		830	1.310				80	6.210	2.610		
Konya	Derebucak	2.360	2.660		290	2.740				200	12.590	5.480		
Konya	Doğanhisar	9.050	8.700		1.420	3.480				200	14.820	6.950		
Konya	Emirgazi	29.480	30.290		4.170	16.420	2.780	6.060	10	180	69.980	32.830		
Konya	Ereğli	187.570	193.490		29.090	57.200				800	248.070	114.400	7.000	
Konya	Güneysınır	9.070	9.860		1.670	7.290				100	32.920	14.580		
Konya	Hadim	2.020	2.080		320	7.070	25	700		160	33.920	14.140		
Konya	Halkapınar	4.440	4.710		840	4.350				200	18.850	8.700		
Konya	Hüyük	8.410	8.770		1.390	2.850				250	13.410	5.690		
Konya	İlgin	38.580	39.570		7.140	21.230	300	1.700	6	700	93.800	42.460		
Konya	Kadınhanı	39.100	40.850		4.880	24.030				300	106.890	48.060		
Konya	Karapınar	92.730	95.970		12.120	85.230				750	371.870	170.450		
Konya	Karatay	95.680	98.870		10.530	75.980				1.500	375.650	151.950		
Konya	Kulu	12.190	12.960		2.370	29.610	500	3.000	9	300	124.760	59.210		
Konya	Meram	95.520	98.740		11.450	42.840				4.000	196.480	85.680		
Konya	Sarayönü	22.060	21.090		3.640	26.180				250	121.910	52.350		
Konya	Selçuklu	13.770	14.210		2.040	28.750				1.500	128.490	57.500		
Konya	Seydişehir	34.510	36.130		4.790	12.260				450	57.520	24.510		
Konya	Taşkent	370	360		100	3.450				60	15.740	6.890		
Konya	Tuzlukçu	8.520	8.900		1.240	6.850				300	29.020	13.690		
Konya	Yalhöyük	500	540		100	170				50	860	340		
Konya	Yunak	14.170	14.980		1.890	35.820				420	151.560	71.630		
Kütahya	Altıntaş	17.080	17.500		2.900	7.870	2.170	800	10	200	35.730	15.740		

Kütahya	Aslanapa	12.100	12.190			2.280	10.850				560	49.460	21.700		
Kütahya	Çavdarhisar	5.790	5.400			1.040	2.930				300	14.090	5.860		
Kütahya	Domaniç	6.110	6.480			1.170	2.660				400	11.120	5.310		
Kütahya	Dumlupınar	2.830	2.180			400	2.420				270	12.280	4.830		
Kütahya	Emet	9.110	9.540			1.680	6.550				450	31.310	13.100		
Kütahya	Gediz	12.960	13.140			2.540	10.930				910	47.380	21.850		
Kütahya	Hisarcık	5.620	5.960			510	2.410				300	10.560	4.820		
Kütahya	Merkez	40.010	40.630			6.360	27.190				4.500	118.200	54.380		
Kütahya	Pazarlar	2.040	2.280			320	1.730				200	8.000	3.450		
Kütahya	Simav	34.880	37.030			6.330	13.120				1.200	60.870	26.230		
Kütahya	Şaphane	2.380	2.410			480	2.300				254	10.980	4.590		
Kütahya	Tavşanlı	33.970	34.790			5.700	9.130				1.950	44.260	18.260		
Malatya	Akçadağ	17.700	17.250			2.210	8.600				200	39.000	17.200		
Malatya	Arapgir	7.390	7.710			830	23.320				200	109.250	46.640		
Malatya	Arguvan	9.900	10.460			1.530	16.220				150	74.990	32.440		
Malatya	Battalgazi	59.620	55.090			4.950	4.080				1.200	20.330	8.160		
Malatya	Darende	7.780	9.050			1.250	8.440	800	1.560		60	37.460	16.870		
Malatya	Doğanşehir	12.510	10.710			1.520	8.310	2.110	5.670		200	39.530	16.610		
Malatya	Doğanyol	4.350	3.570			590	50				50	260	100		
Malatya	Hekimhan	9.050	7.770			1.180	3.950				70	18.840	7.900		
Malatya	Kale	2.180	2.160			400	30				50	170	60		
Malatya	Kuluncak	3.280	3.310			460	3.070				30	13.120	6.130		
Malatya	Pütürge	8.140	8.540			1.440	970				50	4.080	1.940		
Malatya	Yazihan	21.240	20.310			2.400	10.580				55	52.020	21.160		
Malatya	Yeşilyurt	46.560	44.360			4.640	11.640				550	56.630	23.270		
Manisa	Ahmetli	4.530	4.710			580	1.990	630	620		530	8.480	3.980		
Manisa	Akhisar	15.050	16.030			1.940	13.610				5.000	67.490	27.210		
Manisa	Alaşehir	13.150	14.100			1.740	20.530				1.550	98.050	41.050	30.250	
Manisa	Demirci	14.520	14.520			2.120	18.200				1.500	82.110	36.390		
Manisa	Gölmarmara	4.110	3.290			340	5.510				150	27.500	11.010		
Manisa	Gördes	16.480	16.740			2.610	15.810				1.000	67.990	31.610		
Manisa	Kırkağaç	6.530	6.950			840	7.530				550	34.850	15.050		
Manisa	Köprübaşı	5.070	4.990			640	10.050				500	45.140	20.090		
Manisa	Kula	44.010	46.670			7.380	20.560				1.850	97.220	41.110		
Manisa	Salihli	45.810	45.550			6.540	26.700				3.700	123.070	53.400		
Manisa	Sarıgöl	11.290	11.340			1.760	7.920				1.200	37.150	15.840		
Manisa	Saruhanlı	5.000	5.180			530	11.170				1.300	50.890	22.330		
Manisa	Selendi	17.140	17.770			2.670	16.020				650	74.890	32.030		
Manisa	Soma	8.760	9.400			1.300	3.840				2.050	19.290	7.680		
Manisa	Şehzadeler	14.120	14.760			1.480	5.510				1.500	27.610	11.010		
Manisa	Turgutlu	32.940	33.860			3.090	6.900				1.120	30.550	13.800		
Manisa	Yunusemre	15.570	16.050			2.370	11.740				1.500	53.170	23.470		
Mardin	Artuklu	6.210	7.300			1.140	22.060				350	91.890	44.110		6.210
Mardin	Dargeçit	4.850	5.520			920	8.340				50	34.730	16.680		4.850
Mardin	Derik	23.870	25.310			3.180	55.490	2.080	21.290		150	241.120	110.970		23.870
Mardin	Kızıltepe	7.140	7.790			1.260	20.260				250	86.920	40.510		7.140
Mardin	Mazıdağı	4.590	5.230			540	29.720				72	121.800	59.440		4.590

Mardin	Midyat	8.460	9.350		1.280	13.360				150	58.450	26.710		8.460
Mardin	Nusaybin	6.700	6.890		790	24.390				150	106.330	48.780		6.700
Mardin	Ömerli	1.940	2.000		300	4.110				160	18.510	8.210		1.940
Mardin	Savur	4.480	5.180		890	19.310				50	80.400	38.610		4.480
Mardin	Yeşilli	1.000	1.080		140	8.650				50	35.570	17.300		1.000
Mersin	Akdeniz	16.550	15.440		1.690	22.630				600	117.070	45.250		
Mersin	Anamur	1.600	1.670		290	7.580				150	35.250	15.160		
Mersin	Aydıncık	380	380		40	7.340				35	32.950	14.670		
Mersin	Bozyazı	630	650		90	6.770				70	33.990	13.540		
Mersin	Çamlıyayla	1.850	1.880		220	11.590				10	58.540	23.170		
Mersin	Erdemli	6.770	6.760		950	53.130				1.000	264.650	106.250		
Mersin	Gülnar	2.950	3.220		580	17.670				100	86.150	35.330		
Mersin	Mezitli	2.230	2.160		230	5.260				300	30.750	10.510		
Mersin	Mut	13.360	13.750		1.710	32.450	510	6.170		100	154.330	64.900		
Mersin	Silifke	8.780	8.550		1.390	37.750				300	195.290	75.490		
Mersin	Tarsus	40.180	38.880		4.690	65.020	480	21.810		350	376.770	130.040		
Mersin	Toroslar	5.220	5.360		710	15.360				1.250	94.750	30.720		
Mersin	Yenişehir	1.570	1.670		200	4.670				200	24.670	9.330		
Muğla	Bodrum	13.580	13.110		1.740	2.260				1.000	9.450	4.510		
Muğla	Dalaman	5.030	5.180		990	2.350				1.000	12.110	4.690		
Muğla	Datça	1.040	1.080		160	1.090				500	5.670	2.170		
Muğla	Fethiye	2.960	3.120		530	7.490				2.500	32.980	14.980		
Muğla	Kavaklıdere	3.630	3.720		650	990				300	5.890	1.970		
Muğla	Köyceğiz	8.450	8.880		1.320	4.830				1.500	24.100	9.650		
Muğla	Marmaris	4.220	4.310		590	3.290				1.000	14.980	6.580		
Muğla	Menteşe	22.230	22.560		3.300	11.040				4.600	59.610	22.080		
Muğla	Milas	101.310	101.780		13.780	15.240				1.000	75.740	30.470	9.000	
Muğla	Ortaca	6.920	7.100		1.370	1.750				2.700	8.960	3.490		
Muğla	Seydikemer	35.410	36.250		5.990	24.300				900	110.680	48.600		
Muğla	Ula	8.390	8.790		1.310	1.900				1.500	8.650	3.790		
Muğla	Yatağan	26.810	27.860		4.090	7.830				1.500	40.690	15.650		
Muş	Bulanık	62.100	62.530		10.660	33.710	15.470	28.300		400	152.340	67.420		
Muş	Hasköy	16.660	15.830		2.320	8.310	6.090	17.080		100	35.630	16.610		
Muş	Korkut	13.410	13.380		2.090	19.930	520	1.290		100	85.590	39.860		
Muş	Malazgirt	55.730	47.990		7.490	17.140	2.280	14.100		300	79.450	34.270		
Muş	Merkez	64.070	65.970		8.900	105.460	4.800	13.000	6	400	459.830	210.920		
Muş	Varto	14.730	14.320		3.570	46.310	1.140	7.880		100	205.820	92.620		
Nevşehir	Acıgöl	14.880	15.240		2.430	3.150				150	12.940	6.300		
Nevşehir	Avanos	20.410	20.270		2.350	10.950				700	50.370	21.900	9.000	
Nevşehir	Derinkuyu	19.350	20.550		3.510	4.790				300	19.790	9.580		
Nevşehir	Gülşehir	20.430	21.460		3.330	11.640				150	48.810	23.270		
Nevşehir	Hacıbektaş	11.770	11.630		1.520	5.140				300	22.640	10.270		
Nevşehir	Kozaklı	7.550	7.950		1.120	4.100				150	18.290	8.200		
Nevşehir	Merkez	14.730	15.780		2.530	4.340				1.000	19.180	8.670		
Nevşehir	Ürgüp	5.580	5.800		890	3.840				200	17.070	7.670		
Niğde	Altınhisar	12.740	11.580		1.440	16.550				100	77.430	33.100		
Niğde	Bor	46.870	48.780		6.750	23.450				2.000	103.230	46.890		

Niğde	Çamardı	3.840	3.890			690	11.980				50	55.670	23.950		
Niğde	Çiftlik	9.240	10.420			2.850	9.840				150	41.860	19.670		
Niğde	Merkez	93.940	94.040			14.280	46.450				3.400	203.370	92.890		
Niğde	Ulukışla	6.790	7.140			930	11.470				300	51.790	22.930		
Ordu	Akkuş	9.680	10.070			1.730	1.270				404	5.350	2.540		
Ordu	Altınordu	9.810	10.380			1.650	6.980				1.512	37.210	13.960		
Ordu	Aybastı	8.900	8.740			1.500	5.550	950	3.110	10	490	27.020	11.090		
Ordu	Çamaş	1.480	1.640			320	170				131	740	340		
Ordu	Çatalpınar	4.310	4.760			770	660	100	550		282	2.890	1.310		
Ordu	Çaybaşı	3.510	3.490			680	530				300	2.250	1.060		
Ordu	Fatsa	7.540	7.790			1.430	2.880				1.500	12.970	5.750		
Ordu	Gölköy	9.740	9.470			1.910	2.220				300	9.350	4.430		
Ordu	Gülyalı	1.360	1.410			230	800				250	3.270	1.600		
Ordu	Gürgentepe	2.740	2.860			590	680				260	2.960	1.360		
Ordu	İkizce	4.380	4.290			680	860				300	3.690	1.710		
Ordu	Kabadüz	2.180	2.350			360	1.470				298	6.830	2.940		
Ordu	Kabataş	4.210	4.420			780	2.600				200	11.150	5.190		
Ordu	Korgan	12.580	12.840			2.260	1.030				318	4.570	2.060		
Ordu	Kumru	10.460	10.490			1.910	2.650	1.100	2.290	3	300	11.240	5.290		
Ordu	Mesudiye	5.960	5.990			1.230	3.570				300	18.500	7.130		
Ordu	Perşembe	4.390	4.730			690	2.110				1.400	9.850	4.220		
Ordu	Ulubey	4.840	4.830			870	3.080				750	14.990	6.160		
Ordu	Ünye	11.620	12.770			2.280	2.910				1.260	12.660	5.820		
Osmaniye	Bahçe	2.050	2.200			380	2.150				120	11.730	4.290		2.050
Osmaniye	Düziçi	11.620	11.160			2.160	2.950				250	14.170	5.900	8.000	11.620
Osmaniye	Hasanbeyli	1.100	1.140			140	1.620				50	8.610	3.240		1.100
Osmaniye	Kadirli	21.670	20.820			3.540	13.340				500	65.260	26.680		21.670
Osmaniye	Merkez	14.490	13.090			1.660	9.660				900	53.100	19.310		14.490
Osmaniye	Sumbas	10.080	10.500			1.820	4.500				150	21.660	9.000		10.080
Osmaniye	Toprakkale	4.110	3.950			580	5.340				160	28.150	10.670		4.110
Rize	Ardeşen	1.400	1.520			210	560				140	2.850	1.110		
Rize	Çamlıhemşin	1.520	1.520			260	650				35	3.000	1.300		
Rize	Çayeli	1.960	2.080			330	370				120	1.810	730		
Rize	Derepazarı	700	710			120	70				20	280	130		
Rize	Fındıklı	1.260	1.330			240	810				100	4.210	1.610		
Rize	Güneysu	690	730			130					20				
Rize	Hemşin	400	400			80					70	10			
Rize	İkizdere	2.140	2.270			400	700				40	3.450	1.390		
Rize	İyidere	670	720			170	380				50	1.950	750		
Rize	Kalkandere	1.140	1.210			210	370				20	1.890	730		
Rize	Merkez	4.470	4.830			1.040	1.480				500	7.220	2.960	1.000	
Rize	Pazar	1.960	2.150			330	1.120				85	5.430	2.230		
Sakarya	Adapazarı	32.280	35.640			2.910	1.840				3.800	9.600	3.680		
Sakarya	Akyazı	26.440	25.980			3.400	1.990				1.000	9.870	3.980		
Sakarya	Arifiye	2.970	3.600			380	90				300	400	170		
Sakarya	Erenler	10.270	10.070			1.370	150				600	810	300		
Sakarya	Ferizli	7.820	7.770			1.090	420				400	1.910	840		

Sakarya	Geyve	13.510	13.600			1.330	5.290				500	23.100	10.570		
Sakarya	Hendek	17.050	17.810			2.490	1.150				750	5.000	2.290		
Sakarya	Karapürçek	6.960	7.430			870	680				150	2.990	1.350		
Sakarya	Karasu	14.890	15.620			2.180	570				900	2.420	1.140		
Sakarya	Kaynarca	27.340	28.600			4.190	2.820				100	12.940	5.640		
Sakarya	Kocaali	3.840	4.560			510	200				250	990	390		
Sakarya	Pamukova	4.050	4.200			580	1.680				200	7.630	3.350		
Sakarya	Sapanca	570	610			90	30				150	160	60		
Sakarya	Serdivan	7.870	8.890			700	540				500	2.590	1.070		
Sakarya	Söğütli	7.660	7.810			1.210	850				500	4.260	1.690		
Sakarya	Taraklı	6.130	6.280			950	1.400				150	6.650	2.790		
Samsun	19 Mayıs	15.350	15.610			2.460	1.170	480	70		500	5.040	2.340		
Samsun	Alaçam	29.140	29.650			4.650	3.960	3.830	950		500	18.830	7.920		
Samsun	Asarcık	8.390	9.060			1.790	550				800	2.690	1.090		
Samsun	Atakum	14.780	15.600			2.290	1.900				1.600	8.940	3.800		
Samsun	Ayvacık	6.550	6.650			1.120	620				800	2.800	1.240		
Samsun	Bafra	67.500	71.480			9.810	12.250	6.350	1.850	7	1.800	53.770	24.500		
Samsun	Canik	10.230	10.970			1.650	2.170				1.200	10.050	4.330		
Samsun	Çarşamba	45.320	45.310			6.670	3.570				2.500	15.850	7.130		
Samsun	Havza	25.230	26.000			4.160	5.140	900	130	11	1.000	25.450	10.270		
Samsun	İlkadım	5.840	6.370			850	1.270				4.700	5.550	2.530		
Samsun	Kavak	10.420	10.790			1.950	2.420				500	10.420	4.840		
Samsun	Ladik	9.540	9.580			1.760	3.960				500	17.660	7.910		
Samsun	Salıpazarı	7.800	8.320			1.230	650				700	2.690	1.290		
Samsun	Tekkeköy	21.690	23.190			3.050	5.540				650	24.000	11.070		
Samsun	Terme	22.800	23.970			3.960	1.530	700	220	7	1.300	7.030	3.050		
Samsun	Vezirköprü	58.020	59.880			9.700	12.250	2.110	3.460		1.300	50.460	24.500		
Samsun	Yakakent	6.080	6.280			960	1.140				450	5.160	2.270		
Siirt	Baykan	5.780	5.890			1.050	19.340				20	85.120	38.680		
Siirt	Eruh	1.860	2.080			340	29.110	300	6.000		30	120.180	58.220		
Siirt	Kurtalan	5.820	5.870			1.110	25.130				200	119.690	50.260		
Siirt	Merkez	2.360	2.520			450	103.600				263	476.780	207.190		
Siirt	Pervari	4.400	4.360			690	27.580	1.000	2.000		85	113.010	55.150		
Siirt	Şirvan	3.020	3.640			710	54.310	200	30.000		100	228.240	108.620		
Siirt	Tillo	170	190			50	4.250				7	20.110	8.500		
Sinop	Ayancık	3.270	3.700			630	220				300	950	440		
Sinop	Boyabat	20.170	23.140			3.020	7.210				650	34.280	14.410		
Sinop	Dikmen	4.170	4.120			800	940				100	4.290	1.870		
Sinop	Durağan	12.310	13.080			2.220	4.060				100	17.890	8.120	100	
Sinop	Erfelek	8.770	9.030			1.220	690				150	3.290	1.380		
Sinop	Gerze	7.360	7.280			1.290	1.040	800	60		350	5.290	2.070		
Sinop	Merkez	17.490	18.160			2.720	1.580	1.860	1.000		750	7.100	3.160		
Sinop	Saraydüzü	2.960	3.050			480	1.150				100	5.200	2.300		
Sinop	Türkeli	3.280	3.440			610	200				200	960	390		
Sivas	Akıncılar	3.610	4.000			630	640				50	2.700	1.270		
Sivas	Altunyayla	10.280	10.500			1.860	11.380	2.000	5.000	2	80	57.610	22.760		
Sivas	Divriği	9.580	9.730			1.500	11.680				100	54.150	23.360		

Sivas	Doğanşar	3.040	3.090			480	20				30	90	40		
Sivas	Gemerek	25.790	25.970			3.490	17.240	3.000	3.360		100	76.380	34.480		
Sivas	Gölova	7.550	8.200			760	1.620				25	7.030	3.230		
Sivas	Gürün	12.580	14.090			2.060	35.870				300	168.110	71.730		
Sivas	Hafik	12.810	12.420			2.110	4.770	300	1.010		200	23.130	9.540		
Sivas	İmranlı	9.150	8.910			1.400	1.680				80	9.420	3.360		
Sivas	Kangal	15.940	17.560			2.820	32.970	1.100	10.530	4	300	160.620	65.940		
Sivas	Koyulhisar	9.390	9.470			1.660	1.840				80	9.010	3.670		
Sivas	Merkez	70.230	63.790			9.490	24.990	230	60		500	113.840	49.980		
Sivas	Suşehri	19.590	19.690			2.990	2.950				200	13.330	5.900		
Sivas	Şarkışla	34.530	35.110			4.730	17.130				75	77.690	34.250		
Sivas	Ulaş	9.510	10.370			1.700	10.760	1.000	1.130	3	80	48.170	21.520		
Sivas	Yıldızeli	37.670	36.910			6.430	16.890				200	75.100	33.780		
Sivas	Zara	35.380	32.280			4.310	4.900	1.150	340		80	23.970	9.790		
Şanlıurfa	Akçakale	9.470	11.030			1.930	12.600				400	54.170	25.200		9.470
Şanlıurfa	Birecik	7.380	7.790			1.090	2.780				400	86.050	5.560		7.380
Şanlıurfa	Bozova	5.220	5.980			740	2.430				200	26.290	4.860		5.220
Şanlıurfa	Ceylanpınar	12.800	12.680			2.590	53.190				400	237.630	106.380		12.800
Şanlıurfa	Eyyübiye	34.020	34.940			1.400	21.310				500	111.500	42.620		34.020
Şanlıurfa	Halfeti	9.260	9.990			920	3.580				400	59.220	7.160		9.260
Şanlıurfa	Haliliye	30.270	33.310			2.420	35.660				600	158.880	71.310		30.270
Şanlıurfa	Harran	4.680	5.060			610	6.660				380	28.650	13.310		4.680
Şanlıurfa	Hilvan	15.180	16.790			1.820	18.600				350	81.000	37.200		15.180
Şanlıurfa	Karaköprü	8.290	8.090			890	7.070				500	36.360	14.130		8.290
Şanlıurfa	Siverek	120.560	122.490			8.400	209.810				2.500	908.660	419.620		120.560
Şanlıurfa	Suruç	8.460	8.520			1.390	5.590				570	30.820	11.180		8.460
Şanlıurfa	Viranşehir	35.770	38.080			3.960	69.310				800	308.360	138.620		35.770
Şırnak	Beytüşşebap	270	250			30	14.370				200	59.200	28.730		270
Şırnak	Cizre	14.780	14.810			2.090	42.770				300	197.990	85.530		14.780
Şırnak	Güçlükonak	1.180	1.340			260	21.030				200	86.680	42.060		1.180
Şırnak	İdil	23.280	26.980			4.820	66.850				200	280.780	133.690		23.280
Şırnak	Merkez	3.530	3.630			550	76.060				200	332.370	152.120		3.530
Şırnak	Silopi	10.100	10.440			2.210	26.480				200	144.180	52.950		10.100
Şırnak	Uludere	1.270	1.410			280	16.710				200	68.800	33.410		1.270
Tekirdağ	Çerkezköy	3.400		14.040		360	3.200				1.850	14.040			
Tekirdağ	Çorlu	3.940		12.990		360	2.890				2.000	12.990			
Tekirdağ	Ergene	7.330		23.540		820	5.290				1.800	23.540			
Tekirdağ	Hayrabolu	20.180		46.240		3.290	10.470				1.600	46.240		2.750	
Tekirdağ	Kapaklı	6.640		13.410		750	2.730				250	13.410			
Tekirdağ	Malkara	47.300		75.210		7.150	17.900				4.000	75.210			
Tekirdağ	Marmaraereğlisi	3.750		9.710		350	1.990				1.050	9.710			
Tekirdağ	Muratlı	10.420		20.730		2.090	4.380				1.200	20.730			
Tekirdağ	Saray	11.740		23.320		1.720	4.820				400	23.320			
Tekirdağ	Süleymanpaşa	18.170		58.940		2.360	13.120				6.500	58.940			
Tekirdağ	Şarköy	6.510		35.390		1.030	7.800				800	35.390			
Tokat	Almus	11.500	11.680			2.090	4.640				400	19.760	9.270		
Tokat	Artova	11.310	11.310			1.660	3.370				325	15.740	6.730		

Tokat	Başçiftlik	2.930	2.630		540	830				105	3.730	1.660		
Tokat	Erbaa	23.360	23.300		3.610	17.180				500	80.100	34.350	8.500	
Tokat	Merkez	51.940	56.560		7.800	30.510	3.150	4.000	1	3.000	141.750	61.020		
Tokat	Niksar	27.570	30.050		5.020	12.920	1.960	5.750		400	57.750	25.840		
Tokat	Pazar	17.140	17.490		1.630	6.280				250	27.940	12.560		
Tokat	Reşadiye	16.050	16.950		2.210	11.340				250	51.950	22.680		
Tokat	Sulusaray	10.320	10.730		1.250	1.820				100	8.500	3.630		
Tokat	Turhal	48.990	49.990		5.190	15.280				500	65.510	30.550	800	
Tokat	Yeşilyurt	10.520	11.300		1.300	2.730				315	12.200	5.450		
Tokat	Zile	43.650	46.650		6.640	10.490				700	49.150	20.970		
Trabzon	Akçaabat	19.570	20.750		3.100	6.620	1.270	230		500	27.400	13.230		
Trabzon	Araklı	13.680	14.250		1.700	7.730	190	130		60	36.000	15.450		
Trabzon	Arsin	4.570	4.800		720	1.670				100	8.310	3.340		
Trabzon	Beşikdüzü	2.820	2.990		540	690				200	3.050	1.380		
Trabzon	Çarşıbaşı	3.480	3.600		510	820				100	3.940	1.640		
Trabzon	Çaykara	6.870	6.880		710	650				35	3.130	1.290		
Trabzon	Dernekpazarı	720	760		160	220				30	970	430		
Trabzon	Düzköy	11.560	11.940		1.730	760				100	3.220	1.520		
Trabzon	Hayrat	970	1.080		140	490				15	2.420	980		
Trabzon	Köprübaşı	2.650	2.710		490	1.290				50	6.070	2.580		
Trabzon	Maçka	8.550	8.830		1.420	3.550				400	16.820	7.100		
Trabzon	Of	3.270	3.370		590	1.190				140	5.340	2.370		
Trabzon	Ortahisar	9.130	9.450		1.510	5.310	200	10		2.110	24.320	10.610		
Trabzon	Sürmene	3.230	3.410		500	2.030	1.260	6.480		200	9.900	4.050		
Trabzon	Şalpazarı	5.980	5.870		1.420	1.210	340	200		60	5.290	2.420		
Trabzon	Tonya	10.770	11.000		1.780	1.210				100	5.880	2.410		
Trabzon	Vakfikebir	6.070	6.270		910	2.790				100	13.470	5.580		
Trabzon	Yomra	5.000	5.210		900	3.110				200	14.170	6.210		
Tunceli	Çemişgezek	3.050	3.160		580	39.010	400	6.000	25	150	176.770	78.010		
Tunceli	Hozat	1.470	1.580		310	5.210				300	26.180	10.420		
Tunceli	Mazgirt	5.070	5.570		880	7.950				350	41.950	15.900		
Tunceli	Merkez	2.820	3.040		620	3.650				400	22.880	7.290		
Tunceli	Nazımiye	2.040	2.250		460	1.620				100	8.800	3.240		
Tunceli	Ovacık	3.590	3.800		660	4.250				100	20.470	8.500		
Tunceli	Pertek	3.520	3.720		660	30.910	125	880	2	150	149.140	61.820		
Tunceli	Pülümür	3.120	2.900		620	2.560				50	13.130	5.120		
Uşak	Banaz	24.380	25.030		4.530	12.430				3.000	57.590	24.850		
Uşak	Eşme	24.560	26.080		4.460	16.350				500	73.180	32.690		
Uşak	Karahallı	1.590	1.630		260	1.830				450	9.740	3.660		
Uşak	Merkez	42.440	43.190		7.150	31.250	2.350	2.780	3	5.000	140.110	62.490		
Uşak	Sivaslı	17.490	16.980		3.120	7.470	720	670		550	33.580	14.930		
Uşak	Ulubey	17.050	17.720		2.530	7.560	1.050	1.300		600	33.980	15.120		
Van	Bahçeşaray	3.590	3.730		810	16.180				150	66.730	32.360	3.590	
Van	Başkale	5.230	5.420		1.340	82.060				150	345.670	164.120	5.230	
Van	Çaldıran	2.370	2.530		450	42.830				200	193.000	85.650	2.370	
Van	Çatak	1.310	1.220		210	41.030	100	10.470		100	179.540	82.060	1.310	
Van	Edremit	6.340	6.280		760	11.140				500	50.770	22.270	6.340	

Van	Erciş	29.660	31.100			3.570	81.670	590	2.170		2.000	346.490	163.340		29.660
Van	Gevaş	6.310	6.750			1.180	19.820	200	800		100	87.760	39.630		6.310
Van	Gürpınar	3.670	3.790			660	125.100	500	5.000		400	566.940	250.190		3.670
Van	İpekyolu	16.120	18.500			2.100	31.840	2.160	7.470		500	141.950	63.670		16.120
Van	Muradiye	14.450	15.510			2.170	35.710				100	162.590	71.420		14.450
Van	Özalp	5.070	5.290			950	58.120				250	278.580	116.230		5.070
Van	Saray	1.760	1.810			380	29.240				120	124.140	58.480		1.760
Van	Tuşba	26.870	29.440			4.060	26.740				400	121.190	53.480		26.870
Yalova	Altınova	1.420	1.610			260	690				400	3.250	1.370		
Yalova	Armutlu	850	1.000			80	640				316	3.140	1.280		
Yalova	Çınarcık	1.650	1.760			210	380				650	1.750	750		
Yalova	Çiftlikköy	2.870	3.000			420	1.500				600	7.220	3.000		
Yalova	Merkez	4.750	5.080			460	1.840				1.124	9.160	3.680		
Yalova	Termal	690	800			120	670				110	3.190	1.330		
Yozgat	Akdağmadeni	32.880	31.580			5.360	7.490				130	35.730	14.970		
Yozgat	Aydıncık	7.820	7.890			1.130	1.450				80	6.720	2.890		
Yozgat	Boğazlıyan	15.120	15.710			2.100	20.230	4.740	25.000	10	200	86.920	40.460		
Yozgat	Çandır	1.840	1.780			220	1.650	100	1.000		120	7.250	3.300		
Yozgat	Çayıralan	6.070	6.020			1.070	3.510				250	15.360	7.010		
Yozgat	Çekerek	17.120	18.270			2.790	1.890				100	8.170	3.780		
Yozgat	Kadıışehri	15.140	16.230			2.080	2.280				150	9.810	4.560		
Yozgat	Merkez	30.730	33.090			4.700	13.490				400	62.820	26.980		
Yozgat	Saraykent	7.780	7.200			1.340	1.120				100	4.760	2.230		
Yozgat	Sarıkaya	22.580	23.150			3.800	9.030	440	500		150	38.290	18.060		
Yozgat	Sorgun	31.160	30.580			4.300	12.380	240	230		400	58.290	24.760		
Yozgat	Şefaati	9.030	10.080			1.510	8.960				100	38.340	17.910		
Yozgat	Yenifakılı	3.440	3.500			570	5.140				200	22.820	10.280		
Yozgat	Yerköy	21.340	21.090			1.930	15.640				300	70.050	31.270		
Zonguldak	Alaplı	2.440	2.780			430	90				500	480	180		
Zonguldak	Çaycuma	20.520	21.370			3.750	850	50		1	1.000	3.640	1.700		
Zonguldak	Devrek	10.480	10.950			1.800	1.490				400	7.850	2.970		
Zonguldak	Ereğli	9.170	9.810			1.680	1.110				1.850	5.810	2.210		
Zonguldak	Gökçebey	3.080	3.220			610	310				200	1.500	620		
Zonguldak	Kilimli	600	600			130	90				450	530	180		
Zonguldak	Kozlu	4.080	4.300			700	820				225	3.900	1.640		
Zonguldak	Merkez	4.550	4.890			780	470				700	2.340	940		
TOPLAM		16.641.190	16.352.470	1.226.980	0	2.266.020	11.023.660	759.035	1.017.260	739	777.797	50.846.070	21.498.200	305.480	2.590.750

İl	Şap				Sığır Brusellozu	Koyun-Keçi Brusellozu	Şarbon			Kuduz Kedi-Köpek	Koyun-Keçi Çiçek K.Baş	Koyun-Keçi Vebası K.Baş	Mavidil Koyun	Sığırların Nodüler Ekzantemi
	Baskın	İlkbahar		Sonbahar			B.Baş	K.Baş	Tek. Tır.					
	B.Baş	B.Baş	K.Baş	B.Baş										
Adana	250.420	246.090			31.060	183.400	1.060	590	2	18.640	917.230	366.700		250.420
Adıyaman	104.480	105.680			14.140	57.950				1.060	293.520	115.850		
Afyonkarahisar	380.680	401.180			58.640	260.890	3.970	9.900	1	8.500	1.172.670	521.700	800	
Ağrı	318.550	291.670			39.130	304.330	48.300	32.490		11.900	1.339.030	608.610	4.000	318.550
Aksaray	318.560	326.650			39.240	183.030				4.055	809.130	366.010		
Amasya	209.650	216.250			23.820	53.680	2.540	8.490	1	3.660	243.710	107.330	11.900	

Ankara	605.420	604.140			45.320	408.560	11.070	37.410	9	55.000	1.793.050	817.000	12.000	
Antalya	161.860	166.570			23.280	240.310	5.890	28.620	15	29.000	1.201.860	480.510	2.000	
Ardahan	298.620	314.410			46.540	26.760	72.280	22.770	89	838	125.150	53.480	850	298.620
Artvin	46.900	48.910			8.470	47.400	1.940	5.310	1	1.125	236.850	94.790		46.900
Aydın	492.560	498.520			68.290	76.560				20.150	364.460	153.040	36.200	
Balıkesir	597.010	596.720			76.780	294.530	220	2.010		27.757	1.291.270	588.960		
Bartın	40.360	40.960			7.350	1.190				12.200	5.950	2.360		
Batman	96.240	99.690			12.840	176.400				1.050	884.420	352.760		
Bayburt	86.890	61.490			10.040	18.270	8.540	3.960		220	88.250	36.530	400	
Bilecik	36.040	37.180			4.730	33.350	60	380		3.984	160.680	66.670		
Bingöl	126.210	127.490			20.830	104.490	10.900	53.070	5	1.035	506.630	208.940		
Bitlis	65.980	68.380			11.140	167.830	9.080	61.830	2	1.750	727.650	335.600		
Bolu	117.400	122.950			21.010	32.050	920	620		4.930	151.570	64.070		
Burdur	217.270	220.350			33.830	91.160	4.840	2.500	2	6.180	434.520	182.250		
Bursa	226.270	224.090			28.810	124.030	4.820	4.320	60	28.380	558.890	247.960		
Çanakkale	206.200	202.100	68.490		33.520	189.520	265	2.420		18.144	830.440	348.230		
Çankırı	149.040	154.600			21.300	41.580	3.010	4.570		2.478	188.070	83.110	1.500	
Çorum	201.870	210.180			32.140	56.000	3.100	4.610	2	5.000	267.670	111.930	1.250	
Denizli	254.810	262.360			42.040	130.500				13.360	634.370	260.930		
Diyarbakır	575.100	590.730			60.330	462.060	2.150	1.200		6.095	2.068.270	924.080		
Düzce	57.480	58.350			8.120	4.500				3.850	20.310	8.950		
Edirne	134.990		363.330		21.700	82.240	1.320	4.310		9.965	363.330		28.700	
Elazığ	144.690	148.670			20.080	157.310	9.600	59.020	25	1.439	777.130	314.600		
Erzincan	112.560	118.400			15.470	137.220	5.430	5.310		1.735	634.210	274.390		
Erzurum	695.730	690.110			101.780	182.270	112.140	123.420	165	5.088	841.410	364.480	10.700	
Eskişehir	143.390	146.730			18.580	234.490	660	20.060	60	21.450	1.047.670	468.900		
Gaziantep	200.430	204.750			20.090	153.840				9.680	857.610	307.620		200.430
Giresun	109.000	113.400			18.720	22.250				4.835	101.440	44.430		
Gümüşhane	61.490	63.400			9.410	10.980	1.070			630	54.800	21.930		
Hakkari	32.410	32.110			6.420	158.640	1.340	42.390		270	678.800	317.260		32.410
Hatay	143.770	143.180			17.400	105.710				6.700	531.410	211.360		143.770
Iğdır	78.830	83.000			11.410	196.610	4.620	9.820		2.500	944.350	393.200	3.500	78.830
Isparta	134.540	131.510			19.090	84.970	4.140	9.770	1	10.900	414.140	169.880		
İstanbul	81.540	28.650	117.460		10.720	32.650				94.327	151.140	13.620	4.500	
İzmir	863.890	892.990			120.420	177.650	2.500	6.870		40.050	798.670	355.120	63.800	
Kahramanmaraş	235.230	237.520			28.910	208.390	13.280	35.040	32	5.350	1.012.280	416.690		
Karabük	48.340	50.150			7.090	5.290	410			4.000	25.740	10.530		
Karaman	59.230	60.740			8.420	147.610				1.700	676.810	295.190	500	
Kars	595.740	513.440			72.650	146.690	300.000	83.180	119	10.000	672.360	293.340	6.700	595.740
Kastamonu	260.940	267.420			41.660	15.500	6.200	2.120	12	3.965	73.160	30.880		
Kayseri	431.600	442.250			49.740	210.090	2.760	11.380	1	7.500	962.770	420.110	1.000	
Kırkkale	77.370	77.860			7.510	39.470				3.500	185.510	78.890	2.700	
Kırklareli	149.340		344.180		27.710	74.250	350	2.000	3	11.900	344.180		27.580	
Kırşehir	287.080	296.850			15.400	94.070	250	1.930	2	2.950	433.390	188.100	300	
Kilis	12.200	12.550			1.590	33.930				1.350	169.580	67.850		12.200
Kocaeli	130.540	135.710			12.900	26.230				12.636	127.950	52.400	3.200	
Konya	938.950	972.100			136.620	655.680	7.335	19.810	25	15.790	2.934.210	1.311.190	12.000	

Kütahya	184.880	189.530			31.710	100.090	2.170	800	10	11.494	454.240	200.120		
Malatya	209.700	200.290			23.400	99.260	2.910	7.230		2.865	465.680	198.480		
Manisa	274.080	281.910			37.930	203.590	630	620		25.650	945.450	407.060	30.250	
Mardin	69.240	75.650			10.440	205.690	2.080	21.290		1.432	875.720	411.320		69.240
Mersin	102.070	100.370			12.790	287.220	990	27.980		4.465	1.505.160	574.360		
Muğla	239.980	243.740			35.820	84.360				20.000	409.510	168.630	9.000	
Muş	226.700	220.020			35.030	230.860	30.300	81.650	6	1.400	1.018.660	461.700		
Nevşehir	114.700	118.680			17.680	47.950				2.950	209.090	95.860	9.000	
Niğde	173.420	175.850			26.940	119.740				6.000	533.350	239.430		
Ordu	119.690	123.320			21.870	42.020	2.150	5.950	13	10.555	197.490	83.960		
Osmaniye	65.120	62.860			10.280	39.560				2.130	202.680	79.090	8.000	65.120
Rize	18.310	19.470			3.520	6.510				1.200	32.100	12.940	1.000	
Sakarya	189.650	198.470			24.250	19.700				10.250	91.320	39.310		
Samsun	364.680	378.710			58.060	60.090	14.370	6.680	25	20.800	266.390	120.080		
Siirt	23.410	24.550			4.400	263.320	1.500	38.000		705	1.163.130	526.620		
Sinop	79.780	85.000			12.990	17.090	2.660	1.060		2.700	79.250	34.140	100	
Sivas	326.630	322.090			48.420	197.330	8.780	21.430	9	2.480	920.350	394.600		
Şanlıurfa	301.360	314.750			28.160	448.590				8.000	2.127.590	897.150		301.360
Şırnak	54.410	58.860			10.240	264.270				1.500	1.170.000	528.490		54.410
Tekirdağ	139.380		333.520		20.280	74.590				21.450	333.520		2.750	
Tokat	275.280	288.640			38.940	117.390	5.110	9.750	1	6.845	534.080	234.710	9.300	
Trabzon	118.890	123.170			18.830	41.340	3.260	7.050		4.500	189.700	82.590		
Tunceli	24.680	26.020			4.790	95.160	525	6.880	27	1.600	459.320	190.300		
Uşak	127.510	130.630			22.050	76.890	4.120	4.750	3	10.100	348.180	153.740		
Van	122.750	131.370			18.640	601.480	3.550	25.910		4.970	2.665.350	1.202.900		122.750
Yalova	12.230	13.250			1.550	5.720				3.200	27.710	11.410		
Yozgat	222.050	226.170			32.900	104.260	5.520	26.730	10	2.680	465.330	208.460		
Zonguldak	54.920	57.920			9.880	5.230	50		1	5.325	26.050	10.440		
TOPLAM	16.641.190	16.352.470	1.226.980	0	2.266.020	11.023.660	759.035	1.017.260	739	777.797	50.846.070	21.498.200	305.480	2.590.750

İl	İlçe	Sağlık Taraması							
		Büyükbaş	Küçükbaş	Tek Tırnaklı	Kedi-Köpek	Kanathı	Su hayvanları	Arı	Diğer
Adana	Aladağ	7.000	60.000		200	10.000		15.000	
Adana	Ceyhan	18.000	40.000	2	250	2.000.000		35.000	
Adana	Çukurova	15.000	50.000		9.500	549.331		23.125	
Adana	Feke	34.000	45.000		150		100.000	9.000	
Adana	İmamoğlu	12.800	52.000	25	250	150.000		54.000	
Adana	Karaisalı	50.000	200.000		300	750.000		10.000	
Adana	Karataş	25.000	32.000	5	80			5.000	
Adana	Kozan	40.000	100.000		2.000			100.000	
Adana	Pozantı	2.000	14.000		90			1.000	
Adana	Saimbeyli	10.000	10.000	50	300			500	100
Adana	Sarıçam	150.000	60.000		1.500	250.000		50.000	
Adana	Seyhan	75.250	16.000	13	3.000	10.853.000		31.285	
Adana	Tufanbeyli	21.000	26.000	150	350	4.500		1.000	
Adana	Yumurtalık	10.000	30.000		300	10.000		10.000	
Adana	Yüreğir	320.000	330.000	1.100	2.250	5.350.000		375.250	
Adıyaman	Besni	13.600	46.400	71	80			100	
Adıyaman	Çelikhan	5.000	10.000	15	60	500		10.000	
Adıyaman	Gerger	20.000	10.000		20				
Adıyaman	Gölbaşı	30.000	15.000		150	30.000			
Adıyaman	Kahta	25.000	32.000	120	400			12.400	
Adıyaman	Merkez	45.000	52.000	100	500			10.000	
Adıyaman	Samsat	1.100	6.000	5	80	200		349	
Adıyaman	Sincik	32.000	10.000	20	130	100		15.000	
Adıyaman	Tut	10.000	10.000	20	100			5.000	
Afyonkarahisar	Başmakçı	48.000	45.000		200	5.000.000		854	
Afyonkarahisar	Bayat	50.000	200.000	100	500	15.000		50	1.000
Afyonkarahisar	Bolvadin	120.000	110.000		255	2.600.000		1.092	
Afyonkarahisar	Çay	104.864	183.456	100	250			2.575	
Afyonkarahisar	Çobanlar	36.000	130.000	50	100	180.000		50	
Afyonkarahisar	Dazkırı	30.000	50.000		500			200	
Afyonkarahisar	Dinar	100.000	350.000	1.000	6.000	1.000.000			
Afyonkarahisar	Emirdağ	30.000	300.000		300	1.000.000		4.000	
Afyonkarahisar	Evciler	25.000	5.000	15	50			30	
Afyonkarahisar	Hocalar	20.000	70.000	100	500	500		10	
Afyonkarahisar	İhsaniye	80.000	120.000	50	1.200	350.000		7.500	
Afyonkarahisar	İscehisar	8.680	48.084	8	150			7	
Afyonkarahisar	Kızılören	4.300	12.000	10	100			300	

Afyonkarahisar	Merkez	250.000	210.000	500	4.000	35.000.000	15.000.000	120.000	
Afyonkarahisar	Sandıklı	90.000	160.000	2.000	8.000	3.000.000	90.000	1.000.000	3.000
Afyonkarahisar	Sinanpaşa	140.000	120.000	100	1.500	240.000		18.500	
Afyonkarahisar	Sultandağı	23.000	75.000	50	750	20.000		45.000	
Afyonkarahisar	Şuhut	70.000	100.000	75	800	8.200		3.237	
Ağrı	Diyadin	7.810	225.524					3	
Ağrı	Doğubayazıt	200.000	200.000		2.000	850		2.000	
Ağrı	Eleşkirt	150.000	50.000		200			2.622	
Ağrı	Hamur	120.000	150.000		50			10.000	
Ağrı	Merkez	200.000	45.000	30	3.000			10.106	
Ağrı	Patnos	45.000	200.000		500			1.200	
Ağrı	Taşlıçay	17.500	51.000	150	1.500	1.000		2.250	
Ağrı	Tutak	47.000	44.000		50			1.200	
Aksaray	Ağaçören	5.304	26.630	123	150	500		1.218	
Aksaray	Eskil	200.000	200.000	73	350	1.000		6.877	
Aksaray	Gülağaç	13.000	20.000		100	500		600	
Aksaray	Güzelyurt	10.000	30.000	20	150	1.000		750	
Aksaray	Merkez	521.859	755.642	1.000	4.000	151.800		14.550	
Aksaray	Ortaköy	35.000	25.000	75	300	2.000		2.500	
Aksaray	Sarıyahşi	3.000	700	100	100	100		50	
Aksaray	Sultanhanı	35.000	40.000	5	35	5.000		1.000	
Amasya	Göynücek	28.000	20.000	50	500	35.000		2.437	
Amasya	Gümüşhacıköy	60.000	50.000		400	200.000		2.000	
Amasya	Hamamözü	13.500	2.700		160			100	
Amasya	Merkez	650.000	170.000		3.653	200.000		25.000	
Amasya	Merzifon	62.400	25.000	230	750	317.573		6.089	
Amasya	Suluova	80.000	12.000		200	1.000.000		3.000	
Amasya	Taşova	45.000	75.000	350	550	50.000		3.500	
Ankara	Akyurt	70.817	23.233	9	700			2.278	
Ankara	Altındağ	29.962	7.196		3.000			729	
Ankara	Ayaş	47.876	168.024		500	1.134.373		3.419	
Ankara	Bala	61.914	233.765		350	731.919		1.033	
Ankara	Beypazarı	32.304	119.859		550	1.462.346		7.008	
Ankara	Çamlıdere	31.124	14.699		150			2.665	
Ankara	Çankaya	18.576	99.304		8.000	35.000		2.104	
Ankara	Çubuk	143.722	50.748		1.000	1.594.900		16.890	
Ankara	Elmadağ	52.718	63.754		600	123.366		2.248	
Ankara	Etimesgut	5.760	25.956		4.500	1.210		2.864	
Ankara	Evren	4.456	5.663		150				

Ankara	Gölbaşı	58.766	248.229		10.800	453.467		2.854	
Ankara	Güdül	26.746	105.688		200	130.915		4.048	
Ankara	Haymana	76.684	413.658		200	224.356		1.292	
Ankara	Kahramankazan	40.660	58.425		1.000	600.558		5.114	
Ankara	Kalecik	52.968	30.537		500	2.163.598		6.109	
Ankara	Keçiören	11.006	10.525		2.500			1.719	
Ankara	Kızılcahamam	51.838	68.739		400	167.080		7.824	
Ankara	Mamak	29.774	27.954		4.200	205		1.726	
Ankara	Nallıhan	16.856	113.075		300	890.002		3.374	
Ankara	Polatlı	243.474	545.902		1.750	2.262.526		2.726	
Ankara	Pursaklar	5.814	11.404		750	2.800		294	
Ankara	Sincan	118.808	166.869		9.700	237.940		2.428	
Ankara	Şereflikoçhisar	22.510	91.797		200			1.061	
Ankara	Yenimahalle	6.040	12.510		3.000			1.986	
Antalya	Akseki	3.000	50.000	50	100	500		3.000	
Antalya	Aksu	24.000	50.000	50	1.000	2.000		7.000	
Antalya	Alanya	20.000	60.000	150	3.500	10.000		40.000	
Antalya	Demre	1.000	25.000	10	800	8.000		10.000	
Antalya	Döşemealtı	120.000	97.000	50	1.350	53.000		6.000	
Antalya	Elmalı	40.000	225.000	40	850	20.000		10.000	
Antalya	Finike	1.100	20.000	66	950	1.500		20.000	
Antalya	Gazipaşa	18.500	55.000	150	350	37.000		10.000	
Antalya	Gündoğmuş	1.200	30.000	37	100	5.000		7.000	
Antalya	İbradı	11.000	25.000	10	90	500		2.000	
Antalya	Kaş	8.000	70.000	74	700	1.000		32.000	
Antalya	Kemer	1.328	10.000	90	1.000	1.000		11.000	
Antalya	Kepez	15.000	45.000	130	1.500	20.000		11.000	
Antalya	Konyaaltı	5.000	30.000	80	10.000	4.000		6.000	
Antalya	Korkuteli	125.000	350.000	125	1.600	75.000		10.000	
Antalya	Kumluca	2.500	17.500	20	750	2.100		10.900	
Antalya	Manavgat	100.000	300.000	243	2.500	2.000		22.000	1.000
Antalya	Muratpaşa	3.500	9.000	124	9.000	3.600			
Antalya	Serik	24.000	77.000	62	1.000	1.000		60.000	
Ardahan	Çıldır	140.000	30.000	150	300				
Ardahan	Damal	45.000	3.000						
Ardahan	Göle	310.000							
Ardahan	Hanak	150.000	12.000	10	180			3.000	
Ardahan	Merkez	300.000	30.000		100				
Ardahan	Posof	60.000	2.000						

Artvin	Ardanuç	13.500	25.000	20	100			3.500
Artvin	Arhavi	2.000	750		240			10.000
Artvin	Borçka	6.500	6.500	10	50			40.000
Artvin	Hopa	1.350	15.000		220			8.500
Artvin	Kemalpaşa	1.300	7.500		50			2.500
Artvin	Merkez	7.000	10.000		500			7.500
Artvin	Murgul	1.500	150		25			4.500
Artvin	Şavşat	15.000	20.000	1	100			7.500
Artvin	Yusufeli	10.000	5.000	30	100			10.000
Aydın	Bozdoğan	75.000	50.000	300	1.000	150.000		9.500
Aydın	Buharkent	3.000	6.000	40	200	300.000		1.000
Aydın	Çine	300.000	100.000	100	1.350	190.000		15.400
Aydın	Didim	6.000	10.000	20	1.300	1.000.000	15.000.000	800
Aydın	Efeler	150.000	50.000	200	5.200	50.000		1.500
Aydın	Germencik	40.000	30.000	250	1.350	250.000		10.000
Aydın	İncirliova	36.000	22.000	100	1.100	500.000		12.500
Aydın	Karacasu	20.000	40.000	120	650	20.000		4.000
Aydın	Karpuzlu	80.000	15.000	100	350	8.000	10.000	60.000
Aydın	Koçarlı	100.000	35.000	50	500	200.000		15.000
Aydın	Köşk	35.000	10.000	200	250	300.000		8.000
Aydın	Kuşadası	5.000	6.000	20	1.200	128.000		1.300
Aydın	Kuyucak	80.000	70.000	500	1.100	60.000		7.500
Aydın	Nazilli	80.000	50.000	150	2.400	300.000		1.500
Aydın	Söke	85.000	33.000	98	2.000	250.000		92.450
Aydın	Sultanhisar	15.000	6.000	30	300	2.000		5.000
Aydın	Yenipazar	50.000	10.000	25	450	1.000		5.250
Balıkesir	Altıeylül	161.146	69.970	15	2.870	200.000		9.279
Balıkesir	Ayvalık	14.160	10.090	3	1.430			4.468
Balıkesir	Balya	51.852	36.640		1.320	10.000		2.513
Balıkesir	Bandırma	37.690	19.247	2	1.302	600.000		10.539
Balıkesir	Bigadiç	149.154	37.379		2.150	100.000		2.878
Balıkesir	Burhaniye	26.788	28.550	60	950	60.000		15.964
Balıkesir	Dursunbey	49.926	31.636		1.220	50.000		1.752
Balıkesir	Edremit	17.230	10.125	15	1.480	4.000		20.299
Balıkesir	Erdek	8.354	3.970	8	785	70.000		3.425
Balıkesir	Gömeç	3.304	6.950		250			761
Balıkesir	Gönen	93.940	64.165	450	3.000	90.000		15.104
Balıkesir	Havran	33.622	10.170		450			30.518
Balıkesir	İvrindi	100.722	64.267		1.950	140.000		24.012

Balıkesir	Karesi	96.264	132.680	2	1.280	180.000		9.232	
Balıkesir	Kepsut	63.448	25.320		1.150	40.000		5.974	
Balıkesir	Manyas	45.140	23.590	3	1.330	150.000		4.256	
Balıkesir	Marmara	2.140	2.930		240			598	
Balıkesir	Savaştepe	30.240	11.783		1.360	130.000		4.717	
Balıkesir	Sındırgı	64.658	52.584		1.770	70.000		2.879	
Balıkesir	Susurluk	73.580	76.496		1.470	120.000		5.379	
Bartın	Amasra	3.432	174	5	750	33.400		9.482	1
Bartın	Kurucaşile	2.040	167	5	600	17.600		11.103	1
Bartın	Merkez	74.028	5.159	10	9.900	3.039.000		16.555	2
Bartın	Ulus	16.500	1.500	10	1.000	910.000		5.560	1
Batman	Beşiri	4.900	110.000	34	100				
Batman	Gercüş	5.000	28.450	20	75				
Batman	Hasankeyf	1.600	23.350		50				
Batman	Kozluk	39.900	140.000	3	100				
Batman	Merkez	22.850	226.000	71	650				
Batman	Sason	59.950	100.000	8	75				
Bayburt	Aydıntepe	24.750	25.750		100			3.000	
Bayburt	Demirözü	20.000	5.000		20				
Bayburt	Merkez	150.000	150.000	65	150			30.000	
Bilecik	Bozüyük	14.000	30.000	10	1.300	350.000	400.000	1.400	
Bilecik	Gölpazarı	6.000	20.000		150	2.000.000		2.500	
Bilecik	İnhisar	230	8.712		70	230.000		700	
Bilecik	Merkez	15.000	25.000	6	1.000	6.200.000		4.000	
Bilecik	Osmaneli	15.000	20.000		461	25.000.000		4.400	
Bilecik	Pazaryeri	9.000	11.000	19	450	839.000		800	
Bilecik	Söğüt	6.000	10.000		375	730.000		2.000	
Bilecik	Yenişehir	10.000	4.500	5	300	1.300.000		900	
Bingöl	Adaklı	22.342	15.084		80			5.000	
Bingöl	Genç	14.500	18.300		26			38.400	
Bingöl	Karlıova	51.252	331.406	5	200			15.900	
Bingöl	Kığı	6.000	7.500	5	150	50		8.250	
Bingöl	Merkez	200.000	44.000		500	20.000		70.000	
Bingöl	Solhan	150			70				
Bingöl	Yayladere	1.612	2.546		50	450		1.615	
Bingöl	Yedisu	11.759	7.164		50	1.000		3.500	
Bitlis	Adilcevaz	6.000	170.000		170	20.000	100.000	3.000	
Bitlis	Ahlat	30.000	100.000		100	10.000	400.000	5.000	
Bitlis	Güroymak	30.000	60.000	10	100	12.000		2.000	

Bitlis	Hizan	10.000	60.000		50	13.000	160.000	160.000	
Bitlis	Merkez	10.000	40.000		400	5.000	10.000	55.000	
Bitlis	Mutki	30.000	50.000		300	17.000		6.000	
Bitlis	Tatvan	22.000	80.000	2	650	9.000		11.000	
Bolu	Dörtdivan	8.500	6.000	5	50	15.000		100	
Bolu	Gerede	40.000	2.000	30	250	1.100.000		6.900	
Bolu	Göynük	40.000	20.000		500	2.800		2.100	
Bolu	Kıbrısçık	8.000	11.000	6	100	1.500		100	
Bolu	Mengen	10.000	2.500		340			30	
Bolu	Merkez	52.000	20.000	8	2.400	600.000		70	
Bolu	Mudurnu	50.000	25.000	10	900	2.500		3.000	
Bolu	Seben	5.250	38.300		350				
Bolu	Yeniçağa	2.500	1.500		100	2.500		1.150	
Burdur	Ağlasun	15.000	30.000	23	200	5.000	300.000	600	
Burdur	Altınyayla	4.000	10.000		80	2.200	60.000	7.400	
Burdur	Bucak	70.000	30.000	20	1.300	109.000	8.000.000	6.000	
Burdur	Çavdır	34.000	102.000		500	2.600	900.000	2.000	
Burdur	Çeltikçi	15.000	15.000	2	100	19.000		500	
Burdur	Göhlisar	63.000	30.000		1.000	1.700	3.000.000	4.600	
Burdur	Karamanlı	30.000	15.000		200	2.600		1.450	
Burdur	Kemer	23.000	16.000	10	100	1.300	600.000	800	
Burdur	Merkez	200.000	117.000	90	2.900	140.000	600.000	11.300	
Burdur	Tefenni	12.000	18.000		200	42.000	800.000	3.100	
Burdur	Yeşilova	45.000	40.000	25	750	14.500		1.900	
Bursa	Büyükorhan	8.000	10.000		300				
Bursa	Gemlik	4.000	8.000		1.800	2.500		2.500	
Bursa	Gürsu	5.000	12.500	10	300	475		360	
Bursa	Harmançık	3.000	4.000		200			1.000	
Bursa	İnegöl	12.000	40.000	10	2.500	350.000		10.000	
Bursa	İznik	5.000	10.000	38	1.500	300		4.000	
Bursa	Karacabey	85.000	35.000	60	2.350			7.000	
Bursa	Keles	4.500	18.000		900			1.600	
Bursa	Kestel	11.500	11.000	50	1.330	4.500			
Bursa	Mudanya	10.000	4.000	10	2.250	1.350.000		5.000	
Bursa	Mustafakemalpaşa	80.000	60.000		4.000				
Bursa	Nilüfer	25.000	6.000		1.500	1.250		4.000	
Bursa	Orhaneli	10.000	10.000	10	100	40.000		500	
Bursa	Orhangazi	20.000	10.000	100	2.250	269.000		6.300	
Bursa	Osmangazi	8.500	13.600	30	2.200	5.000		13.800	

Bursa	Yenişehir	120.000	70.000		1.800	1.500.000		2.600	
Bursa	Yıldırım	6.000	6.000		3.000				
Çanakkale	Ayvacık	15.000	10.000	100	250	100		3.700	
Çanakkale	Bayramiç	20.000	100.000		2.000			1.000	
Çanakkale	Biga	250.000	250.000	50	8.000	27.313.000		24.950	
Çanakkale	Bozcaada	20	3.000	10	300			1.200	
Çanakkale	Çan	100.000	120.000	25	3.000	495.000		12.250	
Çanakkale	Eceabat	1.500	30.000		500			1.500	
Çanakkale	Ezine	40.000	150.000		1.000	400.000		4.000	
Çanakkale	Gelibolu	15.000	55.000	44	1.000				
Çanakkale	Gökçeada	3.500	50.000	5	200			8.000	
Çanakkale	Lapseki	30.000	100.000		1.000	1.500.000			
Çanakkale	Merkez	30.000	100.000		4.000	2.000.000		4.000	
Çanakkale	Yenice	150.000	50.000	1.000	3.000	1.000	1.000	14.000	220.000
Çankırı	Atkaracalar	5.900	4.000	50	100	300.000		1.800	
Çankırı	Bayramören	8.000	2.500		100				
Çankırı	Çerkeş	27.159	7.856		98	12		135	
Çankırı	Eldivan	7.000	6.000	10	400	150.000		3.500	
Çankırı	İlgaz	8.000	7.000		100			5.595	
Çankırı	Kızılırmak	20.000	20.000	20	100	1.000		750	
Çankırı	Korgun	16.000	2.000		200				
Çankırı	Kurşunlu	25.000	15.000	40	20	1.000		1.000	
Çankırı	Merkez	22.000	30.000	10	1.000	150.000		5.000	
Çankırı	Orta	50.000	15.000	30	300	2.000		5.000	
Çankırı	Şabanözü	45.000	5.000		50	60.000		1.500	
Çankırı	Yapraklı	7.620	7.300	12	180	230.000		5.500	
Çorum	Alaca	35.720	21.645	20	300	80		500	
Çorum	Bayat	26.500	12.365	10	125			3.500	
Çorum	Boğazkale	15.000	2.000		75			250	
Çorum	Dodurga	6.000	3.000		150				
Çorum	İskilip	38.000	11.000		225				
Çorum	Kargı	20.000	20.000	100	250	100		200	
Çorum	Laçın	8.500	6.500		200	2		6	
Çorum	Mecitözü	42.000	22.350		125			2.418	
Çorum	Merkez	95.000	115.000	30	2.450	80		4.500	
Çorum	Oğuzlar	6.000	500		50			100	
Çorum	Ortaköy	7.000	8.000		150			1.800	
Çorum	Osmancık	35.000	25.000	10	450			500	
Çorum	Sungurlu	56.600	36.000		350			5.500	

Çorum	Uğurludağ	12.000	6.000		100			250
Denizli	Acıpayam	180.000	95.000	50	1.000		150.000	10.375
Denizli	Babadag	2.850	18.800	25	130	1.000		620
Denizli	Baklan	15.000	25.000	5	450	300.000		1.360
Denizli	Bekilli	3.600	17.000	20	500	54.500		1.233
Denizli	Beyağaç	8.000	3.000		150			1.500
Denizli	Bozkurt	17.000	14.000	25	600	4.500		1.500
Denizli	Buldan	24.000	25.000	5	600	750.000		1.750
Denizli	Çal	25.000	50.000		1.500	580.030	2.140.000	8.500
Denizli	Çameli	35.000	12.000	250	750	12.100	50.000.000	11.000
Denizli	Çardak	25.000	30.000	20	350	1.000		1.450
Denizli	Çivril	150.000	200.000		900	4.100	150.000	
Denizli	Güney	4.000	15.000	10	290	10.000		400
Denizli	Honaz	20.000	35.000	80	700	1.294.876		3.060
Denizli	Kale	20.000	10.000	20	900	8.200		880
Denizli	Merkezefendi	23.000	60.000	50	2.300	207.000		25.400
Denizli	Pamukkale	60.000	25.000	10	5.000	2.000	2.000	4.490
Denizli	Sarayköy	25.000	30.000	30	900	8.000.000		10.000
Denizli	Serinhisar	7.500	51.000	5	300	4.500		1.800
Denizli	Tavas	60.000	120.000	100	600	250.000		5.000
Diyarbakır	Bağlar	140.000	570.000	20	700	3.000		25.980
Diyarbakır	Bismil	75.000	295.000	26	755	148.000		25.000
Diyarbakır	Çermik	80.000	750.000	100	700	20.000		10.000
Diyarbakır	Çınar	80.000	700.000	40	250	150.000		30.000
Diyarbakır	Çüngüş	7.000	30.000	50	200	850		23.000
Diyarbakır	Dicle	25.150	38.000	205	155	24.500		6.800
Diyarbakır	Eğil	20.000	100.000	40	200	100.000		2.000
Diyarbakır	Ergani	150.000	700.000	100	350	120.000		11.000
Diyarbakır	Hani	25.000	40.000	11	100	20.000		1.500
Diyarbakır	Hazro	33.000	30.000	120	100	3.000		400
Diyarbakır	Kayapınar	60.000	250.000		250	10.000		55.000
Diyarbakır	Kocaköy	32.000	50.000	8	100	1.000		861
Diyarbakır	Kulp	100.000	50.000	100	100	1.500		10.000
Diyarbakır	Lice	100.000	50.000	100	100	1.200		100
Diyarbakır	Silvan	160.000	150.000	20	500	50.000	1.000	15.000
Diyarbakır	Sur	40.000	20.000	12	150	53.000		7.000
Diyarbakır	Yenişehir	25.000	60.000		2.100	300.000		20.000
Düzce	Akçakoca	5.500	400		550	11.500.000		14.000
Düzce	Cumayeri	4.000	100		100	156.000		4.000

Düzce	Çilimli	6.000	200		250	900.000		5.000	
Düzce	Gölyaka	7.500	2.500		500	900.000		6.500	
Düzce	Gümüşova	7.000	500	500	100	900.000		2.000	
Düzce	Kaynaşlı	10.000	2.000	8	1.000	3.600.000		5.000	
Düzce	Merkez	38.000	1.500	150	1.500	13.261.253		16.000	
Düzce	Yığılca	6.500	4.500	200	600	3.400.000		8.500	
Edirne	Enez	36.000	126.000	10	500	3.000		7.900	
Edirne	Havsa	51.000	58.000	10	600	140.000		2.500	
Edirne	İpsala	63.000	114.000	5	700	5.000		5.900	
Edirne	Keşan	69.000	195.000	100	2.300	6.000		24.200	
Edirne	Lalapaşa	42.000	90.000	20	515	12.000		4.800	
Edirne	Meriç	12.000	51.000	10	300	4.000		3.100	
Edirne	Merkez	54.000	96.000	80	2.500	6.000		8.100	
Edirne	Süloğlu	18.000	48.000	5	300	4.500		1.000	
Edirne	Uzunköprü	54.000	165.000	60	2.250	18.000		9.500	
Elazığ	Ağın	390	5.000		25				
Elazığ	Alacakaya	2.700	13.500		100				
Elazığ	Arıcak	7.000	10.000		20			5.000	
Elazığ	Baskil	11.000	12.000	5	20	250		2.500	
Elazığ	Karakoçan	30.000	45.000	60	290			7.000	
Elazığ	Keban	1.600	15.000	5	50	150.000	72.000.000	4.938	
Elazığ	Kovancılar	70.000	220.000	50	600	50		4.692	30
Elazığ	Maden	10.000	12.000		200				
Elazığ	Merkez	150.000	350.000		500			6.000	
Elazığ	Palu	5.450	22.400	20	50			6.500	
Elazığ	Sivrice	10.000	15.000	20	50			5.000	
Erzincan	Çayırlı	30.000	15.000		79				
Erzincan	İliç	3.000	30.000		60			9.000	
Erzincan	Kemah	3.500	80.000		25			16.000	
Erzincan	Kemaliye	3.000	15.000		50				
Erzincan	Merkez	70.000	110.000		1.300				
Erzincan	Otlukbeli	17.500	2.850		10				
Erzincan	Refahiye	20.000	12.000		65			40.000	
Erzincan	Tercan	60.000	90.000						
Erzincan	Üzümlü	20.000	45.000	60	70				
Erzurum	Aşkale	71.720	34.626	150	246	4.326		10.085	
Erzurum	Aziziye	93.134	32.101	137	307	8.295		4.275	
Erzurum	Çat	76.046	47.486	311	476	7.453		14.655	
Erzurum	Hınıs	62.012	80.542	218	265	12.484		8.587	

Erzurum	Horasan	138.812	43.142	266	249	1.773		3.563
Erzurum	İspir	45.688	13.186	147	341	1.060		12.783
Erzurum	Karaçoban	58.262	53.779	142	201	3.460		8.745
Erzurum	Karayazı	109.552	99.516	231	302	8.803		5.214
Erzurum	Köprüköy	60.808	35.328	167	257	10.679		7.589
Erzurum	Narman	79.812	8.991	40	154	14.125		9.155
Erzurum	Oltu	38.974	40.400	584	227	1.253		13.492
Erzurum	Olur	29.708	19.860	207	146	2.209		3.853
Erzurum	Palandöken	53.350	20.625	60	315	1.590		2.568
Erzurum	Pasinler	143.026	46.292	51	278	3.824		7.490
Erzurum	Pazaryolu	11.544	14.569	134	140	1.877		4.205
Erzurum	Şenkaya	94.570	43.608	513	263	6.259		10.798
Erzurum	Tekman	77.762	137.096	467	303	8.538		5.220
Erzurum	Tortum	61.968	17.551	146	187	2.329		11.194
Erzurum	Uzundere	5.956	16.600	78	112	2.203		4.218
Erzurum	Yakutiye	80.638	48.591	96	319	3.414		3.301
Eskişehir	Alpu	55.000	60.000		550	140.000		350
Eskişehir	Beylikova	25.000	75.000		650	2.000.000		120
Eskişehir	Çifteler	15.000	100.000	100	1.000	200.000	200.000	500
Eskişehir	Günyüzü	3.902	69.000		200	610.000		405
Eskişehir	Han	3.000	10.000	20	100			500
Eskişehir	İnönü	20.000	40.000	40	500	144.000		950
Eskişehir	Mahmudiye	15.000	30.000	1.500	500	300.000		1.000
Eskişehir	Mihalgazi	1.500	1.250		200			15
Eskişehir	Mihalıççık	17.000	42.000		1.250	40.000		4.292
Eskişehir	Odunpazarı	80.000	75.000	500	6.500	200.000		4.500
Eskişehir	Sarıcakaya	6.000	12.000	60	400	320.000		6.200
Eskişehir	Seyitgazi	25.000	50.000	300	1.000	60.000		2.000
Eskişehir	Sivrihisar	40.000	640.000	250	2.000	10.000.000		24.000
Eskişehir	Tepebaşı	50.000	100.000	100	7.000	1.000.000		10.000
Gaziantep	Araban	18.000	45.000		400			3.000
Gaziantep	İslahiye	50.000	70.000		900			
Gaziantep	Karkamış	10.000	15.000	25	100	5.000		650
Gaziantep	Nizip	120.000	45.000	100	400			4.000
Gaziantep	Nurdağı	9.373	77.124	19	129			995
Gaziantep	Oğuzeli	120.000	20.000		200			3.089
Gaziantep	Şahinbey	78.800	120.000		2.000			6.000
Gaziantep	Şehitkamil	37.500	115.000	350	1.300			6.375
Gaziantep	Yavuzeli	20.000	70.000	150	150			500

Giresun	Alucra	12.000	9.201		50			4.800	
Giresun	Bulancak	30.000	16.000	20	450	1.500.000		14.930	
Giresun	Çamoluk	4.000	600		30			2.400	
Giresun	Çanakçı	3.000	1.250		100	750		5.000	
Giresun	Dereli	30.000	13.000		350			7.130	
Giresun	Doğankent	2.000	1.000		30			1.950	
Giresun	Espiye	13.000	800	5	250	980		9.820	
Giresun	Eynesil	2.700	1.500		200			4.140	
Giresun	Görece	4.400	4.000		350			8.000	
Giresun	Güce	5.000	1.000		80	400		4.500	
Giresun	Keşap	8.000	4.000		50	100		12.300	
Giresun	Merkez	18.000	10.000	15	2.000			20.000	
Giresun	Piraziz	6.000	7.000	10	150	2.000		3.000	
Giresun	Şebinkarahisar	54.000	18.500		400			9.950	
Giresun	Tirebolu	6.500	6.800	8	500			7.290	
Giresun	Yağlıdere	12.000	1.700		130	20		6.660	
Gümüşhane	Kelkit	75.000	61.500	40	150	15.000		65.500	1.500
Gümüşhane	Köse	20.000	5.000		100	4		200	
Gümüşhane	Kürtün	15.000	2.000		70			100	
Gümüşhane	Merkez	12.000	15.000	15	250	60.000		15.000	
Gümüşhane	Şiran	30.000	20.000		200				
Gümüşhane	Torul	20.380	653		71	47		119	
Hakkari	Çukurca	1.700	20.000		100			2	
Hakkari	Derecik	6.500	10.000		10				
Hakkari	Merkez	4.438	159.104		100			6	
Hakkari	Şemdinli	8.500	180.000		30			2	
Hakkari	Yüksekova	41.046	379.290		70			5	
Hatay	Altınözü	40.000	10.000	50	200			2.500	
Hatay	Antakya	115.000	13.000	10	1.500	120.000			
Hatay	Arsuz	15.000	7.000	5	450	15.500		9.491	
Hatay	Belen	2.100	22.000	17	245	180.000		450	
Hatay	Defne	42.000	1.500	10	300	5.000		5.000	
Hatay	Dört Yol	10.000	7.000	50	10.000	60		75.000	1.200
Hatay	Erzin	4.000	10.000		400	20		1.500	
Hatay	Hassa	8.200	107.000	40	400	9.600		3.330	
Hatay	İskenderun	5.500	6.000	15	1.500	3.500		5.200	
Hatay	Kırıkhan	30.000	50.000	30	400	3.000		8.000	
Hatay	Kumlu	7.000	20.000		100	1.000		500	
Hatay	Payas	5.800	4.500	10	400	100		3.500	

Hatay	Reyhanlı	8.500	9.500	50	200	150		3.796	
Hatay	Samandağ	40.000	500		500			7.000	
Hatay	Yayladağı	20.000	20.000	100	200	2.000		2.000	
İğdir	Aralık	2.000	7.000		100	1.000		100	
İğdir	Karakoyunlu	58.000	175.000	20	500	800		1.800	
İğdir	Merkez	30.000	350.000	50	1.950	1.000		3.000	
İğdir	Tuzluca	32.000	100.000		100				
İsparta	Aksu	5.539	4.771	9	73	3.035	326.000	1.275	
İsparta	Atabey	5.067	16.483	26	291	1.272	100.000	1.662	
İsparta	Eğirdir	14.330	52.049	6	453	3.733	272.000	7.409	
İsparta	Gelendost	5.271	22.935		267	13.713		1.905	
İsparta	Gönen	4.179	17.804	10	259	7.325		1.760	
İsparta	Keçiborlu	9.422	26.068	24	683	4.334	200.000	2.483	
İsparta	Merkez	21.731	78.465	204	8.191	327.000		11.512	
İsparta	Senirkent	2.755	35.628		118	515		1.241	
İsparta	Sütçüler	7.833	20.283		288	1.231	5.400.000	3.943	
İsparta	Şarkikaraağaç	32.134	46.419	9	341	12.374		2.079	
İsparta	Uluborlu	2.420	11.300		238	445	460.000	787	
İsparta	Yalvaç	23.468	82.462	10	347	11.393	612.000	6.817	
İsparta	Yenişarbademli	1.053	2.972		30	595		657	
İstanbul	Adalar	110	120	180	100			150	
İstanbul	Arnavutköy	40.000	50.000		450			15.000	
İstanbul	Ataşehir	2.500	2.000		2.500	100			30
İstanbul	Avcılar	1.000	1.000	1	3.500				
İstanbul	Bağcılar				3.000				
İstanbul	Bahçelievler				1.000				
İstanbul	Bakırköy				2.500				
İstanbul	Başakşehir	7.500	9.000		5.000			1.100	
İstanbul	Bayrampaşa				1.000				
İstanbul	Beşiktaş				2.500				
İstanbul	Beykoz	10.000	1.500	100	4.000	1.000		1.000	
İstanbul	Beylikdüzü	30	498		2.200			50	
İstanbul	Beyoğlu				750				
İstanbul	Büyükkçekmece	5.000	6.500		3.500				
İstanbul	Çatalca	50.000	70.000	1.000	3.000	1.000		100	
İstanbul	Çekmeköy	7.000	3.000	100	4.000	1.500.000		3.988	20
İstanbul	Esenler				1.800				
İstanbul	Esenyurt				2.000				
İstanbul	Eyüpsultan	21.600	11.000		2.050	250		2.000	

İstanbul	Fatih				1.250			
İstanbul	Gaziosmanpaşa				5.000			
İstanbul	Güngören				900			
İstanbul	Kadıköy				4.000			
İstanbul	Kağıthane			4	2.700			
İstanbul	Kartal	500	80		7.700			36
İstanbul	Küçükçekmece				4.000			
İstanbul	Maltepe	850	1.352		1.000			49
İstanbul	Pendik	20.000	4.000		3.000			7.000
İstanbul	Sancaktepe	4.000	1.000	50	4.000			1.000
İstanbul	Sarıyer	8.200	5.400	400	6.250	900		120
İstanbul	Silivri	40.000	60.000	50	3.500	800.000		
İstanbul	Sultanbeyli	1.000	500		1.700			300
İstanbul	Sultangazi	200	350	6	950			3.200
İstanbul	Şile	25.500	10.000		1.800			
İstanbul	Şişli				6.500			
İstanbul	Tuzla	5.000	40.000		750			1.200
İstanbul	Ümraniye	5.500	4.000		2.500			
İstanbul	Üsküdar				4.000			
İstanbul	Zeytinburnu				500			
İzmir	Aliağa	15.000	100.000	50	1.000	200.000		5.000
İzmir	Balçova	500	1.500		2.500	150		1.000
İzmir	Bayındır	220.000	40.000	200	600	50.000		10.000
İzmir	Bayraklı	225	2.100		2.500			41
İzmir	Bergama	58.554	110.000	138	1.904	2.123.866		85.219
İzmir	Beydağ	61.000	6.450	350	650			2.150
İzmir	Bornova	5.000	10.000	20	2.000	1.500		30
İzmir	Buca	12.000	11.000	5	4.000	1.000		4.500
İzmir	Çeşme	4.500	10.000	20	1.000	200		12
İzmir	Çiğli	2.850	12.500	10	1.000			20
İzmir	Dikili	24.000	55.000		1.000	465.000		4.400
İzmir	Foça	38.000	12.000	50	400	2.500.000		6.000
İzmir	Gaziemir	1.500	9.000		1.000			500
İzmir	Güzelbahçe	800	11.000	20	1.000	1.000		1.500
İzmir	Karabağlar	40	8.000	40	2.000	500		1.500
İzmir	Karaburun	1.000	60.000	10	1.000	3.000		3.000
İzmir	Karşıyaka	700	7.300		2.000	280		1.450
İzmir	Kemalpaşa	100.000	25.000	100	1.000	1.000.000		40.000
İzmir	Kınık	85.000	120.000		450	1.500.000		1.500

İzmir	Kiraz	297.165	21.500	32	255	44.400		5.910	
İzmir	Konak				2.000				
İzmir	Menderes	25.000	40.000	10	2.000	467.200		11.670	
İzmir	Menemen	50.000	50.000	100	1.000	200.000		10.000	
İzmir	Narlidere	40	400		500			350	
İzmir	Ödemiş	600.000	60.000	250	1.500	800.000		37.500	
İzmir	Seferihisar	7.000	30.000	25	1.000	5.000		10.000	
İzmir	Selçuk	6.500	15.000	25	500	3.000.000		5.500	
İzmir	Tire	250.000	60.000	200	2.000	150.000		8.500	
İzmir	Torbali	150.000	200.000	50	2.500	15.000.000		25.000	1.000
İzmir	Urla	5.000	20.000	100	3.000	108.000		4.500	
Kahramanmaraş	Afşin	60.000	25.000	5	600	15.000	64.000	4.400	
Kahramanmaraş	Andırın	45.000	35.000	50	400	25.000	320.000	15.000	
Kahramanmaraş	Çağlayancerit	4.200	50.000		200	6.503		12.000	
Kahramanmaraş	Dulkadiroğlu	80.000	60.000		700	17.339		10.140	
Kahramanmaraş	Ekinözü	15.000	4.000	3	250	4.050	28.160.000	3.350	
Kahramanmaraş	Elbistan	70.000	70.000	5	300	4.000	400.000	112	
Kahramanmaraş	Göksun	60.000	60.000	20	450	46.100	4.000.000	15.000	
Kahramanmaraş	Nurhak	2.000	20.000	10	150	3.800	40.000	1.200	
Kahramanmaraş	Onikişubat	57.000	125.000	3	450	17.566	22.000.000	77.743	
Kahramanmaraş	Pazarcık	60.000	60.000	50	600	1.200.000		3.600	
Kahramanmaraş	Türkoğlu	36.000	75.000	42	460	728.000		13.200	
Karabük	Eflani	20.000	5.000	30	500	2.000		4.000	
Karabük	Eskipazar	20.000	5.000	50	400	2.000.000		5.000	
Karabük	Merkez	10.000	3.000	30	1.900	300.000		5.000	
Karabük	Ovacık	8.000	1.100	20	300	1.500		2.000	
Karabük	Safranbolu	18.000	8.000	20	400	1.000.000		4.500	
Karabük	Yenice	12.000	3.750	20	850	840.000		3.500	
Karaman	Ayrancı	10.000	175.000	20	200			6.000	
Karaman	Başyayla	1.000	4.000	20	50			8.000	
Karaman	Ermenek	3.000	30.000	20	200		400.000	15.000	
Karaman	Kazımkarabekir	3.000	15.000	15	100			8.000	
Karaman	Merkez	100.000	750.000	50	1.500	500.000	100.000	40.000	
Karaman	Sarıveliler	2.000	15.000	20	100			8.000	
Kars	Akyaka	30.000	10.000	100	1.000	10.000		2.000	
Kars	Arpaçay	120.000	40.000	100	1.000	20.000		5.000	
Kars	Digor	217.650	65.000	100	1.000	10.000		3.000	
Kars	Kağızman	75.000	130.000	100	1.500	10.000		50.000	
Kars	Merkez	400.000	50.000	200	2.500	50.000		22.000	

Kars	Sarıkamış	150.000	20.000	100	1.000	20.000		7.000
Kars	Selim	173.000	55.000	200	1.000	20.000		6.000
Kars	Susuz	35.000	22.000	100	1.000	10.000		5.000
Kastamonu	Abana	400	30	1	200			200
Kastamonu	Ağlı	10.000	300	10	100	300		200
Kastamonu	Araç	30.500	10.000		100	6		20
Kastamonu	Azdavay	5.000	250					50
Kastamonu	Bozkurt	2.100	50		50			100
Kastamonu	Cide	9.000	1.000		250			300
Kastamonu	Çatalzeytin	4.000	1.000		200			
Kastamonu	Daday	12.000	1.000	50	50			950
Kastamonu	Devrekani	50.371			100	10.000		1.200
Kastamonu	Doğanyurt	1.040	185	150	300	250		8.000
Kastamonu	Hanönü	3.500	2.900		20			
Kastamonu	İhsangazi	10.000	750		50			
Kastamonu	İnebolu	5.500	800	170	150	1.000		5.000
Kastamonu	Küre	1.000	100					
Kastamonu	Merkez	200.000	10.000	100	2.000	300		1.250
Kastamonu	Pınarbaşı	7.000	500	30	300			
Kastamonu	Seydiler	50						
Kastamonu	Şenpazar	1.350	220		125			
Kastamonu	Taşköprü	100.000	25.000		20			4.000
Kastamonu	Tosya	17.186	8.411	80	450	1.800		8.000
Kayseri	Akkışla	8.000	30.000	40	300			
Kayseri	Bünyan	60.000	40.000		300			1.400
Kayseri	Develi	100.000	50.000		500			9.000
Kayseri	Felahiye	7.000	18.000		325			
Kayseri	Hacılar	15.000	14.000	200	200			2.750
Kayseri	İncesu	44.000	50.000		200			1.500
Kayseri	Kocasinan	120.000	50.000	100	2.000	250.000		20.000
Kayseri	Melikgazi	80.000	55.000	150	500	250.000		3.700
Kayseri	Özvatan	3.800	5.000	100	100	500		1.500
Kayseri	Pınarbaşı	80.000	80.000					
Kayseri	Sarıoğlan	25.000	20.000		600			
Kayseri	Sarız	30.250	18.500	10	200			480
Kayseri	Talas	20.000	18.000	100	750	20.000		2.500
Kayseri	Tomarza	18.000	20.000	5	150			
Kayseri	Yahyalı	25.000	20.000	300	300			
Kayseri	Yeşilhisar	18.000	6.000		100			

Kırıkkale	Bahşılı	2.400	17.500		150	3.000		900
Kırıkkale	Balışeyh	17.000	22.000	120	150	600.000		2.000
Kırıkkale	Çelebi	4.000	20.000	5	95	250		25
Kırıkkale	Delice	20.000	50.000	50	100	1.000		2.800
Kırıkkale	Karakeçili	6.000	40.000	10	100	2.000		60
Kırıkkale	Keskin	62.000	40.000	50	185	3.500		2.500
Kırıkkale	Merkez	40.000	60.000	55	2.220	4.750		2.600
Kırıkkale	Sulakyurt	7.000	50.000	150	300	4.500		1.050
Kırıkkale	Yahşihan	7.500	50.000	20	700	600.000		3.500
Kırklareli	Babaeski	77.000	94.500	70	2.200	6.000		5.872
Kırklareli	Demirköy	12.750	36.500	25	350	120		6.100
Kırklareli	Koçaz	9.850	58.250	15	450	95		2.452
Kırklareli	Lüleburgaz	154.000	105.000	200	2.500	1.000.000		7.172
Kırklareli	Merkez	133.000	330.000	175	2.900	10.000		14.001
Kırklareli	Pehlivanköy	7.300	15.230	16	250	2.310		1.361
Kırklareli	Pınarhisar	21.300	150.000	110	1.400	5.000		5.000
Kırklareli	Vize	32.000	75.000	75	1.600	160		6.315
Kırşehir	Akçakent	16.800	5.400					697
Kırşehir	Akpınar	14.000	15.000		100			400
Kırşehir	Boztepe	52.000	32.000			250.000		487
Kırşehir	Çiçekdağı	34.000	50.500	50	100	5.000		400
Kırşehir	Kaman	50.000	50.000	100	600			1.000
Kırşehir	Merkez	130.000	169.000		1.500	450.000		4.800
Kırşehir	Mucur	50.000	60.000	4	300	25.000		1.500
Kilis	Elbeyli	5.000	15.000		150			200
Kilis	Merkez	12.000	78.000		900	720.000		3.280
Kilis	Musabeyli	6.000	55.000		200			1.000
Kilis	Polateli	2.500	45.000		200			105
Kocaeli	Başiskele	7.000	1.200		1.000	150.000		10.000
Kocaeli	Çayırova	500	100		700			
Kocaeli	Darica	2.000	2.000		2.000	500		
Kocaeli	Derince	24.000	3.000		1.000	1.225.000		2.820
Kocaeli	Dilovası	12.500	6.500		436	522.500		450
Kocaeli	Gebze	40.000	4.000	50	2.000	150.000		7.500
Kocaeli	Gölcük	15.000	500	25	2.000	250		2.500
Kocaeli	İzmit	35.000	1.000		1.500	10.000.000		7.500
Kocaeli	Kandıra	80.000	15.000		1.000	40.000.000		500
Kocaeli	Karamürsel	15.000	4.000		700			
Kocaeli	Kartepe	20.000	1.000		500	1.200.000		9.000

Kocaeli	Körfez	20.000	7.000	5	1.400	2.000.000		500
Konya	Ahırlı	13.000	20.000	5	100			2.000
Konya	Akören	15.000	30.000	50	150			1.000
Konya	Akşehir	70.000	30.000	60	400	50.000		4.000
Konya	Altınekin	27.000	95.000	80	370	160.000		600
Konya	Beyşehir	75.000	105.000	100	1.000			9.000
Konya	Bozkır	20.000	35.000	250	200	200		21.000
Konya	Cihanbeyli	80.000	105.000	300	200			2.800
Konya	Çeltik	4.500	75.000	30	220			200
Konya	Çumra	140.000	150.000	10	900	100.000		7.000
Konya	Derbent	15.000	12.000		120	1.500		1.500
Konya	Derebucak	8.000	22.500	25	200			4.500
Konya	Doğanhisar	24.000	25.000	300	400			6.200
Konya	Emirgazi	55.000	60.000	100	500			1.000
Konya	Ereğli	400.000	350.000	2.000	1.000	880.000		7.350
Konya	Güneysınır	20.000	40.000	10	100	40.000		1.500
Konya	Hadim	4.000	25.000	10	160			10.600
Konya	Halkapınar	15.000	40.000	10	300	2.000	35.000	3.000
Konya	Hüyük	20.000	15.000	10	250			1.900
Konya	İlgın	100.000	150.000	100	700			5.100
Konya	Kadınhanı	60.000	140.000	250	300	500		1.000
Konya	Karapınar	110.000	330.000	50	750	2.650		1.200
Konya	Karatay	170.000	475.000	500	1.500	1.724.140		6.756
Konya	Kulu	12.000	80.000	100	300	1.000.000		400
Konya	Meram	200.000	200.000	400	4.000	3.500.000		11.257
Konya	Sarayönü	50.000	200.000	30	300	1.000.000	1.000.000	10.000
Konya	Selçuklu	30.000	100.000	10	1.500	575.000		5.000
Konya	Seydişehir	70.000	32.000	5	450	2.500		9.200
Konya	Taşkent	1.000	6.500	25	100		12.000	4.000
Konya	Tuzlukçu	14.500	33.500	15	300			800
Konya	Yalihüyük	1.500	1.500		200			2.000
Konya	Yunak	20.000	220.000	50	500			1.500
Kütahya	Altıntaş	50.000	50.000	50	400	375.000		200
Kütahya	Aslanapa	30.000	45.000	100	560	5.000		275
Kütahya	Çavdarhisar	5.600	14.600	36	344	250		671
Kütahya	Domaniç	15.000	10.000	10	500	30.000		1.000
Kütahya	Dumlupınar	4.950	6.500	37	270			250
Kütahya	Emet	20.000	30.000	100	450			3.000
Kütahya	Gediz	25.000	55.000	80	1.250	620.000		6.000

Kütahya	Hisarcık	5.000	10.000		100	1.000		100
Kütahya	Merkez	150.000	250.000	200	5.000	800.000		10.000
Kütahya	Pazarlar	5.500	5.000		200			500
Kütahya	Simav	60.000	55.000		1.200			5.000
Kütahya	Şaphane	6.000	12.000	18	254			400
Kütahya	Tavşanlı	200.000	300.000	250	2.500	1.000.130		350
Malatya	Akçadağ	28.500	25.000	291	200	5.500.000		11.090
Malatya	Arapgir	8.000	35.000	80	200	4.000		7.636
Malatya	Arguvan	18.000	27.000		150	1.500		6.615
Malatya	Battalgazi	130.000	19.000		1.200	480.000		21.829
Malatya	Darende	11.000	23.000		60	450.000		7.420
Malatya	Doğanşehir	8.000	22.000	10	200	50		11.000
Malatya	Doğanyol	4.300	450		50	50		2.887
Malatya	Hekimhan	18.086	10.000		70	75.000		7.740
Malatya	Kale	4.500	350		50	3.500		2.379
Malatya	Kuluncak	8.800	13.000		30	100		2.349
Malatya	Pütürge	12.000	4.600	10	50	100		12.152
Malatya	Yazıhan	45.000	36.000	10	55	5.500.000		4.510
Malatya	Yeşilyurt	45.000	35.000	100	550	6.000.000		12.883
Manisa	Ahmetli	3.400	7.500		1.530	500.000		1.650
Manisa	Akhisar	12.600	40.000		5.000	10.000.000		6.500
Manisa	Alaşehir	16.000	120.000		1.550	100.000		1.050
Manisa	Demirci	34.000	90.000		1.500	5.450.372		1.450
Manisa	Gölmarmara	2.000	4.000		150	10.000		250
Manisa	Gördes	15.000	20.000		1.000	100.000		450
Manisa	Kırkağaç	12.000	50.000		550	2.000.000		1.100
Manisa	Köprübaşı	3.600	15.000		500	150.000		1.000
Manisa	Kula	37.500	60.000		1.850	250.000		650
Manisa	Salihli	62.000	120.000		3.700	500.000		9.750
Manisa	Sarıgöl	10.000	15.000		1.200	100.000		150
Manisa	Saruhanlı	15.000	150.000	20	1.300	20.000.000		2.750
Manisa	Selendi	20.000	45.000	30	650	300.000		1.000
Manisa	Soma	20.000	68.000		2.050	10.000		3.650
Manisa	Şehzadeler	20.000	8.000		1.500	10.000		5.950
Manisa	Turgutlu	56.000	11.000	15	1.120	15.000.000		7.850
Manisa	Yunusemre	30.000	50.000		1.500	1.000.000		6.000
Mardin	Artuklu	5.000	50.000		200			
Mardin	Dargeçit	16.000	27.000		50			
Mardin	Derik	50.000	40.000		150			

Mardin	Kızıltepe	14.000	30.000		250	300.000		2.000	
Mardin	Mazıdağı	4.500	75.000		72				
Mardin	Midyat	24.000	15.000	40	150	50			
Mardin	Nusaybin	10.000	40.000	10	100	200		50	
Mardin	Ömerli	1.750	18.500		140	130.000		1.500	
Mardin	Savur	35.000	28.000		76			4.000	
Mardin	Yeşilli	3.500	25.000	10	150			150	
Mersin	Akdeniz	30.000	50.000	10	1.000	1.700.000		50.000	
Mersin	Anamur	3.500	40.000		250	12.000		14.500	
Mersin	Aydıncık	2.000	40.000		70			1.000	
Mersin	Bozyazı	1.200	26.000		100	3.000		8.000	
Mersin	Çamlıyayla	2.000	15.000		10	100.000		2.000	
Mersin	Erdemli	12.000	80.000		1.500	750.000		15.000	
Mersin	Gülnar	6.000	60.000		100	100.000		3.000	
Mersin	Mezitli	5.100	25.000	10	800	4.200.000		5.000	
Mersin	Mut	36.000	200.000		200	360.000		20.000	
Mersin	Silifke	30.000	100.000	30	300	700.000		25.000	
Mersin	Tarsus	82.000	175.000		350	60.287.250		75.000	
Mersin	Toroslar	15.000	40.000		2.500	500.000		25.000	
Mersin	Yenişehir	6.500	20.000		1.000	700.000		20.000	
Muğla	Bodrum	11.642	5.000	15	1.500	4.000		13.000	
Muğla	Dalaman	10.000	10.000		1.500			25.000	
Muğla	Datça	2.500	15.000	30	600	2.000		30.000	
Muğla	Fethiye	8.500	15.000	90	2.500			15.000	
Muğla	Kavaklıdere	10.000	3.500		400			5.318	
Muğla	Köyceğiz	2.500	5.000	20	1.500			10.000	
Muğla	Marmaris	7.500	3.500		1.000			132.290	
Muğla	Menteşe	35.000	9.000	50	4.600	2.000		73.712	
Muğla	Milas	178.550	33.500		1.537			179.003	
Muğla	Ortaca	13.000	8.000	50	2.700	500		1.000	
Muğla	Seydikemer	60.000	82.000	155	900	38.000	100.000	45.000	
Muğla	Ula	25.000	4.500		1.500			113.887	
Muğla	Yatağan	75.000	45.000	30	1.500	1.000	100.000	43.000	
Muş	Bulanık	120.000	80.000		400			1.887	
Muş	Hasköy	10.000	15.000		10			200	
Muş	Korkut	50.000	250.000	50	100			5.000	
Muş	Malazgirt	120.000	60.000	60	60			37	
Muş	Merkez	100.000	450.000	49	400	60.000		59.000	
Muş	Varto	14.050	190.000	50	100	100		20.000	

Nevşehir	Acıgöl	35.000	10.000		150			
Nevşehir	Avanos	50.000	20.000	70	700	1.000.000		100
Nevşehir	Derinkuyu	35.000	15.000		300			3.249
Nevşehir	Gülşehir	45.000	30.000		150	70.000		1.200
Nevşehir	Hacıbekaş	25.000	15.000	6	300	5.000		500
Nevşehir	Kozaklı	15.000	20.000	50	250	100.000		500
Nevşehir	Merkez	40.000	20.000	250	1.000			1.500
Nevşehir	Ürgüp	18.000	25.000	52	200	12.000		6.000
Niğde	Altunhisar	16.000	55.000	35	100			2.000
Niğde	Bor	100.000	120.000	100	2.000	200.000		15.000
Niğde	Çamardı	6.000	30.000	10	50		40.000	5.000
Niğde	Çiftlik	10.000	20.000	30	150			300
Niğde	Merkez	140.000	140.000	150	3.400	150.000	25.000	10.000
Niğde	Ulukışla	12.000	120.000	25	300	850.000	15.000	7.000
Ordu	Akkuş	16.500	2.000		400	10.000		200
Ordu	Altınordu	16.500	5.000	10	1.500	10.000		30.000
Ordu	Aybastı	15.000	5.000	10	500	1.000		1.500
Ordu	Çamaş	2.500	300		130	25.000		3.500
Ordu	Çatalpınar	7.300	500		280	500		20.000
Ordu	Çaybaşı	6.000	500		300			300
Ordu	Fatsa	13.000	3.000	10	1.500	50.000		20.000
Ordu	Gölköy	16.500	4.000		300	1.000		30.000
Ordu	Gülyalı	2.500	1.000		250			2.500
Ordu	Gürgentepe	5.000	1.000		260	500		20.000
Ordu	İkizce	7.500	1.000	10	300			1.000
Ordu	Kabadüz	3.700	1.000		300			2.500
Ordu	Kabataş	7.250	2.500		200			20.000
Ordu	Korgan	20.000	2.500		300	400		200
Ordu	Kumru	18.000	3.000		300	4.000		500
Ordu	Mesudiye	11.000	5.000		300	700		500
Ordu	Perşembe	7.500	2.000	10	1.400	25.000		20.000
Ordu	Ulubey	8.200	2.000		750			25.000
Ordu	Ünye	20.000	5.000	20	1.300	3.000		15.000
Osmaniye	Bahçe	3.700	12.000	50	350	2.500		1.650
Osmaniye	Düziçi	38.000	38.000	10	750			7.000
Osmaniye	Hasanbeyli	2.000	5.000		50			1.500
Osmaniye	Kadirli	50.000	100.000		1.000	200.000		35.000
Osmaniye	Merkez	60.000	180.000	40	2.000	400.000		30.000
Osmaniye	Sumbas	20.000	40.000	10	150			6.500

Osmaniye	Toprakkale	15.300	103.000		500	1.300.000		1.355
Rize	Ardeşen	3.000	1.500	6	150	1.500	250.000	10.000
Rize	Çamlıhemşin	3.500	3.500	4	35	1.100	500.000	5.000
Rize	Çayeli	4.000	1.000		120	1.100	100.000	17.000
Rize	Derepazarı	2.000	750		35	650	30.000	4.500
Rize	Fındıklı	2.600	3.500	3	100	1.000	1.110.000	10.000
Rize	Güneysu	1.500			25	940	1.500.000	9.000
Rize	Hemşin	900	25		70	60	30.000	2.000
Rize	İkizdere	3.000	1.000	6	40	1.200		9.000
Rize	İyidere	2.500	4.000	1	100	1.950		4.000
Rize	Kalkandere	2.000	1.000		20	1.500	30.000	5.000
Rize	Merkez	15.000	8.000	11	500	10.000	600.000	20.000
Rize	Pazar	4.500	2.500	2	85	1.000	80.000	7.000
Sakarya	Adapazarı	80.000	12.000		3.800	1.300.000		4.500
Sakarya	Akyazı	40.000	5.000	3	1.500	1.350.000		5.000
Sakarya	Arifiye	10.000	1.000		1.000	1.200.000		4.000
Sakarya	Erenler	30.000	700		1.200	1.250.000		4.000
Sakarya	Ferizli	16.252	2.452	1	436	537.306	2.256	7.548
Sakarya	Geyve	8.500	12.000		500	1.200.000		6.000
Sakarya	Hendek	16.000	1.000	10	750	1.750.000		21.972
Sakarya	Karapürçek	15.000	7.000		350	1.200.000		2.500
Sakarya	Karasu	29.000	2.800		950	1.700.000		11.600
Sakarya	Kaynarca	60.000	10.000		100	4.000.000		
Sakarya	Kocaali	6.500	1.000		450	2.000.000		14.750
Sakarya	Pamukova	7.200	5.400	5	200	2.250.000		2.400
Sakarya	Sapanca	600	50		150	200.000		2.000
Sakarya	Serdivan	16.000	2.000	5	1.000	2.300.000		3.000
Sakarya	Söğütü	15.000	4.000		500	500.000		2.350
Sakarya	Taraklı	12.000	2.200		200	7.000.000		
Samsun	19 Mayıs	30.000	4.000	10	500	15.000		5.500
Samsun	Alaçam	60.000	10.000	50	500	300.000		
Samsun	Asarcık	8.500	2.000	20	800	10.000		600
Samsun	Atakum	35.000	9.000	25	5.000	100.000		3.000
Samsun	Ayvacık	8.500	2.000	20	800			600
Samsun	Bafra	110.000	40.000	100	2.000	47.900		10.000
Samsun	Canik	20.262	9.517	73	1.100	13.000		2.248
Samsun	Çarşamba	120.000	15.000	50	5.000	10.000		500
Samsun	Havza	70.000	28.850	350	1.184	180.000		3.360
Samsun	İlkadım	11.555	2.055		4.700	20.055		2.055

Samsun	Kavak	10.000	8.000	20	450	50.000		1.000
Samsun	Ladik	20.000	15.000	10	500	13.000		1.300
Samsun	Salıpazarı	20.000	5.000	50	1.000	1.000		10.000
Samsun	Tekkeköy	59.500	26.400	10	650	49.000		12.398
Samsun	Terme	45.000	8.700	8	1.300	217.000		28.000
Samsun	Vezirköprü	90.000	45.000	30	1.200	22.000		6.200
Samsun	Yakakent	18.500	6.000	10	450	40.000		900
Siirt	Baykan	7.000	80.000		50			
Siirt	Eruh	3.600	100.000		35	7.500		4.000
Siirt	Kurtalan	12.000	70.000	60	150	500		2.400
Siirt	Merkez	5.000	600.000	3	263			150.000
Siirt	Pervari	4.445	114.555		50			
Siirt	Şirvan	8.200	270.000		200			
Siirt	Tillo	600	26.000		7			5.000
Sinop	Ayancık	6.600	600		300			
Sinop	Boyabat	40.000	19.300		700			
Sinop	Dikmen	7.500	1.400		100			
Sinop	Durağan	25.000	8.900		100			
Sinop	Erfelek	12.850	7.000		150			
Sinop	Gerze	18.400	1.200		400			
Sinop	Merkez	29.250	3.000		750			
Sinop	Saraydüzü	7.000	1.900		100			
Sinop	Türkeli	7.400	400		200			
Sivas	Akıncılar	7.200	2.500	5	50	2.010		2.270
Sivas	Altınyayla	40.000	65.000	5	100	120.925		5.000
Sivas	Divriği	9.500	50.000	50	100	14.000		22.000
Sivas	Doğanşar	3.000	70		30	3.000		4.000
Sivas	Gemerek	25.000	75.000		100	10.000		3.600
Sivas	Gölova	12.000	10.000		25	400		1.200
Sivas	Gürün	25.000	125.000	400	300	5.281		17.000
Sivas	Hafik	15.000	25.000		250	14.500		11.000
Sivas	İmranlı	500	200		10	3.000		100
Sivas	Kangal	50.000	110.000		300	300		100
Sivas	Koyulhisar	15.000	5.000		100	2.000		10.000
Sivas	Merkez	140.000	180.000	300	500	135.000		50.000
Sivas	Suşehri	60.000	55.000		500	1.200		15.000
Sivas	Şarkışla	160.000	200.000	10	100	150.000		5.000
Sivas	Ulaş	19.000	50.000	103	80	2.205		1.890
Sivas	Yıldızeli	35.000	45.000	10	200	12.000		15.000

Sivas	Zara	63.510	5.120		80	8.127		40.000
Şanlıurfa	Akçakale	16.000	40.000	200	200	1.500		1.531
Şanlıurfa	Birecik	14.000	50.000	100	400	2.000		2.108
Şanlıurfa	Bozova	5.000	11.000	33	150			2.717
Şanlıurfa	Ceylanpınar	23.500	85.000	1	400			2.817
Şanlıurfa	Eyyübiye	125.000	150.000	100	200	500		3.264
Şanlıurfa	Halfeti	9.000	20.000	10	200	30		2.161
Şanlıurfa	Haliliye	15.000	75.000	100	500	100		7.885
Şanlıurfa	Harran	4.500	25.000	20	150			180
Şanlıurfa	Hilvan	1.371	376	14	50	70		9.536
Şanlıurfa	Karaköprü	20.000	40.000	500	500	500		19.943
Şanlıurfa	Siverek	150.000	800.000	250	1.000	2.500		112.256
Şanlıurfa	Suruç	8.000	20.000	800	450			3.637
Şanlıurfa	Viranşehir	60.000	90.000	10	600			46.789
Şırnak	Beytüşşebap	1.500	80.000		200			
Şırnak	Cizre	36.000	120.000		300			60
Şırnak	Güçlükonak	4.000	25.000		200			
Şırnak	İdil	40.000	220.000		200	600		5.200
Şırnak	Merkez	9.000	150.000		200			
Şırnak	Silopi	39.850	55.000		200			
Şırnak	Uludere	2.500	80.000	50	200	500		1.300
Tekirdağ	Çerkezköy	9.000	24.000	25	1.850			3.000
Tekirdağ	Çorlu	17.650	19.242		1.400	60.000		2.766
Tekirdağ	Ergene	27.000	52.000	50	1.800			6.000
Tekirdağ	Hayrabolu	75.000	60.000	15	1.600	1.000		6.300
Tekirdağ	Kapaklı	25.000	40.000		250	500		2.000
Tekirdağ	Malkara	150.000	150.000		4.500			
Tekirdağ	Marmaraeğlisi	3.650	10.300	35	1.050	41.000		1.733
Tekirdağ	Muratlı	21.000	36.000	10	1.200			
Tekirdağ	Saray	24.000	40.000		400	2.000		9.000
Tekirdağ	Süleymanpaşa	54.500	84.500		1.000	26.000		1.300
Tekirdağ	Şarköy	6.000	18.000		800			3.185
Tokat	Almus	7.000	8.000		150	50		3.000
Tokat	Artova	20.379	7.100		325			900
Tokat	Başçiftlik	6.700	3.100		100			750
Tokat	Erbaa	57.000	35.000		500			7.000
Tokat	Merkez	70.000	50.000	20	3.000	10.000		10.000
Tokat	Niksar	85.000	23.000	10	400			3.000
Tokat	Pazar	52.000	20.000	5	250	240		2.000

Tokat	Reşadiye	11.000	40.000	10	250	3.000		5.800
Tokat	Sulusaray	20.000	10.000		100			350
Tokat	Turhal	40.000	40.000		500	60.000		3.500
Tokat	Yeşilyurt	21.500	13.500	5	315	18.500		650
Tokat	Zile	60.000	40.000	10	700			5.000
Trabzon	Akçaabat	50.000	20.000		500	10		400
Trabzon	Araklı	40.000	15.000		200	2.000		7.500
Trabzon	Arsin	10.000	7.000		150	2.000		2.500
Trabzon	Beşikdüzü	5.000	1.500		250	500		1.500
Trabzon	Çarşıbaşı	12.000	4.500		300	500		1.100
Trabzon	Çaykara	10.000	1.500		30	1.600		2.500
Trabzon	Dernekpazarı	2.000	3.000		100	100		2.000
Trabzon	Düzköy	15.000	3.000		20	1.000		2.000
Trabzon	Hayrat	2.000	1.500		15	300		10.000
Trabzon	Köprübaşı	6.000	4.500		100	500		1.200
Trabzon	Maçka	16.000	17.000		400	1.200		13.455
Trabzon	Of	7.500	12.000		150	800		45.000
Trabzon	Ortahisar	15.000	12.000		1.500	3.000		5.000
Trabzon	Sürmene	7.500	16.000		500	5.000		7.000
Trabzon	Şalpazarı	6.073	6.000		72	6.265		5.803
Trabzon	Tonya	22.000	7.500	5	100	200		3.000
Trabzon	Vakfikebir	12.000	10.000		400	500		2.500
Trabzon	Yomra	15.000	10.000		500	2.000		5.000
Tunceli	Çemişgezek	6.000	120.000	30	150	2.500		8.500
Tunceli	Hozat	3.500	30.000	30	300	1.500		2.000
Tunceli	Mazgirt	7.000	20.000	50	350	30.000		5.000
Tunceli	Merkez	5.000	15.000	50	500	3.000		3.000
Tunceli	Nazımiye	4.200	3.600	10	100	5.000		4.000
Tunceli	Ovacık	2.000	15.000	10	100	2.000		8.000
Tunceli	Pertek	9.000	130.000	200	280	2.300		5.900
Tunceli	Pülümür	4.000	140.000	10	50	2.000		16.000
Uşak	Banaz	49.902	60.758	490	4.000	175.000		3.110
Uşak	Eşme	50.000	100.000	100	500	100.000.000		1.832
Uşak	Karahallı	3.500	9.000		500	1.000		500
Uşak	Merkez	400.000	200.000	200	5.000	3.000.000		4.004
Uşak	Sivaslı	120.000	80.000		1.200	660.000		2.500
Uşak	Ulubey	60.000	20.000	5	600	100.000		500
Van	Bahçesaray	5.000	10.000		150			10.000
Van	Başkale	5.045	346.009	1	150			4.649

Van	Çaldıran	5.000	200.000		200			
Van	Çatak	2.500	90.000	50	100	50		1.000
Van	Edremit	5.000	20.000		500			10.524
Van	Erciş	90.000	500.000	500	2.000	2.000		3.000
Van	Gevaş	15.000	50.000		100			12.000
Van	Gürpınar	3.000	150.000		400			18
Van	İpekyolu	48.000	60.000	10	600			
Van	Muradiye	40.000	200.000	15	100	25	1.000	970
Van	Özalp	16.000	200.000		250			
Van	Saray	5.200	302.000		200			
Van	Tuşba	50.000	70.000		400			25.000
Yalova	Altınova	3.000	4.000		1.000	4.000		2.250
Yalova	Armutlu	1.500	3.300		316			1.969
Yalova	Çınarcık	3.000	2.000	74	650			3.325
Yalova	Çiftlikköy	8.500	9.000		750			3.000
Yalova	Merkez	7.651	9.433		1.124			9.200
Yalova	Termal	1.200	3.500		110			1.450
Yozgat	Akdağmadeni	90.000	80.000	65	200	500		500
Yozgat	Aydıncık	15.000	4.000	10	80	100		800
Yozgat	Boğazlıyan	40.000	40.000	10	200	100		50
Yozgat	Çandır	2.000	5.000	10	100	50		50
Yozgat	Çayıralan	7.500	3.200	5	150	50		250
Yozgat	Çekerek	31.000	5.000	3	100	80		120
Yozgat	Kadıışehri	10.000	7.000	3	150	50		100
Yozgat	Merkez	60.000	70.000	10	500	1.000		500
Yozgat	Saraykent	17.000	3.500	10	200	100		200
Yozgat	Sarıkaya	70.000	75.000	50	250	2.000		4.000
Yozgat	Sorgun	52.000	44.000	9	400	25.000		3.650
Yozgat	Şefaati	20.000	30.000	45	150	1.000		150
Yozgat	Yenifakılı	7.000	40.000	3	200	50		70
Yozgat	Yerköy	40.000	75.000	35	300	1.000		2.000
Zonguldak	Alaplı	5.000	200		500	2.000.000		30.000
Zonguldak	Çaycuma	39.000	2.500	15	1.000	3.000.000		3.000
Zonguldak	Devrek	19.000	7.800		400	5.000.000		3.100
Zonguldak	Ereğli	15.000	3.200	20	1.850	3.123.000		15.000
Zonguldak	Gökçebey	5.500	700		200	5.000.000		2.000
Zonguldak	Kilimli	1.000	300		450			1.000
Zonguldak	Kozlu	9.000	5.000		225			125
Zonguldak	Merkez	9.000	2.500	10	700	1.200.000		5.200

TOPLAM	36.603.497	51.743.357	49.289	859.991	643.298.639	238.588.256	8.739.763	228.885
---------------	-------------------	-------------------	---------------	----------------	--------------------	--------------------	------------------	----------------

İl	Sağlık Taraması							
	Büyükbaş	Küçükbaş	Tek Tırnaklı	Kedi-Köpek	Kanatlı	Su hayvanları	Arı	Diğer
Adana	790.050	1.065.000	1.345	20.520	19.926.831	100.000	720.160	100
Adıyaman	181.700	191.400	351	1.520	30.800		52.849	
Afyonkarahisar	1.229.844	2.288.540	4.158	25.155	48.413.700	15.090.000	1.203.405	4.000
Ağrı	787.310	965.524	180	7.300	1.850		29.381	
Aksaray	823.163	1.097.972	1.396	5.185	161.900		27.545	
Amasya	938.900	354.700	630	6.213	1.802.573		42.126	
Ankara	1.261.173	2.717.513	9	55.000	12.216.561		83.793	
Antalya	524.128	1.545.500	1.561	37.140	247.200		277.900	1.000
Ardahan	1.005.000	77.000	160	580			3.000	
Artvin	58.150	89.900	61	1.385			94.000	
Aydın	1.160.000	543.000	2.303	20.700	3.709.000	15.010.000	250.700	
Balıkesir	1.123.358	718.542	558	27.757	2.014.000		174.547	
Bartın	96.000	7.000	30	12.250	4.000.000		42.700	5
Batman	134.200	627.800	136	1.050				
Bayburt	194.750	180.750	65	270			33.000	
Bilecik	75.230	129.212	40	4.106	36.649.000	400.000	16.700	
Bingöl	307.615	426.000	10	1.126	21.500		142.665	
Bitlis	138.000	560.000	12	1.770	86.000	670.000	242.000	
Bolu	216.250	126.300	59	4.990	1.724.300		13.450	
Burdur	511.000	423.000	170	7.330	339.900	14.260.000	39.650	
Bursa	417.500	328.100	318	28.280	3.523.025		58.660	
Çanakkale	655.020	1.018.000	1.234	24.250	31.709.100	1.000	74.600	220.000
Çankırı	241.679	121.656	172	2.648	894.012		29.780	
Çorum	403.320	289.360	170	5.000	262		19.524	
Denizli	704.950	835.800	705	17.920	11.483.806	52.442.000	90.318	
Diyarbakır	1.152.150	3.883.000	952	6.810	1.006.050	1.000	243.641	
Düzce	84.500	11.700	858	4.600	34.617.253		61.000	
Edirne	399.000	943.000	300	9.965	198.500		67.000	
Elazığ	298.140	719.900	160	1.905	150.300	72.000.000	41.630	30
Erzincan	227.000	399.850	60	1.659			65.000	
Erzurum	1.393.342	853.889	4.145	5.088	105.954		150.990	
Eskişehir	356.402	1.304.250	2.870	21.850	15.014.000	200.000	54.832	
Gaziantep	463.673	577.124	644	5.579	5.000		24.609	
Giresun	210.600	96.351	58	5.120	1.504.250		121.870	
Gümüşhane	172.380	104.153	55	841	75.051		80.919	1.500

Hakkari	62.184	748.394		310			15	
Hatay	353.100	288.000	387	16.795	339.930		127.267	1.200
İğdır	122.000	632.000	70	2.650	2.800		4.900	
Isparta	135.202	417.639	298	11.579	386.965	7.370.000	43.530	
İstanbul	255.490	281.300	1.891	106.850	2.303.250		36.293	50
İzmir	2.021.374	1.107.750	1.805	43.259	27.621.096		286.752	1.000
Kahramanmaraş	489.200	584.000	188	4.560	2.067.358	54.984.000	155.745	
Karabük	88.000	25.850	170	4.350	4.143.500		24.000	
Karaman	119.000	989.000	145	2.150	500.000	500.000	85.000	
Kars	1.200.650	392.000	1.000	10.000	150.000		100.000	
Kastamonu	469.997	62.496	591	4.465	13.656		29.270	
Kayseri	654.050	494.500	1.005	6.525	520.500		42.830	
Kırkkale	165.900	349.500	460	4.000	1.219.000		15.435	
Kırklareli	447.200	864.480	686	11.650	1.023.685		48.273	
Kırşehir	346.800	381.900	154	2.600	730.000		9.284	
Kilis	25.500	193.000		1.450	720.000		4.585	
Kocaeli	271.000	45.300	80	14.236	55.248.250		40.770	
Konya	1.844.500	3.203.000	4.885	17.470	9.038.490	1.047.000	143.363	
Kütahya	577.050	843.100	881	13.028	2.831.380		27.746	
Malatya	341.186	250.400	501	2.865	18.014.300		110.490	
Manisa	369.100	873.500	65	26.650	55.480.372		51.200	
Mardin	163.750	348.500	60	1.338	430.250		7.700	
Mersin	231.300	871.000	50	8.180	69.412.250		263.500	
Muğla	439.192	239.000	440	21.737	47.500	200.000	686.210	
Muş	414.050	1.045.000	209	1.070	60.100		86.124	
Nevşehir	263.000	155.000	428	3.050	1.187.000		13.049	
Niğde	284.000	485.000	350	6.000	1.200.000	80.000	39.300	
Ordu	203.950	46.300	70	10.570	131.100		212.700	
Osmaniye	189.000	478.000	110	4.800	1.902.500		83.005	
Rize	44.500	26.775	33	1.280	22.000	4.230.000	102.500	
Sakarya	362.052	68.602	24	13.086	29.737.306	2.256	91.620	
Samsun	736.817	236.522	836	27.134	1.087.955		87.661	
Siirt	40.845	1.260.555	63	755	8.000		161.400	
Sinop	154.000	43.700		2.800				
Sivas	679.710	1.002.890	883	2.825	483.948		203.160	
Şanlıurfa	451.371	1.406.376	2.138	4.800	7.200		214.824	
Şırnak	132.850	730.000	50	1.500	1.100		6.560	
Tekirdağ	412.800	534.042	135	15.850	130.500		35.284	
Tokat	450.579	289.700	60	6.590	91.790		41.950	

Trabzon	253.073	152.000	5	5.287	27.475		117.458	
Tunceli	40.700	473.600	390	1.830	48.300		52.400	
Uşak	683.402	469.758	795	11.800	103.936.000		12.446	
Van	289.745	2.198.009	576	5.150	2.075	1.000	67.161	
Yalova	24.851	31.233	74	3.950	4.000		21.194	
Yozgat	461.500	481.700	268	2.980	31.080		12.440	
Zonguldak	102.500	22.200	45	5.325	19.323.000		59.425	
TOPLAM	36.603.497	51.743.357	49.289	859.991	643.298.639	238.588.256	8.739.763	228.885

TELEFON ve E-POSTA ADRESLERİ

Ek-5

- **Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü**
- **Enstitü Müdürlükleri**
- **İl Müdürlükleri**

**GIDA VE KONTROL GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE AİT TELEFON VE
FAKS NUMARALARI**

	TELEFON NO	FAKS NO
Genel Müdürlük Makamı	258 76 07/10	258 76 93
Genel Müdür Yardımcılığı Makamı	258 76 12	258 76 91
Hayvan Sağlığı ve Karantina Daire Başkanlığı	258 75 00	258 75 21
Hayvan Sağlığı Mücadele Hizmetleri / Koordinatör	258 75 35	258 75 21
Hayvan Hareketleri Kimliklendirme ve Kayıt / Koordinatör	258 75 23	258 75 21
Veteriner Hizmetleri / Koordinatör	258 75 34	258 75 21
Epidemiyoloji / Koordinatör	258 75 52	258 75 21

**ENSTİTÜLERE AİT TELEFON-FAKS NUMARALARI, E-POSTA ADRESLERİ
VE AŞI ÜRETİM LİSTESİ**

ENSTİTÜNÜN ADI	FAKS NO	TEL NO	E-POSTA ADRESİ	ÜRETTİĞİ AŞILAR
Şap Enstitüsü Müdürlüğü	0 312 287 36 06	0 312 287 36 00	sap@tarimorman.gov.tr	Şap Aşısı
Vet. Kont. Merkez Araşt. Enst. Müd.	0 312 321 17 55	0 312 326 00 90	etlik.vkmae@tarimorman.gov.tr	Antrax, Mavidil, PPR Aşısı
Bornova Vet. Kont. Enst.Müd.	0 232 388 50 52	0 232 388 10 62 0 232 388 00 10	bornova.vke@tarimorman.gov.tr	
Samsun Vet. Kont. Enst. Müd.	0 362 437 03 99	0 362 437 08 36	samsun.vke@tarimorman.gov.tr	
Elazığ Vet. Kont. Enst. Müd.	0 424 233 87 20	0 424 218 19 58 0 424 218 18 34	elazig.vke@tarimorman.gov.tr	
Erzurum Vet. Kont. Enst. Müd.	0 442 317 07 33	0 442 317 07 32 0 442 316 81 42	erzurum.vke@tarimorman.gov.tr	
Pendik Vet. Kont. Enst. Müd.	0 216 354 76 92	0 216 390 12 80 0 216 390 06 00	pendik.vke@tarimorman.gov.tr	Koyun Keçi Çiçek, Agalaksi, Keçi Ciğer Ağrısı, Br.S-19 (Genç-Ergin,) Rev-1 (Genç-Ergin)
Adana Vet. Kont. Enst. Müd.	0 322 239 04 95	0 322 239 04 89 0 322 239 04 90	adana.vke@tarimorman.gov.tr	
Konya Vet. Kont. Enst. Müd.	0 332 320 37 98	0 332 322 47 41 0 332 322 47 33	konya.vke@tarimorman.gov.tr	

İL MÜDÜRLÜKLERİNİN TELEFON-FAKS NUMARALARI VE E-POSTA ADRESLERİ

İli	Kurum/Şube	Telefon No	Faks No	E-posta
ADANA	İl Md.	0 322 344 16 16	0 322 344 15 15	
	HSYSSMd.	0 322 359 46 40	0 322 359 09 22	01.haysag@tarimorman.gov.tr
ADIYAMAN	İl Md.	0 416 216 17 44	0 416 216 17 40	
	HSYSSMd.	0 416 216 49 98	0 416 216 49 98	02.haysag@tarimorman.gov.tr
AFYON	İl Md.	0 272 213 71 00	0 272 212 04 49	
	HSYSSMd.	0 272 213 71 00	0 272 212 04 49	03.haysag@tarimorman.gov.tr
AĞRI	İl Md.	0 472 215 10 51	0 472 215 27 06	
	HSYSSMd.	0 472 215 11 24	0 472 215 11 24	04.haysag@tarimorman.gov.tr
AMASYA	İl Md.	0 358 218 29 90	0 358 218 18 51	
	HSYSSMd.	0 358 218 29 90	0 358 218 18 51	05.haysag@tarimorman.gov.tr
ANKARA	İl Md.	0 312 344 59 50	0 312 315 60 07	
	HSYSSMd.	0 312 315 76 20	0 312 327 21 58	06.haysag@tarimorman.gov.tr
ANTALYA	İl Md.	0 242 345 28 20	0 242 346 67 80	
	HSYSSMd.	0 242 345 28 20	0 242 346 67 80	07.haysag@tarimorman.gov.tr
ARTVİN	İl Md.	0 466 212 14 05	0 446 212 27 05	
	HSYSSMd.	0 466 212 10 37	0 446 212 39 48	08.haysag@tarimorman.gov.tr
AYDIN	İl Md.	0 256 211 30 00	0 256 211 30 10	
	HSYSSMd.	0 256 211 30 00	0 256 211 56 76	09.haysag@tarimorman.gov.tr
BALIKESİR	İl Md.	0 266 246 26 70	0 266 246 26 74	
	HSYSSMd.	0 266 246 26 70	0 266 246 30 09	10.haysag@tarimorman.gov.tr
BİLECİK	İl Md.	0 228 212 10 11	0 228 212 12 33	
	HSYSSMd.	0 228 212 10 11	0 228 212 12 33	11.haysag@tarimorman.gov.tr
BİNGÖL	İl Md.	0 426 213 10 25	0 426 213 45 00	
	HSYSSMd.	0 426 213 45 09	0 426 213 10 08	12.haysag@tarimorman.gov.tr
BİTLİS	İl Md.	0 434 228 70 80	0 434 288 70 91	
	HSYSSMd.	0 434 228 70 80	0 434 228 70 91	13.haysag@tarimorman.gov.tr
BOLU	İl Md.	0 374 215 13 00	0 374 217 69 04	
	HSYSSMd.	0 374 215 13 00	0 374 217 69 04	14.haysag@tarimorman.gov.tr
BURDUR	İl Md.	0 248 233 10 45	0 248 233 10 35	
	HSYSSMd.	0 248 233 10 45	0 248 233 10 35	15.haysag@tarimorman.gov.tr
BURSA	İl Md.	0 224 246 42 30	0 224 247 43 24	
	HSYSSMd.	0 224 246 42 30	0 224 247 43 24	16.haysag@tarimorman.gov.tr
ÇANAKKALE	İl Md.	0 286 217 30 19	0 286 217 15 53	
	HSYSSMd.	0 286 217 30 19	0 286 217 15 53	17.haysag@tarimorman.gov.tr
ÇANKIRI	İl Md.	0 376 213 76 17	0 376 213 15 80	
	HSYSSMd.	0 376 213 76 17	0 376 213 15 80	18.haysag@tarimorman.gov.tr
ÇORUM	İl Md.	0 364 213 83 25	0 364 213 27 40	
	HSYSSMd.	0 364 213 83 26	0 364 213 27 40	19.haysag@tarimorman.gov.tr
DENİZLİ	İl Md.	0 258 213 73 33	0 258 212 54 87	
	HSYSSMd.	0 258 212 54 96	0 258 212 54 87	20.haysag@tarimorman.gov.tr
DİYARBAKIR	İl Md.	0 412 223 60 55	0 412 224 51 04	
	HSYSSMd.	0 412 223 60 55	0 412 223 25 70	21.haysag@tarimorman.gov.tr
EDİRNE	İl Md.	0 284 235 26 89	0 284 235 26 97	
	HSYSSMd.	0 284 235 26 89	0 284 235 26 97	22.haysag@tarimorman.gov.tr
ELAZIĞ	İl Md.	0 424 241 16 16	0 424 241 10 72	
	HSYSSMd.	0 424 241 16 16	0 424 241 10 72	23.haysag@tarimorman.gov.tr
ERZİNCAN	İl Md.	0 446 214 26 61	0 446 214 31 20	
	HSYSSMd.	0 446 214 26 61	0 446 214 31 20	24.haysag@tarimorman.gov.tr
ERZURUM	İl Md.	0 442 235 22 71	0 442 235 10 54	
	HSYSSMd.	0 442 235 22 71	0 442 235 10 54	25.haysag@tarimorman.gov.tr
ESKİŞEHİR	İl Md.	0 222 230 34 38	0 222 230 27 68	
	HSYSSMd.	0 222 230 34 38	0 222 230 27 68	26.haysag@tarimorman.gov.tr

GAZİANTEP	İl Md.	0 342 321 10 66	0 342 321 10 58	
	HSYSSMd.	0 342 321 10 66	0 342 321 10 58	27.haysag@tarimorman.gov.tr
GİRESUN	İl Md.	0 454 215 16 72	0 454 215 15 59	
	HSYSSMd.	0 454 215 00 95	0 454 215 34 97	28.haysag@tarimorman.gov.tr
GÜMÜŞHANE	İl Md.	0 456 213 21 10	0 456 213 30 56	
	HSYSSMd.	0 456 213 10 27	0 456 213 30 56	29.haysag@tarimorman.gov.tr
HAKKARİ	İl Md.	0 438 211 20 28	0 438 211 60 16	
	HSYSSMd.	0 438 211 20 28	0 438 211 60 16	30.haysag@tarimorman.gov.tr
HATAY	İl Md.	0 326 221 34 57	0 326 227 37 71	
	HSYSSMd.	0 326 221 34 57	0 326 227 37 71	31.haysag@tarimorman.gov.tr
ISPARTA	İl Md.	0 246 228 53 82	0 246 228 53 88	
	HSYSSMd.	0 246 228 53 80	0 246 228 53 88	32.haysag@tarimorman.gov.tr
MERSİN	İl Md.	0 324 326 40 13	0 324 326 40 12	
	HSYSSMd.	0 324 325 43 15	0 324 326 43 15	33.haysag@tarimorman.gov.tr
İSTANBUL	İl Md.	0 216 468 21 00	0 216 355 37 15	
	HSYSSMd.	0 216 468 21 00	0 216 355 37 15	34.haysag@tarimorman.gov.tr
İZMİR	İl Md.	0 232 435 10 02	0 232 462 24 93	
	HSYSSMd.	0 232 435 10 02	0 232 463 08 48	35.haysag@tarimorman.gov.tr
KARS	İl Md.	0 474 212 70 93	0 474 212 70 95	
	HSYSSMd.	0 474 212 70 93	0 474 212 70 95	36.haysag@tarimorman.gov.tr
KASTAMONU	İl Md.	0 366 214 22 36	0 366 214 31 70	
	HSYSSMd.	0 366 214 10 72	0 366 214 31 70	37.haysag@tarimorman.gov.tr
KAYSERİ	İl Md.	0 352 338 21 44	0 352 338 07 71	
	HSYSSMd.	0 352 338 21 44	0 352 245 06 59	38.haysag@tarimorman.gov.tr
KIRKLARELİ	İl Md.	0 288 214 12 17	0 288 214 10 71	
	HSYSSMd.	0 288 214 16 18	0 288 214 10 71	39.haysag@tarimorman.gov.tr
KIRŞEHİR	İl Md.	0 386 213 11 02	0 386 213 65 74	
	HSYSSMd.	0 386 213 11 02	0 386 213 65 74	40.haysag@tarimorman.gov.tr
KOCAELİ	İl Md.	0 262 312 13 00	0 262 312 13 10	
	HSYSSMd.	0 262 312 13 00	0 262 312 13 10	41.haysag@tarimorman.gov.tr
KONYA	İl Md.	0 332 322 34 60	0 332 322 43 15	
	HSYSSMd.	0 332 322 34 60	0 332 322 43 15	42.haysag@tarimorman.gov.tr
KÜTAHYA	İl Md.	0 274 231 16 81	0 274 231 16 90	
	HSYSSMd.	0 274 231 16 81	0 274 231 16 90	43.haysag@tarimorman.gov.tr
MALATYA	İl Md.	0 422 238 01 48	0 422 238 14 35	
	HSYSSMd.	0 422 238 01 48	0 422 238 14 35	44.haysag@tarimorman.gov.tr
MANİSA	İl Md.	0 236 231 46 05	0 236 231 46 42	
	HSYSSMd.	0 236 231 46 05	0 236 231 45 37	45.haysag@tarimorman.gov.tr
K.MARAŞ	İl Md.	0 344 231 32 12	0 344 231 32 19	
	HSYSSMd.	0 344 231 32 12	0 344 231 32 19	46.haysag@tarimorman.gov.tr
MARDİN	İl Md.	0 482 212 37 81	0 482 212 64 34	
	HSYSSMd.	0 482 212 37 81	0 482 212 64 34	47.haysag@tarimorman.gov.tr
MUĞLA	İl Md.	0 252 214 12 50	0 252 214 12 42	
	HSYSSMd.	0 252 241 12 50	0 252 214 12 42	48.haysag@tarimorman.gov.tr
MUŞ	İl Md.	0 436 212 37 90	0 436 212 20 55	
	HSYSSMd.	0 436 212 37 90	0 436 212 20 55	49.haysag@tarimorman.gov.tr
NEVŞEHİR	İl Md.	0 384 215 20 50	0 384 215 20 55	
	HSYSSMd.	0 384 215 20 50	0 384 215 20 55	50.haysag@tarimorman.gov.tr
NİĞDE	İl Md.	0 388 211 31 00	0 388 211 31 03	
	HSYSSMd.	0 388 211 31 00	0 388 211 31 03	51.haysag@tarimorman.gov.tr
ORDU	İl Md.	0 452 233 95 30	0 452 233 95 39	
	HSYSSMd.	0 452 233 95 30	0 452 233 95 39	52.haysag@tarimorman.gov.tr
RİZE	İl Md.	0 464 213 04 58	0 464 213 04 57	
	HSYSSMd.	0 464 213 04 58	0 464 213 04 57	53.haysag@tarimorman.gov.tr
SAKARYA	İl Md.	0 264 241 20 13	0 264 241 20 16	
	HSYSSMd.	0 264 241 20 13	0 264 241 20 16	54.haysag@tarimorman.gov.tr
SAMSUN	İl Md.	0 362 231 37 00	0 362 233 21 63	
	HSYSSMd.	0 362 231 30 83	0 362 231 30 83	55.haysag@tarimorman.gov.tr

SİİRT	İl Md.	0 484 223 23 31	0 484 223 42 60	
	HSYSSMd.	0 484 223 23 31	0 484 223 42 60	56.haysag@tarimorman.gov.tr
SİNOP	İl.Md.	0 368 261 44 90	0 368 261 15 08	
	HSYSSMd.	0 368 261 44 90	0 368 261 15 08	57.haysag@tarimorman.gov.tr
SİVAS	İl Md.	0 346 215 17 23	0 346 215 17 20	
	HSYSSMd.	0 346 215 17 23	0 346 215 17 21	58.haysag@tarimorman.gov.tr
TEKİRDAĞ	İl Md.	0 282 258 32 10	0 282 258 32 14	
	HSYSSMd.	0 282 258 32 03	0 282 258 32 14	59.haysag@tarimorman.gov.tr
TOKAT	İl Md.	0 356 228 07 00	0 356 228 07 07	
	HSYSSMd.	0 356 228 07 00	0 356 228 07 12	60.haysag@tarimorman.gov.tr
TRABZON	İl Md.	0 462 230 21 45	0 462 230 21 54	
	HSYSSMd.	0 462 230 21 45	0 462 230 21 54	61.haysag@tarimorman.gov.tr
TUNCELİ	İl Md.	0 428 213 17 80	0 428 213 17 79	
	HSYSSMd.	0 428 213 14 12	0 428 213 17 79	62.haysag@tarimorman.gov.tr
Ş.URFA	İl Md.	0 414 313 27 11	0 414 313 10 15	
	HSYSSMd.	0 414 313 24 69	0 414 313 17 51	63.haysag@tarimorman.gov.tr
UŞAK	İl Md.	0 276 231 15 04	0 276 231 15 00	
	HSYSSMd.	0 276 231 15 04	0 276 231 15 00	64.haysag@tarimorman.gov.tr
VAN	İl Md.	0 432 222 02 37	0 432 222 00 67	
	HSYSSMd.	0 432 222 02 37	0 432 222 00 67	65.haysag@tarimorman.gov.tr
YOZGAT	İl Md.	0 354 212 27 41	0 354 212 11 64	
	HSYSSMd.	0 354 212 27 41	0 354 212 11 64	66.haysag@tarimorman.gov.tr
ZONGULDAK	İl Md.	0 372 253 90 20	0 372 253 20 90	
	HSYSSMd.	0 372 253 90 20	0 372 253 20 90	67.haysag@tarimorman.gov.tr
AKSARAY	İl Md.	0 382 217 22 07	0 382 213 29 07	
	HSYSSMd.	0 382 213 10 21	0 382 212 38 39	68.haysag@tarimorman.gov.tr
BAYBURT	İl Md.	0 458 211 74 85	0 458 211 75 84	
	HSYSSMd.	0 458 211 74 85	0 458 211 68 92	69.haysag@tarimorman.gov.tr
KARAMAN	İl Md.	0 338 213 16 53	0 338 213 49 80	
	HSYSSMd.	0 338 213 16 53	0 338 213 49 80	70.haysag@tarimorman.gov.tr
KIRIKKALE	İl Md.	0 318 224 29 38	0 318 224 25 57	
	HSYSSMd.	0 318 224 29 38	0 318 224 25 57	71.haysag@tarimorman.gov.tr
BATMAN	İl Md.	0 488 221 13 13	0 488 221 22 41	
	HSYSSMd.	0 488 221 13 13	0 488 221 22 41	72.haysag@tarimorman.gov.tr
ŞİRNAK	İl Md.	0 486 216 20 85	0 486 216 20 84	
	HSYSSMd.	0 486 216 20 87	0 486 216 20 84	73.haysag@tarimorman.gov.tr
BARTIN	İl Md.	0 378 227 02 23	0 378 227 12 52	
	HSYSSMd.	0 378 227 02 23	0 378 227 12 52	74.haysag@tarimorman.gov.tr
ARDAHAN	İl Md.	0 478 211 31 42	0 478 211 46 37	
	HSYSSMd.	0 478 211 54 46	0 478 211 46 39	75.haysag@tarimorman.gov.tr
İĞDIR	İl Md.	0 476 227 63 44	0 476 227 67 25	
	HSYSSMd.	0 476 227 63 44	0 476 227 67 25	76.haysag@tarimorman.gov.tr
YALOVA	İl Md.	0 226 814 10 58	0 226 814 11 58	
	HSYSSMd.	0 226 814 10 58	0 226 814 11 58	77.haysag@tarimorman.gov.tr
KARABÜK	İl Md.	0 370 424 35 28	0 370 424 46 43	
	HSYSSMd.	0 370 424 35 28	0 370 424 46 43	78.haysag@tarimorman.gov.tr
KİLİS	İl Md.	0 348 813 10 69	0 348 813 10 45	
	HSYSSMd.	0 348 813 10 69	0 348 813 10 45	79.haysag@tarimorman.gov.tr
OSMANIYE	İl Md.	0 328 814 11 75	0 328 814 11 57	
	HSYSSMd.	0 328 814 11 75	0 328 814 11 57	80.haysag@tarimorman.gov.tr
DÜZCE	İl Md.	0 380 524 13 96	0 380 524 13 97	
	HSYSSMd.	0 380 514 24 26	0 380 514 24 27	81.haysag@tarimorman.gov.tr